

GOVERNMENT OF INDIA
ARCHÆOLOGICAL SURVEY OF INDIA

ARCHÆOLOGICAL
LIBRARY

ACCESSION NO. 41237

CALL No. 899.2223 / Dre

D.G.A. 79

Acc - No: 41237

THE INFORMATION CONTAINED HEREIN IS UNCLASSIFIED EXCEPT WHERE SHOWN OTHERWISE BY THE MARKING OF THIS DOCUMENT. IT IS THE POLICY OF THE NATIONAL ARCHIVES TO MAKE ALL INFORMATION CONTAINED HEREIN AVAILABLE TO THE PUBLIC.

JAVAANSCH PROZA

II. WOORDENLIJST

EENVOUDIG HEDENDAAGSCH
JAVAANSCH PROZA

BIJEENGEBRACHT EN
VAN EEN WOORDENLIJST VOORZIEN

41237 DOOR

DR G. W. J. DREWES
Hoogleeraar te Batavia

II. WOORDENLIJST

LEIDEN
E. J. BRILL
1946

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI.

Acc. No. 41237.....

Date 27-6-64.....

Call No. 899:2223/.Dre

WOORDENLIJST

- aba**, bevel, commando; ook gebruikt als weergave van *call* (bridge-term); *ngabani*, bevelen, commandeeren (militair).
- abang**, k. *abrit*, rood; — *manang-manang*, vuurrood (van opwinding enz.); *tjahjané abang dloewang*, zijn gelaatskleur werd zoo, dat (wit) papier er rood bij leek, d.w.z. hij werd doodsbleeke (van angst).
- abdi**, dienaar; *inggang* —, uw dienaar: ik, mij; — *dalem*, id.
- abjantara**, *ing* —, in tegenwoordigheid (alleen bij vorstelijke personen).
- aboer**, *eboer*, 't vliegen, de vlucht; *ma-boer*, vliegen; *ngeboeraké*, loslaten, laten vliegen.
- abot**, k. *awrat*, zwaar; moeilijk; *abot-abot*, 't zwaarste; *abot-abot ing abot*, 't zwaarste van het zware, 't allerzwaarste; *isih abot marang...*, k. *tak-sih awrat dateng...* nog gehecht zijn aan, nog houden van.
- abrit**, zie *abang*.
- ada-ada**, nerf (v. blad).
- adalem**, verkort uit: *abdidalem*.
- adang**, *di* —, opgewacht worden; *ngadangi*, *ngedangi*, in den weg treden, doorgang beletten; — *lawang*, de deur versperren.
- adat**, gewoonte, adat; (*ng*)*adaté*, *adat-adaté*, *adat sabén*, gewoonlijk.
- (a)**deg**, k.i. *djoemeneng*; *ngadeg*, (op)staan; *djoemeneng nata*, vorst worden; *didegi*, er is (wordt) opgericht; *keedegan*, bebouwd met, bezet met; *ngadegaké*, k. -aken, doen staan; opzetten, op de been brengen (leger); *di(a)degaké*, opgezet, opgericht worden; *adeg-adeg*, stut; *adeg-adegan*, staande (b.v. receptie).
- adèk** zie *adi*.
- adep**, *ngadep*, voor zich hebben; (eerbiedig) voor iem. (gaan) zitten.
- adi**, gew. verdubbeld: kostbaar, fraai; *admingrat*, eerste der wereld, als bijvoegsel v. d. namen v. d. hoofdsteden der vorstenlanden, Soerakarta en Ngajogjakarta.
- adi**, k.i. *raji*, jongere broer of zuster; ook gebezigd ter aanduiding van de echtgenoot: *inggang raji*, uw, zijn vrouw; in verkorten vorm *di* en *adèk* als aanspraakwoord tot jongere zuster of broer en, in het algemeen, tot personen jonger dan de spreker, alsmede tot de eigen vrouw.
- adil**, rechtvaardig, billijk; *pangadilan*, 1) rechtspraak, berechting; 2) gerecht.
- adipati**, *dipati*, titel, gew. een van een reeks titels, van prinsen en hooge ambtenaren.
- adja**, k. *sampoén*, niet (verbod); — *sok*, k. *sampoén asring*, je moet niet (telkens)..., wees (toch) niet (altijd)...; *adjaa*, k. *sampoena*, ware het niet dat.
- adjak**, uitnoodigen (om met anderen iets te doen of mee te gaan); *diadjak*, meegevraagd worden, genood worden tot...
- adjal**, dood (subst. en adj.).
- adjan**, aansporing (gew. tot iets kwaads); *diadjani*, opgestoot worden.
- adjap**, *ngadjap*, wenschen, verlangen; *pangadjap*, wensch, verlangen.
- adjar**, zich laten onderrichten; beoefenen; — *karosan*, sport, gymnastiek doen; *ngadjar*, onderwijzen; dresseeren; *pangadjaran*, onderricht (opleiding); *wong* —, geschoold mensch.
- adjeg**, 1) vast, onveranderlijk, 2) regelmatig; — *lemboetè*, steeds even dun.
- adjeng**, zie *arep* 2) en *ajoe*.
- adji** 1) k. *aos*, waarde; *ngadjèni*, k. *ngaosi*, waardeeren, eeren; *diadjèni*, k. *dipoen-aosi*, gewaardeerd, geëerd worden; *kadjèn kéringan*, geëerd; *pa-ngadji*, k. *pangaos*, waarde.
- adji** 2) vorst.
- adji** 3) tooverspreuk.
- adjoe**, k. *adjeng*; *madjoe*, k. *madjeng*, 1) naar voren gaan; 2) *madjoe ing gawé*, werklustig, ijverig; *diadjokaké*, k. *dipoenadjengaken*, voortuitgeschoven

worden; *adjokna*, breng naar voren, doe naar voren treden; *djaman kema-djoean*, k. *dj. kemadjengan*, de tijd van vooruitgang, de moderne tijd.

adjoer, *djoer*, verbrijzeld; *ngedjoer*, verbrijzelen; tot pulver maken; *tak djoer-djoer kowé*, ik zal je totaal vermorzelen.

adjrih, zie *wedi*.

adoe 1) k. *aben*; *padoe*, k. *paben*, twist, rechtsgeding; *padon*, k. *pabenan*, 1) bespreking, afspraak, 2) gesprek voeren; *doedoe padon*, onuitsprekelijk, buitengewoon; als uitroep: dat is geen kleinigheid! ongelooflijk!; *padon*, k. *paben(an)*, twisten, debatteren; *madoni*, k. *mabeni*, betwisten, tegenspreken.

adoe 2) k. *aben*, ingrediënt; *ngadoni*, iets (b.v. een specerij) ergens aan toevoegen; *adon-adonan*, mengsel.

adoeh (*bijoeng*)! au! (moeder!) (uitroep v. pijn).

adoes, k.i. *siram*, baden.

adoh, k. *tebih*, ver; *doh kana*, *doh kéné*, de afstand van daar tot hier; niet zoo heel ver; (*saka*) *kadohan*, k. (*saking*) *katebihan*, (uit de) verte.

adon, zie *adoe*.

adren, vast (van verlangen, willen).

aèng, vreemd.

aèr-blanda (Mal.), spuitwater.

agag, *ngagag-agagi*, bedreigen; dreigen-de met.

agal, grof; *agal aloes*, grof en fijn.

agama, k. *agami*, godsdienst.

agem, zie *anggo*.

agèn, Ned. agent (v. politie, handels-)

ageng, zie *geḏé*.

agi, spreektaal = *lagi*.

agoeng = *geḏé*, groot.

agor, zwaar (v. mannenstem); *swara kang ngagor-agori*, stem van iem. die de baard in de keel heeft.

agroe-agroe, *ngagroe-agroe*, storen, lastig vallen.

ahli, deskundig in.

aja-aja, *ngaja-aja*, met veel moeite (bij arbeid, zoeken e.d.).

ajah, uitroep: ach wat!

ajahan, taak, opdracht.

ajak-ajakan, naam van verscheidene gamelanmuziekstukken.

ajaké, alleen ng., blijkbaar, naar 't schijnt, wellicht.

ajam alas, boschkip, -haan.

ajem, kalm, rustig, vergenoegd.

ajo, k. *soemangga*, ook wel verkort: *mangga*, k.m. *engga*, *daweg*, *soewarwi*, een aansporingswoord: kom!

ajoe, schoon (v.e. meisje of vrouw); *radèn* of *dèn ajoe*, titel van aanzienlijke, gehuwde vrouwen; *radèn adjeng*, titel, v. jonge dames van adel; *bok ajoe*, *bakjoe*, k. *bok adjeng*, idem, van vrouwen van lagere stand; voorts: aanspraak tot een oudere vrouw.

ajoebagja, (*ma*)*ngajoebagja*, verhooren, goedkeuren.

ajom, beschaduwd; *ngajom*, ondergaan v. d. zon; *wanti srengéngé* —, zons-ondergang; *ngajomi*, beschaduwen, beschermen, bewaken; *angajomana*, dat hij beschermen zou; *kajoman*, beschermd.

ajon, *ngajoni*, beproeven.

ajwa, kawi = *adja*.

akal, verstand; — *boedi*, denkvermogen; *kleboe ngakal*, k. *klebet* —, te begrijpen, begrijpelijk; *akal-akal*, bedenken; ergens iets op vinden.

akas, vlug, vurig.

akasa, kawi = *langit*, luchtruim.

Akat, Zondag.

akèh, k. *katah*, veel talrijk; *sing akèh* (*-akèh*), k. *ingkang katah* (*-katah*), het meerendeel, de meeste; meestal.

aktjeng, zie *kijeng*.

akoe, k. *koela*, ik; *ngakoe*, k. *ngaken*, zich uitgeven voor, erkennen, bekennen.

akoer, Ned. accoord, het (met elkaar) eens zijn.

akon, zie *kon*.

aksama, *apoera*, vergiffenis; *pangak-sama*, id.

aksi, Ned. actie; gew. (vooral te Bata-via) gebezigd om ietwat aanstellerig optreden aan te duiden.

ala, k. *awon*, leelijk, slecht; *ala ngang-goer*, k. *awon nganggoer*, niets anders te doen hebbende, uit verveling, als tijdverdrijf; *ngala-ala*, k. *ngawon-awon*, kwaadspreken.

alad-alad, *ngalad-alad*, opblaaien v. vuur.

alah, 1) (geen k.) uitroep. O!

alah, 2) stam v. *kalah*, overwonnen (wor-

- den), onderdoen(de) voor; (a)*ngalah-aké*, k. (a)*ngawonaken*, doen verliezen, overwinnen.
- alam**, 1) wereld; *ngalam* = *ing alam*; — *donja*, op deze wereld;
- alam**, 2) *ngalami*, ervaren, ondervinden.
- alang**, k. *pambeng*; *ngalang-alangi*, k. *mambengi*, (ver)hinderen, belemmeren; *alangan*, k. *pambengan*, verhinde-ring.
- alang-alang**, k. *kambengan*, hooge gras-soort.
- alap**, *ngalap*, wegnemen; — *barkah*, ze-gen trachten te verkrijgen; *dialap*, ontvoerd, weggenomen; *kalap*, wegge-nomen; ook: door een geest wegge-voerd; *nagara pangalapan*, spookoord; rijk der geesten (wanneer menschen daar komen, worden zij door geesten weggehaald); *alap-alapan*, ontvoering; deel v. d. naam van *lakon's* in de wa-jang waarin van ontvoering of scha-king verhaald wordt.
- alas**, k. *wana*, bosch; *wong alasan*, k. *tijang wanan*, boschmensch.
- aldaka**, kawi = berg.
- alem**, *ngalem*, prijzen, loven; *saweg boten ngalem!*, 't is niet om (mijzelf) te prijzen; *ngolam-ngalem*, prijzen op allerlei manier.
- alembana**, *ngalembana*, lofprijzen.
- alhamdoelillah!** (Arab.) lof zij God! Goddank! (uit dankbaarheid).
- alih**, *malih*, veranderen.
- alias**, Ned. alias, ook genaamd, of te wel.
- alim**, *pasang aliman tabé*, met uw verlof (in wajangverhalen).
- aling-aling**, scherm, beschutting; *kaling-kalingan*, bedekt, verscholen, schuil-gaande achter.
- alis**, k.i. *imba*, wenkbrauw.
- Allah**, God; *Allahoe tangala*, God de Verhevene.
- aloe**, stamper (v. hout) waarmee in de *lesoeng* of in de *loempang* de *gabah* tot *beras* (k. *wos*) wordt gestampt; (stampen = *noetoe*).
- aloen**, golven v. d. zee.
- aloen-aloen**, groot open plein vóór — en bij een kraton ook achter — een kra-ton of regentswoning.
- aloes**, fijn, zacht, ook v. manieren.
- aloewoeng** = *loewoeng*.
- alon**, zacht, kalm, langzaam.
- alot**, eig. taai; hier: onwillig (v. d. stem).
- ama**, plaag in het gewas, insecten en plantenziekten.
- amal**, bezit(ting); vermogen.
- amargi**, zie *marga*.
- ambah**, (a)*ngambah*, betreden, loopen over; *kambah*, betreden, bezocht worden, ook door epidemie.
- ambak-ambak**, al is het dat...
- ambalindrik**, zie *blindrik*.
- ambar**, (a)*ngambar*, zich verspreiden, van geur; ook: van naam, roem.
- ambara**, kawi = lucht(ruim); *angam-bara*, in de lucht gaan, vliegen.
- ambarang**, zie *barang* 3).
- ambeg**, **ambek** 1) imborst, aard; 2) adem; *ambegan*, *ambekan*, ademha-ling; *pambekan*, imborst.
- ambek**, zie *ambeg*.
- ambelandain** (Batav. Maleisch) = Jav. *nglandani*, zich Europeesch (Neder-landsch) voordoen of aanstellen, een Europ. indruk maken; verhollandscht.
- ambèn**, rustbank; *ngambèn* = *ing ambèn*, op een bank; *ambèn-ambènan*, bankje.
- ambeng**, eetbord; *ambengan*, (feest)-maal.
- ambjoek**, *ebjoek*, (zich) werpen op; *ngebjoek*, (met z'n velen) bestormen.
- ambles**, neerzinken.
- amboe**, k. *ambet*, geur; *mamboe*, k. *mambet*, ruiken, geuren; ook: (fig.) rieken naar; *ngamboe*, k. *ngambet*, ruiken (het waarnemen v. e. geur); *kambon*, k. *kambetan*, de reuk krijgen van; fig.: in aanraking gekomen met.
- amboeng**, k.i. *koeswa*; (a)*ngamboeng*, k.i. (a)*ngoetswa*, kussen, zoenen.
- ambok**, zie *bok* 2).
- (ng)**ambra-ambra**, overal verspreid; rijkelijk voorhanden; hier als eigen-naam gebruikt.
- ambraling** = *betjik*.
- ambroek**, neer-, omvallen (van zware voorwerpen).
- amé**, *ngamé*, kletsen, steeds maar over iets praten; *ko-amèkaké*, je kletst er over.
- amèk** zie *pèk*.
- amesji** zie *pesji*.
- amewahi** zie *woewoeh*.

amin, amen; *diamini*, k. *dipoen-a*, beaamd; toegestaan, goedgevonden.
amit, k. *koela noewoen*, pardon! neemt U me niet kwalijk! (als men iem. lastig valt of zich uit iemands tegenwoordigheid terugtrekt).
amoek, amok; *ngamoek*, een woedende aanval doen op; amok maken.
amoh, versleten; gescheurd (v. kleeren).
amor zie *wor*.
ampah, *ngampah*, tegen-, inhouden.
ampak-ampak, nevel, mist.
ampang, licht (v. gewicht, v. tabak e.d.).
ampéjan, *garwa* —, k. i. van *selir*, bijvrouw.
ampil, *ngampil*, achter een hooggeplaatst persoon aandragen (waardigheidsteecken, siri, rookerij e.d.).
amping, *amping-amping*, scherm; schuilen achter; *di-amping-amping*, bescherm, bijstaan, begeleid, geflankeerd.
ampir, *mampir*, aankeeren, aangaan bij; *ngampiraké*, 1) iem. uitnoodigen om aan te komen, 2) tot eten noodigen; *mompam-mampir*, steeds maar aangaan bij verschillende kennissen.
ampjang katjang, lekkernij bestaande uit aardnoten en gebrande suiker.
amplah, *ngamplah ané*, wel, heb ik van mijn leven!, hoe is het mogelijk!
amrih = *moerih*, zie *poerih*.
amrik zie *mrik*.
amtenar, Ned. ambtenaar.
ana 1) k. *wonten*, k. m. *onten*, aanwezig zijn; *nganakaké*, k. *ngwontenaken*, aanwezig doen zijn, zorgen voor, tot aanzijn brengen, in het leven roepen; *nganani*, k. *ngwonteni*, id.; *saanané*, k. *sawontenipoen*, al wat er aanwezig is, datgene wat er is; *kaanan*, k. *kawontenan*, toestand, gesteldheid; *anané*, k. *wontenipoen*, het feit dat, de reden dat, *apa ana!*, k. *poenapa wonten!* lett.: komt het voor dat...? (hoe) is het dan mogelijk dat...?
ana 2) k. *wonten*, k. m. *onten*, op, te, in (dikwijls gevolgd door (i)ng).
anak, k. i. *poetra*, kind; — *bodjo*, k. *anak-sémah*, vrouw en kinderen; *anak poetoe*, kinderen en kleinkinderen, nakomelingen; *anak-anakan*, pop.
anam, *nganam*, vlechten; *nam-naman*, gevlochten.

anda, ladder.
andadak zie *dadak*.
andahan, ondergeschikte; *saandahané*, met al zijn ondergeschikten.
andak, woord dat twijfel uitdrukt; *andah ora*, *andah ngarah*, immers toch niet.
andap zie *isor*; — *asor*, beleefd; nederig, onderdanig.
andar, *ngandaraké*, k. -aken, uiteenzetten, uitleggen; *andaran*, uiteenzetting.
andeg, k. *éndel*; *mandeg*, k. *mèndel*, *kèndel*, stoppen, stil staan.
andel, *ngandel*, gelooven, vertrouwen; *piandel*, k. *pitados*, geloof.
andemenakaké, k. -aken, genoeg geven(d) bij het aanschouwen, hooren etc., vooral van kinderen gezegd: aardig.
ander, in rijen (aanwezig) voor.
andika zie *tjalatoe*.
andil, Ned. aandeel.
andjali, kawi; *ngandjali*, *mangandjali*, eerbiedig groeten, een „sembah” maken.
andjang-andjang, latwerk voor klimplanten.
andjedjak, 1) trappen op (met de voet); 2) keurig voor den dag komen; fraai uitgedost.
andjog zie *djog*.
andjrah, overal verspreid.
(a)ndoepara, onmogelijk, onzinnig.
andong, vierwielig huurrijtuig.
ané, dat noem ik; wat een!
anèh, vreemd.
angèl, moeilijk.
angen-angen, gedachten; verstand; *doeroeng pepak* — é, hij was nog niet heelemaal bij zijn positieven.
anget, warm.
angga, kawi = *awak*, lichaam.
anggak, aanstellerig; *anggak-anggakan*, aanstellerij.
anggandèk, *gandèk*, bode, heraut.
(a)nggaranggantang zie *resoela*.
anggé zie *anggo*.
anggen, *enggen*, k. van *enggon*, en, als hulpwoord ter vorming van subst.-constructies, eveneens k. van *olèh*.
anggep, 1) beschouwen als; *anggepé njrengeni wong toewa*, het lijkt wel alsof je oudere menschen wilt be-

rispen; *panganggep*, beschouwing, opvatting.

anggep, 2) hooghartig zijn, veel verbeelding hebben.

angger 1) (— *angger*) bepaling; wet.

angger 2) mits; (telkens) wanneer; ook: *anggeré*.

angger 3) ieder, elk (evenals *asal, sok*); — *wong*, ieder mensch; *wong lanang omong katik anggeré metoe baé*, een man zegt ook maar alles wat hem voor den mond komt!

(a)**nggèr**, aanspraak tot zoon of jongere menschen; (mijn) jongen, mijn waarde.

(a)**nggijeng**, dreinen, voortdurend huielen.

anggit, *nganggit*, samenstellen, schrijven; *anggitan*, opstel, geschreven stuk; geschreven (door).

anggo, k. *anggé*; *nganggo*, k. *nganggé*, k. i. *ngagem* 1) gebruiken; bezigen; dragen (k. i. *agem*); 2) voorzien van, met; 3) bovendien, daarbij: *prijantoen alit, toer sampoen pènsjoen, nganggé boten gadah*, een klein ambtenaartje, gepensionneerd, en bovendien onbemiddeld; *ma-, menganggo*, het dragen v. kleeren; *pa-, penganggo* 1) wat men aan heeft, draagt = kleeren; 2) gebruik, 't bezigen v. woorden e.d.; *anggon-anggon*, kleedij; *kanggo*, gebruikt; ook: voor; betreffende, b.v. — *akoe*, wat mij betreft; *kanggoné wong lanang*, voor den man; *ora ana* — *né*, nutteloos, onbruikbaar.

anggoer 1) wijn.

anggoer 2) geen werk hebben; *ngangoer*, niets doen, werkeloos zijn; *wawrat* —, zwanger zijnde zonder getrouwd te zijn; *bangsa anggoeran*, werkelozen, renteniers.

anggrak, (a)*nganggrak*, met geweld bedreigen (om iets te beletten).

angka, cijfer, nummer.

angkah zie *arah*.

angkat 1) vertrek; *mangkat*, vertrekken.

angkat 2) *ngangkat*, optillen, fig. (iem.) bevorderen, van hem iets maken; *pangangkat*, het tillen; dragen.

angkoet, *angkoed*; *ngangkoeti*, ophalen.

angler, van bewegingen: aangenaam, zonder schokken, glijdend; ook v. d. stem: zoetvloeiend.

anglo, vuurtest.

angloeng, *mangloeng*, hangen uit of over (een open raam e.d.).

angob, *angop*, geeuwen, gapen.

angoek, spreektaal voor *angoer*.

angoek-angoek, naar buiten kijken (b.v. uit een raam).

angoer, liever, beter, verkieslijker.

angoes, roet.

angon, k. *angèn*, hoeden v. vee; *pangonan*, k. *pangènan*, weideplaats.

angop zie *angob*.

angot, weer ziek worden, een inzinking, een nieuwe aanval van iets, krijgen.

(a)**ngregijeng** zie *regijeng*.

angsal zie *oléh*.

angsoe, *ngangsoe*, water halen; putten (ook fig. b. v. kennis); *pangangson*, waar water geput wordt; bron (ook fig.).

angsoer, *ngangsoer*, (naar adem) hijgen(d).

aniaja, *nganiaja*, mishandelen.

ani-ani, rijstmes; ook: het snijden ermee; rijst oogsten.

anjawados zie *njalawadi*.

anjar, k. *énggal*, nieuw, versch, pas maar; *anjar-anjaran*, k. *énggal-énggal-an*, nog maar pas (gebeurd).

anjep, k. *asrep*, koud.

anjoet, *nganjoet toewoeh*, zich het leven benemen, zelfmoord plegen.

anoe, ding, N.N. Ook als stopwoord gebezigd, wanneer men niet op een bepaald woord kan komen, of als Ned.: Maar à propos; wat ik zeggen wou...!; *anoe kaé*, je weet wel, die.

Anoman, naam van den (witten) aap uit het Ramajana, neef van den apenvorst Soegriwa. Hij beschikt over groote magische vermogens en wendt die aan om Rama te helpen bij het terugvinden van Sinta en het bestrijden van Rahwana, den vorst der daemonen, die Sinta geschaakt heeft; *Anoman doeta*, „A. als bode”, naam v.e. lakon, waarin de zending van A. naar Ngalingka, het rijk van Rahwana, verhaald wordt.

antara, k. *antawis* 1) tusschenpoos; *sureng sampoen antawis dangoe*, na langen tijd; 2) in: *antarané balé sing warna-warna* gebezigd als Mal. *an-*

tara, onder, tusschen, dus: daaronder...
antawis zie *antara*.

antem, *ngantem*, m. d. vuist slaan; *main antem krama*, met geweld optreden, er op los slaan, van leer trekken.

anteng, rustig, kalm (zijn), stil (zitten), zoet (v. kinderen).

antep, *anteb* 1) zwaar; (*tiba*) *kantep*, met een smak vallen (op het achterste); 2) standvastig; trouw; *mantep*, volhardend, trouw; *antep temen ing goesti*, eerlijke trouw aan den heer.

anti, k. *antos*, wachten; *nganti*, k. *ngantos*, gekomen tot, tot aan.

antjam, *diantjam*, bedreigd; *pangantjam*, bedreiging.

antjap, *antjab*; *ngantjab*, aanvallen, aanvliegen; *diantjapaké*, tot den aanval gebracht.

antjas, doel; *ngantjas*, zich richten op.

antoek 1) zie *oeli*.

antoek 2) *ngantoek*, slaap hebben, slapen zijn.

antjoek, knik, buiging; *mantjoek*, knikken m/h hoofd; *antjoek-antjoekan* (tegen elkaar) knikken (groet).

aoeb, schaduw(rijk); *kaoeban wangon*, met een dak boven het hoofd.

aos 1) zie *adji* 1).

aos 2) geen k., goed gevuld (bv. van rijstaar).

aos 3) in: *tjekak aos*, kortweg, kort gezegd.

apa, k. *poenapa*, k. m. *napa*, vragend vrn.w.: wat?; voorts in vragen: 1° ter inleiding v. d. vraag, en dan vooropgesteld bv.: *ikoe weðoes apa njata doewèkmoe*? zijn die schapen werkelijk van jou?; 2° in een tweeledige vraag, ter inleiding v. h. tweede lid (of van beide leden), bv. *ngriki ontentijang sanèsè napa boten*? Is er hier nog iemand anders aanwezig of niet? 3° achter het praed., en afhankelijk v. d. toon waarop de vraag wordt gesteld: soms; bv. *dieatoes apa*? Ben je soms gestuurd? (Doch dit kan ook bet.: Met welke boodschap ben je gestuurd?, dan echter op anderen toon uitgesproken); — *manèh*, k. *poenapa malih*, bovendien, daar komt nog bij; *ngapakaké*, k. *moenapakaken*, ergens iets of aan (kunnen) doen; *ko-kapakaké*, wat doe je er mee?; *dikapak-*

aké, sprkt. *dikapaké*, k. *dipoen poenapakaken*, wat kan men er aan doen! (immers niets); *doeroeng dak-kapak-kapakaké*, ik heb hem nog heelemaal niets gedaan; *apadéné*, k. *poenapadéné*, en, bovendien; *apa-apa* 1) k. *poenapapoenapa*, iets, het een of ander; 2) geen k.; naam v. e. plant.

apal, van buiten, uit het hoofd kennen.

apek, onaangenaam van geur, muf.

apem, pannekoekje van rijstemeel.

apes, zwak; tegenslag, ongeluk onder vinden, het afleggen (strijd); *apesé*, *apes ambalebes*, op zijn minst.

api, (Mal.) vuur; *kapal api*, stoomboot.

apik, k. *saé*, mooi; *apik-apiké*, k. *saésaénipoen*, op zijn best (genomen).

apjoen, ongekookte opium.

apoera, k. *apoenten*, vergiffenis; *ngapoera*, k. *ngapoenten*, vergeven; *ndjaloeek ngapoera*, k. *njoewoen ngapoenten*, vergiffenis vragen; *pangapoera*, k. *pangapoenten*, vergiffenis.

apoes, bedrog; *djoeroe* —, bedrieger; *kaapoès-apoesan*, telkens bedrogen worden.

ara-ara, onbebouwde vlakte.

Arab, Arabisch.

arah, k. *angkah*, richting, doel: *ngarah*, k. *ngangkah*, streven naar, trachten te krijgen; *pangarah*, k. *pangangkah*, streven, oogmerk.

arak 1) brandewijn.

arak 2) zie *rak*.

arak 3) *diarak*, begeleid door een optocht (b.v. v. e. bruidegom).

aran, k. *wasta*, *nami*, naam; *ngarani*, k. *mastani*, noemen; *karan*, k. *kawastan*, genoemd (naar), den naam krijgen; *ingaran(an)*, k. *winastan(an)*, genoemd worden.

arang, k. *awis*, zelden.

aras-arsen, geen lust hebben, lusteloos zijn; *soegih* —, volstrekt geen zin hebben.

ardja = *redja*, druk, welvarend.

Ardjoena, naam van één der hoofdfiguren uit de wajang poerwa, de middelste der 5 Pandawa-gebroeders, symbool van manlijke deugden, schoonheid en moed. Andere namen: Djanaka, Parta, Premadi.

arem, *marem*, tevreden, voldaan.

areng, (houts)kool; — *setingkoel*, steenkool.

arep 1) k. *adjeng*, k. i. *arsa*; *ngarep*, k. *ngadjeng*, k. i. *ngarsa*, vóór, aan den voorkant, voorste; *ngarepaké*, k. *ngadjengaken*, voor zich hebben, vóór (bij tijdsaanduidingen); *pangarep*, k. *pangadjeng*, aanvoerder, hoofdman; *pangarsa*, voorzitter.

arep 2) k. *badé*, k. i. *karsa*, zullen, willen, zin hebben; *tata-tata badé bidal*, aanstalten maken om te vertrekken; *karep* k. *kadjeng*, k. i. *karsa*, wensch, verlangen; *dikarepaké*, verlangd worden, gewenscht; *sakarep*, k. *sakadjeng*, k. i. *sakarsa*, volgens de wensch...; *pikarep(an)*; k. *pikadjeng(an)*, wensch, bedoeling; *kakarepan*, k. *kakadjengan*, wil, begeerte, voornemen.

arep-arep, k. *adjeng-adjeng*, verwachten, wachten op; *kena diarep-arep*, men mag verwachten, hopen; *kaarep-arep*, k. *kaadjeng-adjeng*, waarnaar verlangd of uitgezien wordt; *pangarep-arep*, k. *pangadjeng-adjeng*, k. i. *pangarsa-arsa*, verwachting; *moendak dadi* —, k. *mindak dados* —, anders wacht men op ons.

ari, kw. = dag; *saari-ari*, dagelijks.

arih-arih, *ngarih-arih*, met zachte woorden troosten of overhalen.

arip, slaap krijgen, slaperig worden; *karipan*, idem.

arja, *rija*, adellijke titel.

aroebiroe, stoornis, rustverstoring; *ngaroebiroe*, (ver)storen, hinderen.

aroeh-aroeh, iem. aan- of toespreken.

aroem = *wangi*, geurig, welriekend; v. e. naam: een goeden klank hebben; v. woorden: vriendelijk.

arsa zie *arep* 1).

arta, zie *doewit*.

as, aas (hoogste speelkaart).

asah, *ngasah*, slijpen; *pangasah*, het slijpen.

asal, oorsprong, afkomst; *asal-oesoel*, afstamming.

asésé, acc(oord).

asih, liefhebben, beminnen; *kekasih*, gunsteling, favorite.

asil, opbrengst, resultaat; *pangasilan*, verdienste.

asin, zout (adj.); *banjoe* —, k. *toja* —, zoutwater, zeewater.

asistèn, assistent(-wedana); *asisténan*, huis v. d. ass.(-wedana).

asem, tamarinde(boom); *setroep asem* (-*aseman*), tamarindestroop (de ongebruikelijke lange vorm hier vanwege de maat).

asli, oorspronkelijk; inheemsch.

aso, rust; *ngaso*, uitrusten; (a) *ngasok-aké*, k. -*aken*, laten uitrusten.

asoe, k. *segawon*, hond; ook als scheldwoord; — *poeroet*! schurftige hond!

asor, laag; minderwaardig; *andap* —, beleefd, nederig; *sor-soran*, ondergeschikte; *ngasor*, k. *ngandap*, toegeven, zich gewonnen geven; *kasoran*, k. *kandap*, verslagen, overwonnen.

asowang-sowangan zie *sowang-sowang*.

aspal, asfalt; *aspalan*, geasfalteerd.

asri, fraai, mooi; *pasrèn*, versiering.

asring zie *sok* 2).

asta zie *tangan* en *tjikel*.

astagapiroelah, **astohpiroelah**! uitroep van verbazing en verontwaardiging: God beware me!

astagina zie *tjoepoe*.

astohpiroelah zie *astaga* —.

atas, in, uit, op (alleen in vaste uitdrukkingen als: *atas nama...*, *atas karsa...*, *atas dawoeh...*); *ingatasé*, k. *ingatasipoen*, eig.: op de basis dat..., gerekend van 't feit dat het geval aldus is, uit; ten aanzien van...; ofschoon.

atéla, atilla, (gesloten) jas.

atep, dakbedekking (riet, stroo, blade-
ren).

ater, *eter*; *ngateraké*, *ngeteraké*, iem. be-
geleiden, wegbrengen; *kaateraké*, k. -*aken*, weggebracht, begeleid worden.

ati, k. *galih* en *manah*, hart, gemoed; *anggalih*, denken aan; *ginalih*, vermoed, gedacht dat; *dadi ati*, k. *dados panggalih* 1) steeds in gedachten zijn, 2) kwalijk nemen, geraakt zijn; *adja dadi ati*, k. *sampoén dados panggalih*, trek het U niet aan; *gedé atiné*, k. *ageng manahipoen*, trotsch, overmoedig; *tjilik atiné* en *tjilikan atèn*, k. *alit manahipoen* en *alitan manah*, laf zijn.

ati-ati, k. *atos-atos*; *ngati-ati*, k. *ngatos-atos*, voorzichtig zijn, oppassen.
(a) *tjara*, (a) *ngatjaram*, verwelkomen; uitnoodigen om te gaan zitten; *kaatjara*, verwelkomd; uitgenoodigd wor-

den om te gaan zitten; *katjarakaken*, met plichtplegingen tegemoetgekomen.
atjoeng, *ngatjoeng*, (de vinger) uitsteken, opsteken (op school); *otjang--atjoeng*, steeds de vinger uitstekend, met veel handgebaar.

atoer, aanbieden (aan een hooger persoon), wat men aanbiedt, woord; *matoer*, beleefd mededeelen; *ngatoeri*, aanbieden, indienen; *tak-atoeraké*, ik breng aan, ik zal (aan hogere autoriteiten) aanbrengen; *kaatoeraké*, k. -aken, aangebracht worden.

atoes, 1) honderd(tal); *satoes*, (één) honderd.

atoes 2) zie *toes* (af-, uitdruipen).

atos, hard (v. substantie).

awak, k. *badan*, k. i. *sarira* of *salira*, lichaam, persoon; *pangawak*, (de) belichaming (zijn van); *awakmoc*, jij, *saliramoc*, U; *awak-awak*, k. *babadan*, lichaam (fig.), orgaan, commissie e.d.; *pawakan*, postuur, lichaamsbouw.

awan, k. *siang*, middag.

awangan, uit het hoofd (tekenen, rekenen enz.).

awang-awang, luchtruim.

awar-awar, naam v. e. boompje, waarvan de bladeren — fijn gesneden en gedroogd als tabak — vermengd worden met opium; men maakt er balletjes van, die in de opiumpijp worden gerookt.

awas, goed kunnen zien; scherp van gezicht; als waarschuwing: let op! opgepast!; *ngawasaké*, k. -aken, goed kijken, opletten.

awat-awat, *ngarwat-arwati*, goed passen op, 't oog houden op.

awé, wenk; *ngawé*, wenken, zwaaien; *djoengkat ngawé-awé*, een groote haarkam.

awéh zie *wèh*.

awer, waarschuwingsteeken; *diawer-aweri*, (van een waarschuwingsteeken voorzien zijn) verboden worden.

awis k. van 1) *arang*, zelden 2) *larang*, duur.

awit, zijn oorsprong vindend in; omdat, want; *ingkanng* — *darwoehipoen* ..., ingevolge last van ...

awoe, asch; *toewa arwoené*, ouder van generatie.

awoeg, *ngawoeg awar*, in het wilde weg (gissen).

awoet, *awoed*; *marwoet*, in 't rond gestrooid; rondspreiden.

awon zie *ala*.

awon-nganggoer zie *ala*.

awor zie *wor*.

awrat zie *abot*.

bab, betreffende, aangaande, over; ook: zaak, kwestie.

babad, geschiedenis (boek).

babagan 1) eig. vlak gemaakt stuk grond, landingsplaats; terrein; 2) liggende op het gebied van, behoorende tot.

babak, gedeelte v. e. voorstelling of opvoering, bedrijf.

babar, — *dji(t)*, omgekomen, totaal vernietigd; — *pisan*, geheel en al, totaal; *babaran*, afwerking; laatste bewerking van het batikken (met *soga*, bruine verf).

babit, *dibabitaké* weggeslagen; -geslingerd.

baboe, 1) moeder, 2) kindermeid; vrouwelijke bediende; *bapa* —, vader en moeder.

baboe, tapijt, vloerkleed; — *prangwadani*, kostbaar tapijt.

badan zie *awak*.

badé zie *arep* 2).

badjoel, krokodil; — *boentjoeng*, — zonder staart (spottend, van flaneerende jongelui).

bafoet, grappenmaker, clown; (a) *mbafoet*, den clown spelen.

baé, k. *kémarwon*, k. m. *marwon*, slechts, maar.

bagas, gezond; — *waras*, k. — *saras*, heelemaal gezond.

bagé, 1) welkom!; *pambagé*, verwelkoming.

bagé 2) *ambagé*, verdeelen; *bagéan*, gedeelte, deel.

Bagelèn zie *Begelèn*.

bagja kawi v. *bagé*; *bagja-binagja*, elkaar verwelkomend.

bagoes 1) mooi.

bagoes 2) aanspraak v. jonge mannen: mijn waarde.

bah, verkorting v. *babah*, betiteling van Indo-Chineezen.

baik, (Maleisch) goed.

baita zie *praoe*.

baja, *babaja*, gevaar; (*a*)*mbcbajani*, gevaarlijk (zijn).

bajar, betaling; verdienste (salaris); *mbajar*, betalen.

bajem, spinazie.

baji, zuigeling.

bak, zitplaats in een rijtuig e.d.

bakal 1) grondstof; stof voor (kleeren).

bakal 2) k. *badé* = *arep* 2) zullen, hulpwoord voor den toekomenden tijd.

bakar, branden; roosteren; *bakaran*, ge-roosterd.

bakaran 1) zie *bakar*.

bakaran 2) *baccarat* (kaartspel).

bakda, — *ri(j)aja*, — *ri(j)adi*, feestdag(en), b.v. die aan het einde van de vastenmaand.

baki, presenteerblad.

bala, leger, trawanten, helpers.

bakjoe, oudere zuster, ook aanspraak tot een oudere vrouw.

bakoe, -né, eigenlijk.

bakoel, koopman of -vrouw.

bal, bal; *bal-balan*, (voet)bal spelen.

b(a)laba, goedgeefsich, verkwistend.

b(a)labag, plank.

b(a)lader, (*a*)*mb(a)lader*, rondgestrooid, verspreid.

Baladéwa, vorst van Ma(n)doera, oudere broeder van Kresna en van Sembadra (de vrouw van Ardjoena).

b(a)landja, *belandja*, 1) geld voor dagelijksche uitgaven; loon, salaris; 2) boodschappen (voor de huishouding) doen.

Balapan, hoofdstation van Solo.

balé = ± *omah*; *balé omah*, k. *balé grija*, have en goed.

b(a)lebes zie *apes*.

b(a)ledjet, juist (als); krek; *woeda* —, spiernaakt; *wong alasan* — (k. *tjang wanan* —), volslagen boschmenschen.

b(a)léla, opstandig, ongehoorzaam.

b(a)léro, onzuiver, valsch (stem, muziek).

bali, k. *wangsoel*, teruggaan, terugkeeren; *mbalèni*, k. *mangsoeli*, terugkeeren tot; herhalen; *dibalèkaké*, k. *dipoen-wangsoelaken*, teruggegeven, teruggestuurd worden; *bola-bali*, k. *wongsal-wangsoel*, (steeds) heen en weer.

balik, k. *wangsoel*, daartegenover; — *djoengkir*, op zijn hoofd gaan staan; *ambolak-mbalik*, steeds om iets heen draaien met spreken.

balitoek, (*a*)*mbalitoek*, (trachten te) bedriegen.

baloeng, k. *tosan*, been(deren); — *djanocr*, lett. been v. jong klapperblad = *sada*, zinspeling op *wisoeda*; *baloengan* (geen k.), geraamte v. e. huis e.d.; schema (verhaal).

b(a)loeroet, *amb(a)loeroet*, stilletjes weggapen; — *mandap*, ongemerkt uitstappen.

bambing, (*a*)*mbambing*, hellend liggen.

bamboe zie *pokroel*.

bambon, opiumkit.

ban, Ned. band; — *karèt*, rubberband.

Banakeling, naam van het rijk van Djajadrata.

banda, band; *ambanda*, binden.

banda, rijkdom, bezitting.

bandar, pachter van opiumverkoop; *bandaran*, huis v. d. b.

bandjeng, *bebandjengan*, in lange rijen (b.v. van huizen).

bandjoer, k. *ladjeng*, doorgaan; vervolgens, dan; *sabandjoéré*, k. *saladjeng-ipoen*, vervolgens; om voort te gaan; (*a*)*mbandjoeraké*, k. (*a*)*ngladjeng-aken*, vervolgen, voortzetten; *kebandjoer*, k. *keladjeng*, te ver gegaan, (he-laas) reeds gebeurd.

bandoeng, *abandoeng-bandoeng*, tegelijk klinken (v. alarmklokken).

bandol, driest, brutaal (pootig).

bandrèk, looper; *di* —, opengebroken (v. e. slot).

bané, geluid; *banèné*, *banèké*, k. *banèni-ipoen*, idem, met suff. 3e ps.

bang, (W. Jav. = *abang*) = *kang*, aanspr. tot oudere mannen.

bangah, *kembang* —, bloem v. e. knolgewas (*soeweg*) met onaangename geur.

banget, k. *sanget*, zeer, erg; *banget-banget*, k. *sanget-sanget*, heel erg, dringend; *kebangeten*, k. *kesangeten*, al te erg.

bangga, zich verzetten.

bangka, grof (van matten).

bangkoe, zitbank, tafel.

bangkok, groot, oud en leelijk, b.v. *kejèk* —.

bangkroet, (Ned.) bankroet.

bango 1) kraam, winkeltje.

bango 2) ooeivaar.

bangoen, (*a*)*mbangoen*, tot stand brengen, verrichten; — *tapa*, askese verrichten.

bangsa 1) volk, menschengroep; *wong bangsa Arab*, een Arabier; zie *darah*; 2) soort; — *ngèlmoe*, k. — *ngèlmi*, iets wetenschappelijks, iets geleerds.

bangsal, hal, zaal; — *pangrawitan*, een gedeelte v. d. kraton (receptiezaal).

bangsat, schelm, deugniet.

bangsawan, edel, voornaam.

banjoe, k. *toja*, water.

bantah, discussie.

bantal, kussen (v. bed).

banter, hard, snel.

banting, (*a*)*mbanting*, neerwerpen, -gooien; *bantingan*, vechten (echt of slechts als spel) waarbij de tegenstanders trachten elkaar neer te werpen.

bantoe, steun, hulp; *kabantoe*, gesteund, geholpen, bijgestaan.

baoe, 1) (boven)arm.

baoe, 2) knecht, arbeidskracht; *beba-oening kapal*, scheepspersoneel; be-manning; *ambaoni*, helpen met arbeidskracht.

baoe, 3) vlaktemaat: bouw = 7096,5 M².

baloed, *baolet*, bedreven, bekwaam.

baoesastra, woordenboek.

bapa, k.i. *rama*; vader; — *bjoeng*, vader en moeder, ouders; — *baboe*, idem; ook: beschermer; (*ba*)*pakné* (*folé*), eig. vader van het jongetje, man (aanspr. v. d. vrouw tot haar man).

bapak = *bapa*.

barang 1) voorwerp, ding.

barang 2) k. *poenapa*, bijvoegsel met de betekenis van: ook, ja zelfs, en zoo, en dergelijke.

barang 3) *ambarang*, rondtrekken om als artist voorstellingen te geven, te zingen e. d.

barang-barang, k. *poenapa-poenapa*; *wong* —, iem. v. betekenis.

barat, wind.

bar-ber, klanknabootsing v. telkens wegvliegende vogels: rrrt, rrrt, fig. v. h. smijten met geld.

bareng 1) k. *sareng*, (te)gelijk, samen; *mbarengi*, k. *njarengi*, samengaan, -vallen.

bareng 2) k. *sareng*, met dat, toen.

barès, oprecht.

baris, 1) soldaten, leger; 2) in gelid.

barkah, *berkah*, zegen.

barlèjan, *barlijan*, briljant.

baroeng, invallen (v. muziek); *bina-roeng*, begeleid.

barongan, — *oré*, stoel, dicht boschje doornbamboe.

basa 1) taal, woorden; *babasan*, zegswijze, om zoo te zeggen; *binasakaken*, beschreven met, aangeduid als.

basa 2) kramawoorden gebruiken.

basengoet, *besengoet*; (*a*)*mbasengoet*, norsch, kwaad kijken.

basoeiki, voorspoedig, welvarend.

batak, voordanser of -danseres, voorzanger(es); (*a*)*mbatak*, voorzingen.

batal, (Arab.) nietig, geen rechtskracht hebbend; niet plaats hebben; *mbatalaké*, k. -*aken*, nietig verklaren; geen voortgang doen vinden; geen gevolg geven aan (bevel).

batara, betiteling v. e. godheid: Heer; *ratoe binatara*, oppervorst.

bați, winst, voordeel.

batik(an), k. *seratan*, gebatikt; (*a*)*mbatik*, k. *njerat*, batikken.

batin, (Arab.) k. *batos*, innerlijk, inwendig.

batjoet, spr. alleen ng. = *bandjoer*; (*a*)*mbatjoetaké*, vervolgen, doorgaan; *kebatjoet-batjoet*, verder en verder, erger.

batboek, voorhoofd.

batoer, k. *réntjang*, knecht, bediende.

batok, klapperdop; vaak gebruikt als (eet)schaal en als maat.

batos zie *batin*.

bawah, gebied, ressort.

bawana, *boewana*, aarde, wereld.

Bawéan, eilandengroep in de Javazee, ten N. v. Semarang, bekend als woonplaats van Arabieren.

bawéra, ruim.

bawon, aandeel in den oogst als loon voor hulp bij het oogsten van de rijst; *dibawoni*, zijn aandeel ontvangen.

bebed, kain van mannen.

bebeg, tegengehouden, gestuwd (water);

overvol; *saking* — *ing atiné*, doordat hij er geheel van vervuld was.

bèbèk, k. *kambangan*, eend.

bebodjoan zie *bođjo*.

béda 1) k. *sanès*, anders, verschil (lend van).

béda 2) geen k.; *dibéda*, geplaagd worden, lastig gevallen.

bedah, opengebrosen, -gescheurd; ook: ingenomen, veroverd (stad); *mbedah*, openscheuren; veroveren; *mbedahaké*, iets stukscheuren; *kaja mbedahna kendangan koeping*, alsof het het trommelvlies zou scheuren: oorverdoovend.

bedamèn zie *bedami*.

bedami, een afspraak maken, een verdrag, vrede sluiten; *bedamèn*, idem.

bededeg, 1) (a) *mbededeg ing weteng*, zwaar in de maag blijven zitten; fig. inhouden (v. wrok e.d.), opkroppen.

bededeg, 2) (a) *mbededeg*, blij gevoel hebben, na een compliment.

bedèk = *peṭèk*; (a) *mbedèk*, raden, gissen.

bedjiang, vuurtje.

bedil, k. *sendjata*, geweer; *bedil alit* enz. = *gegaman*? zinspeling op *kotaman*?; *bedilan*, schieten (ook op de kermis).

bedja zie *begdja*.

bedjadji, *ambedjadji*, waard zijn.

bedoedan, opiumpijp.

bedoeg, moskeetrom; geslagen ter oproep tot de *sembahjang*; — *awan*, 12 uur 's middags.

bédoeng, *ambébédoeng*, plagen.

bégal, straatroover; *ambégal*, berooven; *kabégal*, overvallen en beroofd worden.

begandring zie *benggandring*.

begdja, *bedja*, geluk(kig); fortuin(lijk).

Begelèn, *Bagelèn*, naam v. e. landstreek in Zuid Kedoe.

bèi zie *ngabèi*.

béka, last (gevend), tegenstribbelend; *mbéka*, onwillig zijn, zich verzetten.

bekakas, gereedschap; gebruiksvoorwerpen.

bekel, ambtenaar v. lagen rang; dorps-hoofd.

bekoeh, *ambekoeh*, zuchten, steunen.

bekoenoen, (am) —, eigenzinnig zijn.

bekokrok, (a) *mbekokrok*, bouwvallig, uit elkaar vallend; waardeloos.

beksa zie *djogèd*.

bekta(n) zie *gawa*.

bekti, hulde, huldigen; *dibektèni*, gehuldigd worden, eerbewijs ontvangen.

béla, deelen in andermans leed, verdriet of ongeluk; ook: in den dood volgen.

belah, gekloofd, gespleten; *sabelah*, ééne helft; *karo belah*, de 2de half, d.w.z. 1½ (honderd) = 150.

belang, lichte plek op de huid (hebbend).

b(e)larak, klapperblad.

belèh, verkort v. *sembelèh*.

belèk, *ambelèk*, opensnijden, blootleggen, ook fig.; *kabelèk*, blootgelegd.

bèlèk, oogontsteking.

belik, waterbron.

beloem, **beloen**, (Maleisch) nog niet.

bélot, *mbélot*, niet willen opstaan.

bèn zie *karcèn*.

bénda, naam v. e. boom, waarvan de vruchten worden gebruikt bij jongensspel; zie *béngkat*.

bendara 1) titel van aanzienlijke personen, van beiderlei geslacht; 2) heer, meester. Verkort tot: *ndara*, *dara*.

bendé, koperen bekken, gong; — *lélang*, gong geslagen op den kijkdag en tijdens een vendutie.

béndjing zie *ésoek*.

bendoe, k.i. = *nepsoe*, toornig; *beben-doe*, toorn.

béndrong, gestamp (in rijstblok) spec. bij wijze v. alarm; *mbéndrong* 1) alarm slaan. 2) vuren, beschieten.

bener, k. *leres*, goed, juist; precies (v. tijdstip), echt (als versterking na een adj.); *kados leres*, het is echt begrijpelijk; *ja benar-bener*, alles goed en wel; *mbeneraké*, k. *ngleresaken*, goedmaken, verbeteren, goed leggen, zetten enz.; *ngleres-ngleresaken*, idem met meervoudig object; (a) *mbeneri*, k. (a) *ngleresi*, juist (bezig zijn); *sabeneré*, k. *saleresipoen*, in waarheid, eigenlijk; *kebener*, k. *kaleres*, juist; op 't moment van, ook: = *kapernah* (v. familierelatie); *kabeneran*, k. *k(a)leresan*, het treft goed, juist, toe-vallig.

benèt, (Ned. kabinet) (houten) kast.

bèng = *ebèng*, aanspraak tot meisje.

benggala, groot, omvangrijk (*wedoes b.*, Bengaalsche of Ongolegeit, geïmpor-

teerd ter verbetering v. d. veestapel, is een groot dier, veel grooter dan de inheemsche *weadoes*; vandaar *benggala*, groot in zijn soort).

be(ng)gandring, vergadering.

bénggol, 1) $2\frac{1}{2}$ centstuk.

bénggol, 2) aanvoerder, hoofd v. misdadigersbende.

bengi, k. *daloe*, nacht.

bengkah, splijten.

béngkat, jongensspel, waarbij *bénda*-noten gebruikt worden, die rond en plat, één vinger dik zijn en 4 à 5 cm in middellijn. Een drietal noten wordt op zijn kant gezet, en van een afstand moeten deze geraakt (omver geworpen) worden met andere noten, die er naar toe „geschopt” worden met *cé* zijkant van den voet.

bengkoeng, lange buikband voor vrouwen, dienst doende als corset (vooral na een bevalling).

béngkong, krom, gebogen.

béngkot, *mbéngkot*, omwillig zijn.

bengok, *mbengok*, schreeuwen; *bengok-bengok*, hard schreeuwen; *pambengok*, geschreeuw.

bening, helder v. water; fig. v. gedachten.

benoem, Ned. benoemd; *kabenoem*, benoemd, aangesteld.

benting, ceintuur van vrouwen.

bèr, *ambèr*, overvloeien.

bera, onbebouwd, braakliggend; *beran*, braakland.

b(e)ranang, (a)*mb(e)ranang*, rood worden van toorn e.d.

beras, k. (o)*ewos*, ontbolsterde rijst (ongekookt).

bergemister, Ned. burgemeester.

beroek, klapperdop; grooter dan *baioek*; ook als maat.

berot, *berod*, *amberot*, zich (met geweld) losrukken; ontsnappen.

Besar, 1) de 12e maand v. h. Jav.-Moslimsche jaar (Dzoe'l-hidjdjah).

besar, 2) Mal. groot; *toewan besar*, de groote heer, de Gouverneur-Generaal.

basasik, *pating* —, in de war, verspreid door elkaar, van papieren e.d.

besemèt, verbast. v. Ned. besmet.

besmi zie *obong*.

bésoek, *mbésoek* zie *ésoek*.

besoes, netjes op zijn kleeren; zich opdirken.

bestèl, Ned. besteld; *dibestèlaké*, verstuurd, bezorgd worden.

bestik, Ned. biefstuk.

bètèt, papegaai; evenals in Ned. ter kenschetsing van een drukken spreker; *senadjan baed paben kados bètèt sèwoe*, al praat je als Brugman.

bètjèr, *kasadé* —, bij kleine hoeveelheden, voor dagelijksch gebruik, verkocht.

betjik, k. *saé*, mooi, goed, geschikt; *kabetjikan*, k. *kasaénan*, weldaad, gunst; *betjiké*, k. *saénipoen*, het zou goed zijn als; het beste is, dat.

beʼot, (a)*mbetot*, uit-, afrukken; *dibetot*, uitgetrokken, uitgerukt worden.

bibar zie *boebar*.

bibi, tante.

bibrah zie *boebrah*.

bidal zie *boedal*.

bijantoe = *bantoe*, steun, hulp; *kabijantoe*, gesteund, geholpen, bijgestaan.

bijas, bleek.

bijèn, k. *roemijin*, vroeger.

bijet, (a)*mbijet*, vol met vruchten.

bijoeng, moeder; *aʼoeh b.*, au! (uitroep v. pijn).

bikak zie *boekak*.

bikoet, druk bezig zijn met.

bilai, ramp, ongeluk; *kabilaèn*, door een ramp, ongeluk getroffen, *nemoe bilai*, k. *mangghih b.*, een ongeluk krijgen.

bilih zie *jèn*.

biloeleong, *pating* —, door elkaar krioelen, in verwarring door elkander loopen.

bin, Arab., zoon van; Ali bin Oemar, Ali zoon v. O.

binatara zie *batara*.

bingah zie *boengah*.

binaroeng zie *baroeng*.

binatang, Mal. dier; *kebon* —, dieren-tuin.

bingar, opgewekt, blij.

bingoeng, in de war; niet meer weten wat te doen.

binoeedi zie *boedi*.

bir, bier; *bir-biran*, (telkens) bier drinken.

biroe, blauw; *ambironi*, met was bedekken om de blauwe figuren te behouden alvorens tot het bruinverven wordt

- overgegaan (één der vele bewerkingen bij het batikken).
- bisa**, k. *saged*, *waged*, kunnen, in staat zijn, ook: kundig, bedreven; *para bisa*, de deskundigen; *sabisa-bisa*, k. *sasaged-saged*, zoo veel mogelijk.
- bisik**, (a) *mbisiki*, influisteren, toefluisteren; *akoe dibisiki*, mij werd op fluisiterenden toon meegedeeld.
- biskoewit**, Ned. biscuit.
- biti**, stomp; vuist; (a) *mbiti*, stompen; *bitèn*, elkaar stompen.
- bjar**, ineens schijnen van licht; — *ésoek*, k. — *éndjing*, het aanbreken v. d. dag.
- bjoek**, met velen komen.
- boer**, klanknabootsing van iets dat in het water valt of uiteen valt; *teka-teka bandjoer* — *baé!* Je bent hier net en je valt al met je neus in de boter!
- blabag**, 1) houten plank; 2) terrein.
- blag-bleg**, klanknab. v. slagen (op den rug).
- blak**, *blak-blakan*, open en bloot.
- blaka**, 1) openlijk bekennen, ronduit de waarheid zeggen; *blaka soeta*, zeer oprecht, geen geheimen hebben(d).
- blaka**, 2) gewoon; *piring blaka*, een gewoon bord (nl. v. porcelein, niet van goud e.d.).
- blandja** zie *balandja*.
- blangkemen**, niet kunnen spreken van verbazing, met den mond vol tanden staan (dikwijls gevolgd door: *ora bisa kanda*, k. *mboten saged witjanten*).
- blangkön**, hoofddoek, in het vereischte model, zoodat men ze direct kan opzetten, als een muts of pet.
- blarak**, klapperblad; *amblarak sempal*, als een afgebroken klapperblad, gezegd van zwierige armbewegingen bij het loopen (vrouw); geldt als fraaie gang, evenals *kaja matjan loewé*, „als een hongerige tijger”.
- bledeng**, floep (begeleidend woord bij woorden die binnegaan uitdrukken).
- bledjed** zie *baledjet*.
- bledoeg**, opstuivend stof.
- bleg**, geheel en al.
- blëg**, blik (metaal).
- blëndot**, *mblëndot*, slap; een afspraak niet nakomen.
- blesar**, *pating* —, naar alle kanten uit-een; *pikiranakoe* —, ik kan er geen touw meer aan vastknoopen.
- blesek**, *diblesekaké*, ingestopt, ingestoken worden.
- bletok**, slik, modder; *mbletok*, bemodderd.
- blijoet**, (a) *mblijoet*, slaperig zijn.
- blimbing**, naam v. e. boom.
- blindrik**, *ambalindrik*, heel mooi.
- bloentah**, (a) *mbloentah*, onzedelijk leven.
- blondrong**, *di* — *aké*, in de maling genomen; *keblondrong*, te ver gegaan; bekocht, te veel betaa'd hebbende.
- blosokan**, inschuifbaar.
- bobok**, (a) *mbobok*, een gat maken (i. d. muur), inbreken.
- bobot**, k. *wawrat*; gewicht, zwaarte; ook gebezigd als k. i. voor *meteng*, zwanger zijn; *boboté*, k. *wawratipoen*, lett.: het gewicht er van; ofschoon, niet-tegenstaande; (a) *mbobot*, k. *mawrat*, in aanmerking nemen.
- boeding**, kapmes, slagersmes.
- bodjo**, k. *sémah*, k. i. *garwa*, echtgenoot(e); *bebodjoan*, k. *sesémahan*, als echtgenooten leven.
- bođo**, dom; zie ook: *mangsa* 3).
- boe**, afk. v. *iboe*, zie *embok*.
- boebar**, k. *bibar*, uiteengaan; afgelopen; na afloop, na.
- boebral**, k. *bibrah*, stuk, uit elkaar, vernietigd, „naar de maan”; *mboebral*, k. *mbibrah*, stuk maken, uit elkaar halen; verstoren.
- boedaja**, *kaboedajan*, cultuur, beschaving.
- boedal**, k. *biđal*, vertrekken.
- boedi**, 1) verstand; aard, karakter; 2) streven, poging; *saboedimoe*, al wat je in het werk stelt; *binoedi*, object zijn van streven.
- boedidaja**, streven naar; *kaboedidajan*, (groote) onderneming (suiker enz.).
- boedja**, eig. spijze, onthaal; *boedjakrama*, gastvrije ontvangst; verwelkoming; *pamboedja*, id.
- boedjang**, jongeling, vrijgezel.
- boedjeng** zie *boeroe*.
- boek**, *boek*, begin, aanleiding.
- boekak**, k. *bikak*, open; — *toeđoeng*, de hoed afnemen; *mboekak*(i), k. *mbi-*

- kak(i)*, openen, openmaken; *diboekak* (-boekak), *k. dipoenbikak(-bikak)* (telkens) geopend worden; *pemboekaké*, *k. pembikakipoen*, het openen; *boekakan*, *k. bikakan*, opening; aftapping; *djas boekak(an)*, — *bikak(an)*, open jas, colbertjasje.
- boekoe**, boek, geschrift.
- boekti**, bewijs(stuk); *mboektekaké*, bewijzen.
- boeloe**, naam v. e. boom.
- boemboe**, ingrediënten (voor 't koken, 't batikken e.d.); *kebeneran boemboené*, goed, naar den eisch toe bereid; *diboemboni*, men voegt er (diverse ingrediënten) aan toe.
- boemi**, aarde, wereld; landerijen, grond; *wong* —, *k. tijang* —, menschen v. h. eigen land; inheemschen.
- boender**, rond; — *gèpèng*, plat rond.
- boendèt**, in de war geraakt, van touw e. d.
- boené**, moeder! vrouw! (aanspraak van den man tot z'n vrouw bij de meer aanzienlijken).
- boeng**, spruit (v. bamboe).
- boengah**, *k. bingah*, verheugd, blij.
- boengkem**, *diboengkem*, gesloten worden v. d. mond (om het spreken te beletten); *boengkemen*, zwijgen.
- boental**, guirlande.
- boental**, inpakken; *diboenteli*, ingepakt worden; *pemboental*, het inpakken.
- boentoet**, staart.
- boepati**, *k. boepatos*, regent; — *patoeh*, een regent die een apanage-gebied bezit.
- boeri**, *k. wingking*, achter(zijde); *sing* —, *k. ingkang wingking*, daarna; in het vervolg.
- boeroe**, *k. boedjeng*; (*a*) *mboeroe*, *k. (a)mboedjeng*, jacht maken op, naja-gen, naloopen; *mboeroe kalahé*, *k. mboedjang kawonipoen*, revanche nemen; *boeboeron*, *k. boeboedjengan*, waarop gejaagd wordt; wat achterna gezet wordt; wild.
- boeroeh**, *k. berah*, loonarbeider; (*m*) *beboeroeh*, (*m*) *beberah*, zich als loonarbeider verhuuren.
- boesoek**, dom, onnoozel.
- boeta**, demon, reus.
- boetamal**, bewijsstuk, stuk van overtuiging.
- boetarepan**, *k. boetadjengan*, wantrouwig, jaloersch zijn; zegswijze: *boetarepan ikoe kembangan tresna*, jaloerschheid spruit voort uit liefde.
- boetèk**, troebel.
- boetjal** zie *boewang*.
- boetoeh**, *k. betah*, 1) noodig hebben; 2) behoefte; *bodjo boetoehan*, *k. — betahan*, een noodechtgenoot.
- boetoel**, doorboord; *kori boetoelan*, zijdeur.
- boewajah**, (Mal.) krokodil; fig. schavuit; — *Kemajoran*, deugnieten uit K. (welbekende wijk in Batavia, indertijd overwegend bewoond door de armere Indo-Europeesche bevolking).
- boewang**, *k. boetjal*, weggooien, wegwerpen, verbannen; *mboewangi*, *k. mboetjali*, iets weggooien enz.; *boewang-boewangan*, het wegdoen, zich ontdoen van.
- boewèn**, *boewi*, gevangen.
- boewis**, *bedil* —, *k. sandjata* —, buks.
- boja** (met a uitgesproken, evenals *ora*) = *ora*, niet, *k. boten*.
- bojong**, 1) verhuizen.
- bojong**, 2) naam v. e. melodie.
- bok**, 1) moeder; aanspraak voor oudere vrouwen, ook genasaleerd: (*e*) *mbok*; *mbokné (tolé)* = de moeder van den zoon, vrouw (man tegenover zijn echtgenoot); *bok ajoe*, *k. bok adjeng* zie *ajoe*; *bok ratoe*, aanspraak v. d. vorst tot zijn vrouw.
- bok**, 2) = (*a*) *mbok*, woord dat aansporing, wensch of verwachting inleidt: — *loekar*, wil toch uw kleeren uittrekken; *mbok bèn*, *k. ambok kadjengipoen*, laat maar!
- bokbilih**, (k.) 't mocht eens wezen dat, ingeval dat.
- bokmanawa**, *k. bokmanawi*, misschien.
- bokmas**, titel van of aanspraak tot oudere vrouwen van lagen stand.
- bokong**, *k. i. botjong*, achterste (billen).
- bokor**, metalen (meestal koperen) schaal.
- bolah**, biljart; *kamar* —, sociëteit.
- bolèh**, (Maleisch) het mag; toegestaan!
- boloe**, een luchtig gebak.
- borèh**, crème; *diborèhi*, met *borèh* besmeerd (worden).
- borong**, *mborong*, opkopen; *mangsa borong* (k.), ng. *mangsa boḍoa*, ik laat het geheel aan jou over; *diborongaké*,

- toevertrouwd worden, overgelaten worden aan.
- bosen**, genoeg van iets hebben; iets beu zijn.
- bosok**, bedorven, in ontbinding zijn.
- bot** zie *abot*.
- boten** zie *ora*.
- botjah**, 1) k. *laré*, kind (niet volwassen persoon); 2) onderdaan, indien een vorst over of tot de massa v. h. volk spreekt: *botjahingsoen tjilik*, mijn onderdanen van lagen stand.
- botjor**, lekken.
- botoh**, speler; (*nga*)*botohan*, kaartspe-
len, dobbelen.
- brabak**, (*a*)*mbrabak abrit*, rood worden v. toorn.
- braḍat**, *ambradāt*, vee stelen uit de wei.
- brahala**, afgodsbeeld.
- brahi**, zich aangetrokken voelen tot; — *sanḍang*, gesteld op opschik.
- brana**, schatten, rijkdom.
- brandkas**, brandkast, safe.
- brangasan**, opvliegend, driftig.
- Bratajoeda**, de strijd tusschen de Kora-
wa's en de Pandawa's om het rijk Ngastina.
- brebeg**, *dibrebegi*, door een hard geluid gestoord; *mbrebegi koeping*, oorver-
doovend.
- brebes**, sijpelen, druppelen; *mbrebes* of *mrebes-mili*, tranen storten, weenen; *mrebes meles*, idem.
- bregagah**, (*a*)*m* —, eig. wijdbeens staan; zich verzetten, op z'n stuk blijven staan.
- bregas**, er goed uitzien.
- bregedèl**, frikkadel; op Java: een ge-
braden balletje van aardappel of cas-
save met stukjes vleesch, en eventueel ei.
- brekah**, zegen, goede invloed.
- brèṇḍi**, Eng. brandy; cognac.
- brengos**, k. i. *rawis*, snor, knevel.
- bresih**, schoon; *dibresihi*, schoonge-
maakt, gewasschen.
- bridj**, bridge; *main* —, bridgen.
- briga-brigi**, zijn kalmte, zelfbeheer-
sching verliezen, ruw.
- brobos**, (*a*)*mbrobosi*, door iets heen of
onder iets door kruipen; *brobosan*,
het kruipen.
- broeng**, *maboer* —, van vogels: allen
tezamen op- en wegvliegen; *tininggal*
—, door allen verlaten.
- brongot**, *di* —, boven het vuur gehou-
den, geschroeid.
- ḍa**, zie *paḍa*.
- ḍabjang**, (*a*)*ṇḍabjang*, met twee of meer
mensen iem. aan weerszijden vast-
houden.
- ḍaḍa** k. i. *djadja*, borst.
- ḍaḍah**, heg.
- ḍadak**, (*a*)*ṇḍadak* 1) iets met spoed
(direct) maken.
- ḍadak**, (*a*)*ṇḍadak* 2) zoo maar, zoo in-
eens; *apa koela ḍadak isin rak boten*
(k. mad.), zou ik nu opeens verlegen
worden, immers neen!; *kok andadak*
béka? hoe komt 't dat je zoo ineens
tegenstribbelt?; *doemadakan*, plotse-
ling, opeens; *ḍadakan*, in der haast,
zoo maar ineens.
- ḍadakan**, aanleiding.
- ḍadi**, k. *dados*, worden; ook ter inlei-
ding v. e. conclusie uit een vooraf-
gaande uiteenzetting: dus; gereedko-
men, tot stand komen; *ḍadiné*, k. *da-*
dosipoen, het resultaat ervan, waar
iets op uitloopt; *ora ḍadi apa*, k. *bo-*
ten dados poenapa, het geeft niets,
het hindert niet; *kasektèné ora ḍadi*,
zijn bovenmenselijke kracht heeft
geen uitwerking, is tevergeefs; *ka-*
ḍadéan, k. *kadadosan*, wording, resul-
taat, uitkomst; (*a*)*ṇḍadèkaké*, k.
(*a*)*ṇḍadosaken*, veroorzaken, maken
dat.
- ḍaḍoe**, dobbelsteen; het dobbelen met
dien steen.
- dados** zie *ḍadi*.
- dagan**, voeteneinde; *andadagan*, a. h.
voeteinde v. e. graf gaan liggen om
een ingaving te krijgen.
- dagang**, handel(drijven), verkoop(en);
dagangan, handelsartikel, koopwaar.
- daging**, vleesch; — *déwé*, k. — *pijam-*
bak, „eigen vleesch”, bloedverwant,
familie.
- dah!** schreeuw om iem. te laten schrik-
ken.
- ḍah**, Ned. dag (groet).
- ḍahar(an)** zie *pangan*.
- dahat**, zeer, erg.
- daja**, kracht, uitwerking.
- ḍajoeng**, roeriem.

dajoh, k. *tamoe*, gast.

dak-, *tak-* 1) voorvoegsel ter aanduiding v. d. 1sten persoon, b.v. *dakdjoepoek* ik neem; (*akoe*) *dak mlakoe*, laat ik (mij) gaan; *dakdjoepoeké*, ik zal het nemen, laat ik het nemen.

dak, 2) *edak*, ruw, willekeurig optreden; *dak-sarwenang-wenang* of *daknang*, eigenmachtig optreden.

dakwa, *andakwa*, beschuldigen; *pandakwa*, beschuldiging.

dalah, 1) zelfs ook, zoomede.

dalah, 2) in: *lah dalah!* uitroep v. verassing of schrik: wat?; Daar hebben we het!

dalan, k. *margi*, weg, straat; *sedalan-dalan*, k. *semargi-margi*, den geheelen weg langs.

dalang, vertooner van de wajangpoppen.

dalasan, zelfs ook, daarbij nog.

dalem, 1) in, binnen, gedurende, per, op.

dalem, 2) k. i. van *omah*; *kadaleman*, bewoond (k. i. van *dienggoni*).

dalem, 3) k. i., Zijn, Uw; ook: verkorting van *abdidalem*, uw dienaar: ik, mij.

d(a)lindjing, *an-*, onophoudelijk voortratten (praten).

daloe, zie *bengi*.

daloēja, (*a*)*ndaloēja*, met iets (kwaads) blijven doorgaan ondanks verbod of raad, eigenzinnig zijn.

d(a)loewang, k. *d(a)lantjang*, papier.

damar, lamp; — *gedah toemaniteb ping-gir delanggoeng* = (*e*)*ting*.

damel zie *gawé*; *gaman*.

dami, eensgezind (zijn), in vrede (leven), zie *bedami*.

dana, geschenk; aalmoes; *dadana*, een aalmoes geven.

danawa, *denawa*, demon, reus.

dandan, k. *dandos*, zich aankleeden; *dandan-dandan*, k. *dandos-dandos*, opknappen; (*a*)*ndandani*, k. (*a*)*ndan-dosi*, 1) iem. aankleeden; 2) iets herstellen.

dandan, stok v. e. parasol; fig.: bemiddelaar.

dandanggoela, naam v. e. versmaat; schema: 101, 10a, 8é, 70e, 9i, 7a, 60e, 8a, 12i, 7a.

dangah-dangah, rechtop, fier (loopen).

dangak, (*a*)*ndangak*, met opgeheven

hoofd; *ndangak-dangak*, met de neus in den wind.

dangan, licht, gemakkelijk (iets doen); geen bezwaar hebbend, met genoegen iets doende.

dangoe 1) k. van *lawas* en van *soewé*, lang, v. tijd.

dangoe 2) k. i. van *takon*; (*a*)*ndangoe*, vragen (v. hogere aan mindere).

dangsih, dans (Europ.).

danserès, danseres.

daoep, in den echt treden.

dapoer, 1) fatsoen, model, vorm (b.v. v. e. huis); 2) (grof) uitzien, gezicht; *dapoermoe*, jouw tronie; 3) bij wijze van; *moeng dapoer ngitjipi*, alleen maar om te proeven.

dara, 1) afkorting v. *bendara*.

dara, 2) duif.

dara, middelmatig groot (voorwerpen).

d(a)radjat, *deradjat*, hooge staat, aanzien, rang.

darah, (adellijk) geslacht; de gezamenlijke afstammelingen van (helden en grooten); *bangsa darah*, menschen van adel.

daran, stam: *aran*; *didarani*, genoemd worden, aangezien, gehouden worden voor; *daran-daranana*, zou worden gehouden voor, men zou meenen dat ...
darat, land (in tegenst. tot water); te land (voet) reizen; *loenga* —, k. *késah* —, te voet reizen.

darbé, hebben, bezitten.

dasar, 1) bodem, onderlaag; basis; aanleg; waarvan men moet uitgaan; men moet zeggen dat ...; inderdaad; aangezien, immers; *didasari*, gebaseerd, gefundeerd worden op.

dasar, 2) uitstallen (v. koopwaar, op den grond of in een kraampje); *padasar-an*, uitstalling.

dasi, dasje.

dateng, 1) k. van *teka* 1).

dateng, 2) k. van *marang*, *menjang*.

datoe zie *kadaton*.

datoelaja, vorstenverblijf, paleis.

dawa, k. *pandjang*, lang (v. afmeting); ook: lang, goed (over iets denken); *pandjang lebar* (Mal.), breedvoerig; *andawakaké*, k. *mandjangaken*, verlengen, langer maken; *andedawa*, k. *memandjang*, maken dat (te) lang duurt; *kadawa-dawa*, k. *kapandjang-*

pandjang, al te zeer gerekt; steeds maar, zonder einde.

dawah, 1) k. van *tiba*, vallen; 2) = *darwoeh*, bevel; *kadarwahan*, 1) iets op zich krijgen; 2) last, bevel krijgen.

daweg zie *ajo*.

dawet, dikke brijachtige drank, bestaande uit klappermelk en suikerstroop met *tapé*; — *srintil*, idem met kleine klontjes meel erin.

dawoeh, k. i. = bevelen, bevel; wat een hoogere zegt; — *timbang*, idem.

dé, ik denk, ik gis (afk. van *badé*, raden, gissen).

debog, stam v. d. pisang, uit vele lagen bestaande, die in gedroogden toestand o.a. ter verpakking van tabak dienen.

dédak, zemelen.

dédé zie *doedoe*.

dedeg (-*pangadeg*), lichaamsgrootte, postuur.

dédép, (*a*)*ndédép*, op de loer liggen, opwachten.

dédes, (*a*)*ndédes-dédes*, met aandrang ondervragen.

dédet, *peteng* — *alimengan*, pikdonker, in totale duisternis gehuld.

deg zie *adeg*.

degan, jonge kokosnoot.

degdegan, een hartklopping krijgen (van angst), in angstige spanning zijn.

dèk, 1) k. *kala*, in tijdsbepalingen; *dèk samana*, k. *kala samanten*, in dien tijd, op dat moment.

dèk, 2) of *adèk* = *adi*.

dèkèk zie *dokok*.

dèklomah, verbastering van Ned. diploma.

del, klanknab.: floep; rrrt! (van iets dat plots de hoogte ingaat).

dél, klanknab. van 't geluid van breken of afknappen (touw b.v.).

déla, k. *kedap*; *sadéla*, k. *sakedap*, (in) korte tijd, een oogenblik; *sadéla...*, *sadéla manèh...*, nu eens..., dan weer...

delanggoeng = *dalan agoeng*, groote weg.

delap, begeerig, hebberig.

deleg, stam; *delegan*, in rollen (tabak).

déleg-déleg, (bedroefd) stil zitten, verslagen.

dèlèh = *sèlèh*, leggen, zetten; *ndèlèhaké*, iets neerleggen, neerzetten.

deleng, k. *tingal*, kijken; *ndeleng*, k. *ningali*, idem; *pandeleng*, k. *paningal*, 1) oog; 2) aanblik, schouwspel; *delengan*, k. *tingalan*, schouwspel, aanblik.

deles, zuiver, echt.

dèlik, *ndèlik*, zich verbergen; *pandèlikan*, schuilplaats.

dèling, 1) zie *pring*.

dèling, 2) *doemeling*, duidelijk; helder van geluid.

dèmag, beambte van middelbaren rang.

dèmen, k. *remen*, houden van; liefhebben; — *wèwèh*, graag geven, goedgeefsch.

dèmit, geest (onzichtbaar wezen); *dèdèmitan*, heimelijk.

dèn, 1) verkort. van *radèn*.

dèn, 2) deftig of poëtisch voor *dì*-; bv. *dèn-rasak(e)na*, moge gevoeld, er aan gedacht worden.

dènda, boete; *didènda*, beboet worden.

dèndeng, (*a*)*ndèndeng*, in een lange rij (van bergen); in massa (menigte, leger e.d.).

déné, wat betreft; dat (redengevend voegwoord); *karo déné*, k. *kalih déné*, en bovendien.

dèngang, *andèngangi*, betrappen.

dènger, grof voor *weroeh*.

dèngkoel, knie; *pawitan* —, met de knieën tot beginkapitaal, d.w.z.: zonder een enkele cent een zaak beginnen.

dénìng, door.

dèpa, vadem ($\pm$ 1,70 m); *sadèpa sabèlah*, 1½ vaam.

dèplok, (*a*)*ndèplok*, stampen (in een vijzel).

dèpok, *dèpokan*, plat op den grond zitten(d).

dèrèk zie *iloe*.

dèrèng zie *doeroeng*.

dèrep, het oogsten v. padi; *didèrepaké*, men laat iets oogsten.

dères, 1) hard (van regen).

dères 2) *andères*, reciteeren van de Koran (v. begin tot einde).

dèrès, *andèrès*, tappen (v. palmsap); *dèrèsan*, getapt sap.

désa, k. *doesoen*, dorp.

dèstar zie *iket*.

déwa, god.

déwé, k. *pijambak*, zelf; eigen; alleen,

- op zichzelf; ter vorming van de overtreffende trap: *ngarep dĕwĕ*, heelmaal vooraan; *dĕwĕ-dĕwĕ*, ieder voor zich, ieder afzonderlijk; *dĕwĕkĕn*, k. *pijambakan*, (geheel) alleen; *dĕwĕkĕ*, k. *pijambakipoen*, hij, zij; *didĕwĕkĕ*, k. *dipoen pijambaki*, voor zich zelf gereserveerd, voorbehouden.
- dĕwi**, godin.
- di-**, 1) ter vorming van den passieven vorm met *di-*, b.v. *ditoetoeri*, men krijgt de mededeeling.
- di-**, 2) drukt een aansporing of wensch uit: bv. *dibetjik*, het ga je goed (bij afscheid), gedraag je goed!
- di**, 3) afkorting van *adi*, mooi.
- di**, verkorting van *adi*.
- didong**, woord waarmee optreden en spreken van Europeanen wordt aangeduid.
- digdaja**, onoverwinnlijk, dapper; *kadigdajan*, onoverwinnlijkheid, superioriteit.
- dijem**, Mal. *diam*, zwijgen, stil zijn.
- dijoe**, kw. kleine (vrouwelijke) demon.
- dika**, kr. mad. = jij.
- (n)dikakakĕ**, verkort uit *ingandikakakĕ*, k. i. bij *dikon*, last krijgen.
- dikir**, (gezamenlijke) godsdienstige oefening waarbij Allahs namen of vrome formules worden geciteerd; *dikiran*, die oefening verrichten.
- diksoera**, brutaal, ongemanierd; *didiksoerani*, gebrutaliseerd worden.
- dilah**, k. van *dijan*, lamp.
- dilalah**, wat toevallig! wat ongelukkig!
- dilman**, tweewielig rijtuigje met de zitplaatsen voor de passagiers dwars op de as en een deurtje achterin; genoemd naar den uitvinder, den Bataviaschen ingenieur Deeleman.
- dina**, k. *dinten*, dag; *sadina-dina*, k. *sadinten-dinten*, elken dag, dag in dag uit.
- dinar**, gouden munt.
- dines** (Ned. dienst) dienst(tijd); ambt, werkzaamheid; belangrijk; *didinesakĕ*, als belangrijk beschouwd, op den voorgrond gesteld.
- ding**, sprkt. 1) = *sing*. 2) in: *ora ding*, k. *boten ding*, neen hoor!
- dingkloek**, *andjingkloek*, het hoofd buigen.
- dinoeta** zie *kongkon*.
- dinten** zie *dina*.
- dipati** zie *adipati*.
- dir**, knikkeren; met een knikker een andere trachten te raken.
- diri**, kw. = *awak*.
- disik**, k. *roemijin*, eerst; *andisiki*, k. *agroemijini*, vóórgaan.
- dissiplin**, Ned. discipline.
- distrik**, Ned. district; *kadistrikan*, id.
- diwangga** zie *soetra*.
- diwasa** volwassen.
- diwoet-diwoet**, harig, behaard zijn.
- djaba**, *ndjaba*, k. *(n)djawi*, buiten; *kadjaba*, *kedjaba*, k. *kadjawi*, behalve.
- djadah**, *djoewadah*, rijstekoek, gemaakt van met geraspte klapper tezamen gestoomde kleefrijst, fijn gemaakt en in een vorm gedaan.
- djadjah**, een land kennen(d), er gereisd hebben(d); bereisd; ervaren; *andjadjah*, bereizen.
- djadjal** = *tjoba*, probeeren (vaak gebruikt om een bevel of verzoek in te leiden).
- djadian**, 1) snoep of eten koopen. 2) snoeperij.
- djadjar**, 1) in een rij, naast elkaar. 2) van den laagsten rang.
- djaé**, gember(wortel).
- djaga**, k. *djagi*, (be)waken, oppassen; bewaker; *(a)ndjaga*, k. *(a)ndjagi*, bewaken; *djaga bengi*, k. *djagi daloe*, nachtwaker; *pandjaga*, k. *pandjagi*, bescherming; *padjagan*, k. *padjagèn*, wachthuis; — *setirman*, stuurhuis, brug.
- djagad**, aarde, wereld.
- djagal**, slager; *djagalan*, slagerswijk.
- djagi** zie *djaga*.
- djago**, k. *sawoeng*, haan; ook fig.: voorman; haantje de voorste; vechtersbaas; candidaat; *(a)ndjago*, k. *(a)nja-woeng*, candidaat stellen.
- djagong**, bijwonen van een feest; *padjagongan*, plaats waar een (familie)feest wordt gehouden; *djagongan*, samenzitten om met elkaar te praten (geen feest).
- djahat**, (Maleisch) slecht.
- djail**, boosaardig, afgunstig; — *metakil*, afgunstig intrigeeren.
- Djaja**, begin van vele eigennamen; *mas Djaja*, „meneer Pieterse”.
- Djajadrata**, ook: *satrija ing Banakeling*, „Banakelingsche ridder” geheeten (ge-

lijk Ardjoena de „Madoekara'sche ridder" heet); een der Korawa's, als wajangfiguur gelijkende op Gatotkatja. In den grooten strijd tusschen Pendawa's en Korawa's door Ardjoena gedood.

djak, verkorting v. *adjak*.

djaka, ongetrouwde jongeman, jongeling.

djaksa, *djeksa*, rechter van instructie.

djala, vischnet.

djalar, (*a*)*ndjalari*, veroorzaken; *djalarran*, 1. oorzaak; 2. omdat.

djalegedag, *djlagedag*; *andj(a)legedag*, er netjes, keurig uitzien.

djalenger = *djenger*; *andjalenger*, verستeld, ontzet.

djaler zie *lanang*.

dj(a)lirit, (*a*)*ndj(a)lirit*, als een dunne streep (bv. wenkbrauw).

djalma, *djanma*, mensch; — *saking poelo Barwan* = *entjik*, zinspeling op *betjik*; *djalmèkoe* = *djalma ikoe*, de, een mensch; zie verder onder *tata*.

djaloek, k. *teda*, k.i. 1) v. hoogere aan lagere pers.: *poendoet*; 2) v. lagere aan hoogere pers.: *soewoen*; (*a*)*ndjaloek*, k. (*a*)*neða*, k.i. 1) (*a*)*moendoet*, 2) (*a*)*njoewoen*; vragen om; *pandjaloek*, k. *paneða*, k.i. 1) *pamoendoet*; 2) *panjoewoen*; vraag, verzoek; *lajang panjoewoenan*, verzoekschrift, request.

dj(a)lomprong, (*a*)*ndj(a)lomprongaké*, iemand er in laten loopen; beetnemen.

djam, tijdstip; tijdsduur; *sadjam*, 1 uur lang; *djam pitoe*, 7 uur; *pitoeng djam*, 7 uren (lang).

djamak, gewoon; *moeng* — ..., zij is maar 'n gewoon mensch, niet van hooge afkomst; *ora* —, buitengewoon, ongehoord.

djaman, eeuw; tijdperk; — *koena*, k. — *kina*, oude tijd, oudheid; — *byèn*, k. — *roemijn*, vroeger.

djamban, waterplaats (waar men zich ook baadt).

djambé, betelnoot (gebruikt bij het si-rihpriimen).

djambet zie *djamboe*.

djamboe, k. *djambet*, naam v. e. boom en van zijn vrucht.

djambon, lichtrood, karmijnrood.

djamhoer, hooggeleerd.

djamoe, k. *djambi*, geneesmiddel; *dji-*

namonan, k. *djinampènan*, een geneesmiddel toegediend krijgen.

djampi zie *djamoe*.

Djanaka zie *Ardjoena*.

djandji, 1) gestelde of overeengekomen voorwaarde; afspraak; *pradjandjijan*, overeenkomen, overeenkomst; *lajang pradjandjijan*, k. *serat p.*, koopbrief, contract; 2) mits; zoo: elk

djangan, groentesoep; *djangan menir*, soep met gesneden jonge maiskolfjes; — *loðèh*, groentesoep met veel *santen*, *lombok*, *trasi* en bedorven *tèmpé* gekookt; *andjangan*, djangan maken; *djanganan*, groenten.

djangan, (Maleisch) niet (in een veta-tief); — *koeatir*, wees maar niet bang!

djangga zie *goeloe*.

djangeleg, *pating* —, oprijzen, opdoe-men (v. bergen, gebouwen en groote voorwerpen).

djangka, 1) voorspelling; 2) streven (subst.); *didjangka*, 1) voorspeld worden; 2) men streeft naar.

djangkah, pas, stap; *djoemangkah*, een stap doen.

djangkep zie *ganep*.

djangkrik, krekel.

djanma, *djalma*, kw. = mensch.

djanoer, jonge klapperbladeren, vaak als versiering gebruikt.

Djanoewari, Januari.

djantoeng-ati, hart(je), liefje.

dja-poeh, uitroep bij wijze van *senggakan* (een woord of woorden, met stemverheffing onder muziek of zang door geroepen).

djara, boor; (*a*)*ndjara*, boren; zegs-wijze: *bisa* — *langit*, het uitspansel kunnen doorboren, d.w.z. zeer kundig zijn.

djarag, opzet, moedwil; *ndjarag*, met opzet doen; *djaragan*, 1) opzettelijk; 2) nu eenmaal...; *kadjarag*, met opzet (gedaan).

djaran, k. *kapal*, k.i. *koeda*, paard.

djaré(né), sec. stam, verkorting van *oedjar* + *é*, lett. zijn zeggen; 1) k. *tjrijsipoen*, men, je zegt dat..., zegt men. 2) k. *makaten*; *malah menjang awak rasané anjèp seger djaré*, en in het gevoel is het lekker frisch, moet je weten, weet je; 3) toch wel; *sapa*

djaré, k. *sinten ta*, wie toch wel?
djarik, *djarit*, k. *sindjang*, k. i. *njamping*,
 kain, doek.
djas, (Ned.) jas.
djati, k. *djatos*.
djati, 1) *djatiboom*, — hout; *alas padja-*
tèn, k. *wana padjatosan*, *djatibosch*.
djati, 2) *sa-*, *sedjati*, k. *sa-*, *sedjatos*,
 waar, echt, wezenlijk; *sadjatiné*, k.
sadjatosipoen, lett. al het wezenlijke
 ervan; de waarheid, in waarheid.
djatilán, e.s.v. dansvertooning (paard-
 dans); danser v. zulk een dans.
djatingarang zie *naga*.
Djawa, k. *Djawi*, Java(ansch); *ndjawak-*
aké, k. *ndjawèkaken*, in het Jav. ver-
 talen.
djawah zie *oedan*.
djawata, *djoewata*, godheid.
djawil, *ndjawil*, even met de hand
 (vinger) aanraken (ter waarschu-
 wing).
djeblas-djeblis zie *djeblis*.
djèbles, *tjèbles*, precies lijken op.
djeblis, klanknab. v. h. rooken (v.
 opium); *djeblisan*, trek, haal (aan
 pijp); *djeblas-djeblis*, keer op keer,
 trek na trek.
djeblos, (a)*ndjeblos*, ontploffen, uit-
 barsten.
djeboel, tevoorschijn komen, uit iets
 komen; het blijkt dat.
djedjak, *andjedjak*, 1) trappen, schoppen.
djedjak, *andjedjak*, 2) keurig (v. klee-
 ding, manieren enz.).
djedjaka zie *djaka*.
djedjeg, recht(op).
djedjel, volgestopt; dicht opeen; *kedje-*
djelan, volgestopt, volgepropt worden
 met.
djedjer, begin v. h. wajangtoneelstuk;
 opzet; hoofdzaak; *ingkan minangka*
djedjer (k.), ng. *sing kanggo djedjer*,
 de hoofdpersoon is; het toneel stelt
 voor, het verhaal speelt zich af in.
djedjèr zie *djadjar* 1).
djedjoel, tevoorschijn komen; *djoeme-*
doel, idem.
djedjoeng zie *oeler*.
djégang, op den grond zitten met een
 opgetrokken knie (ongemanierd).
djegloeg, klanknab. v. h. geluid van op
 elkaar botsende voorwerpen; *kedje-*

gloeg-(djegloeg), (telkens) botsen
 tegen.
djégos, grof voor: *bisa*.
djegreg, *andjegreg*, perplex, versteld.
djekèk, rasecht.
djeksa zie *djaks*.
djembangan, groote aarden kom, pot.
djembar, k. *wijar*, breed, ruim, uitge-
 strekt.
Djembawan, naam v. d. oudsten aap in
 het Ramajana.
djemblong, *an-*, inzakken, wegzakken
 (v. grond, vloer enz.).
djembroeng, *an-*, onverzorgd, verwaar-
 loosd, b.v. erf of tuin; vol met on-
 kruid; ook v. e. huis, vol met vuil,
 ongeveegd.
Djemoewah, Vrijdag.
djempol, duim; groote teen; ook: iets
 van prima kwaliteit, het puikje van
 iets.
djemprit zie *lombok*.
djenak, rustig, op z'n gemak.
djenang, pap, pudding; — *soengsoem*,
 pap van rijstemeel met stroop.
djendéla, raam.
djené, k. van 1) *koening*, geel; 2) *mas*,
 goud.
djeneng, 1) k. *nama*, naam, ook: *dje-*
nengan; *djeneng sira*, *djeneng para*,
 gij.
djeneng, 2) *djoemeneng*, zie *adeg*;
andjenengi, bij iets tegenwoordig zijn.
djenéwer, Ned. jenever.
djeng, verkorting van 1) *kan(g)djeng*;
 2) *adjeng*; *mas djeng*, juffrouw.
djengandika zie *idjengandika*.
djengèk, *an-*, opkijken van verwonde-
 ring.
djenger, *an-*, versteld (v. verbazing of
 schrik).
djenggèlèk, *an-*, overeind komen, zich
 oprichten.
djenggereng, vorm, gestalte, meestal v.
 iets groots, een berg, een groot huis
 e. d.
djengkar, k. i. van *loenga*, weggaan,
 vluchten.
djepiping, (van ooren v. e. dier) ge-
 spitst; *djepipingna koepingmoe*, spits
 je ooren! luister goed!
djer, 1) immers, natuurlijk; 2) verkort.
 v. *pidjer*, steeds maar.
djeram zie *djeroek*.

- dj(e)ro**, k. *lebet*, 1) in, binnen; *sadj(e)-roné*, k. *salebeting* of *salebetipoen*, binnen(in); in; gedurende.
- dj(e)ro**, 2) diep; ook van nadenken.
- djeroek**, k. *djeram*, naam v. verscheidene vruchten (citrus-soorten).
- djèsbèn**, jazzband, jazz muziek.
- djèwèr**, *an-*, trekken (aan het oor, de wang e. d.).
- djiarah**, *djiarah*, een bedevaart doen (naar een graf v. e. heilige).
- djibah**, plicht, taak; *kadjibah*, de taak, plicht hebben.
- djidāl**, naam v. e. *ama* v. d. tabak.
- djindja**, bang zijn geworden ergens te komen; de schrik er van gekregen hebben.
- djineman**, koddebeier; waker; „stille” agent.
- djing**, **djing**, klanknab. v. Europ. orkestmuziek.
- djinggring**, *djinggring*, hoog; *sepatoe* —, schoen met hoge hak; *glas* —, glas met hoogen voet.
- djipro**, Ned. juffrouw; vaak: onderwijzeres.
- djiwa**, ziel, leven.
- djiwel**, 1) knippen; 2) naam v. e. soort koek.
- djlarèh**, (*a)n-*, met vegen of strepen (hier: v.e. weg, van een hoogte gezien).
- djlarèt**, streep, veeg.
- djleg**, plof; ineens komen te springen of te vallen.
- djlentrik**, *didjlentrik-djlentrikaké*, bewogen, geschud worden.
- djlimet**, *an-*, zeer nauwkeurig (zoeken).
- djinggring** zie *djinggring*.
- djlog**, met een plof neerkomen (sterker, luider dan *djleg*).
- djobin**, *djoebin*, vloer v. steen of tegels; vloertegel.
- djodèr**, *kadjodèran*, onthuld, a. h. licht gebracht.
- djodjog**, (*a)ndjodjog*, schuin dalen, ook: draven (paard).
- djođo**, 1) overeenkomen, v. menschen dieren of voorwerpen die een paar, stel vormen; *manoek sadjođo*, een paartje (vogels): mannetje en wijfje; 2) aanstaande (man, vrouw).
- djoebin** zie *djobin*.
- djoedeg**, niet meer weten wat te doen; radeloos.
- djoedjitsoe**, jiu-jitsu.
- djoedjoeg**, (*a)ndjoedjoeg*, zijn schreden richten naar; naar iets toe gaan; (*a)ndjoedjoegaké*, brengen bij, bezorgen.
- djoedjoeloek** zie *djoeloek*.
- djoekoek**, sprkt. v. *djoepoek*.
- djoelalatan**, steeds (angstig) rondkijkende.
- djoelig**, geslepen, sluw.
- djoeloek**, k. i. van *aran*; (*a)djoedjoeloek*, *djedjoeloek*, de naam hebben, heeten.
- djoemangkah** zie *djangkah*.
- djoembleng**, privaat.
- djoemboel**, (*a)ndjoemboel*, opschrikken, beweging v. schrik maken.
- djoemeneng** zie *adeg*.
- Djoemoeah**, *Djoemoengah*, *Djoemoewah*, Vrijdag.
- djoempoet**, 1) rapen, pakken; 2) naam v. fijn gebak.
- djoendjoeng**, (*a)ndjoendjoeng*, optillen; *kadjoendjoeng*, opgetild, verheven tot (rang).
- djoeng**, akkermaat: 4 bouw, $\pm$ 28000 m².
- djoengkat**, haarkam.
- djoengkir** zie *balik*.
- djoengkoeng**, (*prae*) —, bootje, kano met vlerken.
- djoepoek**, k. *pendet*; (*a)ndjoepoek*, k. *menđet*, halen, nemen; ook: in aanmerking nemende, gebaseerd op, b.v. — *kaanané wong-wong sing wadjib kena milih*, gebaseerd op den stand van zaken bij de kiesgerechtigden; — *saka nalar*, zie *nalar*; *didjoepoek*, (af)genomen worden; *didjoepoeki*, telkens genomen worden; *pendjoepoeké*, het nemen.
- djoer** zie *adjoer*.
- djoerang**, ravijn.
- djoeroe**, woord ter vorming van beroepsnamen vgl. *toekang*: — *toelis*, k. — *serat*, schrijver; — *koentji*, grafbewaarder; — *pétoeng*, k. — *pétang*, wichelaar; doch ook: — *penjoeloeh*, voorlichter, gids; — *apoes*, bedrieger.
- djoeroeng**, (*a)ndjoeroengi*, instemmen met, goedvinden.
- djoewata**, = *djawata*, godheid.
- djoewet**, aanhoudend vragen om iets.

djoewing-djoewing; *di* —, in stukjes gescheurd; verscheurd.

djog, andjog, uitkomen in, terechtkomen in.

djogan, aarden vloer.

djogèd, k. i. *beksa*, dans; (*a*)*ndjogèd*, k. i. (*a*)*mbeksa*, dansen; *kadjogèdaké*, k. — *aken*, k. i. *kabeksakaken*, men laat dansen; *pandjogèd*, het dansen, dans.

djoli, draagkoets.

djongdjang-krawat, dorpsgemeentebestuur; *sa- -é*, k. — *ipoen*, met alle notabelen.

djotak, (*a*)*ndjotak*, iem. niet willen kennen, hem als „vijand” beschouwen, niet met hem willen spelen, en zelfs hem niet willen aanspreken; *djotakan*, 1) die verhouding; 2) de andere partij („vijand”).

djrambah, vloer.

djro zie *djero*.

djroentjol, an-, met gebogen hoofd wegrennen (vluchten).

dladjigan, heen en weer loopen.

Dlanggoe, naam v. e. plaats ten W. van Solo.

dlantjang zie *daloewang*.

dloewang zie *daloewang*.

dobbel, Ned. dubbel, tweemaal.

dodolan zie *edol*.

doebilah sétan! uitroep v. groote ontsteltenis: ik neem mijn toevlucht tot God voor den Booze; God beware me!

doeblang, boem! klanknab. v. e. slag op de Jav. trom.

doeblir, doubleeren (bij het bridgen).

doeblong, plat woord voor *tai*, k. *tindja*, ontlasting; *doeblongan*, privaat; hier spottend voor: gevangenis.

doedoe, k. *dédé*, geen; — *goejon*, het is geen grapje! — *menoës*, — *padon*, het is ongeloflijk! *padoedon*, geschil, meeningsverschil.

doedoeh, het nat van vleesch, groente e. d.

doega, k. *doegi*, meenen, meening, gissen; *andoega*, k. *andoegi*, gissen, raden; *pandoega*, k. *pandoegi*, meening; *doega prajoga*, k. *doegi prajogi*, met oordeel handelen, (het) verstandig (aanleggen); vaak met ontkenning: zonder overleg, onbezonnen te werk gaan.

doegi, k. m. = *doemoegi* zie *teka*.

doeh, verkorting v. *adoeh*.

doeka, k. i. van *nepsoe*, boos zijn; — *dalem*, ik weet het niet (verontschuldiging t.o. hogere personen); *didoe-kant*, berispt worden, een standje krijgen (v. zijn meerdere).

doekoe, naam v. e. vrucht.

doekoën, medicijnman, inheemsche „dokter” of „dokteres”, die ook de wichelkunst verstaat en daarom geschikte tijdstippen bepaalt voor het oogsten van padi, huwelijk, huisbouw enz.

doeksina, kw. Zuid; zie *poerwa* 2).

doelang, (*a*)*ndoelang*, iemand (vooral kind) den mond met eten volstoppen, voeren.

doelang, een rond houten presenteerblad.

doelhop, Ned. doolhof.

doeloe, boekentaal voor *deleng*, zien.

doem, andoem, deelen, verdeelen; *pandoem*, deel, lot; *pandoeman*, aandeel.

doemadakan zie *dadak*.

doemateng = *dateng*, aan, naar.

doemawah zie *tiba*.

doemèh, doepèh, omdat (nu).

doemeling zie *deling* 2).

doemoegi zie *teka*.

doemoek, andoemoek, met de vinger aanraken; *doemoekan*, tikkertje spelen.

doen, verkort. v. *oeðoen*.

doenja zie *donja*.

doenoeng, (woon)plaats; *dedoenoeng*, verblijf houden; *doemoenoeng*, gelegen zijn, zich bevinden, wonen; *doenoenging katresnan toemiba marang E. kabèh*, zij had al haar affecties op E. geplaatst.

doepa, wierook.

doepèh zie *doemèh*.

doepak, schop, trap; *andoepek*, schoppen, trappen.

doeraka, een euveldaad begaan.

doerdjana, misdadiger; — *malang*, k. — *pandoeng*, dief; *kadoerdjanan*, misdaad, misdadig gedrag; — *njolong*, diefstal; *lakoe* (k. *lampah*) *kadoerdjanan*, misdadigheid.

doer doeran, (Ned. door) steeds maar door, zonder ophouden.

doeroeng, k. *dèrèng*, nog niet; *sadoeroengé*, k. *sadèrèngipoen*, zoolang nog

- niet, voordat; *sadoeroeng sawisé*, k. *saderèng sasampoenipoen*, vóór en na, bij voorbaat.
- doeroes**, (a)*ndoeroesi*, doorgaan met, bestendigen.
- doesoen** zie *désa*.
- doesta**, gemeen, vals; *andoesta*, stelen, schaken.
- doeta** zie *kongkon*.
- doewé**, k. *gaḍah*, k. *kagoengan*, hebben, bezitten; *sing* — *omah*, k. *ingkanḡ* *gaḍah grija*, de eigenaar v. h. huis, gastheer; — *garwé*, k. *gaḍah damel*, familiefeest (bv. bruiloft, besnijdenis e.d.) vieren; *doewèké*, k. *gaḍahan-ipoen*, zijn bezit, eigendom; *ndoe-wèni*, k. *nggaḍahi*, hebben(de), bezitten(de).
- doewit**, (Ned. duit), k. *arta*, *jatra*, geld-(stuk), munt; *andoewiti*, met geld betalen; *doewitana*, betaal het (met geld); *doewit kretas*, k. *arta kretas*, papiergeld, bankbiljet; — *dinar*, goudgeld, gouden munt.
- doewoeng**, zie *keris*.
- doewoer**, k. *inggil*, hoog, boven; *ndoe-woer*; k. *nginggil*, boven op; *sa(n)-doewoeré*, boven.
- doh** zie *adoh*.
- dojan**, houden van, graag lusten.
- dokar**, dogcart (voertuig); *ndokar*, in een d. rijden, per d. gaan.
- dodok**, k. *dèkèk*; *kadokok*, k. *kadèkèk*, gezet, gelegd; *pandokok*, k. *pandèkèk*, het plaatsen.
- dokter**, dokter.
- dol** zie *edol*.
- dolan**, uitgaan, wandelen; *dolanan* 1) spelen(de), 2) speelgoed.
- dolop**, spion (= *mata-mata*); *andolop*, bespionneeren.
- domblong**, (a)*ndomblong*, met open mond staan te kijken; verbouwereerd.
- domino**, domino(spel).
- dompèt**, geldbeurs, portemonnaie.
- dong**, sprkt. = *lagi*, juist bezig zijn met.
- donga**, gebed(sformule); *didongani*, er wordt een gebed over uitgesproken; *ndongakaké*, voor iem. of iets bidden.
- dongèng**, verhaal, sprookje; (de)-*dongèngan*, idem.
- dongong**, *andongong*, stil blijven zitten; *pating pendongong*, stil zitten te kijken, wezenloos kijken (van verbazing).
- donja**, *doenja*, aarde, wereld; *tinggal* —, k. *tilar* —, sterven.
- dora** zie *goroh*.
- dosa**, zonde, kwaad, misdaad; — *pati*, k. — *pedjah*, doodslag, moord; — *ma-ling*, k. — *mandoeng*, diefstal.
- dospoendi**, verkorting van *kadospoendi* zie *kaja*.
- dreḡeg**, *an* —, beven, rillen.
- dridji**, vinger, teen.
- drimolen**, draaimolen.
- é**, uitroep v. verbazing: hé!
- ébah** zie *obah*.
- ebang**, *pangebang*, wat men iem. in het uitzicht stelt; (tevoren uitgelooft) belooning.
- ébat**, *ngébat-ébat*, ontzaglijk, verbazingwekkend.
- ebèn** = *bèn*.
- ebjok** = *ambjok*.
- éblis**, duivel.
- eboem**, boom, haventolkantoor; *ng-e-boem*, ten havenkantore.
- eboen**, dauw; *dieboen-eboenaké*, in de dauw gezet.
- eboer** = *aboer*.
- eboet**, *dí-*, door twee of meer pers. tegelijk aangevallen.
- ebrèh**, zorgeloos; *ngebrèh*, zorgeloos zijn, verkwistend.
- édan**, krankzinnig.
- edeg**, zie *adeg*.
- èḡèḡ**, beweeglijk, niet stil zitten.
- edjam** = *djam*.
- edjas** = *djas*, jas.
- edjog**, *ngedjog-edjog*, (tenslotte) leiden tot (zie *djog*); — — *ngadjak édan*, quasi-verklaring van het woord *djo-gèdan*; *ngedjogi*, bijvullen, bijschenken.
- edoem** = *doem*; *ngedoem*, verdeelen.
- edoen** zie *oedoen*.
- edol**, *dol*, *adol*, k. *sadé*, verkoopen; *ngedol*, k. *njadé*, idem; *dol-dolan*, *do-dolan*, k. (sa)*sadéan*, iets te koop hebben; koopwaren; *pangedol*, k. *panja-dé*, het verkoopen; *edol-toekoe*, k. *sadé-tinoembas*, koop en verkoop, handel.
- egar**, *megar*, opengaan, ontluiken (bloem); open(gemaakt) (parasol).
- égla**, *ngégla*, duidelijk zichtbaar.
- egong**, *gong*, *gong*.

èh, uitroep: hé! foei!

éjang zie *embah*.

èjèl, *ngèjèl*, koppig volhouden, niet willen toegeven.

éjoeb, schaduwrijk, koel, beschut (tegen regen); *éjoeban*, beschaduwde plaats; *angéjoeb*, beschutting zoeken tegen hitte of regen.

ekon = *akon*.

elèk, *melèk*, de oogen openen, ook: wakker zijn of worden; *diapoesi melèk-melèkan*, met open oogen bedrogen worden; *ngelèki*, 's nachts waken bij.

èlèk = *ala*, k. *arwon*, leelijk, slecht.

elèr, 1) *ngelèr*, uitleggen, uitspreiden.

elèr, 2) k. van *elor*, (ten) Noorden.

èlik, *ngèlikaké*, waarschuwen, terughouden, afhouden van.

éling, k. *èngèt*, *émoet*, indachtig zijn of worden; *bijkomen na bewusteloosheid* e.d.; *ora éling*, zich niet meer herinneren, flauw vallen; *ngélingi*, k. *ngèngeti*, zich iets herinneren; indachtig zijn aan; *èngétan* (ng., k.) geheugen, verstand; *kaélingan*, wat men in het hoofd heeft; heugenis, bewustzijn, wat blijft hangen (van lectuur); *kélingan*, zich herinneren, herinnerd worden aan, in gedachten komen; *mèngeti*, notteeren; *pèngétan*, notitie, aanteekeening; *sira émoet-émoet*, je moet er aan denken, denk er aan!

èlmoe, *ngèlmoe*, k. (ng) *èlmi*, wetenschap, leer; — *rasa*, mystieke wetenschap.

elo, uitroep v. verbazing.

eloeh 1) = *elo*. 2) = *loek*, traan.

eloeng, rank v. klim- en slingerplanten.

eloës, (a) *ngeloës*, streelen, aaien.

elok, *alok*, schreeuwen; *ngelokaké*, uitroepen (bv. dat er brand is of diefstal heeft plaats gehad).

elong = *long*; *ngelongi*, afnemen, verminderen.

émah-émah zie *omah*.

éman, bezorgd zijn over, sparen, ontzien; jammer zijn (vinden); *ora* —, niet ontziend; niet betreurend; *pa-ngéman*, bescherming.

emas = *mas*, goud(en).

emat, goed kunnen zien; goed smaken; *ngemataké*, 1) goed bekijken. 2) zich iets goed laten smaken.

émba = *imba*; *ngémba*, nadoen, imiteeren.

embah, k.i. *éjang*, grootvader, grootmoeder.

emban, 1) *ngemban*, dragen (in de *sléndang*); — *darwoeh*, een bevel bij zich hebben, belast zijn met het overbrengen van een opdracht; *emban-emban*, draagdoek.

emban, 2) voedster, verzorgster.

embèn 2 dagen later, of 2 dagen geleden; *qèk* —, eergisteren; *bésoek* —, *sésoek* —, overmorgen.

èmbèt, *kèmbèt*, betrokken in.

embjang-embjangan, niet serieus, lichtzinnig leven.

emboeh, k. *kilap*, k.i. *doeka dalem*, ik weet het niet.

emboen, *kaemboen*, beleefd aangenomen (bevel, raad e.d.).

embok = *bok*, moeder (in betere kringen zegt men *iboe*); *mbokné*, *boené*, aanspraak van man tot zijn vrouw.

emen = *temen*; *ngemen-emenaké*, nauwgezet iets uitvoeren.

emi, *diemi-emi*, goed verzorgd, met zorg omringd.

emis, *ngemis*, bedelen; *wong ngemis*, bedelaar.

emoet, *ngemoet*, in den mond houden. **émoet** zie *éling*.

emoh, k. *boten poeroen*, niet willen doen; *ngemohi*, 1) afwijzen (bv. huwelijksvoorstel). 2) zooveel dat men er beu van wordt.

emong, *ngemong*, oppassen; ontzien; ter wille zijn.

emor zie *wor*.

emot zie *mot*.

èmpèr, gelijkenis; *mèmpèr*, 1) gelijken(d) op, net als. 2) behoorlijk; *bajari-poen inggi-h sampoen mèmpèr*, zijn salaris is reeds behoorlijk. 3) geen wonder dat, 't is natuurlijk dat; *apa mèmpèr...*, is het behoorlijk, komt het te pas...; *ora mèmpèr*, het lijkt er niet op; 't is ongehoord.

èmpèr, overdekte galerij; *ngèmpèr*, op, in de *èmpèr*; huiselijk, alledaagsch(?).

emping, *ngemping*, voorschot nemen; bij voorbaat van iets genieten; *empingan*, voorschot.

emplok, *ngemplok*, i. d. mond stoppen, ophappen.

empoe, betiteling v. e. meester-smid of een dichter.

empoek, zacht, week (ook v. stem).

empoen zie *wis*.

émprak, een zekere dansvertooning (reidans met tamboerijn-muziek, van Moslims-gods. oorsprong).

énak, k. *étja*, lekker (smaak); aange-naam (gevoel); *ngénak-énak*, k. *ngétja-étja*, op zijn gemak; *kapénak*, k. *sakétja*, 1) aangenaam; *sakapénaké*, k. *sasakétjanipoen*, op zijn gemak iets doen; naar hartelust (*sakapénak-iranéki* is een voor de grap gebruikte poët. vorm); 2) beter zijn (ziekte); *kapénak larané*, hij is beter.

énda, ontwijken (v. slag of aanval).

éndah, schoon, fraai.

endang, sprkt. = *gelis*, k. *énggal*, gauw.

endas, k. *sirah*, k.i. *mastaka*, *moestaka*, hoofd, kop; *endas sepoer*, locomotief.

endeg = *andeg*; *ngendegaké*, stop zetten, stil laten staan; *saendegan*, één traject (tusschen twee haltes).

endel, *andel*, gelooven, vertrouwen.

endem, *memend*, k.i. *woeroe*, dronken, bedwelmd; — *gendjé*, bedwelmd door *gendjé* (een heester, uit wier vruchtknoppen en bladeren een bedwelmdend vocht wordt bereid); *ngendemi*, k.i. *moeroni*, dronken maken, bedwelmen.

endi, k. *poendi*, waar? welke?; *ngendi-endi*, k. *poendi-poendi*, overal; *ngendi ana*, k. *poendi wonten*, hoe is 't mogelijk dat ...

endjenengan = *pandjenengan*, U.

endjet, k. *apoe*, kalk.

éndjing zie *ésoek*.

endog, k. *tigan*, ei.

éndong, pijlkoker.

éné = *méné*, *seméné*; *jah éné*, afk. v. *wajah saméné*, op dezen (laten) tijd v. d. dag.

eneg, *enek* 1) walging gevoelen, misse-lijk worden; *moeneg(-moeneg)* id.; 2) ontstemd (*atiné*).

eneng, k. *èndel*; *meneng*, k. *kèndel*, stil zijn, zwijgen; *djam nem meneng*, net 6 uur.

enes, *ngenes*, bedroefd zijn.

enga, *menga*, open (zijn).

enget, *di* —, opgewarmd (v. koud eten).

ènget zie *éling*.

engga zie *ajo*.

éngga, (*sa*)*énggané*, gesteld dat; ware...

énggal 1) vlug, snel.

énggal 2) k. van *anjar*, nieuw, pas, net.

anggé zie *anggo*.

enggi zie *ja*.

enggo zie *anggo*.

énggok, *ménggok*, afbuigen, afslaan; *énggok-énggokan*, kromming, bocht (bv. in een weg); *kaénggokaké*, tot afbuigen, afslaan gebracht; men laat een hoek omgaan.

enggon, 1) k. *enggèn*, plaats; *panggonan*, k. *pangggènan*, id.; *dienggoni*, k. *dipoen-enggèni*, ingenomen, bezet, bewoond. 2) = *anggon*, k. *enggèn*, *ang-gèn*; *enggoné*, k. *enggènipoen*, hulpwoord ter vorming v. d. zgn. substantief-construatie, evenals *olèhé*, *antoeké* (*toeké*) b.v. — *mejil*, zijn plukken.

èngkag, waggelend; met wiegelenden gang (hier van het in dreigende houding toelopen).

engkas, (k. *malih*), nog, erbij; *sadéla* —, een oogenblik later, kort daarop; *sepoeloch méné* —, nog tienmaal zoo-veel erbij.

éngkol(an), zwengel.

éngo, *méngo*, opzij kijken.

eni, het snijden v. padi; *ngenèni*, snijden v. d. padi; *panèn*, rijstoogst.

enjat, *njat*, hoep! weergave v. d. beweging van het (zich) oprichten uit een zittende houding; *ngadeg njat*, met een ruk opstaan; *menjat*, zich oprichten.

enjoh = *enja*, hier! (bij het geven).

enjak, *ngenjak-enjak*, open, kaal (vlakke).

entas, *mentas* 1) uit het water komen, aan wal gaan.

entas, *mentas* 2) pas, zoo juist.

entèk, k. *telas*, op (niets meer over); *entèk atiné*, k. *telas manahipoen*, bang worden, den moed verliezen; *entèk akalé*, niet meer weten wat te doen; *ngentèk*, k. *nelas*, uiterst, heel bijzonder; *ngentèkaké*, opmaken.

èntèng, licht (v. gewicht); gemakkelijk; *ngèntèngaké*, verlichten.

entep, *enteb*; *kaentepaké*, neergesmaakt.

enti, k. *entos*; (*a*)*ngentèni*, k. (*a*)*ngentosi*, wachten op; *entèn-entènan*, k. *entos-entosan*, de persoon of datgene waarop men wacht.

enting-enting, een lekkernij bestaande uit aardnoten en gebrande suiker.

èntjep, *mèntjep*, een lip trekken (uit minachting).

éntjok, *méntjok*, zitten op, b.v. vogel op een tak, vlinder op een bloem etc.; fig. v. d. liefde in het hart; *kéntjokan*, waar zich op gezet heeft, in beslag genomen.

éntoek, sprkt. = *olèh*, mogen, toegestaan zijn of worden.

entoeng, *entèk* —, geheel op, tot het uiterste.

entos zie *enti*.

entrak, *entrak*, in schuddende of wiebelende beweging zijn (v. e. danser, met zijn beenen).

épah zie *opah*.

epak, Ned. pacht; *ngepak*, pachten; *ngepakan*, opiumverkoopplaats.

epé, in de zon drogen; *ngépé*, (iets) i. d. zon zetten.

epèk, *pèk*, k. *pendet*; *ngépèk*, k. *mendet*, nemen.

èpèk, ceintuur, buikband.

èpèk-èpèk, handpalm; *banda* —, met als eenig bezit zijn handpalm d.w.z. met leeg handen, zonder een cent.

epik-epik, aanroeren, aankomen; *diepik-epik*, aangeroord worden.

èpok zie *kinang*.

èprèt-èprèt, blaasding (aanduiding van trompet).

epring = *pring*.

éram, *éran*, verwonderd, verbaasd; *ngéram(-éram)aké*, verbazingwekkend.

erèh, *ngerèh(aké)*, bevelen, besturen.

(e)rèk, zij- of neerwaartsche beweging, duik; *dirèkaké*, neergehaald worden (v. e. vlieger).

eril, rail(s).

èrèng-èrèng, helling.

éring, ontzag hebben; (*kadjèn*) *kéringan*, geëerd en geëerbiedigd.

èrlodji, Ned. horloge.

eroe, ruzie (hebben).

eroet, *ngeroet*, vastbinden.

(e)rong, gat, hol i. d. grond (v. bees-ten).

éropis, Europeesch.

erti, k. *ertos*, zin, beteekenis; *ngreti*, k. *ngertos*, *ngretos*, weten, begrijpen; *ngretiné ngreti*, begrijpen, zeker! dat doen ze wel!; *mangerti*, k. *mangertos*, *mangretos*, id.; ook: kennis; (*ma*)n-

gretiné, k. (*ma*)*ngretosipoen*, de bedoeling van iets; te beteekenen hebben.

ès, ijs.

(e)sak, zak v. e. jas e.d.

èsem, glimlach; *mèsem*, glimlachen.

eses zie *rokok*.

(e)soek, dringen, duwen; *kesoek*, geduwd.

ésoek, k. *éndjing*, morgen (ochtend);

ésoeké, k. *éndjingipoen*, de volgende

dag; *bésoek*, k. *béndjing*, later; a.s.;

sésoek, *bésoek-ésoek*, k. *béndjing-*

éndjing, morgen (volgende dag); *sé-*

soek-ésoek, k. *béndjing-éndjing én-*

djing, morgenochtend; *bésoek mbèn*,

sésoek mbèn, k. *béndjing mbèn*, over-

morgen; *ésoek soré*, k. *éndjing sonten*,

dag en nacht, steeds, onophoudelijk.

ésta, *saésta*, net als, gelijk.

èsti, *dí* —, er wordt naar gestreefd.

èstoe, k. van *tenan*; *pangèstoe*, zegen.

èstri zie *wadon*.

étang zie *étoung*.

eter = *ater*.

étja zie *énak*.

etjak, *ngetjaki*, aan iets beginnen, uitvoeren.

étjé, *ngétjé*, plagen, bespotten, uitdagen.

etjèh-etjèh, *ngetjèh-etjèh*, verkwisten, vermorsen.

étoung k. *étang*; *ngétoung*, k. *ngétang*,

(be)rekenen, spec. ook van berekenen

van goede en slechte dagen voor het

verrichten van allerlei handelingen;

kétoung, k. *kétang*, wordt berekend;

ora kétoung, k. *boten kétang*, zich

niet storende aan, niet tellende; *djoer-*

roe pétoung, k. *dj. pétang*, iem. die

„berekeningen” maakt, wichelaar.

etoet zie *toet*.

etog, *dak-etog*, ik laat hem den vrijen

teugel, laat hem tot het uiterste zijn

gang gaan; *di(e)togaké*, k. *dipoenkèn-*

delaken, gelaten worden voor wat het

is.

étok-étok, doen alsof, zich houden alsof.

etrap = *trap*; *silá*, het inachtnemen

v. d. welvoeglijkheid; welgemanierd-

heid.

éwa, aanstoot nemen; *diéwani*, gene-

geerd worden, men laat links liggen;

éwasamono, k. *éwasamanten*, niette-

genstaande, toch; *éwadéné*, id.

éwah zie *owah*.

éwang, sprkt. = *réwang*; *ngéwangi*, k. *ngréntjangi*, helpen, bijstaan.

èwed zie *éwoeh*.

èwoe, duizendtal; *sèwoe*, duizend; *sèwoe lara*, *sèwoe soesah*, ontzaglijk leed en verdriet (lijden); *éwon(-éwon)*, (bij) duizenden.

éwoeh, k. *èwed* 1) bezig zijn met iets. 2) lastig, moeilijk; *kéwoehan*, k. *kèwedan*, in een moeilijk parket raken of zijn, met iets verlegen zijn; *pakéwoeh*, k. *pakèwed* 1) moeilijkheid. 2) hinder ondervinden; zich geneeren.

éwon zie *èwoe*.

gabah, ongepelde rijst.

gableg, grof voor *doewé*; meestal met *ora*: niet(s) hebben.

gablog, *geblog*; *ang-*, slaan op den rug.

gaboeg, loos (v. rijstaar); kinderloos, geen jongen krijgend.

gadah zie *doewé*.

gadé, k. *gantos*; *gadèn*, k. *gantosan*, verpanding.

gading, ivoor, ivoren.

gadjah, k. *liman*, olifant.

gadjeg, *gadjegé*, ik geloof, ik meen mij te herinneren.

gadoeng, e.s.v. knolgewas; *gadoengan*, pseudo-, onecht; *matjan* —, weertijger.

gado-gado, Batav.-Mal.; Jav. *petjel*, een gerecht, bestaande uit *tokolan* (*taoge*), witte kool, lange *katjang* (*katjang landjaran*), *kangkoeng* en *bajem*, even gekookt zoodat het nog knappend is, en opgediend met een gekruide, dikke *katjang-saus*.

gadri, Ned. gaanderij; zijgalerij v. h. huis v. e. aanzienlijk persoon.

gagad, *gagat*, op-, te voorschijn komen; — *raina*, ochtendgloren.

gagah, flink,forsch(gebouwd); *gagahan*, aanstellerij, grootdoenerij; *gagah-gagahan*, grootscheeps.

gagana, *gegana*, luchtruim; *ang* —, de lucht in gaan, vliegen; *djoeroe anggegana*, vliegenier.

gagang, steel.

gagantjangan zie *gantjang*.

gagar-majang, twee bloemruikers, die

ter weerszijde v. h. bruidspaar worden neergezet.

gagas, denken; *gagasan*, gedachte; *panggagas*, overdenking.

gajoeh, *di* —, men reikt, streeft naar.

gajoet, *gagajoetan*, te maken hebben, in verband staan met.

galak, wild; vurig.

g(a)landang, *ngg(a)landang*, sleuren, trekken.

galih, 1) k. van *ati*, hart. 2) ng., k. = binnenste v. e. boomstam; *galih asem*, het „hart” v. d. asem-stam (dat zwaar en hard is).

galo, (alleen ng.) daar heb je het!

g(a)lolo, *nangis* (ng)*g(a)lolo*, luid huielen.

(ge)gaman, k. (*de*)*damel*, wapen.

gambar teekening, schilderij; — *idoep*, film, bioscoop; *anggambari*, beschilderen; *anggambaraké*, in teekening laten brengen.

gambir sawit, naam v. e. melodie v. d. gamelanmuziek.

gambira, *gembira*, uitgelaten, hartstochtelijk, enthousiast.

gambjong, *ang* —, voordansen.

gamelan, k. *gangs*a, Jav. orkest.

gampang, k. *gampil*, gemakkelijk.

gamparan, houten sandaal, met een knop vooraan, die men tusschen den grooten en den tweeden teen klemt — in onderscheiding van *tèklèk* en *bakjak*, die van een leeren band voorzien zijn.

gampil zie *gampang*.

ganda, geur, reuk.

gandèk, (*a*)*nggandèk*, vorstenbode.

gandèng, aan elkaar gekoppeld, verbonden; (*a*)*nggandèng*, aanhaken, vastkoppelen; (*a*)*gegandèngan*, aan elkaar gehaakt, saamgekoppeld; hier: gearmd.

gandéra, vlag.

gandéwa, boog (wapen).

gandjar, (*a*)*nggandjar*, beloonen; *gandjaran*, belooning; *ginandjar lara*, k. *g. sakiit*, lett. begiftigd met ziekte; ziek (zijn).

gandœl, *anggandœli*, gaan hangen aan; zich aan iets vastklemmen.

gandok, bijgebouw.

gandos, koekje of broodje van rijstemeel.

gandra, — *pira* of *anggandra pira*, wat vermag hij? wat zou hij kunnen uitrichten?

gandri! uitroep v. schrik.

ganep, *genep*, k. *djangkep*, voltallig.

ganggoe, *di* —, geplaagd, lastig gevallen.

gangsa zie *gamelan*.

gangsal zie *lima*.

gangsir, groote aardkrekkel; *nggangs*ir, een wand ondergraven om in een huis in te breken; *kegangs*iran, ondergraven, waar een inbraak gepleegd is.

ganta, vorm; plan, (denk)beeld; (*a*)*nggan*ta, het plan hebben.

gantal, *ora gantalan taoen*, er ging geen jaar overheen, of ...

gantèn zie *kinang*.

ganti, *genti*, k. *gantos*, wat in de plaats komt van; vervanger, vergoeding; aan de beurt komen; wisselen; *goemanti*, k. *goemantos*, voor iets i. d. plaats komen, vervangen; *nggenti*nì, k. *nggentosi*, opvolgen; overnemen; *gegenti*nan, k. *gegentosan*, om beurten.

gantjang, snel; *gagantjangan*, met spoed.

gantjar, loop, volgorde (v. e. verhaal); *gegantjaran*, loop, gang; korte samenvatting.

gantoeng, *goemantoeng*, hangend (aan), afhangen van.

gantos zie *gant*i.

gapé, notitie, aandacht; zie *tjafo*k.

gapit, klemlat; stok v. e. lederen wajangpop.

gapjak, houten slof met dwarsriemen.

gapjoek, klanknabootsend woord voor het samentreffen, op elkaar slaan of stooten; *nggapjoekaké*, bij elkaar brengen.

gapoera, (eere)poort; *gapoeran*, tijdelijke poort, opgericht bij een feestelijke gelegenheid.

gara-gara, opschudding (i. d. natuur).

garan, handvat, steel; *badé koela anggé garan sangoe késah*, ik wil dat achter de hand hebben als ik er van door ga.

garang, *di* —, boven het vuur gehouden, geroosterd; *garangan*, geroosterd.

garanggantoeng, *ngresoela* of *sambat ang* —, steen en been klagen.

garap, 1) *nggarap*, bewerken, werk uit-

voeren; *panggarap*, bewerking, behandelings, arbeid.

garap, 2) *ng(ge)garapi*, iem. voor den gek houden, schertsen.

gardjita, blij, verrast; *ang* —, verheugd zijn.

Garèng, afk. van *Nalagarèng*, zoon v. Semar (die echter nooit een vrouw heeft), en broeder van Pétroek. Garèng is klein, mank, heeft een mismaakt linkerarm, een groote ronde neus, ronde, schele oogen, en is dom en eigenwijs. Dientengevolge houdt Pétroek hem altijd voor den gek, en trekt hij in twistgesprekken altijd aan het kortste eind. De vrouw van Garèng heet in deze stukken Bijang Nala.

gares, scheen; *di* —, in de scheen getroffen.

garimis, *grimis*, *gremis*, motregen(en).

garing, droog; *digaringaké*, gedroogd worden.

garobjag, klanknab. v. e. daverende slag of val: pang!

g(a)roebjoeg, *garoebjoegan*, in een groote drom tegelijk.

garoendel, *pating* —, mopperend (van veel subj.).

garpoe, vork.

garwa zie *bodjo*.

gati, k. *gatos*; *goemati*, k. *goematos*, met zorg, zorgvuldig; *digoematèni*, k. *dipoen goematosi*, goed verzorgd.

gatoek, in nauwe aanraking, contact komen met, fig.: aansluiten bij; overeenkomen, strooken met; *digo*ta^k*ga*toekaké, met passen en meten bij elkaar gebracht.

Gatoekatja, een krijgshaftige figuur uit de wajang-poerwa — zoon van Bima (één der Pandawa's) — die vliegen kan en zijn vijanden uit de hoogte aanvalt en hun het hoofd afdraait.

gatot, een of andere snoeperij.

gawa, k. *bekta*, dragen vervoeren; (*a*)*ggawa*, k. (*a*)*mbekta*, id.; *kagarwa*, k. *kabekta*, ook: teweeggebracht door, vanwege; *digawani*, k. *dipoenbektani*, krijgen; *panggawa*, k. *pambekta*, het dragen, vervoeren; *gawan*, k. *bektan*, last, het gedragen voorwerp; *gagawan*, k. *bebektan*, bagage.

(a)gawé, k. (a)damel, maken, vervaardigen, doen, veroorzaken; — *wédang tèh, kopi*, thee, koffie zetten; — *abang biroe*, k. *damel abrit biroe*, de macht hebben over; *dadi gawé*, k. *dados damel*, werk, last bezorgen, lastig zijn, ten laste van iem. zijn; *doerwé gawé*, k. *gaḍah damel*, een feest houden; *tanpa gawé*, k. *tampa damel*, zonder resultaat; (ora) *olèh gawé*, k. (boten) *angsal damel*, (geen) succes hebben, (niet) kunnen vinden wat of wie men zoekt; *tjekel gawé*, k. *tjepeng damel*, werkzaam zijn, een betrekking hebben; *digawé*, k. *dipoen damel*, gemaakt worden; *kang digawé pendjalin*, van rotan (gemaakt); *panggarwé*, k. *ḡandamel*, daad; *garwé(h)an*, k. *ḡandamelan*, werk; maaksel; *pagawéan*, k. *ḡadamelan*, werk, arbeid.

gawok, verbaasd.

gebag, zie *geboeg*.

gebeg, *dipoen gebeg*, gepoetst worden.

gebing, *gebingan*, gesneden en gedroogd (kokosnoot, cassave ect.); *krambil* —, copra.

gebjog, houten wand van een huis.

geblog zie *gablog*.

geboeg k. *gebag*, stok om mee te slaan; (a)nggeboeg, slaan.

gedabroel, *anggedabroel*, kletsen, wauwelen.

gedagrèg, *pating* —, aan flarden erbij hangend (v. *gedèg*).

gedah, (van) glas.

gedang, k. *ḡisang*, pisang; — *selirang* 1) één kam *ḡisang*; 2) benaming v. e. huisje met 1 schuin dakvlak.

gedé, k. *ageng*, groot, hoog in rang; *g. atiné*, k. *ageng manahipoen*, trotsch van hart; *gedèn-gedènan*, k. *ageng-aganan*, met elkaar wedijverende in grootheid; ook gezegd v. e. feestviering: luisterrijk, groots opgezet; *panggeḡé*, k. *ḡangageng*, hoofd(man), bevelhebber, autoriteit; *goemeḡé* (alleen ng.) grootsch, trotsch zijn; *tjiliké...*, *gedéné...*, op zijn minst..., of zelfs wel...; *gegedèn*, k. *kagengen*, te groot.

gedeboeg, *pating* —, gerommel, getrappel.

gedèg, wand v. gevlochten bamboe, zoo-

als de meeste Jav. huizen dien hebben; zie ook: *kéḡang*.

gedèg, het hoofd schudden.

gedèng, garf (padi); *nggèḡèngi*, tot garven binden.

gedobrol, *ang-*, opsnijden, praatjes verkoopen (vgl. *anggedabroel*).

gedong, 1) steenen gebouw. 2) zaal, kamer aan weerszijden v. d. *kobongan*; — *kiwa*, linker magazijn (in den kraton); — *ḡanjeratan*, schrijfkamer, bureau, „kantoor”.

gegana zie *gagana*.

gedèḡen zie *gedé*.

gegèl, gewricht, geleding.

gegèḡ, *sagegèḡ*, een handvol, vuistvol.

gègèr, herrie, opschudding.

gedoḡongan zie *goḡong*.

gegoejon zie *goeioe*.

gèk, en daarop, daarna; *gèk kaprijé*, wat dan? hoe zou...; *mangsa gèk*, waarschijnlijk toch wel niet... (bij ongelooft).

gela, k. *tjoewa*, teleurgesteld zijn.

g(e)lagah, e.s.v. riet.

gelak, *di-*, versneld, bespoedigd worden.

gelang, armband, ring; *gelang alit pasrening dridji*, in *wangsalan*; kleine armband tot sieraad van de vinger = ring, Jav. *ali-ali*, toespeling op *lija*; *gelangan*, ringgooien (op de kermis).

gelap, bliksem.

gelar, *anggelar*, uitspreiden; fig. openbaren; *digelari*, bedekt zijn met; *gelaran*, k. van *klasa*, mat; — *pasir*, een fijnere soort mat; — *ḡatjar*, een grovere soort.

gelas, Ned. glas; *gelasan*, besmeerd met lijm en fijngestampt glas (v. vlieger-touw, voor het vliegervechten).

gelem, k. *poeroen*, willen, zin hebben in; *sagelem-gelemé*, naar eigen goeddunken, willekeurig.

gelis, spoedig, vlug.

geloeng, haarwring; — *gonḡèl*, laag in den nek hangende haarwring.

gembaja zie *katjoe*.

gembèlang-gembèlèḡ, het hoofd onder het loopen heen en weer bewegen (uit zelfbewustzijn).

gembès, geldbeurs; portemonnaie.

gembèlèh, *pating* —, aan flarden erbij hangen (bv. van wanden v. e. huis).

gemboeng, romp (lichaam).

gèmbol, *nggèmbol*, bij zich dragen (in een zak of ergens in de kleeven gestopt); *sapa sing weroeh gèmbolané tangga*, wie weet wat zijn buurman bij zich draagt (in andermans boeken is 't duister te lezen).

gemendjrèt, spiegelglad.

gemi, zuinig.

geminte, *goeminte*, gemeente; stadsbestuur; -*rad*, gemeenteraad.

gempi, lekker zacht, droog en gaar (bv. van gekookte knollen).

gempoeng, — *atiné*, k. *g. manahipoen*, pijnlijk getroffen, teleurgesteld.

gemrining, kraak(helder); *koening* —, mooi geel.

gemroeboeg zie *groeboeg*.

genah, duidelijk; *genahé*, 't komt hierop neer dat..., 't wil zeggen dat ...; *ora* —, onbehoorlijk, schandelijk; *ang-genahaké* 1) duidelijk maken, verklaren. 2) naar iets informeren, verklaring vragen.

gendèng, dakpan.

gèndèr, een instrument v. h. gamelan-orkest, bestaande uit metalen platen hangende boven kokervormige klankbodem.

gendèng, muziekwijze; *sagèndèngmoe*, wat je maar wilt; *ngreti gèndèngané*, de knepen, 't klappen v. d. zweep kennen.

gendis zie *goela*.

gèndjah, vlug rijpend (rijst, klapper).

gendjé zie *endem*.

gendjoek, meisje (als aanspraak en aanduiding).

gendoel, flesch.

gendjoelak-gendjoelik, stilletjes een rendez-vous hebben(?).

gendong, alarmsein; — *barong*, groot alarm.

gèndong, (*a*)*nggèndong*, op den rug dragen (zie *mèlik*).

gendring, *ang-*, wegrennen.

géné(a) k. *kénging poenapa*, hoe komt 't toch dat.

genep zie *ganep*.

geni, k. *latoe*, vuur.

gentak, klanknab. v. e. slag a. d. rand v. d. Jav. trom.

gentang, rijstblok, alarmblok; *gentangan*, alarm.

gentéjong, bungelend, slingerend, hangend.

genti zie *ganti*.

gento, schelm, boef.

gentos, zie *ganti*.

gèpèng, plat.

gepok, aanraking; *ora gepok sènggol*, niets te maken hebben met.

ger, klanknab. v. gelach of gejuich; *ger-geran*, luid, rumoerig lachen

gèr zie *anggèr*.

gerah 1) zie *lara*.

gerah 2) geraas; *goemerah*, rumoerig, luid.

gerang, versleten van ouderdom (werktuigen, bezem enz.), ook grof voor *toerwa* (v. mensen).

gèrèd, *anggèrèd*, trekken, sleuren.

gerèg, *ang-*, opdrijven (vee).

gerèh, gedroogde visch; — *pètèk*, kleine platte gedroogde visch.

gereng, (*a*)*nggereng*, *gereng-gereng*, grommen, kreunen.

gerit, piepend geluid, bv. v. e. deur, die open gaat.

géroh = *goroh*, *gérohan*, leugenachtig, onwaar.

gérong, *ang-*, zingen bij muziek.

gesang zie *oerip*.

gèsèh, verschillend, anders; *digèsèh*, er wordt verschil gemaakt.

getak, *pangetak*, schreeuw om iem. te doen schrikken of weg te jagen; *getak-getakan*, elkaar laten schrikken (door plotseling uit een schuilhoek te te voorschijn te komen en een kreet te slaken).

getem, *getem-getem*, vol ingehouden woede, spinnijdig.

geter, *goemeter*, trillend (v. angst of zwakte).

getih, k. (*e*)*rah*, bloed.

getoek, cassavekoek.

getoen, spijt(ig); onaangenaam verrast.

gèwel, hap!

gibas, *wèdoes* —, k. *mènda* —, vetstaartschaap.

gigrig, afgebrokkeld; verteederd (gemeed).

gik, sprkt. voorzetsel: in, bij, op; — *poendi*, waar?
gilap, glimmend; *songsong* —, gouden pajong.
giling, malen.
gilir, wisselen, aan de beurt (laten) komen; *digiliri*, afgelost worden; *giliran*, beurt, aflossing.
gilo! k. *poenika!* hier is het; als 't u blijft!
ginem zie *goenem*.
ging, klanknabootsend woord.
girap-girap, opschrikken.
giring, (a) *nggiring*, drijven, voortdrijven (bv. vee); *kagiring*, gedreven.
giris, angstig worden; (a) *nggegirisi*, beangstigend, vreeselijk.
gita, *gita-gita*, in opwinding, gehaast.
gitik, slaan met een stok (zie *rindik*); *gitikan* of *kertoe lima*, naam v. e. kaartspel (gespeeld met kleine Chin. kaarten).
gitok, nek; zie *prinding*.
glajaran, wankelend lopen (door een slag of uit dronkenschap).
glandang zie *galandang*.
glédah, (a) *ngglédah*, hui zoeking doen; fouilleeren.
glémbjor, *pating* —, flodderig zijn (van kleeren).
glemboek, vleierij, verleiding; *pang-glemboek*, verlokking, verleiding.
glétak, *goemlétak*, liggen.
gloegoet, eig. haartjes v. bamboeblad-scheede; *sa* — *ora...*, geen zier, heelmaal niet ...
gloendoeng, (a) *nggloendoeng*, *gemloendoeng*, rollen.
gloeték, licht gerommel; —, *weroeh baé*: er ontgaat haar niets!; *makgloeték*, ineens, zoo direct maar.
gobang, 1) $2\frac{1}{2}$ cent-stuk; 2) hakmes; slagersmes.
gobjag, *di-*, geschud; opgeklopt, opgeschrikt.
gođa, *kagođa*, lastig gevallen, geplaagd; verleid.
gođog, gekookt.
gođoh, oorlel.
gođong, k. *ron*, blad; schoppen (kaartspel); *gegođongan*, allerlei bladeren.
goebjes, druk, geanimeerd (van praten, musiceeren).

goedang, opslagplaats, loods.
goedeg, naam v. e. gerecht bij de rijst; dikke soep of saus, met jonge *ngangka* (*gori*) of bamboespruiten (*eboeng*) erin.
goedig, schurft; *goedigen*, schurftig.
goedjeng, 1) k. van *goejoe*; 2) sprkt. = *tjekel*, pakken, vasthouden.
goegad, *goegat*, k. *gigat*, aanklacht; *ang-*, k. een klacht indienen; *goegad-ginoegad*, elkaar aanklagen.
goegah, k. *gigah*; *anggoegah*, k. *anggi-gah*, wekken, wakker maken.
goegat zie *goegad*.
goegoe, k. *gega*; *ang-*, ter harte nemen; luisteren naar; gelooven; *goegon-toehon*, bijgeloof; bijgeloovig (zijn).
goegoep, gehaast, zenuwachtig (zijn).
goegoer, afstorten, afkalven; *damel goegoering manah*, medegevoel, verteederling wekken.
goegon-toehon zie *goegoe*.
goejoe, k. *goedjeng*, lach; (a) *nggoejoe*, *goemoejoe*, k. *goemoedjeng*, lachen; *goejon*, *gegoejon*, k. *gegoedjengan*, scherts; *doedoe* —, k. *dédé* —, da's geen grap, geen kleinigheid; *dadi* —, k. *dados gogoedjengan*, uitgelachen worden.
goejoeb, eensgezind.
goejon zie *goejoe*.
goela, k. *gendis*, suiker; k. *gendis klapa*, klappersuiker.
goelé, soep van schapen- of geitenvleesch; (a) *nggoelé*, g. maken, bereiden.
goeloe, k. i. *djangga*, hals; *goeloené seret*, een prop in de keel krijgen.
goeloeng, zich wentelen, rollen; *di-*, opgerold.
goemagoes (oem-vorm v. *bagoes*), doen alsof men mooi is, ijdel (van jongens en mannen; van vrouwen: *koemajoe*).
goemerah zie *gerah* 2).
goeminte zie *geminte*.
goemlétak zie *glétak*.
goemoek, heuvel; *gegoemoek*, heuvels; — *soendoel ngawijat*, lett.: heuvels die zich hoog in de lucht verheffen = bergen, Jav. *goenoeng*, hier een toespeling op: *sinoeng*.
goemoen, verbaasd, verwonderd; (a) *nggoemoenaké*, verbazing wekken; ver-

steld doen staan; *digoemoeni*, vreemd gevonden worden; men verbaast zich over.

goemrenggeng, gonzend, brommend.

g(o)emrining, smetteloos schoon.

goemrodjog zie *grodjog*.

goemroebjoeg zie *g(a)roebjoeg*.

goena, *pigoena*, k. *gina*, nut; *kagoenan*, kundigheid, kunst; *migoenakaké*, gebruiken, bezigen.

goendoel, kortharig; *endasé goendoel*, k. *sirahipoen* —, hij heeft een kortharig (niet kaal!) hoofd.

goenem, k. *ginem*, gesprek; *goeneman*, k. *gineman*, een gesprek voeren; *agegoeneman*, k. *agegineman*; *goenemgoeneman*, k. *ginem-gineman*, (steeds) pratende over.

goeng, *agoeng*, groot; *ndjaloeik goeng-ing pengapoera*, k. *njoewoen goeng-ing pengapoenten*, ik vraag ten eerste vergiffenis; *sagoeng*, alles, alle.

goenggoeng, totaal, som.

goenoeng, k. *redi*, berg; *pagoenoengan*, k. *paredèn*, bergland; *wong goenoeng*, désaman; boerenkinkel.

Goepermèn, *Goepremèn*, Ned. gouvernement; de regeering, de staat.

goeprenoer, gouverneur; — *djéndral*, gouverneur-generaal.

goerah zie *kemoe*.

goerawalan, zich reppen.

goerih, lekkere smaak van cocosnoot, gebakken vleesch enz. (van spijzen waar vet in zit).

goeroe, onderwijzer, leeraar; *magaoeroe*, i. d. leer gaan, leeren; *nggoeromi*, tot leeraar nemen, in de leer gaan bij.

goeroe-goeroe, haastig, al te gauw.

goeroeng, keel, strot; *potong* —, strot afsnijden; slachten; *doewit potong* —, slachtbelasting.

goesah, *di-*, weggejaagd worden.

goesir, *nggoesiri*, omwroeten.

goesti, titel van vorsten en prinsen, ook als aanspraak: heer! meester!, meesteres!

goewa, grot.

goewagarba, inwendige v. h. lichaam, binnenste, schoot.

goewaja, gelaatskleur.

gogoh, *ng-*, ergens een greep in doen, pakken, graaien.

gogrog, afvallen (van bladeren, bloemen).

golèk, k. *pados*, zoeken naar; *nggolèki*, k. *madosi*, zoeken naar, opzoeken; *nggolèkaké*, zoeken voor; *golèkan*, wat gezocht wordt.

golong, één zijn; het eens zijn; *golongan*, groep; categorie; korps.

gon zie *enggon*.

gonðel zie *geloeng*.

gonðol, *ng-*, (in den bek) meevoeren, wegvooien.

gong, gong, het groote koperen bekken in het gamelanorkest; *sagongan*, stuk gamelan-muziek.

gonggong, kaartspel met kleine (Chin.) kaarten, gespeeld door drie spelers.

gorèng, gebakken; *sega* — = (Mal.) *nasi gorèng*, gebakken rijst.

goroh, k. *dora*, leugen(achtig).

gorokan, keel(gat).

gosong, 1) zwart aanbrand. 2) een blauwe p'ek vertoonend (ten gevolge v. e. slag, kneep enz.).

gotji zie *tali*.

gotong, *ang-*, torsen, dragen; *oerip gotong-rojong*, samenleven, lief en leed met elkaar deelen.

gowak-gowèk, klanknab. v. het geluid van herhaaldelijk spuwen of overgeven.

gragap, schrik; *ang-*, opschrikken.

grahana, verduistering; — *srengéngé*, zonsverduistering; — *remboelan*, maansverduistering.

graita, *ang-*, begrijpen, vatten; *pan-graita*, begripsvermogen.

grajang, betasting; *salah* —, het mis hebben.

grantes, *ang-*, klagen over, zich iets erg aantrekken.

graoet, *ang-*, krabben; *graoet-graoetan*, elkaar krabbend.

grebeg, 1) (*anggrebeg*) in optocht begeleiden, omstuwen. 2) de drie groote godsd. feesten Moelod, Pasa en Besar.

grebong, (spoor)wagon.

greg, geluid van een stoppend voertuig: rrrt!

grèg, *grèk*, klanknab. v. e. deur, die opengaat, een rem die in werking wordt gesteld, enz.; *katanting*, *grèk*,

op! stop!, weergave van den gang van een manke.
greget, zin, wil, drift; *gregcten*, driftig, woedend worden.
grèk zie *grèg*.
grémbjang, hoep! (bij het omkeeren van iets).
gremet, (*a*)ng-, kruipen; *gegremet*, kruipende dieren.
gremis, *grimis* zie *garimis*.
greneng, mopperend, mompelend; *grenang-greneng*, mompelen, mopperen.
grenggeng, *goemrenggeng*, gonzend.
grès, klanknab. v. h. geluid van afsnijden: rits!; *wong Djawa grès*, raschte, volbloed Javaan.
grija zie *omah*.
grijeng zie *regijeng*.
gringsing, n. v. een batikpatroon.
grobag, vrachtkar; *sa-*, zooveel als een g. bevatten kan, heel veel.
grobjag, klanknab. v. e. daverende slag, als b.v. van een opengerukte deur, het omvallen v. e. wand e. d.
grobjos, *g(o)emrobjos*, gudsen, stroomen (v. zweet).
grodjog, *goemrodjog*, met geraas neerstorten (van water).
groeboeg, geraas, geloei (b.v. van storm); *gemroeboeg*, met geraas.
groedoeg, *goemroedoeg*, in drommen, in troepen.
groemboel, kreupelbosch.
groendelan zie *garoendel*.
grogol, stevig paalwerk, palissadeering (ook ter opsluiting van wilde dieren); *nggrogol*, zulk paalwerk maken.
grojok, stotterend.

haak, haaknaald.
habis prekara, Mal. (de zaak is afgedaan) basta! afgeloopen!
hal, aangelegenheid, onderwerp.
hara! komaan! ziet U wel! Wel, wel!
hawa, 1) lucht; klimaat; 2) in: *hawane-psoe* of — *kanepson*, booze driften, hartstochten.
hébat, hevig, verwoed.
he-eh, ja!
heh, uitroep van ontevredenheid of woede.
hèh? Ned. *hè?*
hek, *hek*, zeurderig geluid.
hèlep, hulp(schrijver).

hem!, uitroep: hm!
hiðoep zie *gambar*.
hip, *hip* (*horé*), Ned. hip, hip (hoera).
hjang, god(heid); — *Agoeng*, de Allerhoogste, God.
hla, uitroep: hé!; — *dalah*, daar heb je het nu!
hlo = *elo*, uitroep van verbazing.
hoepkemis, Ned. hoofdcommies.
hoermat, *oermat*, 1) eerbewijs; beleefde groet. 2) beleefd zijn.
hoes! schei uit! sst!
hoesarenslah, huzarensla.
hoet-hoet, klanknab. v. h. zwaaien van een schommel.
hong, Oudjav. *om*, in den aanhef van Oudjav. geschriften, *mantra's*, etc.
hoor, Ned. hoor!
horé, uit Ned.: hoera! hoezee!

i, *i*, uitroep: zoo! zoo!
iba (zie *oepama*); *saiba*, hoe groot..., wat zal...
iboe zie *embok*.
idam, *ngidam*, sterk verlangen hebben (vooral v. e. zwangere vrouw naar bepaalde spijzen); *idam-idaman*, doel, ideaal.
idep, weten zien; *idep-idep*, het is te beschouwen als.
ider, *ngideraké*, rondbrengen, rondgaan met; venten.
idi(n), verlof, permissie; *lajang* —, schriftelijke toestemming.
idjab, 1) eig. aanbod; tezamen met *kabocl*, het accepteren: huwelijksluiting(*idjab-kaboel*); vandaar: *angidjabaké*, lett. het aanbod doen voor, in het huwelijk verbinden (gezegd van den godsdienstbeambte); ook: aanbieden. 2) verbazend (groot, veel); *idjab rasa kaya dak-oental-oentala mana*, verbazend! Ik had haar om zoo te zeggen wel kunnen opslokken!
idjèh, sprkt. = *isih*, nog, steeds.
idjèn, (k. *pjambak(an)*), alleen; *idjèn paða idjèn*, onder vier oogen; *kidjènan*, alleen gelaten, eenzaam.
idjengandika, *djengandika*, U, Uw (ouderwetsch, deftig woord).
idji, stuk (bij het tellen), b.v. *teloeng* (k. *tigang*) —, drie stuks.
idjo, k. *idjem*, groen; — *rojo-rojo*, frisch groen (van jonge bladeren).

idjol, k. *lintoe*; *ngidjoli*, k. *nglintoni*, ruilen, in de plaats geven, vergoeden.

idoë, k. i. *ketjoh*, speeksel; *paidon*, k. i. (*pa*)*ketjohan*, spuwbak, kwispedoor.

idoep (Maleisch *hidoep*) zie *gambar*.

iga, rib.

igoeh, *ngigoehaké*, met overleg uitvoeren, beheeren (geld).

ija, k. *inggi*, 1) ja. 2) ook.

ija-ija, echt; *ah, apa ija...*, k. *ah, poenapa inggi...*, ach, is het heusch?; *ija...*, *ija...*, k. *inggi...*, *inggi...*, zoowel..., als...; (*i*)*ja ikoe*, k. *inggi poenika*, d.w.z., te weten; *ngijani*, k. *nginggihi*, ja zeggen, beamen.

ijah, uitroep van ongeduld, ergernis enz.: ach jij! ach wat!

ijeg, *saijeg*, eensgezind.

iket, k. *oedeng*, k. i. *qesjar*, hoofddoek;

iket-iketan, k. *oedeng-oedengan*, k. i. *qesjaran*, met een hoofddoek op.

iki, k. m. *niki*, k. *poenika*, dit, deze; *saiiki*, k. m. *saniki*, k. *sapoenika* (uitspraak *sakmenika*), nu; — *oega*, k. *sapoenika oegi*, nu direct.

ikoe, k. *poenika*, die, dat.

ilang, k. *itjal*, verdwijnen, weg zijn; *ngilang*, k. *ngitjal*, wegmaken, onzichtbaar maken; *ngilang-ilangaké*, weg-cijferen, „uitvlakken”; *kélangan*, k. *kétjalan*, iets kwijt zijn; *kélang-kélangan*, het een of ander kwijt zijn.

ilar, *mlar*, op zij springen.

iler, kwijt.

ili, stroom, loop van water, rivier; *milí*, vlieten; *ngili*, vlieden, vluchten.

iling, *ngiling*, schenken; *di-ilingi*, ingeschonken (glazen).

iling-iling; *düiling-ilingi*, van nabij bekijken, aandachtig beschouwd.

ilir, stroomafwaarts; *mlir*, stroomafwaarts varen, gaan.

ilmoe, *ngilmoe*, *ngèlmoe*, wetenschap; — *boemi*, aardrijkskunde.

iloe, k. *toemoet*, k. i. *dèrèk*; *mèloe*, *mloe*, k. *toemoet*, k. i. *andèrèk*, volgen, meegaan, meedoen; *andèrèk*, spec. ook: in het gevolg v. e. hooggeplaatst persoon zijn; (*a*)*ndèrèkaké* (k. i.), vergezellen, meegaan (met een hooggeplaatst persoon); *dèrèkna*, ga mee!; *ngiloni*, k. *noemoeti*, op iemands hand zijn, tot zijn partij behooren, zijn partij

kiezen; *bandèrèk*, volgeling, bediende v. e. hoog persoon; *mèloe-mèloe*, k. *toemoet-toemoet*, meedoen aan, zich bemoeien met.

ilok, *ora* —, k. *boten* —, 1) het past niet, 't is ongeoorloofd; taboe; 2) onbehoorlijk, ongehoord, heel erg, b.v. *ora ilok panasé*, 't is ongehoord heet!

Imagiri, *Magiri*, een plaats ten Z. van Jogjakarta, begraafplaats van de Vorsten van Solo en Jogja.

imah-imah zie *omah-omah*.

imbal, *imbal-imbalan*, beurtelings.

imboe, *di-*, (in het donker) neergelegd om te rijpen of te fermenteren.

imboeh, k. *imbet*, toegift; tweede portie; toenemen; bovendien; *imboeh-imboeh*, k. *imbet-imbet*, bovendien, daar komt nog bij.

imoer, *ngimoer-imoer*, troosten, afleiden.

impi, k. *soepena*, droom; (*a*)*ngimpi*, k. *soepena* of *njoepena*, droomen; (*ing*) *pangimpèn*, (in den) droom.

ina, laag, verachtelijk; *inakoe déwé*, mijn eigen fout, schuld; *ngina*, verachten, minachten, gering schatten; *düinaa*, moge veracht, geminacht worden.

inah, termijn; uitstel.

indeng, *saindengé* (*djagad*), de geheele (wereld).

indjen, *ngindjen*, gluren, door een opening kijken.

ineb, dicht, toegedaan; *düneb(i)*, wordt gesloten; *pengineb*, het sluiten.

inep, k. *sipeng*; *nginep*, k. *sipeng*, *njipeng*, overnachten.

ing, in, te; op; door (bij pass. vormen).

ingah zie *ingoe*.

inger, *nginger*, omdraaien, omkeeren.

inggat, *minggat*, vluchten, er van door gaan.

inggi zie *ija*.

inggil zie *doewoer*.

Inggris, Engelsch.

ingkang zie *sing*.

ingkoop, *mingkoop*, toegevoegen, dicht (bloem, pajoeng); *anggingkoepaké*, dicht doen (paraplu e.d.).

ingoe, k. *ingah*; *ngingoe*, k. *ngingah*, er op na houden (dieren, bedienden); *ingon-ingon*, k. *ingah-ingah(an)*, die-

- ren die men er op na houdt; *dadi ingon*, te iemands laste komen, zijn; *ngingoni*, te eten geven.
- ingrikoe**, k. van *ingkono*, zie *kono*.
- ingsed**, verschuiving, verplaatsing; *mingsad-mingsed*, zich verschuiven, verplaatsen.
- ingser**, *mingser*, zich verplaatsen, veranderen (van plaats e.d.); — *linggihi-poen*, hij ging anders zitten.
- ingsoen**, *ingwang*, kw. = *akoe* en *-koe*, ik; mijn.
- ingwang** zie *ingsoen*.
- inja**, min, kindermeid.
- injong**, ik; mijn.
- inoem**, (Mal.) drinken; *minoeman*, drank.
- insa Allah**, (Arab.) zoo God wil.
- insepèktoer**, inspecteur.
- inten**, diamant.
- inter**, *dünteri*, gewand (rijst); zie *oreg*.
- intip**, 1) aanbaksel (v. eten a. d. bodem v. d. pan), 2) *ngintip*, begluren, heimelijk bespieden.
- intir**, *kéntir*, door een waterstroom meegevoerd.
- inñit**, *düñtit-inñit*, bij kleine beetjes, met terughoudendheid gegeven of genomen worden; niet scheutig zijn met.
- intjih**, *ngintjih*, het gemunt hebben op.
- intjim-intjim**, bedreiging; *ng-*, bedreigen.
- irah-irahan**, boven- of voorstuk.
- irama**, maat, tempo i. d. muziek.
- iras**, *ngiras*, 1) zoo maar opeten. 2) twee dingen tegelijk doen; *ngiras-ngiroes*, tegelijkertijd doen.
- ireng**, k. *tjemeng*, zwart.
- irid**, *ngirid*, leiden, voeren; *kérid*, geleid worden.
- irik-irik**, *ng-i*, loeren op, het oog hebben op.
- iring**, zijde, kant, naast; *iringan*, zijkant, opzij; *düiring(aké)*, naast zich hebbend, vergezeld van; begeleid worden door; *pangiring*, bediende, gevolg.
- iris**, *ngiris*, (af)snijden.
- irit**, *ngirit*, bezuinigen.
- iroes**, opscheplepel, gemaakt v. e. stuk klapperdop met een steel van hout of bamboe.
- (i)sarat**, (hulp)middel, toovermiddel.
- isi**, inhoud, lading (v. schietwapen); (a) *ngisèni*, vullen, laden (geweer); *kaisènan*, gevuld; geladen.
- isih**, k. m. *tesih*, k. *taksih*, nog (steeds).
- isin**, k. *lingsem*, zich schamen (voor), geneeren; *kisinin*, k. *kalingseman*, beschaamd (gemaakt); bespottelijk gemaakt; *ora idèp isin*, geen schaamte kennen; *ngisin-isini*, beschamend; *ngisin-isinaké*, (telkens) verlegen maken, mal figuur laten slaan.
- isis**, frisch (door den wind); *ngisis*, een luchtje scheppen.
- (ng)isor**, k. (ng) *andap*, onder; beneden; *sangisoré*, k. *sangandapipoen*, onder ...; *andap-asor*, beleefd (zijn), bescheiden.
- itjal** zie *ilang*.
- itjip**, proeven; *ngitjipi* id.; *koela itjipané*, laat mij eens proeven.
- itoe**, (Maleisch) die, dat.
- iwak**, k. *oelam*, vleesch of visch; *sing kena iwaké*, *adja nganti boetek banjoené*, k. *ingkang kénging oelamipoen*, *sampoén ngantos boetek tojanipoen*, lett.: je moet de visch vangen zonder dat je het water troebel maakt; d.w.z. een zaak zoo behandelen dat men er niets van bemerkt, met tact behandelen.
- ja**, k. *inggi*, k. m. *enggi*, ja; ook; *ja ikoe*, k. *inggi poenika*, dat is, te weten, nl.
- jah**, sprkt. = *wajah*; *jah méné* (= *wajah saméné*), zoo laat, op dit late uur.
- jaji** = *adi*; aanspraak tot jongeren (onder de hoogereren).
- jak**, uitroep van ongeloof: ach kom!
- jakti** zie *jekti*.
- jasa**, vervaardigen, bouwen, tot stand brengen; *jajasan*, maaksel.
- jatra** zie *doewit*.
- jèki**, kw. = *ja iki*, dat is.
- jèko**, kw. = *ja ikoe*, dat is.
- jekti**, *jakti*, k. *jaktos*, waar; heusch; werkelijk.
- Jem**, afk. van onderscheidene vrouwen-namen, als Ngadijem, Sadijem, Marijem.
- jèn**, k. *menawi*, als, indien; *jen akoe*, k. *menawi koela*, ik voor mij, wat mij betreft.
- joe**, verkorting v. *bok ajoe*, oudere zusster, ook als aanspraak tot oudere vrouwen.

joeda, kw. = *perang*, strijd, oorlog.
joen, *ajoen*; *joenjoenan*, schommelen (intr.), heen en weer gaan.
jogja, kw. gepast; *sajogja*, het is passend, goed.
jwa = *ajwa*, kw. = *adja*.

ka, verkorting van *saka*, in tijdsaanduidingen; *ka teloeng dina*, tenminste 3 dagen.

kabar, bericht, nieuws; *lajang* —, k. *serat* —, krant.

kabèh, k. *sadaja*, alle; *kabèh-kabèh*, alles, wat ook maar.

kaboedidajan zie *boedidaja*.

kaboel, aanvaard; *ngaboelaké*, verhooren (gebed).

kaḍal, landhagedisje; *kaḍal-mènèk* (lett. klimmend hagedisje), vorm van haarwring, nl. omhoog gedaan over den halvecirkel-vormigen kam van schildpad, die rechtop in het haar van het achterhoofd werd gezet, met het einde van den haarwring onder den kam (bij de mannen die oudtijds lang haar droegen).

kadang, bloedverwant; — *karoeh*, bloedverwanten en kennissen.

kaḍang, *kaḍang-kaḍang*, *kaḍang-kala*, *terkaḍang*, *trekaḍang*, soms, zoo nu en dan.

kadar, maat; *sakadar*, naar de maat van; naar vermogen.

kaḍaton, vorstelijk verblijf; kraton, paleis; (*a*)*ngadaton*, de kraton ingaan, een kraton hebben, bewonen.

kaḍepes, (plat op den grond) ineengedoken, meestal uit beleefdheid; *sila ngadepes*, met gekruiste beenen aldus zitten.

kadingarèn, hoe komt het, dat...; hoe vreemd dat...

kadjawi zie *djaba*.

kadjèn zie *adji*.

kadjeng zie *arep* 2) en *kajoe*.

kadjengé, *kadjengipoen* zie *karebèn*.

kadjì, iem. die de bedevaart naar Mekka heeft gedaan.

kadoek, al te zeer, te veel.

kadoewoeng zie *kedoewoeng*.

kados zie *kaja* en *lajak*.

kaé, sprkt. voor *ika*, k. *poenika*, k. m. *nika*, 1) ginds, daar. 2) ook al (zou)

..., ondanks dat; *disepira kaé*..., ook al zou ik worden opgesloten...

kagèt, schrikken, geschrokken.

kagoengan zie *doewé*.

kaja, k. *kados*, net als; *kajata*, k. *kadosta*, als bijvoorbeeld; *kaja-kaja*, k. *kados-kados*, waarschijnlijk; *kaja apa*, k. *kados poenapa*, *kadospoendi*, hoe?; *ora kajaa*, k. *boten kadosa*, ongelooflijk.

kajang, *sakajangé*, met alle kracht, geweld; *dikajang*, uit alle macht (gedaan worden); *panganggoné dikajang temenan*, zij had haar uiterste best gedaan op haar kleeren.

kajangan, hemelrijk, geestenrijk; *makajangan*, dat rijk bewonen.

kajoe, k. *kadjeng*, hout.

kakah, *ngakahi*, (met beide beenen) over iets heen staan, overmeesteren.

kakang, k. i. *raka*, oudere broer; *ngakang*, k. i. *ngraka*, als oudere broer beschouwen en/of toespreken.

kaken zie *kakoe*.

kaki, grootvader; *koemaki*, zich ouwelijk aanstellen, verwaand.

kakoe, k. *kaken*, stijf; — *atiné*, k. *kaken manahipoen*, hij heeft er genoeg van, hij werd wrevelig, boos.

kakoeng zie *lanang*.

kala, 1) tijd; ten tijde van; *kala-kala*, *kala mangsa*, van tijd tot tijd, nu en dan, soms. 2) val(strik); — *loewang*, valkuil.

kalah zie *alah*.

kalajan, k. van *karo*, en, met.

kalalèn zie *lali*.

kalamolah, toevoegsel tot den naam van Mozes, eig. *kalimoe'llah*, tot wien God gesproken heeft (op grond van Koran 4 : 162).

kalangan, kring, strijdperk.

kalangenan, k. i. van *dolanan* en *kasenengan*, voorwerp van vermaak.

kalap zie *alap*.

kalawan = *lan*, en.

kalboe = *ati*, hart.

ka(a)lèbèt, *dikalèbèti*, van een wimpel voorzien.

kalèn, irrigatieleiding; *kinalèn*, door middel van slooten; *kalénan*, slootje.

kalépat, *loenga* —, ineens weggaan.

kalesik, zacht gepraat, gefluister; *kalesak-kalesik*, op fluisterenden toon.

kali, k. *lèpèn*, rivier.

kalih zie *loro*.

kalijan zie *lan*.

Kalijoga, vierde, laatste en slechtste tijdperk der wereld (na *kretajoga*, de gouden eeuw; *djaman tirta*, de zilveren eeuw; *divaparakajoga*, het 3e tijdperk).

k(a)liling, rondgaan, de ronde doen.

kalilip, vuiltje in het oog, fig. iets dat iem. hindert (Ned.: doorn in het oog).

kalingan zie *aling-aling*.

kaliroe zie *liroe*.

kalis, onvatbaar zijn voor; niet aanemen; vrij blijven van.

kaliwon, 1) Jav. ambtenaar van tamelijk hoogen rang (onderregent). 2) zie *Kliwon*.

kaloeng, halsketting.

kalong, 1) zie *long*. 2) groote vleermuis.

kaloron zie *loro*.

k(a)lotjoet, doornat, druipnat.

Kamandoengan, naam v. e. der poorten v. d. kraton.

kamantyan, kw. = uitermate.

kamar, (Ned.) kamer.

kamas, *kangmas*, aanspraak tot oudere personen: oudere broeder (in betere kringen, vgl. *kakang*).

kambangan zie *bèbèk*.

kambengan zie *alang-alang*.

kambi, k. *kalijan*, en, met, terwijl.

kambing, k. *mènda*, geit; *klas* —, goedkoopste klas (bv. in de bioscoop).

kambon zie *amboe*.

kamisosolen, zich verspreken, niet uit zijn woorden kunnen komen.

kamitenggengen, stil van verbazing.

kamli, wollen deken.

kamoes, gordelband; ceintuur.

kamot, k. *kawrat*, 1) geladen in; vervat, vermeld (in brief). 2) kunnen bevatten, gaan in, iets kunnen hebben.

kampak, gewapende inbrekers- of rooversbende; bandieten.

kampi, verkorting van kampioen: prima, geweldig.

kampoeng, kampong, wijk; *pakampoengan*, woonwijk, buurt.

kamprèt, kleine vleermuis; *makné* —, de moeder van de —, „het aapje zijn moeder”, wijze waarop Pétroek zijn vrouw aanduidt.

kana, k. *ngrika*, ginds, (al) daar.

kanan = *kiwa*, links; — *kéring*, links en rechts.

kandā, k. *tj(a)rijos*, zeggen, vertellen; *ngandānana*, k. *njrijosana*, k. i. *matoe-ra*, zeg aan, vertel aan; *dikandakaké*, wordt verteld, medegedeeld.

kandas, gestrand, aan den grond geloopen (schip); ook fig. v. e. plan.

kandel, 1) dik: *kandel tepa-saliranipoen*, zie *tjips*. 2) v. *andel*, geloofd worden, vertrouwd.

kandidat, candidaat; bestemd zijn voor.

kandjat, vrij goed, aardig.

kandoet, *ngandoet*, bij zich dragen (eig. in den gordel of in den zak), fig. (een verdriet, geheim, argwaan) met zich omdragen.

kang, = *sing*, 1) betrekk. vrnw.: die, dat. 2) evenals *di*, om aansporing of wensch uit te drukken, b.v.: *lakonana kang temenan*, doe het heusch, maak er ernst mee.

kangdjeng, titel van vorstelijke en hoogadellijke personen en van hooge ambtenaren, ook Europeesche.

kangen, verlangen, heimwee (hebben, naar een persoon).

kanggé, *kanggo* zie *anggo*.

kangmas zie *kamas*.

kangsrah, neerhangen (tot op den grond).

kantenan zie *karocan*.

kantep zie *antep*.

kanti, 1) en, met. 2) vergezeld door, metgezel; wat er bij komt; *sakanjiné* en zijn metgezel(len). 3) (a) *nganji*, bij de hand leiden, a. d. hand pakken; *kinanji*, 1) bij de hand geleid; 2) naam v. e. Jav. versmaat.

kantja, kameraad, collega; *kowé kantja-koe saka nagara*, jij bent uit de stad, net als ik.

kantjana = *mas*, goud(en).

kantjing, sluiting, slot; *ngantjing(i)*, sluiten; *dikantjing*, gesloten worden.

kantoen zie *kari*.

kanʼong(an), zak.

kantor, kantoor; *kantoran*, id.

kaoel, gelofte; belofte, welker uitvoering afhankelijk wordt gesteld van de vervulling v. e. wensch.

kaoem, 1) godsdienstbeambte 2) groep; — *moeḍa* (Maleisch) de jongere ge-

neratie; de modernen; *ngaoem moeda*, tot de vooruitstrevenden behooren; zich modern gedragen of aanstellen; — *kolot*, de menschen van den ouden stempel; — *dagang*, de handelaren; een handelaar.

kaos, Ned. kous; sok.

kaot zie *katjèk*.

kapak-kapakaké, *dikapakké* zie *apa*.

kapal, 1) boot, schip. 2) k. van *djaran*, paard. 3) = *koséran*, eerste oogst v. d. tabak (slechtste bladeren).

kapán, (*dek*) *kapán*, k. *kala poenapa*, wanneer? op welk tijdstip?

kaparak, *keparak*, een bepaalde groep kratonbeamten.

kapénak zie *énak*.

kapi, kw. = *kejèk*, aap; *kapiswara*, apenkoning.

kaping = *ping*, keer, maal.

kapiran, verwaarloosd.

kapiswara zie *kapi*.

kapitoenan zie *toena*.

kapok, de schrik te pakken hebben (zoodat men iets kwaads niet meer wil doen).

kaponakan, k. *kapénakan*, neef, nicht (oomzegger).

kaprijé, *keprijé*, ook verkort: *prijé*, *pijé*, k. (*ka*)*dospoendi*, k. m. (*ke*)*pri(h)poen*, hoe, op welke manier?

kar, kaart; bij het kaart spelen: geef mij een kaart!

karan zie *aran*.

karana, (k. *karanten*), omdat, doordat.

karang, k. *kawis*; *pakarangan*, k. *pakawisan*, (huis)erf.

karas, grafholte.

k(a)raton zie *kaḍaton*.

karebèn, k. m. *kadjengé*, k. *kadjengi-poen*, opdat; laat maar; verkort *bèn*.

karelip, schitteren; fonkelen (van edelsteenen en sterren).

karem, houden van, graag lusten; (*pa*)*kareman*, datgene wat men graag lust; lievelingskost; ook: waaraan men verslaafd is: drank, opium enz.

k(a)réngkang, *kréngkang-kréngkang*, zich met moeite oprichten, overeind scharrelen; k(a)*réngkangan*, tuimelend, wankelend.

karèt, rubber; *ban* —, rubberband.

karep zie *arep* 2).

k(a)réta, rijtuig, koets.

kari, k. *kantoen*, overblijven, achterblijven, resteeren; *kari-kari*, k. *kantoen-kantoen*, ten slotte (blijkt dat).

karipan zie *arip*.

karja, kw. = *gawé*, maken; *kinarja*, gemaakt, gebezigd tot; *pakarjan* = *pagawéan*, werk; *wonten pakarjan*, er is iets te doen.

karo, 1) tweede; *karo-tengah*, k. *kalih-tengah*, anderhalf (eig. de tweede half). 2) k. *kalijan*, en, met, jegens.

karoean, *karoehan*, *karoevan*, k. *kantenan*, eig. bekend, waar men weet of zekerheid van heeft; vast en zeker; *ora* —, k. *boten kantenan*, ongehoord, niet te beschrijven, buitengewoon; *ora karoeh-karoehan*, idem.

karoeh, kennis, bekende; *kadang* —, familie en kennissen.

karoehan zie *karoean*.

karoek, verkorting van *tjengkaroeek*, in de zon gedroogde, gebakken rijst; *karoek gringsing*(?), naam v. tot offer bereide *tjengkaroeek*.

karoeng, (jute) zak, baal; *dikaroengi*, in zakken, balen gedaan; *kinaroeng*, omhuld.

karoevan zie *karoean*.

karsa zie *arep* 2).

kartjis, Ned. kaartjes; — *sepoer*, spoorkaartje.

kas, Ned. kas.

kasar, grof, ruw.

kasboet = *kaseboet*, zie *seboet*.

kasdoe, willen, genegen zijn.

kasektèn zie *sekti*.

Kasih = *Kliwon*, doch slechts in combinatie met *Anggara* (Dinsdag): *Anggara* — is *Salasa kliwon*.

kasijan zie *sih*.

kasir, Ned. kassier.

kasoet, slof, muil.

kasok zie *sok* 1).

kasrakat, armoedig, ellendig.

kasripahan, *kesripahan*, sterfgeval in de familie hebben.

kaṭah zie *kèh*.

katam, eig. de koran uitgelezen hebben; fig. een zaak ten einde brengen.

katara, k. *katawis*, te zien, zichtbaar; *ngatarani*, k. *ngatawisi*, opvallen(d).

kati, k. *katos* = 0,617 Kg; hèt gewicht

dat vóór invoering v. h. metrieke stelsel gebruikelijk was.

katik, 1) woord dat ongeloof of erger-nis uitdrukt: hoe? waarom (zou immers niet)? 2) daar komt nog bij, bovendien.

katja, glas, spiegel; glazen (adj.); *lawang* —, glazen deur.

katjang, peulvrucht, boonen; — *tjina*, aardnoot.

katjèk, k. *kaot*, verschil.

katjoe, zakdoek; — *gembaja*, (groote) roode zakdoek (gelijk in gebruik bij godsdienstbeambten).

katoel = *bekatoel*, fijne zemelen van rijst.

katog zie *tog* 2).

katok, k. i. *lantjingan*, korte broek; *katokan*, een korte broek dragend.

katos zie *kati*.

kawasa, *koewasa*, k. *koewaos*, machtig zijn, de macht hebben, in staat zijn.

kawat, metalen draad.

kawi, dichtertaal; hier bij wijze van grapje: het „nette” woord.

kawin, trouwen (met)

kawis zie *karang*.

kawit zie *wit*.

kawoela, dienaar; tegenover zeer hooge personen: ik; (tegenover God) schepsel, mensch.

kawoeng, naam v. e. batikpatroon.

kawon zie *alah*.

kebajak, *kabaja*, vrouwenbaadje.

kebajan, dorpsbode.

kebak, vol; *ngebaki*, vol maken, vullen.

kebek, = *kebak*.

kebes, doornat.

kéblat, richting naar Mekka; windstreek; *saoebenging* —, den geheelen horizont rond, naar alle windstreken.

kebo, k. *maësa*, karbouw, buffel.

kebon, tuin; — *radja*, te Buitenzorg: de plantentuin; te Solo: de Sriwedari of stadstuin.

kedabigan, onrustig; bewegingen maken (om zich los te rukken).

kedah zie *koedoe*.

kedempalan, met veel moeite komen aanzetten.

kedèngkrèng, *ngeðèngkrèng*, deftig in een stoel tronen.

kedik, hier voor: *èðèg*, bij het zitten

voortdurend den voet bewegen, lille-beenen.

kedjawi zie *djaba*.

kèdjoe, kaas.

keðoeng, kolk, diepe plek in een rivier; ook fig.: centrum, plaats waar iets veel voorkomt.

kedoewoeng, spijt; spijt hebben.

keðogrèg, geluid van machine, hijschkraan e.d.

kèh, k. *kañah*, aantal; *akèh*, k. *kañah*, veel; *akèh-akèh*, k. *kañah-kañah*, heel veel; allerlei; *kakèhan*, *kokèhan*, k. *kekatahan*, te veel; *sakèhé*, k. *sakatahi-poen*, alle.

kejoman zie *ajom*.

kekah zie *koekoeh*.

kékah, (dier)offer.

kekasih zie *sih*.

kekep, *ngekep*, omvatten, omarmen.

kèker, Ned. kijker, verrekijker.

kekoerangan zie *koerang*.

keladjeng zie *bandjoer*.

keladoek, te veel, overdreven.

kelah, Ned. klacht; aanklagen, een klacht indienen.

kelakon zie *lakoe*.

k(e)lamboe, klamboe, muskietengaas.

kélangan zie *lang*.

kelap, *koemelap atiné*, k. *koemelap manahipoen*, bang, angstig worden.

kelar = *ko(e)at*, k. *kijat*, kunnen (dragen); in staat zijn.

kelawan = *kalawan*, en.

kelegan zie *lega*.

k(e)lépjan (soms k. van *lali*, *kelalèn*) vergeten.

kélingan zie *éling*.

kelir, scherm (gew. bij de opvoering v. d. *wajang koelit*).

keloek, rook.

keloen, *koemeloen*, kringelen, opdwarrelen (rook).

kelon, bij elkaar slapen; *ngeloni*, bij zich nemen om te slapen (kind).

kelor, boom met geneeskrachtige bladeren.

kemajan, eig. begoocheld, betooverd; *adji* —, spreuk die betoovering veroorzaakt; tooverspreuk, toovermacht; *wisa* —, door toovermacht ontstaan gif.

kemajoe, nuffig, zich airs geven (van meisjes en vrouwen, grondw. *ajoe*).
kémawon zie *baé*.

kembang, k. *sekar*, bloem; fig.: uitvloeisel; — *ing padjagongan*, sieraad, hoofdpersoon v. h. feest; *dadi kembang lambé*, k. *dados schar lambé*, onderwerp v. h. gesprek zijn; *boetarepan ikoe kembang tresna*, jaloerschheid spruit voort uit liefde; *kembang tjampoer-bawoer*, k. *sekar* —, bloemenoffer bestaande uit verschillende bloemen; *kembangan*, k. *sekar*, 1) gebloeid, met bloemmotief; 2) grafsteen.

kembar, tweeling van hetzelfde geslacht (van verschillend geslacht: *dampit*); *kembar majang*, de twee bloemenruijkers (bij bruid en bruidegom), zie: *gagar majang*; *ngembari*, partij geven, als tegenstander optreden; *tak-kembari*, ik bind den strijd aan tegen.

kemben, borstkleed (vrouw).

kembeng, *koemembeng ing nétra*, met tranen in de oogen.

kembèt zie *embèt*.

kemboel, gezamenlijk (soms: uit één bord) eten.

kemédjan, overhemd.

keméwat, (*kéwat*) coquet; verwaand.

kemini, oud doen (van meisjes), eigenwijs (grw. *nini*).

keminter, waanwijs, ingebeeld (grw. *pinter*).

kemiri, noot v. d. kemiriboom, ongeveer zoo groot als een kastanje; in spijsen gedaan ter verhooging van smaak en vetgehalte.

kemlakaren, oververzadigd.

kemlanda-landa, zich aanstellen als een Europeaan (grw. *walanda*).

kemoe, k. *goerah*, de mond spoelen; (*angemoe*, bevatten; — *rasa*, een dieperen zin bevattend; met een geheime bedoeling.

kemoekoës, staartpeper (specerij); wel eens in strootjes gedaan voor het aroma.

kemoel, deken, bedekking.

kempling, uitmuntend, knap.

kempoet, geheel rond, tot aan het einde.

kémpol, kuit.

kemrintjing zie *krintjing*.

kena, 1) k. *kénging*, getroffen; — *apa?*, *kenang apa?*, k.m. *kena napa?*, k. *kénging poenapa?* waarom?; *ora kena apa-apa*, k. *boten kénging poenapa-poenapa*, heelemaal om niets, niet om het een of ander; *ngenani*, k. *ngéngingi*, treffen, raken; 2) k. *kénging*, mogen, toegestaan zijn; *ora kena ora* (*koe-doe*), k. *boten kénging boten* (*ke-dah*), of hij wil of niet, hij moet; hij is genoodzaakt; *ngenakaké*, toestemming verleenen.

kenanga, naam v.e. boom (met geurige bloemen).

kenang zie *kena*.

kendak 1) zich onderwerpen; 2) geen lust meer hebben in.

kendali, (k. *ke(n)angsoel*) bit.

kendang, trom (v. e. gamelanorkest); *djoeroe pangenang*, trombespeler; *kendangan koeping*, trommelvlies.

kéndang, k.i. van *boewang*, verbannen.

kendat, ophouden; meestal met ontkenning: *tanpa* — of *ora* —, onop-houdelijk.

kendel, dapper, moedig (zijn).

kèndel zie *mandeg*, *lèrèn*, *meneng*; *pa-kèndelan* zie *lèrèn*.

kenði, waterkruik van aardewerk, met een tuitje.

kenðil, rijstkookpot; zie verder: *koereb*.

kenðo, losjes (gebonden), slap; *pembotentelè kenðon-kenðonan*, zeer losjes ingepakt.

kenðoeri, godsd. maaltijd, *slametan*; *kenðoerèn*, aan een *kenðoeri* deelnemen.

kéné, hier; ik hier (tegenover: hij daar); *ing kéné*, k. *ngriki*, (al) hier.

kenèk, Ned. knecht; inz. palfrenier, helper v. d. chauffeur.

kenès, bij-de-hand.

keng, sprkt. voor: *ingkang*, zie *sing*.

kénging zie *kena*.

kèngkèn zie *kongkon*.

kenja, kw., maagd.

kenoer, snoer, touw.

kenang, aardappel.

kenèl, 1) dik (v. vloeistof); 2) sterk (v. koffie, thee e.d.).

kéntir zie *intir*.

kentjeng, 1) strak; streng; *atikoe* —, k. *manah koela* —, ik ben vast overtuigd, ik blijf erbij dat; 2) recht (uit).

kentjoeng, „getikt”, krankzinnig.

kéntjokan zie *éntjok*.

kentjot (Banjoemas Jav.); — *wetengé*, hij heeft honger.

kenťoes, pad (dier); *koementoes*, opgeblazen, verwaand.

kenťongan, tongtong (alarmblok).

kepala, Mal. hoofd; *dikepalani*, aangevoerd worden door, onder leiding van.

képaŋ, wand van gevlochten bamboe, fijner en dichter dan *geđeg*.

kepéngin zie *péngin*.

kepingkel-pingkel, (*nggoejoe*) —, zich krom lachen.

kepjoer, *koemepjoer*, spattend (van water), fig.: — *atiné*, ongerust, angstig.

keplèk, dobbelen; kruis of munt spelen.

keplok, handgeklap; in de handen klappen.

kepoeng, k. *kcpang*, in een kring zitten; *ngcpoeng*, k. *ngepaŋ*, zitten om, omsingelen; *dikepoeng*, omsingeld, er wordt gezeten om, aangezeten bij (maaltijd).

keprijé zie *kaprijé*.

kepripoen zie *kaprijé*.

keproek, *di* —, op het hoofd geslagen.

kera zie *koeroe*.

keranta-ranta, zich ongelukkig gevoelen; droevig gestemd zijn.

kerawoes zie *krawoes*.

kèrèk, *ngèrèk*, optakelen, hijschen; *kèrèkan*, takel, katrol.

kèrem, i.h. water zinken, vergaan.

kerengan, vechten, vechtpartij.

kerep, dicht opeen; dikwijls.

kèri = *kari*, achterblijven, resteeren.

kérid zie *irid*.

kering, (Mal.) droog; *kering-keringan*, droog gebakken (koekjes); *akoeroe kering*, mager en uitgedroogd, uitgemergeld.

kéring, *kèri*, rechts, zie *kanan*.

kéringan zie *éring* en *adji*.

keris, k. *doewoeng*, kris; *kerisan*, k. *doewoengan*, 1) een kris dragen(d); 2) namaak kris (bv. van klapperblad, in een *gagar majang* gestoken).

kerowan zie *rowa*.

kertas, *kretas*, papier.

kertoe, *kretoe*, k. *kertos*, (speel)kaart. **késah** zie *loenga*.

kesèd, lui (zijn).

kèsèd, 1) voetmat; 2) voeten vegen.

kesel, moe(heid).

kesit, schuw, wild.

kesoepèn zie *lali*.

keťak, *koemèťak*, verwaand.

keťan, k. *ketos*, kleefrijst.

kétang zie *ètoeng*.

ketèk, aap.

ketel, dicht, dik (van haar, veeren en bladeren v. boomen).

ketep zie *oeler*.

keťeplek, *dikeťeplek-keťeplekaké*, (van voeten) men trappelt ermee (op de maat v. muziek).

keťeplik(-keťeplik), klanknab. v. h. geluid van trippelpasjes.

ketib, moskebeambte (onder den pengoele).

ketiga, (eig. de 3de) het droge jaargetijde.

keťik, (heimelijke) opdracht; *kakeťik*, een heimelijke opdracht ontvangen.

keťip, dubbeltje; *sekeťipan*, zoowat een dubbeltje.

kétjalan zie *ilang*.

ketjap, uitspreken; *temboeng sa* —, één woord.

kétjap, soja.

ketjèlik, voor den mal gehouden; voor niets komen.

ketjembong, *ngetjembong*, drassig; vochtig (ook v. d. oogen).

ketjlap, flits; *saketjlapan*, een flits, een moment.

kètjoe, bandiet; rooversbende.

ketjoemoet, *pating* —, met vuil bedekt, morsig zijn.

ketjoet, zuur; *sedyamoe rada mamboe* — *saťjik*, er is een luchtje aan jouw bedoelingen.

ketjoh(an) zie *idoe*.

ketlisoet, zoek geraakt.

ketoeg = *toetoeg*, k. *doemoegi*, tot.

keťoewel, *pating* —, met veel draaiingen (handen v.e. danseres e.d.).

kétok = *katon*, gezien, te zien; *ngétokaké*, k. *ngetingalaken*, toonen, laten zien.

keťok, *ngeťok*, afhakken, kappen; ook:

- coupeeren (kaartspel); *kaketok*, afgehaakt.
- ketoprak**, (eig. klanknab. v. h. slaan op het rijstblok) het moderne Jav. kluchttooneel.
- kéwal**, *ngéwal*, een draai geven.
- kéwan**, dier, beest.
- kèwedan** zie *éwoeh*.
- kèwes**, bevallig.
- ki**, 1) verkorting v. *iki*; 2) van *kaki*, aanspraak of titel van een ouderen man van eenig aanzien.
- kidjing**, grafsteen.
- kidoel**, Zuid(en); *ngidoel*, Zuidwaarts (gaan); *Njai Ratoe (Rara) Kidoel*, de geestenvorstin v. d. Zuidzee.
- kijah-kijah**, wandelen, rondsleren.
- kijé**, sprkt. = *iki*.
- kijeng**, krachtig, gespierd; *akijeng*, gespierd zijn.
- kiji**, sprkt. = *iki*.
- kilap**, k. van *emboek*, ik weet het niet; *kakilapan*, onwetend, onkundig.
- kilat**, bliksem; *sepoer* —, bliksemtrein, sneltrein.
- kilen** zie *koelon*.
- kimplah-kimplah**, vol en helder; blinkend (water).
- kina** zie *koena*.
- kinang**, k. *gantèn*, sirihruijm; (a) *nginang*, k. (a) *nggantèn*, sirihruijm; *pakinangan*, k. *pagantènan*, k. i. *épok*, sirihsstel.
- kinanji** zie *kanti*.
- kinar**, (verkorting van *kinaroean*, zie *karoean*); *doeroeng kinar*, het is nog zoo zeker niet!, dat weet je (men) nog niet.
- king**, verkorting van *saking*, van (af).
- kingko**, verkorting van *iki mengko*, zoo dadelijk.
- kinjis-kinjis**, er smakelijk uitzien (gebak); verleidelijk mooi (vrouw).
- kinten** zie *kira*.
- kinjil**, *nginjil*, achterna loopen, volgen.
- kintjling-kintjling** of *kintjlong-kintjlong*, spiegelend, van water e.d.
- kipat**, *ngipataké*, wegslingeren.
- kira**, k. *kinten*, meenen, vermoeden; *ngira*, k. *nginten*, idem; *kira-kira*, k. *kinten-kinten*, 1) vermoedelijk; 2) ongeveer; *pangira*, k. *panginten*, meening, vermoeden.
- kirim**, k. *kintoen*, sturen, zenden; *dikirimaké*, gezonden worden.
- Kiroen Wanakiroen**, eig. Moenkaroen wa Nakiroen, de twee engelen die naar Moslimsch geloof den doode in het graf ondervragen en, bij verkeerde beantwoording, den ongelukkige met een groote knots kastijden.
- kiser**, Ned. kiezer.
- kisik**, *gisik*, strand, oever; — *samodra*, zeestrand.
- kisinan** zie *isin*.
- Kiskenda**, eig. de naam van het apenrijk, welks heerschappij Soegriwa en Soebali elkaar betwisten; in de Jav. lakons naam van de grot waarin Soebali (Skr. Vālin) den daemon Maésasoera en diens rijdier Djaśasoera doodt door hen met de koppen tegen elkaar te slaan. Bloed en hersenen vloeien als een lichtrood vocht naar buiten de grot, waarop Soegriwa, denkende dat zijn broeder gedood is, een rotsblok in de opening van de grot slingert en naar de hoofdstad terugkeert om de heerschappij op zich te nemen. Soebali breekt uit de grot uit en herneemt zijn positie, waarop een hevige strijd tusschen Soegriwa en zijn broeder ontstaat, die pas door Rama's ingrijpen beslecht wordt, en wel ten gunste van Soegriwa.
- kiṭa** zie *koṭa*.
- kitab** (Arab.), boek, kor'an of Moslimsch-godsdienstig (studie)boek.
- kiṭal**, gebrekkig (van uitspraak), onbevredigend.
- kitar**, Ned. gitaar.
- kitir**, bovenste bladeren v. d. tabak (eig. briefje, los blaadje).
- kiwa**, links; *sakiwa tengenè*, in de omgeving, daaromtrent, ongeveer; *ngiwanengen*, naar links en naar rechts; *mangiwa*, naar links (gaan); *pakiwan*, privaet.
- kjai**, titel van oudere personen, leeren, enz.
- klabang**, duizendpoot; *di-*, gevlochten (worden); *klabangan*, haarvlecht; — *djanoer koening*, namaakchignon, van reepen jong klapperblad gevlochten.
- klajan** = *kalijan* = *lan*, en, met.

klakepan, telkens geeuwen (van slaap of verveling).

klambi, k. *rasoekan*, jas, baadje; — *takwa*, een buis van bepaalden snit: gesloten met breedten overslag, een knoop vlak onder den schouder, een lange slip van voren, en lange mouwen.

klambrang, *nglambrang*, rondzwerven.

klampok, één der vele *djamboe*-soorten.

klangsrah, (op den grond) slepen, den grond raken.

klapa zie *krambil*.

klaprèt, *pating* —, morsig; met smeren en vegen.

klarèt, *anggoer* —, roode wijn.

klas, klasse; te Batavia zijn de straten in de Europ. wijken in klassen verdeeld, al naar gelang van de straatbreedte en de grootte van de er aan liggende perceelen. In de stadskampongs was weinig of geen bestrating, behalve in de „verbeterde” kampongs, die tegelpaadjes hadden en een geasfalteerden hoofdweg.

klasa, k. *gelaran*, mat; — *pasir*, een fijnere soort mat; — *patjar*, een grof soort.

klébat, voorbijflitsen.

kleðèr, *pating* —, open en bloot, onopgeruimd blijven liggen.

kléjang, zweven (van een vlieger of blad, in de lucht).

klempak zie *kloempoeik*.

klénang, ronde houten pop, ledepop; *digawé klénangan*, als ledepop dienen (van iem. die naar andermans pijpen danst).

klenger, bewusteloos(heid).

klenteng, katoenzaadje; pit v. d. kapokvrucht; *klentengan*, dobbelen met 3 dopjes en een pitje (men moet raden onder welke dop de pit zich bevindt).

klentoe zie *liroe*.

klepon, rijstmeelballetjes, met Jav. suiker erin.

klèrek, Ned. klerk, schrijver.

kleresan zie *bener*.

kletj (verbast. van Ned. klutsen?), was-schen, schudden (v. speelkaarten).

klika, boombast.

klilan zie *lila*.

kliling zie *kaliling*.

klinik, Ned. kliniek, ziekenhuis.

klintoe zie *liroe*.

klirak-klirik zie *lirik*.

klirroe zie *liroe*.

klitikan, 1) snuisterijen; 2) plaats of winkel waar snuisterijen worden verkocht (bazaartje).

Kliwon, een der 5 pasaran (zie *Paing*). **klobot**, schutblad van jonge mais, dat gebruikt wordt bij wijze van sigarettenpapier; *rokok* —, strootje van maisblad.

kloemah zie *loemah*.

kloempoeik, k. *klempek*, verzameld; *ngloempoeik*, k. *nglempek*, zich verzamelen.

kloengsoe, pit. v. d. tamarindevrucht.

kloeroek, kraaien van hanen.

kloewih, naam v. e. boom (van de vruchten, die eruit zien als kleine *ngangka*'s, wordt sajoer gekookt).

kloetoeik, zuiver; echt; *wong désa* —, een echte *désa*-man.

kloewoes-kloewoes, oud en vuil (van kleeren).

klokopan, — *debog*, (halfronde) laag van pisangstam.

kober, altijd met *ora* ervoor: geen tijd hebben voor.

kodjoer, pech, ongeluk hebben; — *satengah oerip*, reuzenstrop!; (*awak*) *sakodjoer*, het heele (lichaam).

kodjong, *kaemban* —, gedragen onder een vliegencap; *kodjongan*, bamboegeraamte met gaas overtrokken, ter bescherming van een klein kind tegen insecten, vliegencap.

koðok, kikvorsch, pad; *koðokan*, vlieger van gedrongen vorm; *koðok oela*, e.s.v. hazardspel.

koeat, *koewat*, k. *kijat*, sterk; *koekoeatan*, k. *kikijatan*, sterkte, kracht; *ngoewataké*, k. *ngijataken*, versterken; *sakoewaté*, naar zijn krachten, vermogen.

koebeng zie *oebeng*.

koebroer, graf; *di-*, begraven worden; *pakoeboeran*, graf, begraafplaats.

koeda zie *djaran*.

koedjoer = *kodjoer*.

koedoe, k. *kedah*, moeten, behooren te zijn; *koedoe ora*, k. *kedah boten*, het kan niet anders.

koedoeng, (hoofd)bedekking; *dikoe-doengi*, bedekt worden (met).
koekoe, nagel.
koekoeh, k. *kekah*, stevig, vast; *ngoe-koehi*, k. *ngekali*, vasthouden; zich houden aan.
koekoep, bij elkaar halen; bijeenstrijken; *tanpa koekoepan*, reddeloos verloren.
koekoes, rook.
koekoet, *koekoed*, inpakken, opruimen (koopwaar), sluiten (winkel enz.).
koela zie *akoe*; ook: ja! (als antwoord op een roep om te komen) (ng. *ija*).
koelah, *kolah*, waterbak, badkamer.
koelak, k. *kilak*, inkoop om weer te kunnen verkoopen; — *warta, adol proengoe of proengon*, zegswijze: aandacht schenken aan berichten, zijn ooren open houden.
koeli, daglooner; arbeider; — *kontrak*, contract-koelie, -arbeider.
koelina, gewend zijn; *ngoelinakaké*, k. -*aken*, zich wennen aan, oefenen in.
koelit, huid, schil; (*ke*)*koelitan*, huidskleur.
koeloeban, gestoofde groente.
koeloek, (k. i. *makoeta*) fez-vormig hoofddeksel.
koeloe-koeloe, vuil en stoffig (van kleeren).
koeloep, aanspraak: (mijn) jongen.
koeloen, k. *kilèn*, West(en); *ngoelon*, k. *ngilèn*, westwaarts (gaan).
koem, in het water gezet worden; *ke-koem*, te water geraakt.
koemaki, (oem-vorm v. *kaki*) doen alsof men oud is, ouwelijk doen; pedant.
koembah, *ngoembah*, wasschen (van kleeren).
koemeloen zie *keloen*.
koemendan, Ned. commandant.
koemidi, komedie, opera.
koeminter zie *pinter*.
koemlawé, uitsteken v. d. arm.
koemplit, Ned. compleet.
koempoel, k. *kempal*, vereenigd; *ngoempoel*, k. *ngempal*, zich voegen bij, zich aansluiten; bijeen zijn; *pakoempoelan*, k. *pakempalan*, vereeniging.
koemroewoek, heftig, druk spreken; rumoerig.
koena, k. *kina*, oud(erwetsch); —

makocna, k. *kina makina*, sinds onheuglijken tijd, van oudsher; *ing koe-nané*, k. *ing kinanipoen*, vroeger, in het verleden.
koendisi, (Ned. conditie) toast(en).
koendjara(n), gevangenis.
koening, k. *djené*, geel; blank (v. huidskleur).
koenir, curcuma, Mal. *koenjit*, een gele knol, die gebruikt wordt in geneesmiddelen, en ook om spijzen, de huid etc. geel te kleuren.
koentji, slot, sleutel; *djoeroe* —, graf-bewaarder; *dikoentji*, *kinoentji*, op slot gedaan, gesloten worden.
koepat, rijst gekookt in een kubusvormig vlechtwerk van klapperblad; door het koken vormt zich een tamelijk vast blok rijst, dat gesneden kan worden; veel gebruikt om op reis mee te nemen.
koeping, k. *talingan*, oor; *loemajoe sipat* —, hals over kop wegloopen (eig. zoo dat de beenen in één lijn zijn met de ooren).
koepir, coupeeren (speelkaarten).
koepoe, vlinder; — *taroeng*, om elkaar dansende vlinders.
koer-an, Koran.
koerang, k. *kirang*, te weinig, te kort; — *saka*, minder dan; — *loewih*, k. *kirang langkoeng*, plus minus, ongeveer; *koerang kepénak*, k. *kirang sakétja*, niet prettig gestemd, ongerust; *kekoe-rangan*, k. *kekirangan*, te kort schieten in; arm zijn aan.
koerang adjar, ongemanierd, brutaal.
Koerawa, de 100 gebroeders met wie de Pandawa's (hun neven) om het rijk Ngastina streden; deze strijd vormt het onderwerp v. d. Bratajoeda.
koerban, offer; *ngoerbanaké*, (op)offeren.
koereb, *koerep*; *mangkoerep*, voorover, languit (vallen, liggen); *ora taoe kendilé mengkoereb*, zijn rijstpot staat nooit op zijn kop (= ongebruikt), d.w.z. hij heeft altijd genoeg te eten, is welgesteld.
koeroe, k. *kera*, mager; *kera-kera*, al ben ik mager; *akoeroe*; k. *akera*, mager zijn.

koeroeng, k. i. *sengker*; *koeroengan*, k. i. *sengkeran*, kooi.

koeroep zie *oeroep*.

koersi, stoel; — *males*, luierstoel.

koesir, koetsier; *koestran*, bok (v.e. rijtuig).

koeswa, *ngoeswa* (kw.) kussen (vgl. *amboeng*).

koeta, k. *kiŋa*, stad.

koetil, weggraaien, gappen; *toekang* —, zakkenroller (zie *oetil*).

koetjing, kat; ook: de naam van een der kaarten in het Chin. kaartspel, ook geheeten *mandor tènong*, bewaker van de etensdoos.

koetjiwa, tekortkoming, gebrek.

koetoek, 1) kuiken, kippetje; 2) huise-lijk.

koewadjiban zie *wadjib*.

koewalahen, niet opgewassen tegen.

koewat zie *koeat*.

koewatir, k. *koewatos*, ongerust zijn, vreezen.

koewawa, k. *koewawi*, in staat zijn.

koewawi zie *koewawa*.

koewé sprkt. = *ikoe*.

koewèni, groote manggasoort.

koewé sprkt. = *ikoe*.

koewih, gebak; — *sepèkoek*, spekkoeke.

koewoek, wilde boschkat; *ditemoe* —, grondig onderhanden genomen worden (uit wraak, v. e. weerlooze); *koewoek-an*, katschelp.

kok, 1) = *ko*, voorvoegsel 2e pers. sg. ter vorming van zgn. „vervoegde” werkwoordsvormen; b.v. *ko(k)-gawa*, jij draagt; 2) bijwoord dat verwondering uitdrukt, b.v. *wong ditoetoeri kok nangis*: waarom huil je nu ik je een goede raad geef?

kokèhan zie *kèh*.

koki, kok(kin).

kol, to call (bridgespel).

koloh, *ngoloh*, in den mond houden, op iets sabbelen; *kolohan asoe*, waar een hond op gesabbeld heeft.

kolonèl, Ned. kolonel.

kolot, oud; ouderwetsch; *kaem* —, ouderwetsche menschen, conservatieven.

komet zie *oemet*.

komoek zie *oemoek*.

komplit, Ned. compleet.

komprès, Ned. compres; *ngomprès*, met compressen behandelen.

kon, 1) = *akon*; 2) verkorting van *di-kon*; (*ng*)*akon*, k. (*ng*)*akèn*, gelasten, laten doen; *dikon*, k. *dipoenkèn*, opdracht krijgen, moeten (in den zin van: last gekregen hebben tot); *kinon*, k. *kinèn*, idem.

konangan, betrapt, gesnapt.

konđang, bekend, beroemd.

kondangan, uitgenoodigd tot of aanzitten aan een *slametan* (religieuze maaltijd; vgl. *kenđoerèn*).

kondé, haarwring.

kondèktoer, conducteur.

kondoer zie *oelih*.

konengen-kroon, koningskroon' (ook de naam v. e. soort taart of gebak).

kongas zie *oengas*.

kongkon, k. *kèngkèn*, k. i. *oetoes* of *doeta*; *kinongkon*, k. *kinèngkèn*, k. i. *ingoetoes*, *dinoeta*, gezonden, uitgestuurd worden; *kongkonan*, k. *kèngkènan*, k. i. *oetoesan*, *doeta*, 1) (iem.) zenden; 2) bode.

kongsi = *nganti*, gekomen tot, tot aan. *kono*, aldaar; ook: hij daar; *ing kono*, k. (*i*)*ngrikoe*, op die plaats; daarop, toen.

konten, k. van *kori*, *lawang*, deur.

kontjatan zie *ontjat*.

kontrak, contract.

kontrang-kantring, rusteloos; van den een naar den ander loopen.

kontrolir, controleur; *kontroliran*, huis of kantoor v. d. controleur.

kopèn zie *opèn*.

koplakan, pleisterplaats voor kooplui.

koprah, copra.

koran, courant.

kori, k. *konten*, deur, poort.

koséran, onderste bladeren v. d. tabaksplant (mindere kwaliteit).

kosok, *ngosok*, wrijven; *kosokbaliné*, k. *kosokwangsoelipoen*, daartegenover; het tegenovergestelde.

kosong, leeg; zie *omong*.

kotaman zie *oetama*.

koŋak, kist.

kotang, buis, vest; *kotangan*, 1) een buis dragend; 2) bepaalde beschildering v. e. vlieger; *grija gedèg mawi kotangan témbok*, een huis met wanden, die van

- onder uit steen en van boven uit *gedèg* zijn opgetrokken.
- koṭèkan**, het slaan op het rijstblok bij wijze van alarm of spel.
- koṭjap** zie *oetjap*.
- koṭjok**, *ngotjok*, schudden; wasschen (van speelkaarten).
- koṭong**, leeg; blanco.
- kotor**, vuil.
- kowé**, k. m. *samang*, *dika*, k. *sampéjan*, k. i. *pandjenengan*, jij, U.
- kowok**, harten (in het kaartspel).
- krah**, (kraag) boord.
- kraket**, zie *raket*.
- krama**, 1) goede gang van zaken; goede manieren, beleefde woordkeus; 2) k. i. van *laki* en *rabi*, trouwen.
- Krama**, bestanddeel van talrijke mannen-namen; ook, in het algemeen, ter aanduiding van den Jav. kleinen man; *antem Krama*, sla er op, Krama! (strijdkreet van Jav. soldaten; vandaar: *main antem krama*, er op los gaan, van leer trekken).
- kraman**, opstandeling; *ngraman*, opstand plegen.
- krambang**, *pating* —, drijvend op het water (meerv. subj.).
- krambil**, k. *klapa*, klapper(noot).
- krandjang** (*arang*), grof gevlochten mand met gaten er in.
- krandjingan**, bezeten (door geest); ook als uitroep van woede: verduiveld!
- krangkèng**, (ijzeren) kooi (voor wilde dieren); *dikrangkèngi wesi*, er is een ijzeren kooi voor gemaakt.
- kraos** zie *rasa*.
- kras-kres**, rts, rts (geluid van snijden).
- krasa** zie *rasa*.
- kratak-kratak**, klanknab. v. h. geknars van wielen (over kiezelstenen).
- krawoe**, mengsel van rijst; geraspte klapper enz; *kakrawoe*, dooreenge-mengd.
- krawoes**, *ngrawoes*, iem. uitschelden, uitvaren tegen.
- kréngkang** zie *k(a)réngkang*.
- krèp-de-sin**, crêpe de chine.
- kres**, nabootsing van het geluid bij het snijden: rts.
- kresa**, = *karsa* k. i.; *ngresakaké*, wenschen, willen.
- kretas**, papier(en); *wang* of *doewit* —, piapiergeld, bankbiljet.
- kreteg**, brug.
- Kreteg-gantoeng**, „hangende brug”, naam v. e. brug over de kali Pèpé in Solo, tusschen Lodji Wétan en Kertandjan.
- kretoe** zie *kertoe*.
- krijin**, k. m. van *disik*, eerst.
- kringet**, k. i. *riwé*, zweet.
- kringkel**, *ngringkel*, zich oprollen, slapen; *sadoeloer toenggal sakringkel*, broeders of zusters van een en dezelfde ouders (uit één nest).
- krintjing**, getinkel van geldstukken, bos sleutels e.d.; *kemrintjing*, tinkelen, rinkelen.
- kroḍong**, omhulling; met gaas of zijde bespannen kap (vliegenkap; lampkap); *kakroḍongan*, omhuld.
- kroeboet**, *di-*, door velen tegelijk aangevallen worden.
- kroekoep**, *kroekoeb*, omhulling, bekleeding.
- kroen**, (Ned. kroon) eerepoort.
- kroewes**, *ngroewes*, (wringend) knijpen.
- krojok** zie *rojok*.
- krokèt**, croquet.
- krontjong**, krontjong-muziek, krontjong-liedje.
- kroso**, ruwe mand van klapperbladeren gevlochten (waarin een haan wordt vervoerd); *kinroso*, in zulk een mand gedaan.
- kroton**, croton (naam v. e. plant).
- labet**, 1) nagelaten spoor; 2) ten gevolge van.
- laboeh**, 1) ankeren; *palaboehan*, ankerplaats, reede, haven; 2) beginnen.
- labrag**, (*a*) *nglabrag*, afranselen.
- ladèn** zie *ladi*.
- ladi**, k. *lados*; *ngladèni*, k. *ngladosi*, bedienen; met zorg omringen; ook: ter wille zijn (vrouw tegenover man); *ngladèkaké*, k. *ngladosaken*, opdienen; *ladèn*, k. *ladosan*, het opdienen; helpen (bij een feest); *laladi*, k. *kalados*, (telkens) opdienen; *loemadi*, k. *loemados*, opgediend worden; *peladèn*, helper bij het opdienen.
- ladjeng** zie *bandjoer*.
- ladjoeran**, *leladjoeran*, in de lengte; in een lange rij.

laé, uitroep: och, och! *é* —, *doeh* —, id.
laga, = *prang*, strijd; *sénapati* (*i*) *ngalaga*, aanvoerder i. d. strijd.
lagak, — *lagoe*, houding en manieren; geheele optreden.
laji, sprkt. *agi*, k. *saweg*, k. m. *daweg*, *scg*, 1) bezig zijn met iets; 2) toen; 3) pas, zoopas, 4) pas, nu pas, toen pas; *agi waé*, nu net pas; — *anoe* (*kaé*), k. *saweg anoe* (*poenika*), des tijds, onlangs; *laginé ana ingarep*, toen (wij) aan de voorzijde waren.
lagoe, wijze (van spreken, zingen); melodie.
lah, uitroep van verrassing en vreugd; hé, wel!, — *dalah*! idem: wat? daar hebben wij het!
lair, 1) uiterlijk; 2) geboren; *nglairaké*, 1) uiten; 2) baren.
lajad, *lajat*, bezoek bij sterfgeval; *nglajad*, condoleantiebezoek aflaggen.
lajak, ng. k. passend; k. *kados*, natuurlijk; begrijpelijk.
lajang, k. *serat*, brief; geschrift; boek; — *kabar*, k. *serat kabar*, krant.
lajangan, vlieger.
lajar, zeil v. e. schip; *lajaran*, varen; zeereis maken.
lajat zie *lajad*.
lajoe, k. *ladjeng*; *mlajoe*, k. *mladjeng*, wegloupen, hard loopen; *loemajoe*, k. *loemadjeng*, id.; *plajoe*, k. *pladjeng*, het wegloupen; *plajon*, k. *pladjengan*, wegloupen(de), hard loopen(de).
lajon, lijk, zie *majit*.
lakar, werkelijk, 't is een feit dat.
laki, 1) echtgenoot, man; 2) (k. *émah-émah*) een man trouwen; *laki-rabi*, huwelijke staat; getrouwd (zijn).
lak-loek zie *loek*.
lakoe, k. *lampah*, loop(en); gedraging; — *dagang*, handel drijven; *mlakoe*, k. *mlampah*, loopen(d); *oemoéré selikoer mlakoe*, hij is in zijn 21ste jaar; *nglakoni*, k. *nglampahi*, begaan (weg); bedrijven, uitvoeren; verduren, ondergaan; *nglakonana*, ook al zou hij bedrijven...; *nglakokaké*, k. *nglampah-aken*, in gang zetten; besturen, rijden met (een voertuig); *kelakon*, k. *kelampahan*, plaats (gehad) hebbende, gebeuren, gebeurd; *kalakoean*, (ng. k) gedrag, levenswandel; *lelakon*, k. *le-*

lampahan, geschiedenis, lotgevallen; *nemoe lelakon*, k. *manggi lelampahan*, tegenslagen beleven.
lali, k. *soepé*, vergeten; *nglalèkaké*, k. *njoepèkaken*, doen vergeten; *ka-* of *kelalèn*, k. *ka-* of *kesoepèn*, vergeten, zich niet meer herinnerende.
lamar, *nglamar*, een aanzoek doen.
lambar, onderlegsel, onderlaag; *dilambari*, van onderlegsel voorzien worden, men legt er onder.
lambé k. i. *lafi*, lip; zie: *kembang*.
lami zie *lawas*.
lamlam, bewondering; *adamel lamlaming paningal*, het oog bekoren.
lamoer, bijziend; *nglamoeraké*, maken dat men slecht ziet; blind maken; *katresnan* — *mripat*, liefde maakt blind.
lampit, zitmat.
lampoe, lamp; — *doedoek*, staande lamp.
lan, k. *kalih* en *kalijan*, en.
lanang, k. *djaler*, k. i. *kakoeng*, manlijk; *wong lanang*, k. *tjang djaler*, man; *sing* —, k. *ingkang djaler*, k. i. *ingkang kakoeng*, haar, de man, de echtgenoot.
Landa zie *Walanda*.
landéjan, schacht, stok (v. e. lans e.d.).
landep, scherp (ook fig. van verstand).
Landi, zie *Walanda*.
langak, *nglangak*, rechtop staan.
langen, (k. i.), *lelangen*, 1) zich vermaaken; 2) vermaak.
langganan, *lengganan*, 1) klant (zijn); geabonneerd (zijn); zich abonneren; 2) vaste leverancier (zijn).
langi, *nglangi*, zwemmen.
langit, hemel, uitspanse.
langkah, stap, pas; *malangkah*, een stap doen, overschrijden.
langkap, boog.
langkep, volledig, voltallig.
langlang, *ang(l)anglang*, de ronde doen, op inspectie.
lantap, *wong wadon* —, helleveeg.
lanté, kleine zitmat.
lantip, schrande; *kalantipan*, schrandeheid.
lantjang, voorbarig.
lantjap, smal, langwerpig.
lantjaran, *lantjaran*, vlug; met weinig of zonder gevolg (gaan).

lantoer, *nglantoer*, steeds doorgaan.

laoet, zee.

lapoer, (rapport), rapporteeren; *kala-poeraké*, gerapporteerd worden; *la-poeran*, *palapoeran*, rapport, verslag.

lara 1) k. *sakit*, k. i. *gerah*, ziek, pijn (lijk); fig. *lara atiné*, zich beledigd, verongelijkt voelend; *kelaran*, k. *kesakitan*, pijn hebbend; *lelara*, k. *sesakit*, ziekte; *pasakitan*, gevangene; 2) geen kr., = *rara*, betiteling van meisjes en vrouwen, b.v. *radèn lara* (*rara*), *njai lara Kidoel*.

larah, spoor; *larah-larah*, gang van zaken, lotgevallen.

larang, k. *awis*, duur; *dilarangi*, k. *dipoen-awisi*, men verbiedt aan; *kalarangan*, k. *kaawisan*, een verbod opgelegd krijgen of gekregen hebben.

laré zie *botjah*.

larih, *nglarihi*, 1) inschenken, bedienen; 2) doorsteken; *dilarihi* 1) ingeschonken krijgen, te drinken krijgen (v. sterke drank bij een dansfeest); 2) doorstoken (met kris, lans e.d.).

larik, rij, lijn; *dilarik-larik*, in één lijn, op een rijtje gezet.

lastari, *lestari*, k. *lastantoen*, *lestantoen*, bestendig; onveranderd, ongedeerd; (*a*) *nglastarèkaké*, bestendigen, in eere houden (v. gebruik).

lat, laat; *lat-laté*, op zijn laatst.

latar, voorerf; *palataran*, groot voorerf.

latjak, spoor; *anglatjak*, naspeuren, een spoor volgen.

latoe zie *geni*.

lawan = *lan*, en.

lawang, k. *konten*, deur.

lawar(an), onvermengd.

lawas, k. *dangoe*, *lami*; lang, van tijdsduur, ook: oud, versleten; *salawasé*, k. *sadangoenipoen*, *salaminiipoen*, al den tijd dat.

lawé, draad, garen.

lawoeh, gerechten bij de rijst, toespijs; *lelawoehan*, allerlei bijgerechten.

la wong, k. *la tijang*, nu... immers.

lé, 1) verkorting van *tolé*: jongen; 2) id. van *olèhé*.

lebar, hier: mislukken; *lebaran*, feestdag na de Vastenmaand.

lébar, Mal. breed (zie *dawa*).

lebet, zie *djero*, *leboe*.

leboe, k. *lebet*; *loemeboe*, *mleboe*, k. *loemebet*, *mlebet*, naar binnen gaan, ingaan; *ngleboni*, k. *nglebeti*, ergens binnengaan; — *tongtonan*, een voorstelling gaan bij wonen; *nglebokaké*, k. *nglebetaken*, (ergens) binnenbrengen, indoen; inschrijven (in een register); *kaleboe*, k. *kalebet*, binnen, onder.

leboer, vernietigd.

lèdèk, *nglèdèk*, plagen, sarren.

ledis, onaangename lucht van ongewaschen lichamen en kleeren.

ledoeng-ledoeng, vol, weelderig (gewas).

lega, vrij, ruim; opgelucht; — *legarwa*, tot inschikkelijkheid bereid, gemakkelijk aanvaardend; *kelegan*, bevredigd worden; *legané atikoe*, ik vind hef goed; ga je gang maar.

legawa, toegeeflijk; edelmoedig.

legeg, versteld (van schrik of verbazing).

legendar, *gendar*, een s. v. rijstekoeck, met *bleng* (pekkel) gemaakt, meestal in dunne schijfjes gedroogd, en gebakken gegeten bij wijze van *kroepoek*.

legi, zoet; *legi-legi*, zoetigheden.

Legi, één der 5 pasaran (zie *Paing*).

legoender, dragonder.

légong, meisjesdans (Bali).

lèh(é) zie *olèh*.

leksa, *saleksa*, 10.000.

leksana, *ngleksanani*, voldoen; uitvoeren; *kaleksanan*, vervuld.

lélang, vendutie.

lema zie *lemoe*.

lemah, k. *siti*, grond, aarde; *palemahan*, k. *pasitèn*, grond(gebied).

lemari, k. *lemantoen*, kast.

lembajoeng, bladeren van peulgewassen, die als groente worden gegeten.

lèmbak-lèmbak, golvend (v. d. zee).

lembar, blad (als hoeveelheid), stuk.

lembat zie *lemboet*.

lemboe zie *sapi*.

lemboer, *nglemboer*, 's nachts werken, nachtwerk verrichten.

lemboet, k. *lembat*, fijn, dun; *lelemboet*, k. *lelembat*, geesten, onzichtbare wezens.

lémbon, graag en gauw slapen.

lemes, buigzaam, lenig, slap, zacht.

lemoe, k. *lema*, dik; vet; welig (gewas).
lèmpèng, plak tabak; *lèmpèngan*, in plakken (tabak).

lemper, croquetje bestaande uit een rolletje kleeftijst met vleesch er in.

lempit, vrouw; *dilempit(i)*, gevouwen worden.

lempoeng, klei.

lendreg-lendreg, mollig, dik.

lenga, k. *lisah*, olie; — *patra*, petroleum; — *wangi*, k. *lisah wangi*, reukwater, eau de Cologne; — *klapa*, klapperolie; *nglenga*, olieachtig, vet(tig).

lengen, (onder)arm.

lenggah, zie *linggih*.

lengganan zie *langganan*.

lènggèr, danser, die in vrouwenkleeren optreedt.

lenggoet-lenggoet, 1) voortdurend knikken; 2) in zijn schik zijn, vergenoegd.

lengkeh, *lelengkehing goenoeng*, bergpas.

lèngseng, lezing, redevoering.

lèngsèr, zich terugtrekken, weggaan.

lépa, pleister; *dilépa*, bepleisterd.

lepas, los, vrij; *nglepasi tjakra*, een *tjakra* afschieten op; *anglepasaké*, afschieten.

lepat zie *loepoet*.

lèpèn zie *kali*.

lepet, (kleef)rijst, gekookt in bladeren.

ler, klanknab. rrt; zie *tèmbel*.

lèr zie *lor*.

lèrèh, uitrusten; overnachten.

lerem, rustig, tot bedaren gekomen.

lèrèn, k. *kèndel*, stilhouden; *palèrènan*, k. *pakèndelan*, rustplaats; stopplaats, halte.

leres zie *bener*.

les-lesan, telkens op het punt flauw te vallen.

lesoe, loom, mat.

lesoeng, langwerpig houten blok waarin de *gabah* tot *beras* wordt gestampt.

lestari zie *lastari*.

let, *elet*, afstand; tusschenruimte, tusschenpoos; na.

lètèr, *nglètèr*, fraai en vlot dansen.

lid, lid (v. vereeniging e.d.).

lidok, gelogen, mis (geraden); — *ta pe-tèkkoel*, heb ik misgeraden?! (immers niet); zie je nu wel!; heb ik het niet gezegd!

lija, k. *sanès*, ander; anders; *lan lija-lijané*, en de andere, en zoo voort.

likoer, dient ter vorming van de getallen tusschen twintig en dertig, met uitzondering van 25, *selawé*; b.v. *salikoer* = 21; *rolikoer* = 22 enz.; *salikoeran*, één en twintigen (naam v. e. kaartspel).

lila, *rila*, bereid, toestemmen; *klilan*, toegestaan; *kahlilana*; moge toegestaan worden.

lilah, *pahlilah*, toestemming; *lajang* —, schriftelijke vergunning.

lilih, bedaard, rustig worden (na toorn en smart).

lilir, *nglilir*, wakker worden (gew. vóór het einde v. d. nacht).

lim, afk. van *limonade*; *limliman*, limonade drinken (vgl. *birbiran*).

lima, k. *gangsai*, vijf; voor woorden die een maat of hoeveelheid aanduiden: *limang*.

limengan, *peteng dedet a-*, volslagen duister.

limoen, limonade gazeuse.

linḍih, syn. v. *tindih*; *kelinḍih*, overwonnen, verslagen.

lingak-lingoek, rondkijken (bij zoeken; uit verlegenheid of radeloosheid).

linggar, weggaan, op reis.

linggih, k. *lenggah*, k. i. *pinarak*, zitten; rang, ambt; vgl. *loenggoeh*; *nglenggahi*, op iets zitten; een plaats innemen, een betrekking bekleeden; *lilinggihan*, bij elkaar zitten; *boemi désa loenggoehé*, k. *siti doesoen lenggahi-poen*, zijn apanagegebied.

lingsem zie *isin*.

lingsir, — *wengi*, k. — *daloe*, na middernacht.

linting, *di-*, (op)gerold; *lintingan*, (op)gerold.

lintir, *ng-*, overdragen; *lintiran*, overdracht.

lipoer, getroost; (*a*)*nglipoer*, troosten.

lir, 1) = *kaja*, gelijk; *anglir*, id.; 2) betekenissen, bedoeling; *liré*, d.w.z.; bijvoorbeeld.

lirang, kam (pisangs), zie verder *gedang*.

lirih, zacht (van geluid).

lirik, zijdelingsche blik; *nglirik*, van ter-

- zijde kijken naar; *aklirak-klirik*, telkens zijdelingsche blikken slaan op.
- liroe**, k. *lintoe*, wisselen, ruilen; *kliroe*, *klêroe*, k. *klintoe*, *klêntoe*, verwisseld (met een ander); verkeerd; *klêra-klêroe*, k. *klinta-klintoe*, steeds verkeerd; zich voortdurend vergissen.
- lirwa**, onachtzaam, nalatig; *nglirwakaké*, nalaten, veronachtzamen.
- lis**, leidsel.
- lisah** zie *lenga*.
- listrik**, electriciteit, electrisch; *toekang* —, electricien.
- litnan**, *littenan*, luitenant.
- liwat**, k. *langkoeng*, voorbij gaan, overschrijden; *ora liwat*, k. *boten langkoeng*, er blijft niets anders over dan; *ngliwati*, k. *nglangkoengi*, voorbij, langs iets loopen; *kaliwat*, k. (sa) *kalangkoeng*, te ver, zeer.
- lo**, uitroep van verbazing of verrassing: hé!
- lodèh** zie *djangan*.
- lodji**, Ned. loge, steenen huis (v. Europeanen); woonhuis van landheer of administrateur v. e. onderneming.
- lojong**, stopflesch.
- loebèr**, overloopen; buiten de oevers treden.
- loedis**, geheel vernietigd.
- loegas**, gewoon, eenvoudig, onbewerkt (b.v. grafsteen); *angloegas raga*, eenvoudig gekleed (niet vorstelijk); incognito.
- loegoe**, oorspronkelijk, onveranderd; *loegoemipoen*, eigenlijk.
- loehoeng**, voortreffelijk.
- loehoer**, hoog; — *ing boedi*, edel van karakter; hoogstaand; *kaloehoeran*, 1) eer, waardigheid; 2) (*keloehoeran*) heel juist: *Goesti, sampoen kaloehoeran sanget paring dalem karampoengan poenika*, Heer, Uw beslissing is zeer juist (U hebt gelijk); *loeloehoer*, voorouders; *para loehoer*, de adel.
- (e) **loek**, kromming, bocht; *lak-loeké*, de wendingen (ook v. e. melodie).
- loekar** zie *oetjoel*.
- loemados** zie *ladi*.
- loemah**, bovenzijde, vlakke bovenkant; oppervlakte, b.v. — *ing banjoe*, waterspiegel; — *ing poelo*, de landoppervlakte v. e. eiland; — *ing kija*, pano-
- rama v. e. stad; *m(a)loemah*, op zijn rug (gaan) liggen; *k(c)loemah*, op zijn rug (komen te) vallen.
- loemajan**, tamelijk bevredigend, behoorlijk, redelijk.
- loemajoe** zie *lajoe*.
- loemban**, in het water spelen.
- loemboeng**, rijstschuur.
- loemeboe** zie *leboe*.
- loemoeh**, niet willen; — *ginawé betjik*; k. — *dinamel saé*, wars van goeden raad, eigenzinnig zijn.
- loempat**, sprong; *mloempat*, springen.
- loemrah**, k. *limrah*, gewoon, algemeen; *loemrahé*, gewoonlijk.
- loenas**, voldaan, afbetaald.
- loenga**, k. *késah*, k. i. *tindak*, weggaan; *leloengan*, k. *kekésahan*, k. i. *tindakan*, op reis gaan.
- loenggoeh**, k. i. *lenggah*, zitten, ook: rang, waardigheid; *palenggahan*, zitplaats, zetel.
- loengsé**, ver gevorderd (van tijd en leeftijd), over tijd; laat; oud.
- loengsoer**, ng-, afdanken (vooral v. kleeren), ontslaan; *loengsoeran*, aflegertje; ontslagen.
- loentoer**, verschieten, verkleuren; fig. verteederd, geroerd.
- loepoet**, k. *lepat*, mis, fout; *kaloepoetan*, k. *kalepatan*, schuld, misdaad; *loepoet-loepoet sembiré*, k. *lepat-lepat sembiri-poen*, er behoeft maar heel weinig te gebeuren of ... (zie *sisip*); *saloeipoet-loepoetkoe*, k. *salepat-lepat-koela*, hoe groot mijn schuld ook mag zijn, al is mijn schuld nog zoo groot; *ngloepoet-aké*, k. *nglepataken*, vrijwaren; onttrekken; *linepatna saroe sikoe ning lampah koela*: U moge mij vrijwaren voor den wrevel en de ontstemming die mijn gedragingen bij U opwekken.
- loerah**, 1) baas, chef; 2) dorpschoofd; *leloerah*, chef, patroon.
- loeri**, *ngleloeri*, een gewoonte der voorouders (traditie) in eere houden.
- loerik**, inheemsche geweven stof.
- loeroeh**, *loeroep*, dekkleed; — *témbok*, wandkleed; *diloeroebi*, van een *loeroeb* voorzien (worden).
- loeroeg**, *ngloeroeg*, 1) ten strijde trekken; 2) uitgaan om te gaan (kaart) spelen; *paloeroegan*, plaats waar men

- komt om te vechten of kaart te spelen en te dobbelen.
- loeroeng**, weg.
- loeroep** zie *loeroeb*.
- loetjoe**, grappig, geestig.
- loewang**, kuil; grafkuil; *kala* —, valkuil, valstrik.
- loewar**, vrij, los(gelaten); *diloewari*, vrijgelaten, verlost worden.
- loewas**, oud en versleten (van kleeren).
- loewé**, honger(ig).
- loewèh**, *loewèh-loewèh*, wat kan 't mij schelen, 't laat mij (hem, enz.) koud!
- loewes**, soepel, aangenaam, bevallig (van woorden en bewegingen).
- loewih**, k. *langkoeng*, meer (dan); als adj.: van hooger peil, knapper etc.; *wong loewih*, iem. die meer is dan een gewoon mensch; — *manèh*, k. *langkoeng malih*, daar komt nog bij, bovendien; *ora loewih*, k. *boten langkoeng*, er rest niets dan; — *betjik*, k. *langkoeng saé*, het is beter dat; het beste is dat; — *disik*, k. *langkoeng roemijn*, allereerst, tevoren.
- (a) **loewoeng**, 1) beter nog, liever; 2) 't gaat nog al (beter dan niets).
- lojang** zie *sega*.
- lok**, schreeuw; roep; faam.
- lola**, verweesd.
- losos**, k. i. van *minggat*, er van door gaan; *nglolos* ng. k., losmaken; trekken (wapen).
- loma**, goedgeefsch.
- lombok**, Spaansche peper; — *djemprit*, een kleine, zeer scherpe soort.
- lompong**, *lompongan*, de holte in een bladsteel, buis, pijp, leiding etc.; gat, opening.
- lon**, = *alon*; *lon-lonan*, langzaam, zachtjes.
- lo(n)djok**, *nglo(n)djok*, overschrijden, te boven gaan.
- londjor**, in z'n geheel (van bamboe e.d.); ook om zulke lange voorwerpen te tellen: *pring salondjor*, één (geheele ongespleten) bamboe; *londjoran*, in zijn geheel.
- long**, *kalong*, verminderd, afgenomen; *moeng dianggep niki*, *napa kalong*, je wordt alleen maar zoo beschouwd; word je daar minder van?
- longak-longak**, (uit opening, raam) naar buiten kijken (*oengak-oengak*).
- longan**, ruimte onder een bed, bank enz; onder; *ing longan ambèn*, onder de balé-balé.
- lonťé**, prostituée; — *gerang*, ouwe hoer (als scheldwoord).
- lontop**, degenstok.
- lopak-lopak**, sirihoos (van edel metaal).
- lor**, k. *lèr*, Noord(en); *ngalor*, k. *ngalèr*, Noordwaarts (gaan); *remboegé ngalor ngidoel*, wat hij zegt raakt kant noch wal.
- loro**, k. *kalih*, twee; *loro-loro*, k. *kalih-kalih*, bij, met tweetallen; met z'n tweeën; *sakaloron*, k. *sakali(h)an*, met hun tweeën (gezegd v. e. echtpaar); beiden.
- lorod**, afnemen (van spijzen na het eten); afweken (v. d. was in het batik-procédé); degradeeren; *lorodan*, het overschot v. d. maaltijd; *dilorod*, gedegradéerd.
- los**, Ned. loods (pakhuis).
- lotré**, lot, loterij; *menang* —, een prijs winnen.
- lowah**, open ruimte, tusschenruimte; *kalowahan*, voorzien v. e. open ruimte.
- lowoeng** zie *loewoeng*.
- lowong**, vacant, leeg; *anglowong*, volkomen vasten; *lowongan*, vacature.
- maboer** zie *aboer*.
- mađaljoen**, Ned. medaillon.
- mađang**, rijst eten.
- mađangi** zie *pađang*.
- madjeng** zie *adjoë*.
- madjer**, onvruchtbaar (van dieren).
- madjoe**, 1) k. *madjeng*, naar voren gaan (grw. *adjoë*); 2) zie *padjoe*.
- madoni** zie *adoë*.
- madosi** zie *golèk*.
- maédjan**, steenen of palen, opgericht aan hoofd- en voeteneinde v. e. graf.
- maésa** zie *kebo*.
- magang**, i. d. leer zijn (voor een vak of ambt); volontair.
- Magiri** zie *Imagiri*.
- maha koewasa**, k. *maha koewas*, almachtig; *Ingkang* —, de Almachtige.
- mahapraboe**, groote koning (titel en aanspraak).

41237

maido zie *paído*.
main, (Mal.) spelen (meestal kaart-spelen).
majit, k. i. *lajon*, lijk.
majoeng zie *pajoeng*.
mak, 1) opeens...; *mak tekloek*, opeens buigen; 2) = *bok*, moeder; *makné*, zijn moeder; ook: aanspraak v. d. man tot zijn vrouw.
makam, begraafplaats, graf.
makaten zie *mengkono*.
makili zie *wakil*.
makina zie *koena*.
makloem, vergiffenis.
makoeŧa, kroon, diadeem; ook k. i. van *koeloek*.
makoeŧèng = *makoeŧa ing*; — *gesang*, kroon des levens, het schoonste i. h. leven.
maksoed, bedoeling, strekking.
malah, zelfs, bovendien.
Malajoe, (k. *Maladjeng*), Maleisch.
malangkah zie *langkah*.
malem, 1) vooravond; — *Ngahad*, vooravond van Zondag = Zaterdagavond; 2) Maleisch: avond; *Slamet malem!* Goeden avond!
males zie *wales* en *koersi*.
malèsèt zie *plèsèd*.
malih, 1) van *alih* = veranderen; *malih dados petak*, verschoot (van kleur) en werd wit; *amaliha dados matjan*, moet in een tijger veranderen; 2) k. van *manèh*, weer, opnieuw.
maling, 1) k. *pandoeng*, dief; 2) k. *mandoeng*, stelen; *kemalingan*, k. *kepandoengan*, bestolen (worden); — *ora kegangsirán*, k. *kepandoengan boten kegangsirán*, bestolen zijn zonder dat er inbraak gepleegd is, met open oogen bedrogen worden.
mamah, bijten op, kauwen.
mami = *ingwang* = -*koe*.
mampir zie *ampir*.
mana, (met *kaja*) in spottenden zin: denk je soms dat..., alsof men zou...; *kaja diwedènanana mana*, alsof men zich daardoor zou laten intimideeren.
manah, 1) k. van *ati*; 2) van *gagas*; *nggagas*, k. *manah*, denken over.
mananggapa zie *tanggap*.
manang-manang, *abang* —, vuurrood.
manas ati zie *panas*.

manawa, k. *manawi*, als, indien.
mandak, zelfs.
mandeg zie *andeg*.
mandeng zie *pandeng*.
mandi, k. *mandos*; krachtig (van vergif of geneesmiddel).
mandjer zie *pandjer*.
mandoeng zie *maling* 1).
mandor, opzichter over werkvolk, mandoor.
manèh, k. *malih*, opnieuw, weer.
manengen zie *tengen*.
mang, verkorting v. *samang* k. m., jij, U.
mangani zie *pangan*.
mangga zie *ajo*.
manggiŧ zie *temoe*.
manggoel zie *panggoel*.
mangiwa zie *kiwa*.
mangka, 1) en nu (immers), en daarbij; in, of trots, de omstandigheid dat...; 2) met infix -in-: *minangka*, strekken tot, gebezigd als.
mangkat zie *angkat*.
mangké zie *mengko*.
mangkoe zie *pangkoe*.
mangkoerep zie *koerep*.
mangloeng zie *angloeng*.
mangreti zie *erti*.
mangsa, 1) jaargetijde, moeson; 2) tijd; *samangsa*, zoodra; *samangsa-mangsa*, wanneer ook maar, op welken tijd ook; telkens wanneer; *kala mangsa*, nu en dan, soms; 3) het is ondenkbaar dat, zal niet, b.v. — *bisa*, hij zal het toch niet kunnen; — *borong* (k.), ng. — *boŧoa*, eig.: je zult wel niet dom zijn, d.w.z.: ik laat het aan jou over; 4) opvreten, verslinden (van wilde dieren), b.v. *dimangsa ing matjan*, door een tijger opgegeten, verslonden.
mangsoeli zie *wangsoel*.
manik, edelsteen, zie *tjoeŧoe*.
manis, zoet, lief, aardig.
manoeŧaké zie *wanoeh*.
manoeŧ, k. *peksi*, vogel; — *sikatan*, kwikstaart (waarmee iets vlugs wordt vergeleken).
manoengsa, *menoengsa*, mensch; *kamanoengsan*, menschelijke natuur gekregen hebbende, mensch geworden.
manoet zie *toet*.

manol, 1) vrachtdrager, kruier; 2) als *manol* werken.

manteleng zie *pan̄teleng*.

manteng zie *pan̄teng*.

mantep zie *antep*.

mantesi zie *pan̄tes*.

mantja, *tanah* —, ander, vreemd land, buitenland; *wong* —, vreemdeling, buitenlander; — *warna*, k. — *warni*, veelkleurig, bont.

mantjas zie *pan̄tjas*.

mantjelat zie *pan̄tjelat*.

mantjolot zie *tjolot*.

mantoe, 1) bruiloft aanrichten (gezegd v. d. ouders); *manton*, bruiloftsfeest; 2) schoonzoon (-dochter).

mantoeik zie *oelih*.

mantoeik zie *an̄toek*.

manton zie *mantoe*.

mantra, tooverspreuk.

mantri, ambtenaar van lagen stand; — *poelisi*, Inheemsch recherche-hoofd (onder ass.-wedana); — *otjar-atjir*, Inheemsch politiehoofd, belast met de bestrijding v. d. opiumsmokkel; *ke-mantrèn*, huis v. d. *mantri*.

ma(n)troes, matroos.

maoe, k. *waoe*, zoo even, pas; de zoo juist genoemde, vermelde; *maoe-maoe* (*né*), k. *waoe-waoe* (*nipoen*), voorheen, eerst; aanvankelijk.

maos zie *watja*.

maosi zie *padjeg*.

mapag (*aké*) zie *papag*.

mapan zie *papan*.

mara, 1) komen; 2) k. *mangga*, kom!, vooruit! welaan! (verzoek, voorstel); *mara ta!* welaan! zie je nu wel!

marah, (Mal.) boos (zijn).

marahi, 1) zie *warah*; 2) aanleiding geven tot, veroorzaken.

marak zie *sowan*.

marakaké zie *paran* 1).

marang, k. *dateng*, aan; naar; door.

maratoewa, k. *marasepoeh*, schoonvader of -moeder, schoonouders.

marem zie *arem*.

marengi zie *pareng* 2).

marèn zie *mari*.

marga, k. *margi*, aanleiding, oorzaak; omdat, doordat; *amarga*, k. *amargi*, omdat, doordat.

mari, k. *mantoen*, 1) ophouden met; zich

beteren; 2) genezen (v. e. ziekte) (k. i. *senggang*; zie ook *waras*); *larena wis mari*, hij is genezen.

maring = *marang*.

marmer, marmer(en).

maro zie *paro*.

marta zie *tirta*.

mas, 1) goud(en); 2) titel v. d. kleine middenstand; *mas* (*a*)*djeng*, titel v. vrouw van eenig aanzien; 3) aanspraak tot een ouderen broeder of een andere manl. pers. ouder dan de spreker; ook v. d. vrouw tot haar man; *mas-mès*, telkens *mas* zeggen.

masa = *mangsa* 1, 2, 3).

masak, Mal. koken; *masakan*, eten, kost; — *Welandi*, — *Tiong-hwa*, Holl., Chin. eten.

masangi zie *pasang*.

masdjid, *mesdjid*, moskee.

masem, niet nieuw meer, gedragen (van kleeren).

masésa zie *wasésa*.

masgoel, ontevreden, zich verongelijkt gevoelen.

masinis, machinist.

maskapé, maatschappij.

masrahaken zie *pasrah*.

mas̄ti zie *mes̄ti*.

mata, 1) k. *mripat*, k. i. *tingal*, *paningal*, oog; 2) geen k., „oog" v. e. dubbeltsteen of een speelkaart; edelsteen in oorknop of ring; *mata-mata*, (geen k.) spion, rechercheur; stille agent.

Mataram, k. *Matawis*, eig. het rijk van Mataram op Midden-Java van den val van het rijk van Padjang tot de *paliḥ-an nagari*, de deeling des rijks, ook geheeten *pagianti* (de gebeurtenis van Gianti) in 1755, waarbij de vorstenlanden Solo en Jogja ontstonden. De naam *Mataram* bleef echter wel in gebruik voor het Jogjasche rijk.

mateng, rijp; gaar; *matengi*, toebereiden, koken.

matèni, *mati* zie *pati* 1).

ma-tik!, (langgerekt) uitroep bij tegenslag: wat een pech!

matjakaké zie *patjak*.

matjan, k. *sima*, tijger.

mātoek, het eens zijn met, met iets accoord gaan.

maton zie *waton*.

matroes zie *mantroes*.

mawa, 1) k. *marwi*, met, hebbende, voorzien van; *désa mawa tjara, nagara mawa tata*, spreekwoord: 's lands wijs, 's lands eer; *mawa-marwa*, k. *marwi-marwi*, al naar gelang van; 2) (geen kr) gloeiende kool; — *latoe*, vlam-mende kool.

mawar, roos.

mawi zie *mawa*.

mawiti zie *wit*.

mawoet zie *arwoet*.

mawon zie *baé*.

mako, *tembako*, tabak.

medal zie *weloe*.

medar zie *wedar*.

médja, tafel.

medjanani, geringschattend; *dimedjanani*, geminacht worden.

medoen zie *oedoen*.

medot(aké) zie *pedot*.

mèfèt, quasi-Ned. uitspraak van *mèpèt*, *mèpèd*, aansluitend; *silu mèpèt*, keurig netjes *silu* zitten (zoodat de beenen vlak tegen elkaar en op den grond liggen).

megar zie *egar*.

mèh, bijna, haast.

mekakat, *ora* —, buitengewoon.

mekas zie *wekas*.

makèten zie *mengkéné*.

mekoten, k. m. van *mengkono*.

meksa, 1) van *peksa*, dwingen; 2) toch, desondanks.

melahi zie *welah*.

melati, melati-bloem, soort jasmijn.

melèhaké zie *welèh*.

melèk zie *elèk*.

mèlek, Ned. melk.

melih = *malih*; zie *manèh*.

mèlik, 1) begeerte, verlangen koesteren; 2) bezit, eigendom; *doewé mèlik*, verlangen naar; *mèlik (a)nggéndong lali*, zegswijze: begeerte doet iem. de voorzichtigheid vergeten; *dimèlikaké*, begeerd worden.

meling zie *weling*.

meling-meling, glanzend glad.

mèloe(-mèloe) zie *iloe*.

mèlok, duidelijk (zichtbaar).

membek, *membeg*, stil staan (van water); *membek-membek*, met oogen vol tranen.

memedi, spook; — *wedon*, een spook in witte gedaante (een doode in lijk-wade).

memelas zie *welas*.

mengsah zie *moengsoek*.

memetri zie *petri*.

memisoeh zie *pisoek*.

(me)moelé, eeren (van overledenen).

mempeng zie *peng*.

mèmper zie *èmper*.

menang, (soms k. *mimpang*) (over)-winnen, de baas zijn; — *lotré*, een prijs winnen.

menangi, k. *meningi*, beleven, bij iets tegenwoordig zijn.

menapa zie *apa*.

menara, minaret; vuurtoren.

menawi zie *manawa*.

ménda zie *wedoes*.

méndja zie *pénda*.

méndah, wat zal..., hoezeer zal...; — *pada kagété*, wat zullen ze schrikken!

mendak, 1) zie *pendak*; 2) versierde ring aan een krisgevest.

méndélé, ergens uitzonderlijk tusschen zitten, in het oog loopend.

mendem zie *endem*.

mèndet zie *djoepoek* en *pèk*.

mèndoeng, wolk, bewolkt; ook fig.

méndong, grassoort; *klasa* —, mat van dat gras.

méné, verkorting van *sa-*, of *scméné*, zooveel (als dit); *sapoeloeh méné engkas*, nog 10X zooveel als dit.

mènèhi zie *wèh*.

meneng zie *eneng*.

menga zie *wenga*.

mèngeti zie *éling*.

menggoeng zie *toemenggoeng*.

ménginaké zie *péngin*.

mengké zie *mangké*.

mengkéné, k. *mekaten*, k. m. *mekèten*, op deze manier, aldus; verkort: *ngéné*, k. *ngaten*, k. m. *ngèten*.

mengko, k. *mangké*, straks, dadelijk; — (*disik*) *ta*, k. *mangké (roemijim) ta*, wacht eens even!

mengkoe zie *wengkoe*.

mengkoereb, *mengkoerep* zie *koereb*.

mengkono, k. *makaten*, *mekaten*, k. m. *mekoten*, op die manier, aldus, verkort: *ngono*, k. *ngaten*, k. m. *ngoten*; ook: en zoo, daaromtrent b.v. *soek*

mbèn ngono, overmorgen of zoo; *arepa ngono-ngono...*, wat er ook van kome...; *ora ngono(a)...*, niet aldus! (bij overgang tot een ander onderwerp van gesprek, dus:) a propos!; wat ik zeggen wou...; *kang mengkono ikoe*, k. *inggang makaten poenika*, dit feit; deze omstandigheid; *kaja* —, k. *kados makaten*, dergelijk; als die, als dat.

méngo zie *éngo*.

menika zie *iki*.

meningi zie *menangi*.

menir, 1) kleine korreltjes, of gebroken rijst dan wel jonge mais; (*lambéné*) *meniren*, pijn doen (van moeheid door het vele praten of raad geven); 2) Ned. meneer.

menjan, wierook.

menjang, k. *dateng*, naar, aan, bij; kan verder gebezigd worden: 1) om het object v. e. trans. ww. in te leiden, b.v. *angrèmhaké menjang wong lanang*, een lagen dunk van mannen hebben; 2) om den agens in te leiden bij een *di-* of *ka-* vorm: b.v. *diseler menjang njai G.*, weggekaapt door njai G.

menjanji zie *njanji*.

menjat zie *enjat*.

menoengsa zie *manoengsa*.

menoer, 1) naam v. e. bloem, gelijkend op, maar grooter en minder welriekend dan de *melati*; 2) knop, bol aan de punt v. e. parasol.

menit, Ned. minuut.

menoës, *doedoe* —!, ongelooflijk!

méga, wolk.

menoet, = *menit*.

mentah, onrijp, ongaar; *mentah-mentahan*, in onrijpen, ongaaren toestand; fig. rauw weg; onverbloemd; onge-zouten.

mentala, kunnen aanzien; verdragen.

mentang zie *pentang*.

mentas zie *entas*.

menteleng zie *panjeleng*.

mentes, vol korrels, goed gevuld.

mentik, versterking van *tjilik*; *tjilik* —, heel klein, pieterig klein.

mentjak zie *pentjak*.

mèntjèng zie *pèntjèng*.

mentjil zie *pentjil*.

méntjok zie *éntjok*.

mentjolot zie *tjolot*.

mentjèrèt zie *pentjèrèt*.

mepes zie *pèpes*.

mèpèt zie *pèpèt*.

meradini zie *rata*.

merang, rijststroo.

merangi zie *perang*.

merdika, *mredika*, vrij, *wong* —, partikulier (geen ambt bekleedend burger).

meré, opzij duiken (v. e. vlieger).

mèrek, (handels)merk.

mergil, zich afscheiden; afgezonderd.

miarsa zie *roengoe*.

mertéga, boter.

merti, — *désa*, (k. — *doesoën*), dorpsjaarfeest.

mès zie *mas*.

mesakaké, k. *mesakaken*, jammer van...!, wat akelig voor...

mesat zie *pesat*.

mèsem zie *èsem*.

mesin, Ned. machine.

mestèr, (pleister) gepleisterde vloer.

mesti, *masti*; *koewi barang mesti*, dat is vanzelfsprekend, natuurlijk; *mestiné*, k. *mestini-poen*, vast en zeker, natuurlijk; *apa mestiné*, k. *poenapa mestini-poen*, naar behooren.

mestri, (Ned. meester); *toewan* —, heelmeeester; arts.

metangkring, hoog zitten.

métani zie *pétan*.

meteng zie *weteng*.

metoe zie *wetoe*.

me-toekaké zie *pétoek*.

me-toentoeng zie *pètoentoeng*.

migatèkaké, *migatosaken* zie *wigati*.

mijak zie *pajak*.

mijoer, slap, zwak (ook fig.).

mijos zie *wetoe*.

mikantoeki zie *olèh*.

mikir(an) zie *pikir*.

mikoel zie *pikoel*.

mikoet zie *pikoet*.

mila zie *moela*.

mlar zie *ilar*.

milih zie *pilih*.

milir zie *ilir*.

militer, Ned. militair.

miloe, = *mèloe*, zie *iloe*.

miloea zie *piloeta*.

mimi, (zee)krab; zegswijze: *kaja mimi*

- lan mi(n)toena*, als *mimi* en wijfjes-
mimi, onafscheidelijk (van geliefden).
mimis, kogel.
minangka zie *mangka*.
minḍa zie *pinḍa*.
minggah zie *oenggah*.
minggat zie *inggat*.
minggoe, 1) Zondag; 2) week (7 dagen).
mingkoop zie *ingkoop*.
mingsad-mingsed zie *ingsed*.
mingsek-mingsek, snikken.
mingser zie *ingser*.
mingara, ora —, k. *boten* —, onbeduidend, onbelangrijk.
minihi zie *winih*.
minjak, (Mal.) olie; — *samin*, uit boter of rundvet bereid vet voor kookdoel-einden, in de Arabische keuken gebruikelijk.
mintip-mintip, eventjes uitsteken.
mintoena zie *mimi*.
mirah zie *moerah*.
miranti, k. *mirantos*, zie *piranti*.
miraos zie *rasa*.
mireng zie *roengoe*.
mirid zie *pirid*.
mirsa zie *zeroeh*.
miskin, arm (adj.).
misoewoer zie *socwoer*.
mitajani zie *pitaja*.
mitenah zie *pitenah*.
mitra, vriend(in).
miwah zie *moewah*.
miwiti zie *wiwit*.
mjang, kw. = *lan*.
mlakoe zie *lakoe*.
mlampah zie *lakoe*.
mlarad, *mlarat*, arm, behoeftig.
mlemboeng zie *plemboeng*.
mlengkoeng zie *plengkoeng*.
mlérok(i) zie *plérok*.
mlèsed zie *plèsed*.
mleṭèk zie *pleṭèk*.
mlitjèt, geschaafd (v. d. huid).
mloempat zie *loempat*.
mlesek zie *plesek*.
miljoen, Ned. miljoen.
mlotrok zie *plotrok*.
mo-as, langgerekte uitspraak van *mas*.
mobah-mosik zie *obah*.
mobil, automobiel.
moḍal-maḍil, losgeraakt, uit zijn fatsoen.
modar, grof voor *mati*.
moḍèren, modern.
modin, moskeebeambte.
moe, = *maoe*, zoo net.
moebeng zie *oebeng*.
moeda, Mal. jong; zie *kaocm*.
moedeng, sprkt. = *ngerti*, begrijpen.
moedik zie *oedik*.
moedja zie *poedja*.
moedji zie *poedji*.
moedjoer zie *oedjoer*.
moedoen zie *oedoen*.
moega, k. *moegi*, woord dat een wensch inleidt: *moge*.
moegen, ijverig, rustig; bedaard.
moegi zie *moega*.
moekir zie *oekir*.
moekti, in welstand, weelde leven.
moela, k. *mila*, begin; reden; nu eenmaal, van nature, werkelijk; *koewi moela ora kena*, k. *poenika mila boten kénging*, dat mag nu eenmaal niet; *jèn moela betjik*, als hij werkelijk goed is; *moelané*, k. *milanipoen*, daarom, om die reden; *moelaboeka*, begin, oorsprong.
moelang zie *woelang*.
moelasara zie *poelasara*.
moeles (weteng), pijn i/d buik.
moelih zie *oelih*.
moelja, heerlijk, verheven; *kamoeljan*, hooge staat.
Moeloed, *Moeloet*, 1) geboorte- en sterfdag v. d. profeet Mohammed; 2) 6e maand v. h. Jav.-Arab. jaar (waarin de geboortedag v. d. profeet valt).
moeloek zie *oeloek*.
Moeloet zie *Moeloed*.
moemboek zie *oemboek*.
moemboel zie *oemboel*.
moempangat, *moenpangat*, *moepangat*, nut; baat; *moenpangati*, heilzaam, nuttig.
moempoeng zie *poempoeng*.
moempoeni, meester, deskundig zijn in.
moenasika, hinderen, lastig vallen.
moendak, k. *minḍak*, 1) stijgen; toemen; 2) anders... (na aanmaning en verbod).
moendjoek zie *oendjoek* 2).
moendoer zie *oendoer*.
moendoet zie *djaloek*.
moeneg-moeneg zie *eneg*.

moeng, k. *namoeng*, slechts; *ngemoeng-aké*, k. -*aken*, louter en alleen.

moengel zie *oeni*.

moenggah-moeđoen zie *oenggah*.

moenggoeh, 1) k. *menggah*, betreffen, wat betreft; 2) (geen k), goed op z'n plaats; goed passen, staan (v. kleding).

moengsoeh, k. *mengsah*, vijand, tegenstander; *m(o)emoengsoehan*, k. *memengsahan*, vijandig zijn aan, oorlog voeren(de) met.

moeni zie *oeni*.

moenpangat zie *moempangat*.

moentjrat zie *oentjrat*.

moentjoek zie *oenjoek*.

moepakat, instemmen met, accoord gaan met.

moepoet zie *poepoet*.

moerah, k. *mirah*, goedkoop; *moerah-moerahan*, k. *mirah-mirahan*, tegen lagen prijs; *kamoerahan*, k. *kamirahan*, gunst, goedheid.

moerang, ingaan tegen, overtreden; — *sarak*, tegen de voorschriften in; ongezeglijk zijn; een deugniet zijn.

moerih zie *poerih*.

moering-moering zie *oering*.

moerka, hebzuchtig; egoistisch; *ka-moerkan*, hebzucht; zelfzucht, egoïsme.

moeroeb zie *oeroeb*.

moeroegi zie *paran*.

moerwat, in goede verhouding, behoorlijk, evenredig.

Moesa, Mozes.

moesik, (Europ.) muziek; orkest.

moesna, in het niet verdwijnen.

moestaka zie *endas*.

moetawatiri, k. *moetawatosi*, gevaar opleveren, gevaarlijk zijn.

moetjoeki zie *poetjoek*.

moewoen zie *tangis*.

mogok, zie *pogok*.

mojok, zie *pojok*.

mokal, onmogelijk, onbestaanbaar; *sewoe* —, duizendmaal onmogelijk, beslist heel vreemd.

momor zie *wor*.

mompam zie *ampir*.

mompjor, schitterend (van juweelen en kleding).

monggang, gamelan-muziek van vlug

tempo, als bij optochten e.d. wordt gespeeld.

monjèt zie *tjalana*.

mono zie *mengkono*.

monopoli, Ned. monopolie; *di-*, voorbehouden worden aan, gereserveerd worden voor.

montah, mojah, lastig zijn (v. kinderen).

montang-manting, rusteloos, druk in de weer.

monten zie *mori*.

montjèr, zwierig.

mopro, mevrouw.

mori, k. *monten*, wit katoen.

mot, emot; *ngemot*, bevatten, inhouden, bergen; *kamot*, kunnende bevatten; gaan in; verdraagzaam.

moťa, zeildoek; overtrek v. parasol.

motor, montor, auto.

motrèt zie *potrèt*.

mrajogèkaken zie *prajoga*.

mrana, daarheen; zie *rana*.

mrnani zie *prana*.

mrnata zie *pranata*.

mrasoek zie *rasoek*.

mratah, algemeen (verspreid), gangbaar.

mratandani zie *pratanda*.

mratèlakaké zie *pratèla*.

mrbes-meles, mrbes-mili, zie *brebes*.

mrédika = *merdika*.

mrèkatak, in de aren schieten (van padi); — *koening*, rijp zijn (id.).

mrèkitik, knetteren, fig.: boos worden.

mrèlokaké zie *perloe*.

mrénah zie *prenah*.

mréné, k. *mrèki*, hierheen.

mrènggoek zie *p(a)renggoek*.

mrètjéka zie *pratjéka*.

mrètyapada, merijapada, artjapada, wereld der stervelingen, de aarde.

mrèk, amrik, welriekend, geurig.

mrèka zie *rana*.

mrèkoe zie *rono*.

mrèng, kw. = *marang*.

mrèngkoes zie *pringkoes*.

mrèpat zie *mata*.

mrèno zie *rono*.

maas, nahas, ongeluksdag; — *nabi*, sterfdag van een (den) profeet (beschouwd als ongeluksdag).

nadjan, nadyan, sanadyan afschoon.

nadjis, onrein; *nadjisaké*, als onrein beschouwen; verafschuwen, verfoeien.

naga, slang; — *dina*, berekeningen i. d. wichelarij, nl. de stand v. e. fabelachtige, onzichtbare slang (of draak), die zich iedereen dag verplaatst. Wie tegenover de slang komt te zitten, krijgt ongeluk of tegenslag, verliest bij het spel etc. Degene die achter de slang of liever op de slang zit (*noenggang naga*) heeft geluk, wint bij het spel enz.; — *sasi*, id. doch verplaatst zich eenmaal 's maands; — *taoen* of *djatingarang*, id. doch verplaatst zich 4 X 's jaars.

nagara, *negara*, k. *nagari*, *negari*, 1) stad; 2) rijk, staat (gebied); 3) het Rijk, de Staat.

nah, uitroep (nou!).

naib, pengoeloe v. d. hoofdplaats v. e. district of onderdistrict; *kenaiban*, (in) het huis v. d. *naib*.

najaka, raadsheer.

najogjani zie *sajogja*.

nak, verkorting van *anak*; aanspraakwoord met de bet. van: mijn zoon, mijn waarde.

Nalagarèng, zie *Garèng*.

n(a)langsa, betreuren; *pa-*, spijt.

nalar, overweging, denkbeeld; rede, verstand; *keleboe ing nalar*, redelijk; *ora ketemoe ing* —, k. *boten kepang-gih ing* —, onbegrijpelijk, niet te vatten met het verstand; *ndjoepoek saka nalaré*, op grond van redelijke overwegingen; *moela nalaré...*, het is op grond daarvan dat ...; *ngentèkaké nalar*, ten einde raad maken.

nalika, toen, ten tijde van: *sanalika*, onmiddellijk, op hetzelfde oogenblik.

nama zie *aran*.

namakaké, (-*aken*) zie *tama*.

nambal zie *tambal*.

nambeli zie *tambel*.

namboengi zie *samboeng*.

nam-naman zie *anam*.

namoeng zie *moeng*.

nampik zie *tampik*.

namtokaken zie *tamtœ*.

nana, = *ana*.

nanðakaké zie *tanða*.

nanðang zie *sandang* 2).

nandoeri zie *tandoer*.

angga zie *tangga*.

nanggoelangi zie *tanggoelang*.

nanging, maar, echter.

nangkil zie *tangkil*.

nangkis zie *tangkis*.

nang-nangan = *menang-menangan*, gewonnen (geld).

nanti, (Mal.) straks; — *doeloe*, *beloem ada tempo*, Geduld wat! Ik heb nog geen tijd.

napa zie *apa*.

napas, ademhaling; (*doewé*) *lara* —, k. (*gaðah*) *sakit* —, asthma(tisch).

naptœ zie *neptœ*.

n(a)radjang zie *taradjang*.

Narajana, naam van Kresna in zijn jonge jaren; *nalika -koe*, toen ik nog jong, vrijgezel was.

narakarja, onderhoorige.

narantjag zie *tarantjag*.

Narasingha, één der namen van Wisnoe.

naréndra, koning, vorst.

nariki zie *tarik*.

narima(h) zie *tarima*.

nas, interjectie bij verspreking: pardon!

nata, 1) koning, vorst; 2) afgeleid van *tata*: ordenen, regelen.

naté zie *taoe*.

nawala, kw., brief, geschrift; — *kang ngemot sakèh vewarti* (wangsalan), lett. een geschrift dat alle berichten bevat = courant, in het Jav. *koran*, hier als toespeling op *ingaran*.

Nawalapradata, naam v. e. wetboek i. d. Vorstenlanden.

ndara zie *bendara*.

ndjoer, verkorting van *bandjoer*, vervolgens.

ndœok zie *gendœok*.

neða zie *pangan*, *djalœk*.

negari zie *nagara*.

nèh, toch maar, immers, wel; *ora dja-mak nèh!*, 't is toch maar brutaal, wat een brutaliteit!, *pripœn ta nèh?*, hoe dan wel?

nèk, sprkt. = *jèn*, als, indien; *nèk-nèké*, misschien wel.

nèkad zie *tèkad*.

nekak zie *tekak*.

nekakaké zie *teka*.

néka-néka, allerlei.

nekem zie *tekem*.

nèk-nèké zie *nèk*.

neksèni zie *seksi*.

nélad zie *télad*.

nélakaké zie *téla* 2).
nem, zes.
nemaha zie *temaha*.
nembang zie *tembang*.
nembé zie *tembé*.
nembrama zie *sembrama*.
ne(p)soe, boos zijn; *kanepson*, boosheid; (booze) drift.
neptoe, getalwaarde bij berekeningen van goede en slechte dagen of tijdstippen.
nesep zie *sese*p en *soeso*e.
nesoe zie *ne(p)soe*.
nétra, kw., oog.
ngabèi, verkort tot: *bèi*, ambtenaar van middelbaren rang; ook: lage adellijke titel; *pangéran angabèhi*, oudste zoon van vorst, uit een bijvrouw.
ngaboelaké zie *kaboel*.
ngadaton zie *kaḍaton*.
ngadepes zie *kaḍepes*.
Ngahad, *Akad*, Zondag.
ngakahi zie *kakah*.
ngakang zie *kakang*.
ngakké, ngaki, zie *wenga*.
ngaken zie *akoe*.
Ngalengka, hoofdstad v. h. gelijknamige rijk van den vorst der daemonen Dasamoeka op het eiland Ceylon, wiens strijd tegen Rama en de apen, die dezen als hulp troepen dienen, in het Ramajana wordt verhaald.
ngandani zie *kandā*.
ngandika zie *tjalatōe*.
ngandoet zie *kandoet*.
nganglang zie *langlang*.
ngantèn zie *radèn*.
ngantjing zie *kantjing*.
ngaoem zie *kaoem* 2).
ngaosi zie *adji*.
ngapa = *ing apa*.
ngas, aas (hoogste speelkaart).
ngasta zie *tjekel*.
ngatawisi zie *katara*.
ngébaki zie *kebak*.
ngedangi, ngadangi, zie *aḍang*.
ngedengkrèng zie *kedèngkrèng*.
ngég klanknab. v. h. geluid v. e. vallend lichaam.
ngekep zie *kekep*.
ngelèki zie *elèk*.
ngelih, i (stam *elih*) verplaatsen; 2) honger(ig).
ngeloe, hoofdpijn (hebben).

ngeloni zie *kelon*.
ngemoe zie *kemoe*.
ngempal zie *koempool*.
ngenani zie *kena*.
ngendang zie *kendang*.
ngéné verkort v. *mengkéné*.
ngenèmi zie *nom*.
ngenèni zie *eni*.
ngèngèh, iets (vooral eten) dat men voor iem. opzij zet; *ngèngèhaké*, overhouden, bewaren.
ngèngèr, k. i. *ngabdi*, dienen, in dienst zijn bij.
ngengreng, statig, deftig (er uitzien).
ngepakan zie *epak*.
ngepang zie *kepoeng*.
ngeres, ontroerd.
ngetjembong zie *ketjembong*.
ngetjès zie *tjès*.
ngetjoewis zie *tjoewis*.
ngetoeproeck, druk (praten).
ngetoetaké zie *toet*.
ngètok zie *keṭok*.
ngétokaké zie *kétok* (*katon*).
ngéwal zie *kéwal*.
Nggara = *Anggara*, Dinsdag; (*A*)*nggara Kasih*, Dinsdag Kliwon.
nggekeng, stijf zitten (vanwege de deftige kleedij).
nggèr zie *anggèr*.
ngidoel zie *kidoel*.
nginang zie *kinang*.
nginten zie *kira*.
nginṭil zie *kinṭil*.
ngira zie *kira*.
ngiṭar, hard wegloopen.
ngiwa-nengen zie *kiwa*.
nglambrang zie *klambrang*.
nglatar, = *ing latar*.
ngleloeri zie *loeri*.
nglempara, in het wilde weg; onwaarschijnlijk (v. e. verhaal).
nglètèr, andjogèd —, gemakkelijk, vlot dansen.
ngoeadoebilahi, eig. (Arab): ik neem mijn toevlucht tot Allah (volledig: — *min assjaïlanirradjim*, van den vervloekten Satan; hier verbasterd tot: *minassèsètti*); in het Jav. gew.: buitengewoon, zeer.
ngoekoehi zie *koekoeh*.
ngoelinakaké zie *koelina*.
ngoelon zie *koelon*.

ngoembah zie *koembah*.
 ngoenèk-oenèkaké zie *oeni*.
 ngoengoen, verbaasd, onder den indruk, ontsteld.
 ngoerbanaké zie *koerban*.
 ngoeswa zie *koeswa*.
 ngowataké zie *koe(w)at*.
 ngoewèhi zie *wèh*.
 ngoewong = *ing oewong*.
 ngomah = *ing omah*.
 ngono zie *mengkono*.
 ngoten zie *mengkono*.
 ngotjok zie *kojok*.
 ngotrèk, ngotrèt, een kiek maken (uit *kotrèk*, nevenvorm van *potrèk*, portret).
 ngranoehi, steeds erger worden b.v. ziekte, smart e.d.
 ngrawoes zie *krawoes*.
 ngresakaken zie *kresa, karsa*.
 ngrika zie *kana*.
 ngriki zie *kéné*.
 ngrikoe zie *kono*.
 ngroebagini, te veel schadeloosstelling vragen.
 nijaga, gamelanspeler.
 nijat, intentie, plan (hebben); *dinijataké*, k. *dipoen-nijataken*, (werkelijk) voorgenomen, gewild worden.
 niki, zie *iki*.
 nikmat, heerlijk (van gevoel en smaak).
 nikoe, k. m. van *ikoe*.
 Nilankanta, eig. „blauwhalzig”, één der namen van batara Goeroe; op Java verklaard als; met een lichte vlek.
 niliki, zie *tilik*.
 nimbali zie *oendang*.
 ning, 1) verkorting van *nanging*; 2) id. van *koening*, als liefkoozend woord tegenover een meisje gebruikt.
 ningkah, trouwen, huwen; *ningkahaké*, in den echt verbinden.
 nipah, een moerspalm, waarvan de bladeren als sigarettenpapier worden gebezigd.
 nirokaké zie *tiroe*.
 nisih zie *sisih*.
 ništa, laag, gemeen, minderwaardig.
 nitèni zie *titi*.
 nitipriksa zie *titi*.
 nitijil zie *tjitijil*.
 niwasi zie *tiwas*.
 njadé zie *edol*.

njai, titel voor oudere vrouwen.
 njak-njoe, vluchtig bekijken; slechts even een blik op iets werpen.
 njakot zie *tjakot*.
 njalawadi, k. *njalawados*, geheimzinnig, verdacht; a-, verdacht zijn.
 njalimoer zie *salimoer*.
 njamar(i) zie *samar*.
 njamber zie *samber*.
 njambeti zie *samboeng*.
 njamboeng zie *samboeng*.
 njamboet zie *samboet*.
 njamleng, juist goed (van smaak); goed passend (kleeding); heerlijk, keurig.
 njamping, k. i. van *bebed* en *tapih*.
 njana, meenen, vermoeden; *panjana*, meening, vermoeden.
 njandak zie *tjandak*.
 njanding zie *sanding*.
 njang, verkorting van *menjang*.
 njangga, njanggi zie *sangga*.
 njangking zie *tjangking*.
 njangoni zie *sangoe*.
 njanji, *menjanji*, (Europ. of Mal. liedjes) zingen; *njanjian*, lied; gezang.
 njaoeri zie *saoer*.
 njaoet zie *saoet*.
 njaozi zie *tjaos*.
 njapa zie *sapa*.
 njara zie *tjara*.
 njarékal zie *sarékal*.
 njarengi zie *bareng i*.
 njaroe zie *saroe*.
 njata, k. *jektos*, *èstoe*, waar, heusch; *sanjata*, idem; *njatakaké*, 1) onderzoeken; zich overtuigen van, zien of iets waar is; 2) in het licht stellen, verklaren; *kanjataan*, waarheid, ware toedracht v. e. zaak.
 njatroe zie *satroe*.
 njawa, ziel, levensgeest.
 njawabi zie *sawab*.
 njebal zie *sebal*.
 njebrot zie *sebrot*.
 nj(e)lamoer, (zich) onherkenbaar maken, heimelijk doen; *lakoe* —, gedrag onder vermomming; incognito optreden.
 njenjet, heel eenzaam, doodstil.
 njomak-njamoek, hoorbaar eten of kauen.

njonjah, betiteling van getrouwde Europ. en Chin. vrouwen; Mevrouw.

no, *ngono*, *mengkono*, aldus, zoo.

noeli, *anoeli*, k. (a) *nocnten*, vervolgens, dan.

noen, afkorting van *noewoen* 2).

noe(ng)sa, *noe(ng)swa*, eiland.

noewèni zie *tilik*.

noewoen, *njoewoen*, k. i. 1) van *ndja-loek*, beleefd vragen (aan hooger geplaatste); 2) dank U!; met uw verlof; *koela noewoen!*, (k.) met uw verlof (ook gebezigd om zich aan te kondigen wanneer men als gast een huis binnentreedt); *anginé koela noewoen pada mlebœ kabèh*, lett. de winden zeggen: *koela noewoen*, en gaan naar binnen (hebben vrijen toegang).

nolèh zie *tolèh*.

nom, *anom*, *enom*, k. *nèm*, k. i. *timoer*, jong; pas begonnen (maand e.d.); *tanggal nom*, in het begin v. d. maand; *ngenomi*, k. *ngenèmi*, jong zijn t.a.v., te jong voor; *karaton kanoman*, het verblijf v. d. Ratoe Anom, de tweede (jongere) gemalin v. d. vorst.

nonah, Europ. of Chin. meisje, juf-frouw.

nonong, vooruitstekend, bol (v. h. voorhoofd).

nonton zie *ton*.

nosotaké zie *sosot*.

notjogaké zie *tjotjog*.

nowètoe, Arab. *nawaitu*, ik ben van zins (het volgende *nijatingsoen* is daarvan de Jav. vertaling), eerste woord v. d. *nijat*, de intentie, te formuleeren voor den aanvang v. e. ritueele handeling.

nrabas zie *trabas*.

nraktir zie *traktir*.

nratab zie *tratab*.

o, uitroep: O!

obah, k. *ébah*, (zich) bewegen; *bisa mobah-mosik*, zich kunnen roeren, in staat om te werken; *obah-obahan*, k. *ébah-ébahan*, beweging; streven.

objong zie *ombjong*.

obong, k. *besmi*, (ver)branden; *diobongi*, k. *dipoen-besmeni*, er wordt verbrand, men verbrandt; *kobongan*, k. *kabes-mèn*, door brand getroffen, brand-schade hebben.

odjog, *ngodjog*, (*ndjodjog*) draven.

odol, (a) *ngodol*, volgen, achterna loopen. **oeba-rampé**, benodigdheden, ingrediënten.

oebeng, *moebeng*, draaien, in de rondte (gaan); *dioebengi*, er wordt omheen geloopt; men loopt om ... heen; *dioebengaké*, men laat rondgaan; *dioebang-oebengaké*, steeds gedraaid worden; *kinoebeng-koebeng*, omgeven; *koebeng*, omtrek.

oedal, *oedalan*, opborreling, het ontspringen.

oedan, k. *djawah*, regen(en); *angoedani*, k. *andjawahi*, beregenen (ook met pijlen e.d.); *kodanan*, k. *kedjawahan*, door regen overvallen (nat geworden).

oedi, (a) *ngoedi*, streven, trachten te verkrijgen.

oedik, stroomopwaarts; *moedik*, — varen.

oedja, zijn gang laten gaan, toegeven; *di-*, de volle vrijheid krijgen; verwend worden.

oedjar, 't gesprokene, woord; *ngoedjar-oedjari*, iem. uitschelden.

oedjoeb, wijding, opdracht (van relig. maaltijd, aan profeet, heilige e.d.); *ngoedjoebaké*, opdragen.

oedjoed, = *woedjoed*, vorm, gestalte; *maedjoed*, de gedaante hebben van; in de gedaante van.

oedjoeg-oedjoeg, zoo maar, opeens.

oedjoer, in de lengte gestrekte ligging; *moedjoer*, 1) languitliggen(d); (*awak*, k. *badan*) *sakodjoer*, het heele lichaam; 2) vragen om een deel i. d. winst (bij het spel); *ngoedjoeri*, iem. in de winst laten meedeelen, *ngoedjoeraké*, als aandeel in de winst uitbetalen.

oedoed, *oedoet*, k. *eses*, rooken (een sigaar e.d.).

oedoën, *edoen*, daling; *moedoën*, *medoen*, k. *mandap*, dalen, naar beneden gaan, afkomen (v. e. beslissing van hoogerhand); *didoeni*, men zet ergens neer; *dioedoenaké*, *diedoenaké*, k. *dipoen-andapaken*, neergehaald.

oedoer, twistpunt, aanleiding tot ruzie.

oedoet zie *oedoed*.

oega, k. *oegi*, ook, eveneens; *sa-*, indien maar, mits.

oegel-oegel, pols(gewricht).

- oeger-oeger**, paal, deurpost; *radén mas* —, een echte r. m.
- oegi** zie *oega*.
- oeh**, uch!
- oejek**, *oejek-oejek*, krioelend (v. menigte).
- oekir**, *oengkir* (naar 't Jav. taaleigen gevormd uit Arab. *moenkir*, ontken-nend); *moe(ng)kir*, ontkennen, loochenen.
- oekoem**, straf; vonnis; recht; *ngoe-koem*, straffen, vonnissen; *wong (k. tijang) oekoeman*, veroordeelde, gestrafte; *paoekoeman*, straf, veroordeeling.
- oekoer**, *ngoekoer*, (af)meten; *oekoeran*, meetstok; maatstaf.
- oela**, k. *sawer*, slang; *oelan-oelan* (geen k.) in den vorm v. e. slang (van ringen en armbanden).
- oelam** zie *iwak*.
- oelan-oelan** zie *oela*.
- oelap**, *dioelapi*, afgeveegd, verwijderd worden.
- oelar**, Mal. slang; *oelar-oelar*, eig. draad; uitgangspunt (v. e. bespreking).
- oelat**, blik; *ngoelat(-oelat)aké*, in de gaten houden; *polatan*, gelaatstrekken; *-ipoen boten éwah*, hij vertrok geen spier.
- oeleg**, *ngoeleg*, fijnwrijven van sambel en kruiden (met een „stamper”, *oeleg-oeleg*, ± 2 dm lang en van hout, eenigszins gebogen, in een aarden schaal, *lèmpèr* of *lajah* geheeten, al naar het formaat).
- oelem**, *ngoelèmi*, uitnoodigen; *oelem-oelem*, id.; *oeleman*, uitnoodiging.
- oeler**, rups; hier genoemde soorten: — *djeðoeng* (een grootere soort); — *ketèp*; — *poepoes*.
- oeles**, 1) bekleding, omhulling; 2) kleur van haar of veeren v. e. dier.
- oelèt**, *oelet-oeletan*, dooreengestrengeld.
- oelèt**, *ngoelèt*, zich uitrekken.
- oelih**, k. *antoeik*, het naar huis gaan; *moelih*, k. *mantoek*, k. i. *kondoer*, naar huis gaan; *ngoelih-oelihaké*, k. *ngantoek-antoeikaken*, terugbrengen (met mv. object); *kaelihaké*, k. *kaantoek-aken*, naar huis gebracht.
- oelir**, schroefvormig gedraaid.
- oeloek**, *moeloek*, stijgen, omhoog gaan; *dioeloekaké*, opgelaten worden (vlieger).
- oeloën**, kw., ik, mij.
- oeloeng**, *kaeloengaké*, k. *kaeloengaken*, aangereikt, overhandigd.
- oeloer**, *di-*, gevierd worden (v. e. touw); *dioeloeri*, langer touw krijgen; *oeloeran*, ondersteuning.
- oemat**, de (gezamenlijke) volgelingen v. e. profeet, „gemeente”; *sapaðaning oemat*, medegeloovige; medeschepsel, evennaaste.
- oembar**, *di-*, los-, vrijgelaten; de vrijheid krijgen.
- oemboek**, *moemboek*, in een hoop, heel veel.
- oemboel**, 1) *moemboel*, de hoogte ingaan; 2) hoofdman v. d. bewakingsdienst i. h. dorp (oudtijds); 3) waterbron.
- oemet**, *moemet*, *komet*, duizelen, duizeling.
- oemjoeng**, rumoerig, met verward geraas.
- oemoek**, opschepperij, hoovaardij; *ko-moek*, bekend, beroemd.
- oemoem**, algemeen (gebruik); *oemoemé*, in het algemeen.
- oemoer**, k. i. *joeswa*, leeftijd.
- oempet**, *oempetan*, 1) zich verbergen; 2) schuilplaats.
- oenandika**, (*a*) *ngoenandika*, bij zichzelf zeggen of denken.
- oenða**, *ngoenða*, oplaten (v. e. vlieger), naar boven gooien.
- oenða-oenði**, niet veel verschillen; zoo ongeveer gelijk aan.
- oenða-oesoek**, naar gelang van, evenredig met; evenredigheid.
- oendang**, *ngoendang*, k. i. *nimbali*, roepen, ontbieden.
- oendar**, haspel; *oendar-oendaran*, een kansspel met behulp van een tolletje.
- oenðat**, *ngoenðat-oenðat*, iem. iets verwijten.
- oendig**, handig, bekwaam, bedreven.
- oendjal**, *ang-*, binnenhalen (oogst); materiaal aansleepen (voor een nest, vogel); — *napas*, diep ademhalen, zuchten.
- oendjoek** zie *ombé*; *atoer*.
- oendjoeh**, *ngoendjoeh*, plukken (v. vruch-

- ten); inzamelen; een bruidspaar feestelijk overbrengen naar het huis v. d. ouders v. d. bruijom; *dioendoehi*, geplukt, binnengehaald worden (vruchten, tabaksbladeren etc.).
- oendoer**, achteruitgang, terugtrekking; *moendoer*, achteruit gaan; *ngoendocraké*, afruimen (tafel); naar achter brengen; *kondoer* (k. i. van *moelih*), heengaan, naar huis gaan.
- oenèn-oenèn** zie *oeni*.
- oengak**, *ngoengak*, (uit)kijken naar.
- oengas**, *kongas*, zich verspreiden (van geur; ook van roem en dus) vermaard.
- oengel** zie *oeni*.
- oenggah**, k. *inggah*, stijging, hoger gaan; *moenggah*, k. *minggah*, stijgen, naar boven gaan; *moenggah-moedoen*, k. *minggah-mandap*, op- en neer gaan; *ngoenggahaké*, k. *nginggahaken* omhoog brengen; zetten op.
- oenggoel**, uitstekend boven; overwinnen; *moenggoel*, omhoog steken (intr.); *dioenggoel-oenggoelaké*, in de hoogte gestoken.
- oengkag-oengkeg**, trekken en wrikken om (zich) los te maken.
- oengkep**, *ngoengkep-oengkep*, zich voorover werpen, voorover liggen.
- oengkoel**, *angoengkoeli*, overtreffen.
- oengkoeng**, *ngoengkoeng*, luid galmen (v. gamelan).
- oengkoer** (k. *pengker*), achter, na; *saoengkoerkoe*, k. *sapengker koela*, na mijn vertrek, dood.
- oengsi**, *ngoengsi*, vluchten; zijn toevlucht zoeken; *pangoengsèn*, toevluchtsoord.
- oe(ng)soem**, het seizoen van, de tijd, waarin iets veel voorkomt en ruim te krijgen is.
- oeni**, k. *oengel*, geluid; inhoud, v. brief enz., woord(en); *moeni*, k. *moengel*, klinken, geluid geven; luiden; *moeni-moeni ala*, k. *moengel-moengel awon*, schelden; *dioenèni*, k. *dipoen-oengeli*, toegesproken worden; (a) *ngoenèkaké*, k. (a) *ngoengelaken*, laten klinken, (voor)lezen; betitelen als, aanduiden als; *kena dioenèkaké*, k. *kénging dipoen oengelaken*, het mag gezegd worden; *ngoenèk-oenèkaké*, iem. uitschelden; *oenèn-oenèn*, k. *oengel-oengelan*, klank, geluid; inhoud, bewoordingen v. e. brief etc.; uitdrukking.
- oeninga** zie *weroeh*.
- oenoes**, *ngoenoës*, uit (de scheede) trekken, ontblooten; *pangoenoës*, het uittrekken; *oenoesan* (ing *wanodya*), het puikje (der vrouwen).
- oentab**, *ngoentabaké*, uitgeleide doen; naar het graf brengen.
- oentjal**, *ngoentjalaké*, werpen, gooien.
- oentjrat**, *moentjrat*, opspatten; uiteenspatten.
- oenfoek**, schuim, sop (v. golven, zeepwater); *moenfoek*, schuimend.
- oentoeng**, winst; geluk hebben; *kaentoengan*, winst, voordeel.
- oe(n)foet**, *akèh oe(n)foeté*, k. *katah oe(n)foetipoen*, veel kans hebben (om iets te krijgen).
- oepadi** kw. = *oepaja*.
- oepaja**, k. *oepados*, kw. *oepadi*; *ng-*, zoeken naar; *kaofaja*, k. *kaepadosan*, gezocht worden.
- oepadjiwa**, levensonderhoud; *pang-*, idem.
- oepakara** (k. *oepakawis*); *ng-*, verzorgen, onderhouden.
- oepama**, k. *oepami*, voorbeeld; *oepamane*: bij voorbeeld; *oepama...*, *iba...* (k. *oepami...*, *iba...*), indien..., wat zal dan....
- oepas**, oppasser; Inheemsche politie-agent.
- oepatjara**, 1) rijkssieraden (— *keprabon*); 2) staatsie-gebruiksvoorwerpen tot iemands persoonlijk gerief en hem nagedragen als teken van zijn hoogen rang, als pajoeng, sirihsel, opgerolde zitmat, kwispedor, kistje met rookartikelen, enz.; 3) ceremonie, plechtigheid.
- oepit**, *sa-*, een weinig; een likje.
- oerab-oeraban**, *tjangkem (tjotjot)* —, vuil schelden.
- oerdenas**, Ned. ordonnans.
- oering**, *moering-moering*, kwaad zijn, mopperen; *pamoering-moering*, boosheid.
- oerip**, k. *gesang*, levend; groeien (van planten); van speelkaarten: aan de winnende hand zijn; *oerip-oeripan*, k. *gesang-gesangan*, levend, nog in leven zijnde.

oermat, 1) eerbewijs; 2) beleefd; (a) *ngoermati*, eer bewijzen; beleefd groeten; *kaoermatan*, 1) eerbewijs; 2) eerbaarheid; 3) eerbewijs gebracht krijgen.

oeroeb, vlam; *moeroeb*, branden, ook: blinken (v. goud en edelsteenen).

oeroeg, *ngoeroeg*, bedelven, aanaarden; *oeroeg-oeroegan*, ophooging; *dioeroegi*, bedolven worden onder, overstelpt worden met.

oeroen, bijdrage(n); meedoen.

oeroeng, overtrek, sloop; *oeroeng-oeroeng*, buis (waterleiding); *dioeroeng-oeroeng*, geëscorteerd.

oeroep, gelijkwaardig; de moeite waard; *koeroep*, loonend.

oeroes, *ngoeroes*, behandelen, regelen; onderzoeken (zaak); *ora oeroes*, onbehoorlijk.

oeroet, *saoeroeting redi*, den geheelen berg langs.

oesada, (kw.) geneesmiddel.

oesah = *soesah* 2).

oesoem zie *oengsoem*.

oesoeng, (a) *ngoesoeng*, overbrengen, vervoeren.

oetah = *woetah*, uitstroomen; uitgestort worden; *oetah-oetahan*, wat uitgeworpen wordt.

oetama, k. *oetami*, voortreffelijk, uitmuntend; *kaoetaman*, *kotaman*, k. *kaoetamèn*, deugd; goede, voortreffelijke daden; superioriteit.

oetami zie *oetama*.

oetang, 1) k. *samboet(an)*, schuld; 2) k. *njamboet*, leenen; *oetangan*, k. *samboetan*, geleend, op crediet; *kepotangan kabetjikan* k. *kepétangan kasénan*, in de schuld staan vanwege genoten weldaad; een schuld der dankbaarheid hebben jegens.

oetawa, k. *oetawi*, of, en.

oetjek, *ngoejek*, *moetjek*, (thuis) blijven hokken.

oetik, *ngoetik-oetik*, (met een stok) telkens aanraken, eventjes aanroeren.

oetil, *ngoetil*, gappen (vooral v. koopwaar, op pasar of bij uitstalling); *toekang ngoetil*, zakkenroller (zie *koetil*).

oetjal-oetjal, *otjal-otjal* zie *olah*.

oetjap, zeggen, uitspreken; *ngoetjapaké*, uitspreken, spreken over; *kotjap*, ge-

sproken, verteld worden; *kotjapa*, er worde gesproken van (in verhalen: ter inleiding aan het begin v. e. nieuwe episode gebezigd); *dadi potjapan*, k. *dados p.*, voorwerp v. gesprek zijn(de).

oetjit, *dioetjit-oetjit*, steeds maar achtervolgd worden.

oetjoel, k. i. *loekar*, los, ook van zeden; (a) *ngoetjoeli*, losmaken.

oetoes, zie *kongkon*.

oetoe zie *oenfoet*; *ngoetoe*, een speelkaart even inkijsen (om de spanning te verhoogen).

oewak = *oewa* = *wa*, oom, oudere broer van vader of moeder.

oewal, los(raken), bevrijd.

oewang zie *wang*.

oewel-oewel, *di-*, in elkaar gekreukeld, gefrommeld worden.

oewis zie *wis*.

oewit zie *wit*.

oewoeh, *ngoewoeh*, roepen, schreeuwen.

oewoh zie *woh*.

oewong = *wong*.

oewor = *wor*.

oewos = *wos*, zie *beras*.

ojak, *diojak(-ojak)*, achterna gezeten, opgejaagd worden.

ojang-ojong, rondsjouwen.

ojod, wortel.

ojog, *diojog(-ojog)* (heen en weer) geschud worden.

okèh, sprkt. = *akèh*; *kokèhan*, k. *kekafahan*, te veel.

olah, (k. *oetjal*) klaar maken (van eten); ook: beoefenen; *olah-olah* (k. *oetjal-oetjal*) koken; *olah-olahan*, wat men klaar gemaakt heeft, gerecht, kooksel; *pangolah*, bereiding, behandeling; *diolah*, toebereid worden.

olèh, 1) k. *angsal*, krijgen, verkrijgen, toestemming krijgen; *olèh-olèh* k. *angsal-angsal*, wat men voor vrienden en huisgenooten van de reis meebrengt; *saolèh(-olèh)é*, k. *sa-angsal(-angsal)-ipoen*, al wat men maar (ver)krijgt; *olèh-olèhan*, k. *angsal-angsalan*, wat men (ver)krijgt, resultaat; opbrengst; *pakolèh*, *pikolèh*, k. *pikantoe*, resultaat (hebben); *makolèhi*, *mikolèhi*, k. *mikantoe*, resultaat opleverend, geschenkt; 2) *olèh* (k. *angsalipoen*, *ang-*

*gèni*poen), hulpwoord ter vorming v.d. subst. constructie, zie *enggon*.

omah, k. *grija*, k. i. *dalem*, huis; *omah-omah*, 1) k. *émah-émah*, *imah-imah*, k. i. *krama*, trouwen, getrouwd zijn; 2) k. *gigrija*, wonen; *pomahan*, k. *pémahan*, woonerf; *balé* —, woonhuis en erf; *ngadjak ora omah*, ten verderve voerend; verdorven.

ombak, golf.

ombé, *ngombé*, k. i. *ngoendjoek*, drinken; *ombèn*, bestemd om gedronken te worden; wat gedronken zal worden; *banjoe ombèn*, drinkwater; *pangombèn*, k. i. *pangoendjoekan*, waaruit men drinkt, beker.

omber, omber, naam v. e. kaartspel.

ombjong, *objong*, *ngobjongi*, 1) als sleep of sliert ergens aan of bij hangen; 2) deel nemen aan; *kaombjong-ombjong*, omslierd, omhangen.

omong, praten; *ngomong*, praten, spreken; *ngomongaké*, over iets spreken, het over iets hebben; *omong-omongan*, een gesprek voeren; *omong kosong*, onzin (praten).

onder, Ned. onder; verkorting van *onderdistrik*, doch gebezigd ter aanduiding v. h. hoofd v. e. onderdistrict.

ondjot, een étappe verder brengen (v. e. last); *saondjotan*, één étappe.

ongkang, *ongkang-ongkang*, *angongkang*, de voeten of beenen erbij laten hangen.

ongkèk, draagjuk, draagstel.

ongkos, onkosten, uitgaven.

onslah, ontslag; *ngonslah*, ontslaan.

onten zie *ana*.

ontjat, vrij komen, ontsnappen; *ngontjati*, ontsnappen, sterven; *kontjatan*, niet meer hebben, verstoken zijn van.

opah, k. *épah*, loon.

opèl, *ngopèli*, iets afplukken, aftrekken van; „plukken”.

opèn, *ngopèni*, acht slaan op, zorgen voor; *kopèn*, verzorgd.

operwahnèster, opperwachmeester.

oppisir, officier.

opsihter, *opsiter*, opzichter.

ora, k. *boten*, niet; *ora kena ora* (*koe-doe*), k. *boten kènging boten* (*kedah*), of hij wil of niet hij moet, hij is genoodzaakt; *ora-orané*, k. *boten-boten-*

ipoen, 1) volstrekt niet; 2) zoo niet, indien dat niet het geval is; *sing ora-ora*, onzin; iets vreemds; iets leelijks; *koewi ora*, *ikoe ora*, maar neen hoor! **orak-arik**, *di-*, *kaorak-arik*, overhoop gehaald, in de war, door elkaar gegoid.

oreg, in opschudding; — *kaja gabah diinteri*, eig. als ongepelde rijst die gewand wordt, d.w.z. in beroering, in paniek.

ori, doornbamboe, zie *barongan*.

orok, *ngorok*, snorken, slapen.

orong-orong, veenmol, aardkrekel.

osik, bewegen; *osik(ing ati)*, wat in iem. omgaat, zijn gedachten.

Osvia = OpleidingsSchool Voor Inlandsche Ambtenaren.

otjal-otjal zie *olah*.

otjang-atjoeng zie *atjoeng*.

otjar-atjir zie *mantri*.

owah, k. *éwah*, veranderen; *djanma* —, een krankzinnige; — *pikirié*, krankzinnig zijn.

owel, jammer vinden, niet graag willen missen, aan het hart gaan; *pangowel*, medegevoel.

paben zie *adoe*.

pabrik, fabriek.

pada, 1) leesteeken bij Jav. schrift; 2) strofe; *padan*, id.

paða, 1) k. *sami*, kw. *samja*, gelijk; (*sa*)*pepaðané*, k. (*se*)*saminiðoen*, zijn gelijken (van denzelfden rang of stand); ook: en dergelijke, enz.; *paða-paða baé*, k. *sami-sami kèmarwon*, over en weer, wederkeerig, insgelijks!; 2) k. *sami*, dikwijls gebezigd ter vorming van het meervoud en dan niet afzonderlijk te vertalen (*paða loenga*, zij gingen weg).

padamelan zie *gawé*.

paðang, licht; — *boelan*, heldere maan; ook: naam v. d. beschrijving v. e. parasol: a/d rand en bovenop verguld, verder wit; *amaðangi*, verlichten.

paðaran zie *weteng*.

padjagongan zie *djagong*.

padjang, versiering van huis bestaande uit bladeren, wimpels enz.; *di-*, versierd.

padjar, morgenlicht, morgenschemering.

padjatèn zie *djati*. 1).

padjeg, k. *paos*, belasting; *madjegi*, k. *maosi*, belasting betalen voor; *demang pamadjegan*, k. d. *pamaosan*, demang die belasting moet innen (collecteur); *padjeg kasenengan*, gemakelijkheidsbelasting.

padjeng zie *pajoe*.

padjoe, hoek; *madjoe nem* (= *podjok nem*), zeshoekig.

padoe zie *adoe*.

padoedon zie *doedoe*.

padoeka, k. i., 1) U, UEdele; 2) honorifieke aanduiding 3e pers.

padon zie *adoe*.

pados zie *golèk*.

Padya, resi —, een incarnatie van Indra, nl. toen hij Ardjoena bezocht in zijn kluizenarij (begin van de Ardjoenawihawa of Mintaraga).

paédah, nut.

paès, *pepaès*, „make up” v. d. bruid, vnl. bestaande in beschrijving v. h. voorhoofd, en v. d. zijcanten v. h. gelaat met een spits toeloopende zij„lok”.

pagéné, k. *kadospoendi*, waarom, hoe komt 't?

pager, omheining, schutting.

pahargjan, feestelijke plechtigheid, viering.

paído, k. *paiben*; *maído*, k. *maiben*, niet gelooven.

Paing, één der 5 dagen v. d. *pasar*-week (*pasaran*, k. *pekenan*): Legi, Paing, Pon, Wagé, Kliwon.

pait, bitter.

pajoe, k. *padjeng*, verkocht worden, af-trek vinden; *-né akèh*, k. *padjengi-poen kafah*, het wordt voor hoogen prijs verkocht, men krijgt er veel voor; *pepajon*, k. *pepadjengan*, opbrengst.

pajoeng, k. i. *songsong*, zonne- of regenscherm; *majoeng*, als een *pajoeng*, v. e. vlieger: recht boven het hoofd staan; *majoengi*, k. i. (a) *nongsongi*, een *pajoeng* houden boven, fig.: beschermen.

pajon, dak(bedekking).

pak, verkorting van *bapak*; *pakné*, zijn vader; ook: aanspraak van vrouw tot haar man (ook wel: *pakné tolé*, de vader v. h. jongetje); *pak gedé*, 1) oom, oudere broer v. vader of moe-

der; 2) aanduiding v. h. pandhuis, vgl. Ned. „Oome Jan”.

pakem, handboek (wajangtooneel; rechtsregels).

pakiwan, privaat (dikwijls inclusief badgelegenheid).

pakoe, spijker; *Pakoe Boewana*, eig. spijker der aarde, naam v. d. Soesoehoenan van Soerakarta.

pala, notemuscaat.

palang, dwarsboom, dwarslat, zie *toendjang*; — (*sepoer*), spoorboomen.

palèsèt zie *plèsèd*.

palih zie *paro*.

pamadjegan zie *padjeg*.

paman, oom, jongere broer van vader of moeder.

pamanah zie *pikir*.

pamaosan zie *padjeg*.

pambadjeng zie *pambarep*.

pambagé zie *bagé*.

pambarep, k. *pambadjeng*, oudste, eerste kind.

pambeng(an) zie *alang*.

pamboedja zie *boedja*.

pamèr, pronken met; *pamèran*, het voorwerp, waarop men trotsch is; pronk-kleedij, feestgewaad.

pametoe zie *wetoe*.

pamit, verlof, permissie; ook: verlof om heen te gaan, vandaar *noerwoen pamit*, afscheid nemen; *pamitan*, afscheid nemen (van elkaar).

pamoering-moering zie *oering*.

pamrih zie *poerih*.

panah, pijn.

panambang zie *tambang*.

panas, (k. *bentèr*), warm(te), heet, hitte; — *atiné*, k. *bentèr manahipoen*, nijdig worden; *lara* —, k. *sakit* — (*bentèr*), koorts; *manas ati*, nijdig maken.

panastèn, (uit *panas atèn*) nijdig (uit afgunst), afgunstig zijn.

panastis, (uit *panas* en (a) *tis*, koud), (malaria)koorts.

pandakwa zie *dakwa*.

pandān, pandanus, naam v. e. plant.

pandapa, k. *pandapi*, voorhal, voorste deel v. e. Jav. huis.

pandel, Ned. vaandel.

pandeng, *mandeng*, aankijken, blijven kijken, fixeeren.

pandi, *ka-*, ter hoogte v. d. schouder

gedragen.
pandĳng, *mandĳng*, vergelĳken; *pĕpan-đĳngan*, vergelĳking.
pandĳang zie *dawa*.
pandĳenengan zie *kowé*.
pandĳer, 1) *mandĳer*, op dezelfde hoogte houden (een vlieger); aanlaten (v. e. lamp); *pandĳeran*, gezegd v. e. vlieger: opgelaten voor genoeg, in tegenstelling tot: *sangkoetan*, die voor het „vechten” bestemd is, nl. door met het touw ervan een andere vlieger aan te vallen, om de sterkte van de snoeren — die met lijm en glaspoeder zijn bestreken (= *gelasan*) — te meten; 2) bindsom; godspenning; *pandĳeran*, id.
pandoem zie *doem*.
pandoeng zie *maling*.
panekar, bode, politiedienaar.
panembahan zie *sembah*.
panèn, oogst(en).
panĕwoe, assistent-wedana; *panĕwon*, het huis v. e. *panĕwoe*.
pangageng zie *geđé*.
pangan, k. *tĕda*, k. i. *đahar*; *mangan*, k. *neđa*, k. i. *đahar*, eten; *mangani*, k. *neđani*, eten van; *panganan*, k. *tĕd-đan*, k. i. *đaharan*, eetwaren; snoepgoed, gebakjes.
pangantĕn = *pĕgantĕn*.
pangapoenten zie *apoera*.
pangĕnan zie *angon*.
panĕran, prins; Heer (God).
pangĳih zie *temoe*.
panggoel, *manggoel*, op de schouders dragen.
panggoeng, toren; podium, tribune; raam v. h. wajangscherm (*kelir*); *kapanggoeng* (van wajangpoppen), gerangschikt, op volgorde gestoken ter weerszijden v. h. scherm, voor het begin v. d. vertooning.
panginten zie *kira*.
pangira zie *kira*.
pangkat, rang; a-, den rang hebben van.
pangkoe, *mangkoe*, 1) op den schoot hebben; *pangkon*, schoot; 2) voor zich hebben, b.v. gezegd v. e. huis: *omahé mangkoe dalan geđé*, zijn huis staat aan den grooten weg.
pangkoer, een Jav. versmaat, schema: 8 a, 11 i, 8 oe, 7 a, 12 oe, 8 a, 8 i.

pangling, k. *pandoeng*, iem. niet herkennen.
pangwasa = *kawasa*, macht.
panjarikan zie *tjarik*.
panoemping, *boepati* —, „buiten”-regent, regent van een v. d. buitenprovinciën of randgebieden des rĳks.
pantalon, pantalon; *pantalonan*, met een p. aan; een p. dragen.
panĕleng, *manĕleng*, *menĕleng*, boos en strak kijken.
panĕng, *manĕng*, 1) strak spannen (van touw e.d.); 2) met gespannen aandacht (verwachten).
pantes, passend bij, behoorlijk; *mantesi*, strooken(d) met; een fraai geheel vormen(d); *ora* —, niet strooken met, niet navenant.
pantjak soedĳi, ijzeren hek.
pantjaniti, raadzaal, audiëntiezaal.
pantjas, *amantjasi*, afhakken (met een hakmes); afdoen, beslissen.
pantjawara, bij het wichelen: een wijze van berekening op grond van tabellen met weken van 5 dagen met Oudjav. namen; *saptawara*, id., met als basis een reeks van 7 dagen.
pantĳelat, *pĕntĳelat*; *mantĳelat*, wegspringen, weggeworpen, weggeslingerd worden.
pantĳen, inderdaad, werkelijk; *pan-tĳĕné*, eigenlijk.
pantĳi = *pantĳen*.
pantĳing zie *ugas*.
pantjoer, *mantjoer*, met een straal tevoorschijn komen; *pantjoeran*, plaats waar water met een straal tevoorschijn komt uit bergwand of leiding; het water dat zoo tevoorschijn komt, waterstraal.
pantoen zie *pari*.
pantog, stuiten op.
paos zie *padjeg*.
papa, arm, ellendig; ellende; *nanđang* —, ellende liĳden, ongelukkig zijn.
papag, *mapagaké*, iem. tegemoet gaan, afhalen.
papak, plat, vlak; stomp.
papan, plaats; *mapan*, een plaats innemen; in postuur staan; — *loenggoeh*, k. — *lingĳih*, gaan zitten; — *toeroe*, k. — *tilem*, zich te slapen leggen; *mapanaké*, (de juiste) plaats

geven; — *loenggoehé*, netjes gaan zitten, gaan verzitten; *kapapanaké*, opgesteld zijn.

para, 1) vormt collectiva: — *kadji*, de hadji's, — *prijaji*, — *tamoe* enz.; 2) (ook *pra*-) vormt breuken: *saprasè-woe*, één duizendste; *dipara teloe*, in drieën gedeeld; 3) een beetje; *kepara*, eenigszins; 4) gewoon, ordinair; *tjangkir* —, een gewoon kopje.

paran, 1) k. *poeroeg*, koers, richting naar; gang, reis, *ana ing* —, onderweg; *marani*, k. *moeroegi*, naar iets toegaan, op iets afgaan; *pinaranan*, k. *pinoe-roegan*, waar men op af gaat, heen gaat; plaats van bestemming; *marakaké*, k. *moeroegaken*, veroorzaken, bewerkstelligen; 2) kw. = *apa*, wat, hoe? *ana paran?* = *ana apa?* wat is er?

parangroesak naam van batikpatronen; — *barong*, — *klikik*, soorten *parangroesak*.

paranjai, vrouwelijke bediende (bij adellijke families).

paras, afsnijden; *degan parasan*, jonge kokosnoot waarvan de top ontdaan is van buitenbast en vezel (zoodat ze na doorboring voor het gebruik geschikt is).

paredèn zie *goenoeng*.

parek, Ned. park.

pareng, 1) toestaan, goedvinden; *kepareng*, goedvinden, toegestaan worden; *keparenga*, moge het toegestaan worden; gelieve; 2) = *bareng* (ter aanduiding v. e. tijdstip), tezamen met, gelijk met; *mbarengi*, k. (a) *marengi*, juist samentreffen met; *amarengi ing wantji sonten*, het was avond; in den avond.

parenggoek, *prenggoek*; *m(a)renggoek*, knorren, mopperen.

paréntah, gelasten, bevelen, regeeren; ook: overheid, bestuur, autoriteit.

pari, k. *pantoen*, padi, rijst (plant; in de aar, nog niet gedorscht; gedorschte rijst = *gabah*; gepelde *gabah* = *beras*, k. *oewos*; gekookte *beras* = *sega*, k. *sekoel*).

paribasan, zegswijze, spreekwoord.

p(a)rigel, handig.

parikan, liedje, versje (van populairen

aard, gew. erotisch, en met wangsalan's).

paring, k.i. van *awèh* (v. hogere aan lagere).

p(a)ringis, *m(a)ringis*, zijn tanden toonen (in glimlach of als blijk van boosheid), grijnzen; *pringisan*, grijnzen(d), een pijnlijk gezicht trekken(d).

paris, Parijs; ook: naam van een dunne, doorschijnende stof, bedrukte voile.

paro, k. *palih*; *saparo*, k. *sapalih*, een half, één helft; *maro*, k. *malih*, halveeren, in tweeën deelen; *maro tingal*, k. id., twee meesters dienen, ontrouw zijn (ook van echtgenooten tegenover elkaar); *paron*, k. *palihan*, half; samen deelen.

paroed, rasp; *paroedan krambil*, geraspte klapper.

pas, passen (bij het kaartspel).

Pasa, k. *Siam*, vastenmaand.

pasadja, *pesadja*, eenvoudig (gekleed).

pasagi, vierkant.

pasah, *ora* —, onkwetsbaar, ongevoelig voor.

pasal, paragraaf.

pasamoean zie *samoea*.

pasang, 1) stel; paar; 2) opstellen, gereedmaken; inspannen; *masang(i)*, opstellen; *pinasangan*, voorzien van; *pasangan*, opstelling, val; *pasang aliman tabé* zie *tabé*.

pasanggrahan, logeergebouw; *masanggrahan*, tijdelijk zijn intrek nemen.

pasar, k. *peken*, 1) markt; 2) 5-daagsche week; *sepasar* = 1 pasarweek van 5 dagen (zie *Paing*).

pasatoan zie *sato*.

pasèh, een duidelijke, fraaie uitspraak hebbend (bij het lezen v. Arabisch).

pasemon zie *semoe*.

pasir, 1) fijn zand; 2) zie *klasa*.

pasrah, overgeven, toevertrouwen, *pasrah kaloepoetan*, een fout, schuld erkennen; *masrahaké*, overgeven, toevertrouwen aan; *pamasrah*, het toevertrouwen.

pasrèn zie *asri*.

pat, k. *sekawan*, vier; *patang*, id. voor maat of hoeveelheid aanduidende woorden; *prapat*, k. *pra sekawan*, kwart; *saprapat djam*, één kwartier;

- prapatan*, k. *prasekawan*, viersprong, kruispunt.
- patah**, 1) bruidsjonker, bruidsmisje; 2) opdragen (*matah*); *kupatah*, opdracht krijgen.
- patanèn**, pronkbed; kamertje waarin het pronkbed staat opgesteld.
- patèhan** zie *tèh*.
- paŋet**, di-, strakgehouden worden, strak aangetrokken worden.
- pati**, 1) k. *pedjah*, k. i. *séda*, dood; *mati*, k. *pedjah*, k. i. *séda*, doodgaan, uitgaan (van vuur), stilstaan (van klok, uurwerk); van speelkaarten: *kretoené mati*, hij is aan de verliezende hand (tegenover — *oerip*); *matèni*, k. *medjahi*, vermoorden, dood maken; *kepati*, k. *kepatos* in: *toeroe* (k. *tilem*) —, vast slapen; *kepatèn*, k. *kepedjah-an*, een sterfgeval i. d. familie hebben; 2) k. *patos*; *ora pati*, k. *boten patos*, niet zoo erg...
- patih**, rijksbestuurder; Jav. ambtenaar, onmiddellijk onder den regent.
- patik**, *kapatik*, *pinatik*, bezet (met edelstenen).
- pating**, woord dat meervoudigheid van subject aangeeft en gevolgd pleegt te worden door een woord met infix -el- of -er-, b.v.: — *kledèr*, open en bloot, verspreid zijn; *dilah sèwoe pating karelip*, 1000 lampen flikkeren.
- patitis**, nauwkeurig, juist; *kalah — remboegé*, hij had ongelijk.
- patjak**, 1) — *goeloe*, met de hals een schuivende beweging maken (bij Jav. dans); ook: die beweging zelf; *matjak*, netjes, feestelijk gekleed; — *gadjah*, op zijn Paaschbest; *matjak-aké*, zich behoorlijk voordoen, een goede houding aannemen; 2) *matjak*, plaatsen, opnemen (in een krant e.d.); *papatjak*, voorschrift, verbod.
- patjang**, *patjangan*, verloofde.
- patjar**, 1) naam v. e. plant; 2) zie *klasa*.
- patjinar** zie *Tjina*.
- Patjitan**, naam v. e. kustplaatsje a. d. Ind. Oceaan in de residentie Madioen, bekend vanwege zijn djerooks.
- patjitan**, lekkernijen, koekjes bij de thee of koffie.
- patjoel**, *patjol*, hak; *matjoeli*, (grond) met de *patjol* bewerken.
- patoeh**, 1) apanagegebied; *boepati* —, de boepati, die een bepaald gebied als apanagehouder bezit; 2) *kepatoeh*, een slechte gewoonte hebbend.
- patoet**, passend bij; gepast; fatsoenlijk.
- patoetan**, kind(eren) krijgen of hebben bij een vrouw.
- paŋok**, (vastgeslagen) paal; *paŋokan*, regels, voorschriften; vast, onveranderlijk.
- paŋokol**, *pating* —, (bovenmate) gespierd.
- patoe** zie *pati* 2).
- patra**, *lenga* —, k. *lisah* —, petroleum.
- pawakan** zie *awak*.
- pawèstri** (deftig woord), vrouw.
- pawon**, keuken.
- pédah**, samentrekking van: *paédah*, nut.
- pedang**, zwaard, sabel.
- pedes**, 1) heet (van lombok, peper enz.); 2) stekend, fel (pijn).
- peŋoet**, nevel, mist.
- peŋot**, afgebroken; *meŋot*, afbreken; breken (met slechte gewoonte e.d.); *meŋotaké*, afbreken; *peŋot-peŋot*, telkens afgebroken; van woorden; hakkelend, stotterend.
- pegat**, gebroken, afgebroken, verbroken; gescheiden; *megat*, scheiden van (vrouw), den *talak* geven; *pegatan*, (k. *pinðahan*) echtscheiding; (gaan) scheiden.
- pegel**, 1) pijnlijk, pijn hebben (vooral reumatisch); 2) vermoed; 3) kregel worden, uit zijn humeur raken (— *atiné*).
- pèh**, Ned. pech.
- pèi**, bepaald spel met Chin. kaarten.
- pèk**, *epèk*; *amèk*, k. *mendèt*, nemen, zich toeëigenen.
- peken** zie *pasar*.
- pekir**, behoeftig; — *miskin*, behoeftigen en armen.
- peksa**, dwang, noodzaak; *meksa*, 1) dwingen; 2) toch, desondanks.
- peksi** zie *manoeek*.
- pelem**, mangga; veel soorten, o.a. *sengir*.
- pélo**, gebrekkig spreken (vooral de r niet kunnen uitspreken, zooals kleine kinderen en Chineezers).
- pélog**, een gamelan-soort (zeventonig), zie *saléndro*.
- pemimpin**, Mal. leider, leidster.

penak, hoopje, bal (rijst); *di-*, tot een hoopje gemaakt en in een blad gewikkeld.

penatoes, dorpschoofd.

pendak, 1) *mendak*, zich bukken, gebogen loopen (uit eerbied); 2) telkens op...; elke...

pendapa = *bandapa*.

pendateng (? vrouwensieraad of deel v. e. baadje?)

pendem, *mendem*, begraven; *pinendem*, begraven worden.

pendjalin, k. *pendjatos*, rotan.

pendoel, gezwollen (v. d. oogen, door huilen).

pendok, k. *kandelan*, metalen overtrek v. e. krisscheede.

pènèk, *di-*, men klimt in.

pener, k. *leres*, richting.

pénđa = *pinđa*; (*a*) *ménđa*, de gedaante hebben(d) van.

penèwoe zie *panèwoe*.

peng, *mempeng*, alle aandacht of krachten wijden aan; intensief; *pengpengan*, uitmuntend, prima.

pengadeg, *sa-*, een compleet stel (kleeren).

penganggo zie *anggo*.

pengantèn, bruid, bruidegom; *pengan-tènan*, namaak-bruid; bij wijze v. bruid; *pari* —, rijstbruid, naam v. d. eerst gesneden padi, die versierd en plechtig naar de schuur wordt gebracht, en het laatst wordt opgegeten.

pèngetan zie *éling*.

péngin, *ménginaké*, begeerig maken; *kepéngin*, begeeren, graag willen.

penging, *menging*, verbieden.

pengker zie *poengkoer*.

pengkeret, *mak* —, opeens inkrimpen; in zijn schulp kruipen.

pengoeloe, *penghoeloe*, hoofd van het moskeepersoneel, moskeedirecteur.

pengolah zie *olah*.

péngot = *pangot*, mes.

peniti, speld.

penjoe, zeeschildpad; schildpad (stof).

penjoeloeh zie *soeloeh*.

pénsjoen, pensioen; gepensionneerd; *pénsjoenan*, pensioen genietend, gepensionneerd.

penjang, *menjang*, spannen (boog).

penteleng zie *panteleng*.

pentèr, opgeklaard (weer); opgevroomd.

pentjak, vechtdans; *mentjak*, die dans uitvoeren; *mentjak-mentjak nesoe*, boos gesticuleeren.

pentjèng, *mèntjèng*, scheef zijn.

pentjèrèt, *mentjèrèt*, glimmen.

pentjil, alleen, eenzaam; *mentjil*, iem. overvallen terwijl hij geheel alleen is.

pentjok, naam v. e. bijgerecht bij de rijst (gestampte, gebakken *kajang idjo* met *sambel*).

pentol, (groote) knop.

pepak, voltallig, compleet; *doeroeng* — *angen-angené*, (v. iem. die pas wakker is geworden): nog niet heelemaal wakker, nog suffig zijn.

pepes, geknakt, afgebroken; *pamepes*, middel om te breken, om krachteloos te maken.

pepet, dicht, verstopt.

pèpèt, *pèpèt*; *mèpèt*, vlak tegenaan, aansluitend.

perak-ati, *prak-ati*, *mrak-ati*, innemend, bekoorlijk.

p(e)rang, oorlog, strijd(en); *merangi*, bestrijden (vooral v. booze driften); *kapał perang*, oorlogsschip.

pérang, *pérangan*, gedeelte.

p(e)rasèn zie *rasi*.

perdoeli, *predoeli*; *ora* —, zich niet storen aan.

perlèngeng, verlenging.

perlip, verliefd; *perlip-perlipan*, (op elkaar) verliefd zijn.

perloe, *preloe*, noodzakelijk, verplicht; om, voor; *diperlokaké*, als eerste vereichte beschouwd worden; *mrelokaké*, zijn eerste werk van iets maken, zich beijveren om; *ana preloe*, er is iets te doen; *weroeh ing preloe*, weten hoe het behoort.

pertaja, *pratjaja*, *pretjaja*, (k. *pitados*), vertrouwen op, gelooven.

pesat, *mesat*, wegvliegen, -springen.

péso, (Mal.) mes.

pesti, vast(gesteld); (*a*) *mesti*, moeten, vast en zeker (zijn); *ikoe wis mesti-(né)*, dat spreekt vanzelf; natuurlijk!; dat kon wel niet anders; *mesjèkaké*, vaststellen, bepalen; *pepestèn* (ng., k.) het vastgestelde (levenslot).

pet, ineens ophouden (met schijnen, vlammen, geluid geven e.d.).

petā, uitbeelding, voorstelling.

petak zie *poetih*.

pétak, een witte plek op het (voor)-hoofd hebbend.

pétan, k. i. *oelik*; *métani*, k. i. *ngoelik*, luizen; fig.: zoeken naar fouten.

pétang zie *étoung*.

petarangan, nesthok, broedmand (v. kip); fig.: afkomst.

petèk, voorspelling, gissing.

petèn (uit *peti*), kistje.

peteng, donker, „zwart”; *panoné* —, het werd hem duister voor de oogen (bij het flauwvallen); *tjandoe* —, gesmokkelde opium.

(peténtang-)petèntèng, met trotsche, uitdagende houding; *metèntèng*, met de hand in de zij, uitdagend.

peti, kist.

petik, *metik*, plukken; ontleenen aan (boek); *petikan*, aanhaling; ontleend stuk.

petil, *metil*, afhalen, plukken; *petilan*, wat van iets afgehaald is; 't uitgezochte.

peting, *petingan*, uitverkoren, allerbeste.

petinggi, dorpshef.

petjat, losgemaakt; ontslagen; — *nja-wamoel* je leven zal je begeven!

petjel, half gaar gekookte groente met scherpe saus (sambel); — *pitik*, op een bepaalde wijze bereide kip.

petjengis, grijnzen.

petjerèn, riool, afvoergoot; *nosotaké nganti resik* —, iem. uitschelden voor alles wat leelijk is (lett.: zoo dat een goot er schoon bij is).

petoek, afhalen, ontmoeten; (a) *metoekaké*, tegemoet gaan, afhalen; *kepetoek*, (k. *kepanggih*), toevallig ontmoet(en); tegen(ge)komen; *petoek-an*, waarmee iem. wordt afgehaald.

petoentoeng, *metoentoeng*, opzetten, opzwellen; *gawé* — *é bangsané déwé*, het maakt dat iemand het hart zwelt van trots op zijn eigen volk.

petri, *petetri*, *dimemetri*, in eere gehouden (b.v. een traditie).

Pétroek, jongere broer van Garèng, en zoon van Semar. Altijd afgebeeld als een lange, magere figuur met een langen neus, en een vrij dikken buik.

Intellectueel is hij verreweg de meerdere van Garèng, dien hij steeds voor den gek houdt, en voor wien hij de vraagbaak is in alle voorkomende moeilijkheden. Pétroeks vrouw heet in deze stukken *Makné Kamprèt* (zie *kamprèt*).

pi, afk. van *pipi*, wang; *pi sab* = *pipi kasab*, ruwe wang.

piandel zie *andel*.

pidana, straf.

pidato, (Mal.) redevoering (houden).

pidjer, steeds maar, onophoudelijk.

pidji, *midji*, aanwijzen, kiezen voor iets; *kapidji*, gekozen, aangesteld; *dipidjèkaké*, afgezonderd, voor eenig doel apart gehouden.

pidoewoeng, spijt.

pigoena zie *goena*.

pijak, uiteenwijken; *mijak*, openschuiven, openduwen, vrij baan maken.

pijambak(ipoen) zie *déwé*.

pijano, piano.

pijé, afkorting v. *kaprijé*, hoe?

pijoel, viool.

pikadjeng zie *arep 2*).

pikantoe zie *olèh*.

pikir, gedachte; zie *owah*; *mikir*, (na-)denken; *pamikir*, k. *pamanah*, gedachte; *ora mikiran*, gedachteloos.

pikoel, k. *rembat*, pikol; *mikoel*, k. *ngrembat*, op de schouders dragen (met een *pikoelan*, draagstok).

pikoet, gevangenneming, overmeestering; *mikoet*, overmeesteren.

pilem, *pillem*, film.

pilih, — *tandjing*, eig.: men moet zoeken om een tegenpartij te vinden, dus: moeilijk te evenaren; *pilihan*, keuze; dat wat de keus rechtvaardigt, wat voor iets pleit; *poenapa pilihanipoen*, wat valt er voor hem te zeggen? wat zie je in hem?; *pipilihan*, uitgekozen, uitgelezen; *milih*, kiezen(de).

piloeta, *miiloeta*, trachten voor zich te winnen; *paniloeta*, overreding; poging om iem. tot iets te krijgen.

pinanggi, zie *temoe*.

pinangka, herkomst, oorsprong.

pinarak zie *linggi*.

pinda, gelijk, als; *minda*, zich uitgeven voor; zich vermommend, zich vertoonend in de gedaante van.

pindah, 1) zie *pisan*; 2) Mal. verhuizen.
pindahan zie *pegat*.

ping, *kaping*, maal, keer.

pinggir, kant, rand.

pinten zie *pira*.

pintenbanggi zie *pirabara*.

pinter, knap, schrand; *kapintaran*, kundigheid; bekwaamheid; *koeminter*, waanwijs.

pintjang, mank (loopen).

pipa, (tabaks- of sigaretten)pijp.

pipis, fijnwrijven van medicijn.

pir, 1) veer (v. uurwerk, rijtuig, e.d.); 2) peer (v. elektrische lamp); 3) vier.

pira, k. *pinten*, hoeveel?; *sapira*, k. *sapinten*, hoe...! hoe... ook; *doeroeng sapiraa adohé*, k. *dèrèng sapintena tebihipoen*, nog niet zoo heel erg ver; *ora pira-pira*, k. *boten pinten-pinten*, niet zoo bijzonder...

pirabara, k. *pintenbanggi*, lett.: hoe weinig kans is er; vandaar: 1) het is ondenkbaar; 2) wie weet, misschien...; 3) 't zou wel goed zijn als...

pirang-pirang, k. *pinten-pinten*, veel, talrijk.

piranti, k. *pirantos*, gereedschap, instrument, noodigheden; *miranti*, k. *mirantos*, gereed, klaar; *pranti* = *piranti*.

pirid, *mirid*, volgens.

piring, eetbord.

pirsa zie *weroeh*.

pisah, (af)gescheiden.

pisan, (k. *pindah*), eenmaal, geheel; meteen; *babar* —, geheel en al; *sapisan*, eenmaal, ten eerste; *ora pisan-pisan*, heelemaal niet, totaal niet; *kang kapisan*, ten eerste.

pisang zie *gedang*.

pisoeih, scheldwoord; *misoeih*, schelden; *memisoeih*, telkens schelden.

pispot, waterpot.

pit, fiets; *pit-pitan*, heen en weer fietsen.

pitados zie *pitaja*.

pitaja, k. *pitados*, vertrouwen; vertrouweling; *mitajami*, k. *mitadosi*, te vertrouwen, betrouwbaar.

pitedah zie *toedoeih*.

pitekoer, in vroom gepeins verzonken.

pitenah, laster; *amitenah*, belasteren.

pitjng, krab, kreeft; *di-*, *ka-*, omkneld.

pitjak, k. *woeta*, blind zijn.

pitoe, zeven.

piton(g)ton zie *ton*.

pjaji = *prijaji*.

plajoe, *plajon* zie *lajoe*.

plangi, bonte zijden stof.

plataran zie *latar*.

pleding, met bloote billen; — *sekoel*, spottende Javaniseering van: opleidingsschool.

pléjot, *pating* —, schots en scheef (v. e. bouwvallig huis); hier v. e. dans gezegd.

plekiken, den hik hebben; *nganti* —, tot men gaat hikken (van oververzadiging).

plèlèr, geschenk aan bediende, bestaande uit kleeren.

plemboeng, *mlemboeng*, opzwellen; opgeblazen; *mlemboeng-mlemboengaké*, voortdurend opvrijzelen.

plengkoeng, *mlengkoeng*, gebogen; boogvormig.

plentas-plentoes, met veel brani, lef.

plentjing, plotseling weggaan.

plentoek, karaf.

plepak-plepek, klokkend (bij het drinken).

plérok, (zijdelingsche) blik, uit boosheid of minachting; *mléroki*, zulk een blik werpen op.

plèsèd, *plèsèt*; *mlèsèd*, af-, wegglijden, ontglijpen; *djaman malèsèt*, malaise-tijd.

plesek, *mlesek*, wegzakken.

plesir, (Ned. plezier) voor zijn genoegen uitgaan; *diplesiraké*, men laat een pleziertochtje maken.

pletèk, *mletèk*, opengaan; opkomen v. d. zon.

plindes, *keplindes*, overreden (door een voertuig).

plok, *saploké*, v. h. oogenblik af, sinds.

plompong, met een gat erin; *pating* —, met open mond zitten (van verbazing of schrik).

popor aèr, voorrijder op een van de voorste paarden van een 6- of 8 span.

plotrok, *mlotrok*, afzakken (van saroeng, broek e.d.).

podjok, hoek.

poedja, vereering; *moedja*, vereeren, bidden.

poedji, gebed; *moedji*, bidden; *moedjèk-aké*, bidden voor, ten behoeve van.

poegal, weerbarstig, koppig.

poejoeh zie *soendoe*.

poek, klanknab.: klets.

poekoel, (Maleisch) slag, slaan; soms gebruik als krama voor *djam*, tijdstip, b.v.: — *satengah sanga*, om half negen.

poelasara, verzorging; *moelasara*, verzorgen.

poelih, herstellen, weer heel worden (wond e.d.).

poelisi, politie.

poelo, eiland.

poeloeh, 1) k. *dasa*, tien(tal); *patang poeloeh*, veertig; *njepoeloeh*, k. *nje-dasa*, bij tien, ieder 10, telkens tien; 2) *poeloeh* ng. k., al... ook, hoezeer ook; 3) = *poeloeh-poeloeh*.

poeloeh-poeloeh, het is nu eenmaal zoo, wat kun je er aan doen?

poempoeng, *poempoeng*, zoolang nog, terwijl nog; *moempoeng*, idem.

poen, 1) zie *si*; 2) verkorting van *dipoen*.

poenakawan, bediende, volgeling.

poenapa zie *apa*.

poendak, schouder.

poendi zie *endi*.

poendi, *moendi*, boven het hoofd dragen of nemen, eerbiedig aanvaarden; vereeren; *panoewoen pamoendi*, eerbiedige dank; *poepoendèn*, voorwerp v. vereering, heilige plaats.

poendoet, k. i. van *djaloe*k.

poenggawa, ambtenaar; beambte; (mv.) personeel; — *sepoer*, spoorwegpersoneel.

poengkas, *poengkas*, einde, slot.

poengkoer, k. *pengker*, achter; *kepoengkoer*, k. *kepengker*, verleden, j.l., voorbij; *poengkoeran*, k. *pengkeran*, achteraf; *sapoengkoeré*, k. *sapengeripoen*, na; na zijn vertrek, na zijn dood.

poepoe, dijbeen.

poempoeng zie *poempoeng*.

poepoer, gezichtspoeder, blanketsel.

poepoes, jong blad (vnl. v. d. pisang).

poepoet, geheel tot het einde; *moe-*

poet, idem; *sadina mocpoet*, den ganschen dag.

poerih, bedoeling, poging; *moerih*, het toeleggen(de) op; streven(de) naar; opdat, om, tot; *sing dipoerih godongé*, wat men beoogt, wat men wil hebben zijn de bladeren; *Soemardi kapoerih toemoet*, S. liet men meegaan; *pamrih*, (bij)bedoeling.

poerik, kwaad wegllopen (v. e. vrouw).

poeroeg zie *paran* 1).

poeroen zie *wani* en *gelem*.

poerwa, kw. 1) begin; 2) Oost; *lali* (k. *soepé*) — *doeksina*, lett.: Oost en Zuid vergetend; niets meer weten, in de war zijn, flauw vallen; *poerwa madya wasana* (begin, midden en eind), alles van begin tot het eind, van a tot z (bv. vertellen).

poesaka, erfstuk.

Poestaka-radja, „Boek der koningen“, naam v. e. zeer lijvig, quasi-historisch werk van R. Ngabèhi Ranggarwarsita, den laatsten Javaanschen *poedjangga* uit de 2de helft van de vorige eeuw.

poetih, k. *petak*, wit.

poetjet, bleek (worden).

poetjoek, top, bovenste; (a) *moetjoeki*, met iets beginnen.

poetoe, k. i. *wajah*, kleinkind.

poetoe, koekje v. rijstemeel.

poetoes, afgehandeld; ook: volleerd; *poetoesan*, beslissing; conclusie.

poetra zie *anak*.

Poewah-poewah, Papoea.

pogok, *mogok*, niet verder willen, ongehoorzaam zijn, tegenstribbelen, staken.

pohoeng, cassave.

pojok, *mojok(i)*, iem. bespotten.

pokak, zoete kruidendrank.

pokal, *doewé* —, een leelijke streek uithalen.

pokok, ondereind v. e. stam; kapitaal, hoofdsom.

pokroel, (verbastering v. procureur) zaakwaarnemer, advocaat; vaak vergelijkenderwijs, v. iem. die goed kan praten; — *bamboe*, ongediplomeerde, minderwaardige „procureur“.

pola, patroon, voorbeeld.

polah, beweging, gedrag.

polatan zie *oelat*.

politik, politiek; *politikoës*, politicus.

poma, let well! zorg er goed voor dat.

pomahan zie *omah*.

pondok, verblijf; *pondokan*, verblijfplaats.

porok, vork.

pos, 1) post(erien, -wezen); 2) pleisterplaats (v. d. postwagen).

pose, pauze.

potang zie *oetang*.

potjapan zie *oetjap*.

potjong, bos, bundel; *potjongan*, met de lijkwade omwikkeld; een aldus ingepakt lijk.

potjot = *tjopot*; *di-*, ontslagen worden.

potlod, potlood.

potol, afbreken.

potong, (af)snijden, snit; — *tjina*, Chineesche snit; (*padjeg*) — *goeroeng*, slachtbelasting.

potrèt, portret; *motrèt*, een portret, foto maken (zie *ngotrèk*).

pra, samentrekking van *para* 1) en 4).

prabata, kw. = berg; *p. siwi*, lett. „zoon v. e. berg”, kleine berg.

prabéja, *prebéja*, (on)kosten, heffing.

praboe, titel v. koningen en vorsten.

prabot, uitrusting, tuig; huisraad.

pradja, rijk; stad (tegenover *désa*).

pradjaja, *di-*, gewond, verslagen worden.

pradjandijjan zie *djandji*.

pradjoerit, krijgsman, soldaat.

pragad, *pragat*, klaar, af.

pragalba, 1) woest, wild; 2) tijger.

Prahasta, patih van Rahwana, den daemoneenvorst van Ngalengka, tegenstander van Rama. Prahasta is in de Jav. litteratuur het voorbeeld van den goeden en verstandigen dienaar van een slechten meester.

prajagoeng, ambtenaar.

prajitna, op zijn hoede, voorzichtig zijn.

prajoga, k. *prajogi*, goed, geschikt; zie *doega*; *mrajogakaké*, k. *mrajogèkaken*, raadzaam achten; vandaar: goedvinden, aanraden.

prajogi zie *prajoga*.

prakara, k. *prakawis*, kwestie, (rechts)zaak; ook: aangaande, wat betreft; *prakaran*, k. *prakawisan*, in proces liggen.

prakawis zie *prakara*.

pralaja, kw. dood(gaan).

pramboes, framboos.

Pramèsti Goeroe, een der namen v.

Çiwa-Goeroe in de Jav. mythologie.

pramèswari, hoofdgemalin v. e. vorst.

pramila zie *moela*.

prana, hart; *mranani*, 't hart treffen.

pranakan, van gemengd bloed; — *sing-kèk*, Indo-Chinees.

pranata, *mranata*, regelen, ordenen; *pranatan*, regeling; verordening.

prang zie *perang*.

pranggoel, *mrannggoeli*, ontmoeten; *kepranggoel*, idem.

prangko, franco; postzegel.

prangwadani zie *baboet*.

pranti zie *piranti*.

praoe, k. *baita*, prauw, schip.

prapat(an) zie *pat*.

prasaben, waarschuwen, laten zeggen.

prasasat, *prasaksat*, *presasat*, net alsof.

prasetya, plechtig beloven.

pratanda, bewijs; — *oetang*, k. — *samboetan*, schuldbrief; *mratandani*, bewijzen; teken zijn dat.

pratéla, *mratélakaké*, k. *mratélakaken*, bekend maken, kennis geven.

pratikel, wijze van handelen, gedragslijn, raadgeving, aanwijzing.

pratjaja zie *pertjaja*.

pratiéka, *pretiéka*; *mra-* of *mretiéka*, bedenken, uitdenken; *koerang* —, niet goed doordacht.

prawan, maagd.

pré, vrij.

predoeli zie *perdoeli*.

preloe = *perloe*.

prelop, verlof; met verlof.

premati, uitstekend, bijzonder goed.

prembé, handeltje, winkeltje; filiaal.

prenah, situatie; familiebetrekking; *mrenah*, zich plaatsen, gaan zitten of staan; *kaprenah*, gelegen; gesitueerd; ter hoogte van, op de plek waar ...; *kaprenah adiné*, in de relatie van jongere broeder tot hem staande.

préné, k. *priki*; *sa-*, tot nu toe.

prengoes, onaangename reuk, vunzig.

préntah zie *paréntah*.

prentil, knopje; hulpwoord bij het tellen van kleine vruchten, knopjes enz.

prepet, *soemrepet*, donker worden (voor de oogen).

presasat, zie *prasasat*.

presèn, 1) percent, procent; 2) present, cadeau.

presil, perceel.

pretèngsèng, pretentie.

pretjaja zie *pertjaja*.

pribadi, kw. = *děwé*, zelf, alleen.

prigel, handig; *kaprigelan*, handigheid

prihatin, k. *prihatos*, verdriet.

prija, man; echtgenoot.

prijaji, k. *prijantoen*, ambtenaar.

prijantoen zie *prijaji*.

priki zie *préné*.

priksa, 1) k. i. van *weroeh*; 2) onderzoek; *mriksa*, onderzoeken; *papriksan*, onderzoek; *lajang papriksan*, k. *serat* —, doktersverklaring; visum reputum.

prinding, *mrinding*, een rilling krijgen; — *gitokkoe*, ik krijg er kippenvel van.

pring, k. *deling*, bamboe; *papringan*, bamboebosch.

pringgitan, ged. v. Jav. huis, nl. tusschen voor- en binnenhuis.

pringkoes; *mringkoes*, zich klein maken, fig.: zich overgeven (zonder verweer).

pripoen zie *kaprijé*.

proengsang, 't warm hebben.

prombèng(an) zie *rombèng*.

prosès perbal, proces verbaal.

rabi, 1) k. i. *garwa*, echtgenoot; 2) k. i. *krama*, een vrouw huwen.

raboeek, mest; *ngraboeek*, mesten.

rachim zie *sipat* 2).

rada, k. *radi* en *ragi*, tamelijk, nog al.

radèn, laagste adellijke titel; ook verkort: *dèn*; — *mas*, adellijke titel (in 4den of hooger grad afstammeling van regeerend vorst); (*ra*)*dèn ngantèn*, id. van (gehuwde) dame (in 4den of lager grad gelieerd aan vorstelijk geslacht).

rada zie *rada*.

radinan zie *rata*.

radja, vorst, koning; *-brana*, schatten; *-kaja*, groot vee; *-pati*, moord; *-tatoe*, verwonding.

radjang, *ngradjang*, fijn snijden, kerven (*tabak*); *radjangan*, fijngesneden, gekorven; *pengradjang*, het fijn snijden; kerven.

radjin, vlijtig; netjes.

raga, lichaam; — *aloes*, lett. „t fijne

lichaam”, 's menschen onstoffelijk gedeelte; — *kasar*, het „grove lichaam”, de lichamelijke zijde van 's menschen bestaan.

ragad, *waragad*, *wragad*, kosten, uitgaven.

ragi zie *rada*.

rah zie *getih*.

rahah, *rahap*, met genoegen, hartelijk; *ngrahabi*, met genoegen aan iets deelnemen; gezellig meedoen.

rahajoe, k. *rahadjeng* geluk(kig), zonder stoornis, voorspoedig.

rahap zie *rahah*.

rahardja, gelukkig, voorspoedig.

rahman zie *sipat* 2).

rai, gezicht.

raina, k. *rainten*, (over)dag; zie *rina*.

rajah, *ngrajah*, (be)rooven; *rajahan*, buit; iets waarom men moet vechten om het te krijgen.

rajap, witte mier; *rajapen*, door witte mieren aangetast; vermolmd.

raji zie *adi*.

rajoet, (*a*)*ngrajoeti*, zich toeëigenen.

rak, immers, toch.

raka zie *kakang*.

raket, nauwverbonden, dicht op of bij; *kraket*, aan elkaar geplakt; *koemraket*, familiair, intiem zijn.

rakit, stel; paar; *ngrakit*, samenstellen; *ngrakiti*, inspannen (paard); *rakitan*, span (paarden); *pangrakit*, samenstelling, het samenstellen.

raksasa, daemon.

rama zie *bapa*.

Rama, hoofdpersoon uit het Ramajana, echtgenoot van de door Rahwana geschaakte Sinta, die hij o.a. met behulp van zijn broeder Lesmana en het apenleger onder Soegriwa uit Ngalengka bevrijdt.

rambah, (= *ping*), maal, keer.

rambat, *mrambat*, *roemambat*, klimmen, hooger of verder gaan terwijl men zich aan iets vastgrijpt; *rambatan*, klimmend; zich aan iets vasthoudend verder gaande (als b.v. een kind in een looprek).

ramé, druk, levendig; *ramé-ramé*, pret maken, druk, vrolijk zijn.

rampa, *karampa-rampa*, door velen tegelijk weggedragen.

rampad, *rampadan*, gerangschikt eten op borden en schalen, (opgemaakte) schotel.

rampoeng, klaar, gereed gekomen; *ngrampoengaké*, afmaken.

rampog, *rampok*, 1) overval van velen tegelijk; 2) roover.

rana, k. *rika*, daarheen; *mrana*, k. *mrika*, idem; *rada* —, *kang*!, schuif een eindje op, broer!; *mrana-mrana*, k. *mrika-mrika*, her en derwaarts, overal naar toe.

randa, weduwe.

rang, rang.

rangga, ambtenaar onder den demang.

ranggeh, *ngranggeh*, naar iets grijpen.

rangka, scheede van kris e.d.

rangkèt, (a) *ngrangkèt*, afranselen.

rangoe-rangoe, vol twijfel, ongerust.

rangsang, *ngangsang*, grijpen naar; aanvallen, bestormen.

rantam, *ngrantam*, bedenken; verzinnen; *rantaman*, plan; schema.

ranté, ketting, keten.

rantjak, stel van gamelan instrumenten.

rantjang, *ngrantjang*, opzetten, ontwerpen; *rantjangan*, ontwerp; plan; opzet.

raoep, het gezicht wasschen.

raos zie *rasa*.

rapet, aaneengesloten; dicht; *mineb* —, vast gesloten.

rara = *lara* 2).

raraosan zie *rasa*.

rasa, k. *raos*, smaak, gevoel; *ora diga-wé rasa*, zich iets niet aantrekken; *ngrasakaké*, k. *ngraosaken*, voelen, smaken; overwegen; meevoelen; *ora* —?, k. *boten* —? vind je het niet jammer?; *rina*sa, k. *rinaas*, gevoeld worden; men vindt dat; *k(e)rasa*, k. *k(e)raos*, geproefd worden; te proeven; *roema(ng)sa*, k. *roemaos*, voelen(de); het gevoel hebben(de), zich bewust zijn van; *rasan*, k. *raosan*, *rerasan*, k. *reraosan*, met elkaar praten, gesprek voeren; *rasanan*, k. *raosan*, (kwaad) spreken, praten over; *mirasa*, k. *miraos*, smakelijk.

rasi, zodiak; *p(e)rasèn*, 1) zodiakbeker; 2) de tijd van; — *doerdjana*, de tijd van de dieven.

rasoek, *ngrasoek*, aantrekken van klee-

ren; *mrasoek*, binnengaan (b.v. van vergif i. h. lichaam); *rasoekan*, 1) k. van *klambi*, baadje; jas; 2) een jas dragend (k. van *klambèn*).

rata, (wa)rata, k. (wa)radin, effen, gelijk(elijk); *mratani*, k. *mradini*, zich gelijkelijk verdeelen over; *ratan*, k. *radinan*, (grootte) weg.

ratjak, allen gelijk(elijk).

ratjoen, vergif.

ratoe, vorst(in); *kraton*, heerschappij, bewind; soms: paleis (dit gew. *kañaton*).

ratoes, wierookpoeder.

rawa, poel, plas.

rawit, *ngrawit*, zeer fijn; *pangrawitan* zie *bangsal*.

rawoeh zie *teka*.

ré-ré..., verkorting van *meré*, zijwaartsche beweging v. e. vlieger, als aansporing gebezigd: vooruit, zijwaarts!

rebab, Jav. strijkinstrument (soort viool); *pangrebab*, bespeler van dat instrument.

rebat zie *reboet*.

reboet, k. *rebat*; *ngreboet*, k. *ngrebat*, trachten te ontnemen, ontfutselen; *reboetan*, k. *rebatan*, het object waarom gevochten wordt.

redaktoer, redacteur.

redi zie *goenoeng*.

redja = *rahardja*, welvarend.

redjeki, voedsel, eten; voorspoed.

redjeng, *direredjeng*, vastgehouden (door velen).

rega, k. *regi*, kostprijs, koopsom; *reregan*, k. *reregèn*, (markt)prijs; *ngregani*, k. *ngregèni*, 1) betalen; 2) prijzen, van prijs voorzien; 3) waardeeren, op prijs stellen.

reged, vuil (adj.); *ngregedi*, bevuild; *rereged*, vuil (subst.).

regedjegan, kibbelen, twisten.

regemeng, zich vaag voordoen; opdoemen.

regèn zie *rega*.

regeng, druk, goed bezet; fraai, rijk (van inrichting); *adamel -ipoen pandapi*, verhoogde het feestelijk cachet v. d. *pandapa*.

regijeng, (a) *ngregijeng*, krachtingspanning vergend; zwaar om te tillen.

regoelo, groote soort roos.

rèh, bestier; *angrèh*, bestieren; beheeren; beheerschen; *rèhné*, *sarèhné*, *sarèhning*, omdat; aangezien; *pangrèh* *pradja*, binnenl. bestuur; *karèrèhan*, onderhoorig aan; bestuurd door.

réjab-réjab, loshangen (van hoofdhaar).

réka, eig. beeld; wat iets moet voorstellen, waarvoor het moet doorgaan; bedenksel, (slim uitgedacht) middel; wijze waarop men te werk gaat; *poenika -nipoen kados semoer* (geringschattend, over product van eigen kookkunst, uit bescheidenheid:) dat moet als gestoofd vleesch gelden; *ndeleng -né wong nandoer bako*, zien hoe de tabaksplanter te werk gaat; *réka-réka*, doen alsof; *rinéka*, gebracht in den vorm van; gemaakt tot.

rekaos zie *rekasa*.

rekasa, k. *rekaos*, moeilijk, zwaar; *ngrekasa-ngrekasa*, met veel moeite.

reksa, *ngreksa*, bewaken, zorgdragen voor; *roemeksa*, idem.

rèm, rem; *toekang* —, remmer (bij de spoorwegen).

rembag zie *remboeg*.

rembat zie *pikoel*.

remboeg, k. *rembag*, gesprek; raad; *ngremboeg*, k. *ngrembag*, over iets praten, bespreken; *remboegan*, k. *rembagan*, beraadslagen, beraadslaging; *reremboegan*, praten over, bespreken.

remboelan = *boelan*, maan; *padang* —, heldere maan.

rèmèh, onbelangrijk, nietig; (*a*) *ngrè-mèhaké*, geringschatten.

remen zie *demen*.

remet, *remed*; *diremet*, fijn geknepen.

rena, genoegen hebbende in; *soeka pi-rena*, blij en verheugd.

rènda, haak- of kantwerk; *ngrènda*, haken.

rendeng, regentijd, Westmoeson.

réné = *mréné*, hierheen.

rengeng-rengeng, neuriën.

rengga, *ngrengga*, versieren, verzorgen; *karengga*, versierd; *rerenggan*, versiering; *sarerenggané*, met al de versieringen, al de meubels.

rengginang, wafelvormig gebak van kleefrijst.

renggoenoek, *pating* —, opdoemend (meerv. subj.).

rèntèng, aan elkaar; aaneengereggen; een heele rist van iets.

réntjang zie *réwang*.

répot, last(ig); het moeilijk of druk hebbend.

rerepa, vleierende, overredende woorden; *ng-*, vleierend overreden; smeeken.

resah zie *roesoeh*.

resep, schik hebben in; *angresepaké*, aantrekkelijk, innemend (zijn).

resi, kluizenaar, wijze.

residèn, resident.

resik, schoon; *dirésiki*, schoongemaakt; *rerésik*, *resik-resik*, schoonmaak houden; *resikan*, zindelijk.

resoela, *ng-*, zich beklagen, jammeren; — *anggaranggantoeng* of *-tang*; steen en been klagen.

rèstoeran, restaurant.

reti zie *erti*.

retja, beeld (van steen, metaal enz.)

retos zie *erti*.

réwang, k. *réntjang*, metgezel; *ngréwangi*, k. *ngréntjangi*, iemand helpen (met); iemands partij kiezen; bereiken met; *takréwangi temen sregep*, ik heb dat bereikt door ijver en eerlijkheid.

rèwèl, lastig zijn (vooral van kinderen).

rèwès, *ngrèwès*, zich storen aan, zich bekommeren om.

ri(j)adi, *ri(j)a* zie *bakda*.

ribed, last, stoornis; *ngribedé*, lastig vallen, hinderen.

riboet, druk in de weer.

rigen, handig; *ngrigenaké*, regelen, zorg voor iets dragen.

rija zie *arja*.

rijin, *krijin*, spreektaal (madya-vorm) v. *roemijin*, zie *disik*.

rikat, vlug, snel.

riki zie *kéné*.

rikoeh, 1) zich geneeren, verlegen zijn om iets te doen; 2) onhandig zijn.

riila = *lila*, zie ald.

rina, k. *rinten*, (over)dag; — *-wengi*, k. *rinten-daloe*, dag en nacht, onop-houdelijk.

rinðik, langzaam; zegswijze: — *asoe digitik*, de loop van een geslagen hond is er langzaam bij, d.w.z. sneller dan snel.

ringas, schichtig, onrustig.

ringgit, 1) k. van *wajang*; — *poerwa*,

met platte leeren poppen uitgevoerde wajang, welker tooneelstukken (*lakon*, k. *lampahan*) de lotgevallen van Pandawa's en Korawa's en van Rama behandelen; 2) ng. k., rijksdaalder.

ringkes, beknopt, eenvoudig, kort; *ringkesé*, om kort te gaan, kortweg.

rintih, *ngrintih*, jengelen, zeuren.

ririh = *lirih*, zacht, v. geluid e.d.

riringa, omzichtigheid en overleg (meestal met *tanpa*).

risak zie *roesak*.

roeboeh, k. *rebah*, omvallen; *karoebroehan*, bedolven onder, onder iets geraakt.

roeboeng, om iets heen (gaan) staan of zitten; bij elkaar staan; *ngroeboeng*, idem; *roeboeng-roeboeng* (om iets heen) bij elkaar staande; in een samscholing.

roedjak, fijngesneden vruchten, gestampt met sambal en suiker; *ngroedjak sentoel* (soms gevolgd door: *dika ngalar, koela ngidoel*), in de contramine zijn (omdat van de *sentoel*-vrucht geen *roedjak* wordt gemaakt); *ngadjak* — —, tegenspraak wekken.

roedjoek, het eens zijn; overeenstemmen.

roegi, schade, verlies (lijden); *ngroegèni*, schaden; verlies berokkenen.

roehara = *aroehara*, verwarring, opschudding.

roekoën, (weer) eendrachtig; verzoend.

roemat, k. *rimat*; *ngroemati*, opbergen, bewaren; *pangroemat*, het opbergen, bewaren.

roemijin zie *disik*.

roempaka, dichtelijke beschrijving; *ng-*, dichten.

roengkep, *roengkeb*; *ngroengkepi*, zich voorover op iets werpen (vgl. *oengkep*).

roengoe, k. *pireng*; *kroengoe*, 1) k. *mireng*, k. i. *marsa*, (te) hooren (krijgen); 2) k. *kepireng*, k. i. *kapiarsa*, gehoord; te hooren, hoorbaar; *ngroengoni*, k. *mirengi*, te hooren geven aan; *soepados kamirengan*, opdat ... het hooren zou; *ngroengokaké*, k. *mirengaken*, (aan)hooren, luisteren naar; iets (hoorende) vernemen; *kowé tak-roengok-roengokaké*, *doeroeng njam-*

boet gawé, ik hoor zoo half en half dat je nog geen werk hebt.

roentik, (k.) verbolgen, boos zijn.

roentoeh, k. *rentah*, af- of uitvallen; — *atiné*, k. *rentah manahipoen*, medelijden krijgen.

roepa, k. *roepi*, uiterlijk (kleur, vorm, gestalte, soort; kwaliteit); *roepa-roepa*, verschillende; *adja roepa-roepa mengkono, ta!*, Heb toch niet altijd wat anders!

roepijah, gulden.

roesak, k. *risak*, vernield; *ngroesak-ngroesakaké*, heelemaal vernielen.

roesija, geheim.

Roeslan, Rusland.

roesoeh, k. *resah*, vuil; onzedelijk; ongeregeldheid; *reroesoeh*, k. *reresah*, ongeregelheden, ordeverstoring; *ngroesoehi*, k. *ngresahi*, de orde verstoren; lastig vallen, hinderen.

roetjah, van geringe waarde of afkomst; ordinair.

Roewah, 8e maand v. h. Jav. Moslimsche jaar.

roewat, *pangroewat*, bevrijding van, verlossing uit betoovering, vloek e.d.

roewet, *roewed*, verward, in de war.

roga, kw. ziekte.

rogoh, *ng-*, uit een gat, zak e.d. halen; *di-*, uit (een gat enz.) gehaald; vgl. *gogoh*.

rojal, Ned. royaal; verkwistend, losbandig leven.

rojok, *krojok*, *ngrojok*, met velen aanvallen op.

rojong zie *gotong*.

rojo-rojo zie *idjo*.

rok, rok (vrouwenkleeding).

rokok, k. (*e*)*ses*, strootje, sigaret.

romah makan, (Mal.) restaurant.

rombèng, oud, versleten; *prombèng*, uitdrager; voddenkoopman; *prombèngan*, uitdragerij; handel in 2e handsche artikelen; *karombèngaké*, aan een *prombèng* verkocht.

rompjoh, *angrompjoh*, weelderig, zwaar neerhangende (van haar, gebladerde, een kwast, e.d.).

ron zie *goðong*.

rong = *loro* (voor woorden die een maat of hoeveelheid aanduiden).

rongèh, beweeglijk.

rono, k. *rikoe*; *mrono*, k. *mrikoe*, daaraan, er naar toe.
rontjé, *ngrontjé*, rijgen; *rontjèn sekar*, aaneengeregen bloemen, bloemenkrans.
rontog, afvallen (bladeren, vruchten); *ngrontogi*, (herhaaldelijk) schudden aan.
ropjan-ropjan, feestvieren, lekker eten.
rosa, kracht(ig), sterk(te); *karosan*, lichamelijke kracht.
rosan zie *teboe*.
roti, brood.
rowa, omvangrijk; ruim zittend; uitgebreid; *karowan*, te uitgebreid; te veel plaats nemend.
rowang zie *réwang*.
rowèk, *dirowèki*, ontdaan van steel en nerven (van tabaksbladeren).
sa-, *se-*, 1) één; *sasèn*, één cent; *setekem*, één handvol; 2) één en dezelfde: *kantja sadésa*, dorpsgenoot; 3) éénmet; bij; onmiddellijk na: *sasocroet dalem*, na den dood van Z.H.; *sadoemoegi koela ing*, bij mijn komst te; 4) geheel; al; *wong sanagara*, de menschen v. d. geheele stad; *salawasé* al den duur van; *sadoeroengé*, zoolang nog niet, voordat; 5) zoo groot als: *gedéné sagoenoeng*, het is zoo groot als een berg; 6) in plaatsaanduidingen: *saloré*, ten N. van; *sangisor ing*, onder; 7) tot aan: *sadengkoel*, tot aan de knie; *sasajahé*, tot men er moe van wordt, heel veel.
saba, ergens rondloopen; dikwijls ergens komen; *saban*, plaats waar men vaak komt; *pasaban*, idem.
sabab, reden, oorzaak; 2) omdat, want.
sabar, geduld(ig), kalm.
sabawa, geluid.
sabda, kw. zie *wedar*; *nabda*, zeggen, spreken.
saben, elk, ieder.
sabet, 1) zweep; *njabet*, slaan met een zweep of stok; 2) k. i. van *pedang*, zwaard.
sabir, vergrootende trap van *sabar*, erg geduldig (evenals *gedi* naast *gedé*).
saboekan, gordelband, riem.
sabrang, *tanah* —, de overwal, het land overzee; *njabrang*, oversteken.
sadaja zie *kabèh*.
sadéan zie *edol*.

sadèrèk zie *sadocloer*.
sadija, *soedija*, klaar, gereed; *soemadija*, zich gereed maken, aanstalten maken.
sadjak, het schijnt dat; 't is wel te zien dat.
sadjeg, al den duur van; *sadjegmoe oerip*, zoolang je leeft; je leven lang.
sadji, *kasadjèkaké*, gereed gezet (als offer voor een geest of een doode); *sadjèn*, wat als offer neergezet wordt.
sadoeloer, k. *sadèrèk*, broeder of zuster v. dezelfde ouders; ook aanspraak: broeder(s).
sadran, *njadran*, een graf bezoeken; offers brengen op een graf; *sadranan*, offermaaltijd bij een graf.
saé, 1) zie *betjik*; 2) (geen k.) durven, zich niet schamende, meestal met *ora*.
sagah zie *sagoeh*.
sagara, k. *saganten*, zee.
saged zie *bisa*.
sago, sago.
sagoeh, k. *sagah*, willen doen, op zich nemen om iets te doen.
sah, 1) volgens wet of regel, bv. huwelijk of echtscheiding; 2) aangezuiverd (schuld); 3) wettig, (als onaanastbaar) erkend: *boekti ingkang sah*, bewijs waaraan niet te tornen valt.
saha, zoomede, mitsgaders.
saiba zie *iba*.
said, getuige.
saiki zie *iki*.
saja, nog meer; *saja (akèh)*, *saja (djembat)*, hoe (meer) hoe (uitgebreider).
sajad, (a) *sajadan*, onder voorwendself van, doende alsof.
sajah, vermoeid; *sasajahé*, *sasajahiranéki*, lett. tot men er moe van wordt, heel veel. (-ira en -iranéki zijn deftige, poëtische uitgangen).
sajektos zie *temen*.
sajoet, *najoeti*, bedwingen, inhouden.
sajogja, geschikt, passend; *najogfani*, goed vinden.
sak- = *sa-* of *se-*.
saka, 1) k. *saking*. van(af), uit hoofde van; *saka satoes roepijah*, tegen de 100 gulden; — *setjik*, beetje bij beetje, telkens een beetje; *saka panemoekoe*, k. *saking pamanggih koela*, naar mijn meening; 2) (geen k.) paal, pijler, stijl v. e. huis.

sakala, ineens, op het zelfde oogenblik.
sak(a)langkoeng zie *liwat*.
sakalihan zie *loro*.
sakawit zie *wit*.
sakétja zie *énak*.
saking zie *saka* 1).
sakit zie *lara*; *roemah sakit* (Mal.), ziekenhuis.
sakmenika zie *iki*.
sakoetoe, samenzweren, -spannen; *sakoejon*, id.
sakserik, ergernis.
saksi, getuige.
Sala, Solo, hoofdstad v. Soerakarta.
salaga zie *salin*.
salah, 1) k. *lepat*, mis, fout; 2) in: *salah sidji*, k. *salah satoenggal*, één (van beiden); de een of ander (uit een groep).
salaka, zilver(en).
salam, groet (Arab.); *sesalaman*, elkaar de handen geven op zijn Arabisch n.l. de beide open handen toesteken, daarmee langs die v. d. ander strijken en daarna met de rechterhand zijn borst (hartstreek) aanraken; in tegenst. met *tabik(an)*, op zijn Europ. de hand schudden.
salang, elkaar...; *-toendjang*, tegen elkaar botsen.
salat, 1), de 5 × daags herhaalde rituele godsdienstoefening der Mohammedanen (*semba(h)jang*); 2) de *salat* verrichten; *njalataké*, voor een doode de *salat* verrichten.
salawat, (zang van) zegenspreuken.
saléndro, een gamelansoort, vijftonig; zie: *pélog*.
salentik, *slenjik*, knip met middelvinger en duim; *salentikan gendoet*, flesch tikken (kermis spel).
salesih, *slesih*, nauwkeurig, zonder iets over te slaan.
salèwengan zie *slèwèng*.
s(a)limoer, *selamoer*; *di-*, afgeleid, getroost; *nj(a)limoer*, zich vermommen.
salin, k. *santoen*, omruilen, verwisselen, veranderen; — *salaga*, anders worden (v. gedrag e.d.); *disalini*, k. *dipoen-santoem*, verwisseld worden; geruild met, veranderd; *solan-salin*, k. *son-tan-santoen*, telkens veranderen, telkens afgewisseld.

salira zie *awak*.
saloe, voorhuis.
sal-oesoel zie *asal*.
salomprèt, *slomprèt*, trompet, hoorn.
salong, gedeeltelijk, voor een deel; sommige (zie *long*).
sama, k. *sami*, gelijk(e); *tanpa* —, onvergelijkelijk.
samaja, *semaja*, k. *sa-* of *semados*, uitstellen; uitstel vragen.
samak, plaatselijk k. van *klasa*, mat; *samak woeloe*, lett. haren mat, is een omschrijving van *baboet*, tapijt, en dit preludeert op *kasboet*.
samana, zooveel; zie verder: *dèk*.
samang zie *kowé*.
samangké zie *iki*.
samangsa zie *mangsa* 2).
samanten zie *samono*.
samar, onduidelijk (te) zien; *ora* —, iem. niet ontgaan; aan iets niet twijfelen, iets doorzien; *soemamar*, onduidelijk te zien zijn, zich vaag vertoonen; *njamar*, verborgen, heimelijk (zijn); *njamari*, gevaarlijk (zijn), angst aanjagen.
samarata, lett. alles gelijk; *dipoekoel gambang* —, alles over één kam geschooren.
sambang, de ronde doen;
sambat, 1) klagen; jammerklacht; 2) hulp vragen; *njambat*, te hulp roepen.
sambékala, ongeval; gevaar, risico
sambel, spaansche peper (*lombok*), fijn-gewreven en met andere specerijen vermengd, voor de rijsttafel.
samber, *njamber*, inslaan (bliksem); aanvallend toeschieten (vogel); *samber gelap!*, lett. moge je door den bliksem getroffen worden; uitroep v. groote woede, zooveel als: loop naar de weerlicht!
sambet zie *samboeng*.
sambi, k. *kalijan*, gelijktijdig met; *di-*, tegelijk gedaan met.
samboeng, k. *sambet*, aan elkaar maken, verbinden; *njamboengi*, of *namboengi*, k. *njambeti*, idem; ook van een gesprek: vervolgen; *samboengan*, k. *sambetan*, verbinding.
samboerat, *soemamboerat*, uitspuiten (bv. van bloed uit wond).
samboet, 1) vatten, grijpen; *njamboet*

gawé, k. *njamboet damel*, lett. werk vatten, werken, arbeiden; 2) k. van *oetang*, leenen.

saméné, *seméné*, k. *semanten*, zooveel (als dit); zoo weinig (als dit).

sami zie *paða*.

samja, poëtisch = *sami*, zie *paða*.

samodra kw., zee.

samoea, *semoea*, *semoewa*, feestelijk (uitgedost), luisterrijk; *pasamoean* feestelijke bijeenkomst.

samoebarang, k. *samoekawis*, alle, alles, allerlei.

samoedana, voorwendsel.

samoen, eenzaam; *sinamoen*, verborgen.

samono, *semono*, k. *semanten*, k.m. *samonten*, zooveel (of zoo weing) als dat.

sampanje, champagne.

sampat, *sampad*, volledig, afgedaan, klaar.

sampéjan, 1) k. van *kowé*; 2) k.i. van *sikil*.

sampir, over iets hangen (v.e. kain over een rek, een sjerp over de schouder etc.); *kasampiran*, omhangen met.

sampoén, 1) k. van *wis*; 2) k. van *adja*.

sampoer, danssjerp; zie *tiba*.

sampoerna, volmaakt, compleet.

sanadjan, *sanadyan*, ofschoon, ook al.

sanak sadoeloer, k. *sanak sadèrèk*, naaste bloedverwanten.

sandal, sandaal.

sandang, kleeding; *sandangan*, id.; *njandang*, dragen (kleeding); *nandang*, dragen, te dragen hebben (verdriet e.d.).

sandé zie *woeroeng*.

sandika, zooals U beveelt; om U te dienen; „sandika” zeggen.

sanding, naast (zitten); *njanding*, bij, naast iets (gaan) zitten, naast iets leggen; *njandingi*, ergens iets naast zetten.

sandja, *sandjan*, aanloopen bij, buurten.

sandjata zie *bedil*.

sandoewoeré zie *doewoer*.

sanès zie *lîja*.

sanga, negen.

sangat, stonde, tijdstip v. d. dag; ook: goede tijdstip voor belangrijke verichtingen, met behulp van wichel-tabellen (*pétoengan*) berekend.

sanget zie *banget*.

sangga, k. *sanggi*, ophouden m. d. hand; — *oewang*, zijn kin met de hand(en) steunen; — *roenggi*, argwanend, niet vertrouwend; (a)*njangga*, k. (a)*njanggi*, op de hand(en) dragen b.v. presenteerblad; *njangga gawé*, k. *njanggi damel*, voor een plechtigheid of feest te zorgen hebben; *njangga padjeg*, k. *njanggi paos*, belasting opbrengen; (se)*sanggan*; k. (se)*sanggèn*, verplichting, plicht, taak.

sangkala, *sengkala*, chronogram; *sinengkalan*, voorzien van of uitgedrukt in een chronogram. In dit geval is het chronogram: *nabda*, spreken = 7 (woorden voor stem), *djoe*, daemon = 5, *toetoer*, mededeeling = 7 (als boven); *ardja*, welvarend = 1. Aangezien chronogrammen gewoonlijk van achter naar voren gelezen moeten worden, staat hier dus: 1757 (A.J.).

sangkep, volledig, compleet.

sangkoet, zich (trachten te) slingeren om (vliegertouw); *sangkoetan* zie *pandjer*; *kasangkoet*, in iets betrokken (geraakt).

sangoe, alles wat men voor de reis meeneemt: geld en levensmiddelen; (a)*njangoni*, iemand op reis meegeven (geld, eten of zegen); — *slamet*, k. — *wiloedjeng*, iemand goede reis wenschen; *sangon*, reisvoorraad, reisgeld bij zich hebben.

sangsaja, 1) = *saja*, meer en meer; *sangsaja...*, *sangsaja...*, hoe (langer) ..., hoe (meer) ...; 2) moeite, zorg; *déné karsa tedakan ingkang lampah sangsaja*, dat U dezen moeilijken tocht hebt willen ondernemen.

sangsang, (ook: *tangsang*) ergens (blijven) hangen of steken (b.v. vlieger in een boom); *ketangsang*, blijven hangen, verward raken in; *nang-sangaké*, doen blijven hangen, verward doen raken.

sangsara, lijden, leed; *kasangsaran*, leed, ellende.

sanjata = *njata*, waar, echt.

santen, klappermelk.

santer, snel stroomend; ernstig (v. ziekte).

santijo, Chin. zijden stof, shantong.

santoen zie *salin*.

santosa, sterk, stevig.

santri, leerling v. e. godsdienstschool (*pesantrèn*).

saoedara = *soedara*, broeder; ook als aanspraak: vriend!

saoer, *njaoeri*, antwoorden op; terugbetalen (gew. *njaoer*).

saoet, *njaoet*, 1) naar iets happen of bijten; 2) antwoorden (Mal. *menja-oet*).

sauto, Chineesche vleeschsoep.

sapa, k. *sinten*, wie?; *njapa*, k. *njinten*, wie is daar? roepen; *sapa-sapa*, wie dan ook; *sapa baé*, k. *sinten kémawon*, wie ook maar.

sapélé, simpel, onbelangrijk, nietig.

sapenoenggalané zie *toenggal*.

sapi, k. *lemboe*, koe.

sapoedenda, straf, tuchtiging.

sapoet, bedekt, bestreken; — *prantining omah*, huisraad; alle toebehooren v. e. huis; *semapoet*, *soemapoet*, in zwijm vallen.

sapoetangan zie *katjoe*.

sapréné k. *sapriki*, tot nu toe; ook: *ičkan sapréné*, k. *doemoegi sapriki*.

sapriki zie *sapréné*.

saptangan, verkorting van *sapoetangan*, zie *katjoe*.

sapta wara zie *pantjawara*.

sarab, *di* —, opgehapt worden; bedreigt (vlieger door vlieger v. e. ander).

sarah, (op het water drijvend) vuil.

sarak, de godsdienstige wet; zie *moerang*.

sarana, *srana*, middel; door middel van.

saranta, *sranta*; k. *s(a)rantos*, kalm, geduld(ig); *ora* —, ongeduldig.

sarantos zie *saranta*.

sarapan, ontbijten.

saras zie *waras*.

sardjana, geleerde, deskundige.

saré, k. i. van *toeroe*; *pasaréan*, 1) slaapplaats, k. i. van *patoeron*, k. *patileman*; 2) graf (k. i. van ng. k. *(pa)-koeboeran*); *soemaré*, begraven liggen.

sarèh, kalm, rustig (van gemoed en van gedrag).

sareng zie *bareng*.

sarèwèh, *pating* —, overal in stroompjes loopen (v. water).

sari, 1) quintessence; 2) stuifmeel.

sarodja, *sinarodja*, goed voorzien; compleet gemaakt.

saroe, ongepast, niet fatsoenlijk; — *sikoe*, wrevel en toorn; *njaroe*, storen; aanstoot nemen aan.

saroeng, sarong (kain, tot rok genaaid).

sarwa, k. *sarwi*, alle, alles; — *anjar*, alles nieuw.

sasab, bedekking; *sinasaban*, bedekt, toegedekt.

sasadéjan zie *edol*.

sasar, *kesasar*, verdwaald.

sasat = *prasasat*.

sasi, k. *woelan*, maand.

sasmita, waarschuwing, sein, wenk; *sinasmitan*, een wenk gekregen hebbende.

sastra, kw. letter, schrift; geschrift.

sata zie *tembako*.

satak, oude muntwaarde, 100 duiten = 83½ ct. (zie *toena*).

saté, kleine stukjes schapen- of geitenvleesch, gekruid, aan een stokje (*soendoek*) geregen en geroosterd.

sato, dier; *pasatoan*, berekening met wicbeltabellen (*pétoengan*); *poenapa* — *ipoen saé*? valt de berekening met de wicbeltabellen wel goed uit?

satoes zie *atoes*.

satrija, man van adel, ridder; *sinatrija*, idem.

satroe, (persoonlijke) vijand; *njatroe*, iem. als vijand beschouwen of behandelen; *satron*, in vijandschap leven; elkaars vijanden zijn; zegsw.: *satroe ana ing* (of *moengging*) *tjangklakan*, lett. een vijand onder den oksel hebben, ongeveer het Ned.: een adder aan de borst koesteren.

sawab, (goede) invloed; *njawabi*, gunstig beïnvloeden.

sawah, k. *sabin*, rijstveld.

sawang, *njarwang*, bekijken, beschouwen; (*se*)*sawangan*, gezicht, kijkje.

sawat, *disawataké* weggeworpen worden; zegsw.: *kaja* —, als weggeworpen = heel snel.

saweg zie *lagi*.

sawelas, elf.

sawer zie *oela*.

sawidji, = *sidji*, k. *satoenggal*, één;

- anoedjoe sawidji(ning) dina*, eens op een dag, op zekeren dag.
- sawijah**, de eerste de beste; *sawijah-wijah*, met verachting, naar willekeur.
- sawitan**, een stel vormend, van hetzelfde batikpatroon (kain en hoofddoek).
- sawoeng** zie *djago*.
- sawoer**, rondstrooien, inzonderheid van geldstukken die uitgestrooid worden bij een begrafenis; *soemawoer*, verspreid liggen.
- se-** zie *sa-*.
- sebal**, *njebal*, afwijken, gaan buiten.
- sebar**, *njebbar*, strooien; zaaien; *soemebbar*, zich verbreiden.
- sebawa** zie *sabawa*.
- sebel**, ongelukkig zijn, pech hebben; *kasebelan*, ongeluk, tegenslag.
- seboel**, *njeboelaké*, wegblazen.
- seboet**, uitroep; *njeboet*, 1) roepen; noemen; vermelden; Gods naam aanroepen; 2) zijn leeftijd in aanmerking nemen.
- sebrot**, *njebrot*, afrukken, wegrooven.
- séda** zie *pati*.
- Sedana**, met Sri een paar vormend; beschouwd als symbool van voorspoed.
- sedeng**, 1) voldoende, genoeg; *se(me)-deng*, id.; 2) middelmatig; 3) in den tijd dat, terwijl, wanneer.
- sedèrèk** zie *sadoeloer*.
- sedih**, verdrietig.
- sédjé**, k. *sanès*, anders, andere.
- sedoewa**, *sidoewa*, met den arm op den grond steunen (zittende op den grond).
- sedot** (= *serot*) *njedot*, zuigen aan, trekken aan (sigaar e.d.).
- sedyà**, wensch(en), voornemen; *soemedyà*, van plan zijn.
- sega**, k. *sekoel*, gekookte rijst. Op verschillende wijzen bereid: — *brok*, zoo maar op een hoop(?); — *golong*, tot ballen gerolde rijst; — *gorèng* = *nasi gorèng* (eig. gebakken rijst); — *liwet*, met kokosmelk gekookt; — *lojang*, met *santen* opgekookte oude droge rijst; — *megana*, kegelvormige kluit rijst, met groenten, vleesch, visch of ei gevuld; — *wadang*, rijst v. d. vorigen dag.
- segah** zie *soegoeh*.
- sègel**, zegel; *kertas* —, gezegeld papier.
- seger**, frisch.
- sèh**, zeg!
- sekaot**, schout; hoofd v. d. politie.
- sekar** zie 1) *kembang*; 2) *tembang*.
- sekar-waroe**, een prop bovenop een pajoeng in den vorm v. e. waroebloem, gemaakt van wit katoen.
- sekel**, kw. bezorgd; bedroefd.
- sèket**, 50.
- sekètèng**, poort.
- sekoel** zie *sega*.
- sekolah**, school gaan; *boten sekolah* *boten sekolèh*, heelemaal niet schoolgegaan.
- sékretaris**, secretaris.
- seksi**, *saksi*, getuige; *neksèni*, getuige zijn van.
- sekti**, met bovenmenselijke kracht begaafd; *kasektèn*, bovenmenselijke kracht.
- sela**, tusschenruimte; (*a*) *njelani*, in de rede vallen.
- séla** zie *watoe*.
- selak**, *kaselak*, na er aan toe zijn; te spoedig; plots, *selak dientèni kok grenang-greneng waé*, straks wachten ze nog op je en je staat hier maar te mopperen; *koela ketinggal ndomblong, kaselak...*, ik leek wat verbouwereerd, en plots...
- selamoer**, *slamoer*; *njelamoer*, onder een andere gedaante, vermomd.
- selang**, k. *samboet*; leenen (ter leen vragen).
- sélat**, Mal. *silat*, vechten (ook bij wijze van spel) onder toepassing van gereglementeerde afweer- en aanvalstechniek.
- sèlèh**, (neer)leggen, plaatsen, zetten; *disèlèh(aké)*, neergelegd worden; *panjèlèh*, het neerleggen.
- seler**, *di-*, stilletjes weggetrokken, weggekaapt worden.
- selir**, bijvrouw; *njelir*, een bijvrouw nemen.
- séloeman**, *siloeman*, geest; (*a*) *njèloeman*, onzichtbaar zijn.
- s(e)lop**, slof, muilen.
- selot**, *selot-seloté*, op den duur.
- sémah** zie *somah*.
- semaja** zie *samaja*.
- semana**, k. *semanten*, zooveel; *nalika* —, te dien tijde, op dat tijdstip.

semanger, fraai.

semanta, *disemantakaké*, er wordt navraag gedaan naar.

semapoet, *soemapoet* zie *sapoet*.

Semar, vader van Garèng en Pétroek, doch zonder vrouw; een goddelijk wezen, n.l. oudere broeder van Bařara Goeroe, en ongeslachtelijk. Hij en zijn zonen zijn de *panakawans* (lijfbedienden) van de Panřawa's, en treden in den regel in het gevolg van hunne meesters op, dikwijls hun daden becritiseerende en belachelijk makende, doch ook als raadgevers. In uitersten nood brengt Semar, die accèss tot Bařara Goeroe heeft, steeds uitkomst. Semar wordt voorgesteld als een zeer korte, gedrongen figuur met een platten neus, spleetogen, en een grooten mond met twee tanden. Een machtig wapen is zijn *entoet* (veest) waarmee hij alles wegblaast.

semarap = *soemerap*? weten, begrijpen.

semar-mendem, kleefrijstkoekje met vleesch er in.

sembada, goed geproportionneerd; passend, geschikt; *njembadani*, 1) evenredig zijn aan; evenaren; 2) inwilligen (verzoek); bevredigen (wensch); *kasembadan*, 1) evenredig aan; 2) ingewilligd.

sembah, eerbiedige groet; *nembah* of *njembah*, die groet brengen; *panembahan*, eig. voorwerp van hulde; als aanspraak: Uw eerwaarde.

sembarang, *wong sembarangan*, een gewoon mensch; de eerste de beste.

sembelèh, *njembelèh*, slachten.

sembet, kleeding (kains enz.).

sembir, toespeling; *sisip-sembiré* zie *sisip*.

semboeh, *semboehan*, *semboewan*, voor de tweede keer gebatikt en bewerkt.

sembrama, welkomstgroet; (*a*) *nembrama*, verwelkomen.

sembrana, achteloos, lichtvaardig.

semedengan zie *sedeng*.

semèdi, *samadi*, religieuze concentratie, meditatie.

semélah, verbastering van *bismillah*, in den naam v. God, gezegd voor men iets begint, voor het eten of drinken, enz.

seméné zie *saméné*.

semoe, gelaatsuitdrukking; uiterlijk; met het uiterlijk van, zwemend naar; *semoené*, naar het schijnt; *njemoni*, toespelingen maken, iem. indirect vermanen of bespotten; *pasemon*, 1) gelaatsuitdrukking; 2) toespeling, zinnebeeld.

semoer, gesmoord, gestoofd (vleesch).

semoet, mier.

semoewa zie *samoea*.

semonten zie *samono*.

sempal, afbreken, -knappen, -scheuren; zie *blarak*.

semprong, koker, buis; lampeglas; verrekijker.

semriwing zie *sriwing*.

sèn, cent.

senak-senik, *senag-senig*, onrustig; angstig.

sénapati, legeraanvoerder.

sendal, *njenđal*, een ruk geven aan.

sendika = *sandika*.

séndok, k. i. *lantaran*, lepel.

senéndjong, dooreengemengd (spijzen); — *gođog*, allerhande (gemengde koekjes); allerlei gekookte spijzen (door elkaar); mengelmoes, ratjetoe.

seneng, in z'n schik met; genoeg (scheppen) in, houden van; *damel — ing ati*, iemand opvroolijken; *seneng-seneng*, zich vermaken(de); *njeneng-njeneng ati*, het verdriet doen vergeten; *njenengaké ati*, het iemand naar den zin maken; *disenengi*, geliefd, gewild.

sèng, zink(en).

sengadja, opzettelijk (doen).

sengak, scherp, prikkelend, ook fig.

sengap, *njengap*, afsnauwen.

senggang zie *waras*.

senggoeh, *disenggoeh*, gehouden worden voor, aangemerkt worden als.

sénggol zie *gepok*; *njénggol*, even aanstooten.

senggroek-senggroek, *nangis* —, snotteren.

sengir, naar terpentijn riekend en smakend; zie *pelem*.

sengit, haat.

sengka, *njengkakaké*, forceeren, spoed achter iets zetten.

sengkala zie *sangkala*.

sengkang zie *soeweng*.
sengkeran zie *koeroeng*.
sengklik-sengklik, met de armen slingerend loopen.
sengkrèk, *njengkrèk*, steil oplopend.
sengsem, behagen scheppend in; *kasengsem*, geheel onder de bekoring van, opgaande in; *padoenoengan kasengseman*, lievelingsplekje.
sentak, barsche woorden; *disentak*, boos toegesproken worden; *kaja disentak-sentak*, gezegd van harde plotseling opklinkende geluiden, als een schaterlach of gejuich.
sentana, familielid van vorstelijk of hoogadellijk persoon; *mantri kasentanana*, een mantri die zijn betrekking aan zijn hooge geboorte dankt.
sentèg, *sentègan*, bal stooten (op de kermis; een hazardspel).
sentijar-sentijer, heen en weer (bv. fietsen).
sentil, 1) huig; 2) trekker (v. geweer e.d.); (*a*)*njentil*, afschieten.
sentit, geluid v. e. fluit; *njentit*, fluiten (v. locomotief).
senjong (slaap)kamer.
sèp, chef.
Sepanjol, Spaansch, Spanjaard.
sepatoe, schoen; *sepaton*, schoenen dragend, met schoenen aan.
sepèk(k)oek zie *koewih*.
sepen zie *sepi*.
sepi, k. *sepen*, 1) eenzaam; 2) gevolgd door *ing*: volstrekt zonder..., b.v. *sepen ing pawartos*, volstrekt zonder bericht.
sepet, 1) kokosvezel; 2) wrang (v. smaak); *njepet-njepeti*, wrang maken, (stemming) bederven.
sepir, cipier; *di-*, gevangen gezet; *sepiran*, gevangenis.
sepisal, speciaal; *disepisalaké*, speciaal bestemd zijn (worden) voor.
sepoeh zie *toewa*.
sepoer, Ned. spoor: spoorwegen, trein; — *kilat*, lett. bliksemtrein; sneltrein.
sepréné, k. *sepriki*, tot nu toe.
serap zie *soeroep*.
serat zie *lajang*.
sèrèn, zijn werk neerleggen.
serep zie *soeroep*.
seret, stroef; er moeilijk uitkomen (van

woorden); haperen (stem); *goeloené* —, een prop i. d. keel krijgen.
serèt (zie ook: *awar-awar*); *njerèt*, opium schuiven; *scrètan*, aan het opium schuiven zijn; *papan* —, plaats waar men opium schuift.
serik, zich gekrenkt, beleedigd voelen.
seroe, hard, luid.
ses zie *rokok*.
sesak, nauw, benauwd.
seseg, dicht op elkaar; *sesezan*, in versneld tempo (Jav. muziek).
sesep, *nesepe*, 1) inzuigen, opzuigen, absorberen; 2) k. van *noesoe*, a. d. borst zuigen.
sésoek zie *ésoek*.
sesoepé zie *ali-ali*.
set, sst!
séta (kw.) wit.
setagèn, buikband.
Stamboel = Istanboel = Konstantinopel; *koemiði* —, het Maleische tooneel.
sétan, duivel.
setatsijoen, station.
setirman, stuurman.
setlika, *setrika*, strijkijzer; *setlikan*, *setrikan*, gestreken.
Setoe, Zaterdag.
setoem, stoom; *baita* —, stoomboot.
setoen-setoen, eigenlijk moest toch; veeleer; liever.
setoeteran, *setoteran*, spelen met Europ. speelkaarten.
setoker, stoker.
setop, stop; stilstaan.
setori, gekibbel; gezanik.
setoteran = *setoeteran*.
setroep, (stroop) limonadesiroop.
setya, vrouw; *njetyani*, trouw zijn aan; vertrouwen stellen in; *prasetya*, (trouw) beloven.
Setyaboma, vrouw van Kresna.
séwa, huur; *njéwa*, huren; *njéwakaké*, verhuren.
sèwoe zie *éwoe*.
si, k. *poen*, bep. lidwoord vóór een eigennaam of betiteling; *poen kakang*, de oudere broeder; ik (man t.a.v. zijn vrouw).
sida, k. *sijos*, werkelijk geschieden; zoover komen dat.
sidekah, vrome gift, aalmoes; heilmaaltijd.

sidem, stil; *kasiðem*, stil gehouden, in den doofpot gestopt.
sidepowal, verbastering van: zijden voile.
sidji, k. *satoenggal*, één; *sidji-sidjiné*, k. *satoenggal-satoenggalipoen*, elk afzonderlijk; *sidji lan sidjiné*, k. *satoenggal lan satoenggalipoen*, de een en de ander.
sigar, gespleten, in tweeën.
sigarèt, sigaret.
sigi, *disigèni*, gewantrouwd.
sigra, kw. snel, vlug; dadelijk.
sih, liefde, gunst; *kasijan*, gunsteling, lieveling; *kekasih*, geliefde, gunsteling.
sija, Jav. wreed(heid), hard, onbillijk; *sija-sija*, soms in de Mal. bet.: nutteloos; roekeloos; nonchalant.
sijang zie *awan*.
sik, verkorting van *ðisik*, eerst.
sikatan zie *manoeik*.
sikep, *di-*, met de armen omkneld (overmeesterd).
sikepan, donkere lakensche (staatsie) jas.
sikil, k. *soekoe*, k. i. *sampéjan*, voet.
sikoe, toorn (uit hoofde van vergrijp); *saroe sikoe*, wrevel en toorn.
sikoet, elleboog; *njikoet*, m. d. elleboog stooten (vaak als waarschuwing).
sila, met gevouwen en gekruiste beenen plat op den grond zitten.
silib, slinksch, achterbaksch; *lakoe sesi-liban*, achterbaksche handelingen.
silih, k. *samboet*, leenen van; *njilih*, k. *njamboet*, idem; *panjilih*, k. *panjam-boet*, het leenen.
silsilan, onrustig, beweeglijk (zijn).
sima zie *matjan*.
simbah = *si embah*, (mijn) grootvader.
simbok = *si embok*, (mijn) moeder.
simpang, *njimpang*, afwijken, uitwijken, opzij gaan.
simpen, bewaren, in voorraad hebben; *panjimpen*, het bewaren; *simpenan*, voorraad, reserve.
sinder, (Europ.) opzichter, opziener; *sinderan*, het huis v. d. opzichter.
sindjang zie *djarik*.
sindoer, smalle, lichtroode lap met witte rand, soms als onderdeel v. d. kleeding, soms als versiering gebruikt

bij feestelijke gebeurtenissen of plechtigheden.
sing, k. *inggang*, 1) die, dat; degene die; *ana sing*, k. *wonten inggang*, sommige(en); herhaald: sommige(n)..., andere(n)...; *inggang garwa*, de, Uw echtgenoot; *inggang poetra*, het, Uw kind; 2) ter vorming van bevelen en aansporingen, vóór een bijv. nwd.: *sing kena iwaké*, laat de visch gevangen worden!; 3) niet; *sing-sing* = *ora-ora*, k. *boten-boten*, onzin.
singha, oudere vorm van *singa*, leeuw.
singgang(-singgang); *di-*, weggejaagd, afgesnauwd.
Singkèk, volbloed Chinees.
singkir, *njingkiraké*, opzij zetten, verwijderen; *njingkiri*, mijden; uit den weg gaan voor; ontwijken.
singsot, (met den mond) fluiten.
sinten zie *sapa*.
sinting, een kwastje opzij als versiering v. e. vlieger; *sinjangan*, voorzien v. e. *sinjing*.
sipat, 1) richtlijn, rechte lijn; — *koe-ping*, gezegd van iem. die hard loopt; lett. de beenen in één lijn met de ooren; 2) eigenschap; de eigenschap bezitten; — *rahman rahim*, lett. die de eigg. genadig en barmhartig bezit; — *songsong*, gekenmerkt door een *song-song*.
sipeng zie *inep*.
sir, wensch, begeerte; *sirsiran*, voorwerp van verlangen.
sira, (kw.) gij, U.
sirah, zie *endas*.
siram, overgieten; ook k. i. van *adoes*; *njirami*, begieten, besproeien.
sirep, stil zijn; (*wajah*) — *wong*, k. (*wantji*) — *tjang*, bedtijd voor groote menschen (± half elf).
sirna, verdwijnen; verdwenen, verdeld; *njirnakaké*, vernietigen, verdelen.
sisih, (zij)kant; *kalihwelas sisih*, aan elken kant 12; *nisih*, ter zijde gaan; de kant houden; *nisihé*, op zij gaan voor.
sisilih, (kw.) naam, bijnaam; a— *asma*, hij kreeg den bijnaam van.
sisip, fout, verkeerd; — *sembiré*, er be-

- hoeft slechts weinig te gebeuren of (zie *loepoet*).
- sitèng**, halve cent.
- siti** zie *lemah*.
- sit-soewit**, klanknab. v. fluiten m. d. mond.
- siwi**, kw. zoon.
- sladah**, salade.
- slamet**, k. *wiloedjeng*, k. i. *soegeng*, welvarend, gezond, ongedeerd, in leven; *slametan*, k. *wiloedjengan*, heilmaaltijd (geven); *kaslametan*, k. *kawiloedjengan*, k. i. *kasoeengan*, welzijn; zie verder *sangoe*.
- slawat**, belooning voor de diensten v. e. deskundige bij godsdienstige feestjes en plechtigheden.
- slebar**, *pating* —, overal verspreid.
- slempit**, tusschen iets gestoken; *pating* —, overal in gestoken, verstopt.
- sléndang**, schouderdoek v. vrouwen, dikwijls als draagdoek gebruikt.
- slepa**, taschje, gevlochten zakje (voor sirihsnoodigheden).
- slepèn**, sigarettenkoker (gevlochten).
- slèwèng**, *njlèwèng*, v. d. goeden weg af; niet rechthout, achteloos te werk gaan; *s(a)lèwèngan*, niet recht toe recht aan gaan; gemakkelijk af te leiden; achteloos.
- slib**, Ned. slippen (tengevolge v. d. gladheid v. d. weg).
- Sliper**, Carl Schlieper, destijds te Batavia een bekende importzaak van gereedschappen en ijzerwaren.
- sliri**, *pating* —, af en aan (v. verkeer).
- sliring**, *sliringan*, elkaar rakelings voorbij gaan.
- sloki**, (Ned. slokje) glas (sterke drank), borrel.
- slop**, slof, muil; — *djlinggring*, id. met hooge hakken.
- sobat**, vriend.
- Soebali**, apenvorst, broeder en tegenstander van Soegriwa; door Rama, Soegriwa's bondgenoot, in den strijd gedood.
- soebsidi**, subsidie.
- soeda**, minder worden; *njoeda*, vermindere(n) (tr.); *njoeda-njoeda*, steeds verminderen.
- soedagar**, koopman.
- soedija** zie *sadija*.
- soedjana**, argwaan, achterdocht(ig).
- soedji** zie *pantjak*.
- soedjoenè** zie *toedjoe(nè)*.
- soedoek**, 1) steek; 2) steekwapen, degen; — *salira*, zelfmoord plegen.
- soedjoeng**, leger; hol; ook kleinerend voor: huis.
- soedra**, laag van stand; armoedig; — *papa*, laag, gemeen.
- soegal**, ruw, norsch.
- soegeng** zie *slamet*.
- soegih**, rijk; — *aras-arsen*, erg lui; volstrekt geen zin hebbende in; *kasoe-gihan*, rijkdom.
- soegoeh**, k. *segah*, onthaal; wat men een gast voorziet; *njoegoeh*, k. *njegah*, een gast onthalen; *pasegoeh*, k. *pasegah*, onthaal; *sesoegoeh*, k. *sesegah*, id.
- Soegriwa**, broeder van Soebali en van Andjani, moeder van Anoman; apenvorst, die Rama behulpzaam was bij het herkrigen van Sinta, zijn vrouw, geschaakt door Rahwana.
- soeh**, ring, band (b. v. om een bezem).
- soehoën**, op het hoofd dragen; *Ingkang Sinoehoën*, ongeveer: Zijne Hoogheid.
- soek**, verkorting v. *ésoek* of van *bésoek*.
- soeka**, 1) blij, verheugd; — *bingah*, blij en verheugd; *kasoekean*, zich vermaken; kaartspelen; 2) k. van *awèh*, geven; *njoekani*, geven; *kasoekeanan*, (ten geschenke) krijgen.
- soekarta**, *sinoekarta*, versierd.
- soeket**, k. *roempoet*, gras; *paseketan*, gras(veld).
- soekma**, ziel.
- soekoe** zie *sikil*.
- soekoer**, als uitroep: Goddank! gelukkig! Des te beter!; — *bagé sèwoe*, ik zou mij 1000 X gelukkig prijzen wanneer...; *njoekoeraké*, „goddank” zeggen; ook wel: genieten in andermans leed; leedvermaak hebben.
- soe(k)tji**, heilig, rein.
- soelaja**, verschillend; in strijd met; *pasoealajan*, geschil, ruzie.
- soelam**, *njoelam*, borduren; *soelaman*, borduursel; geborduurd, bestikt.
- soelap**, verblind door sterk licht; *njoelap*, goochelen; *soelapan*, goochelarij.

soeloeh, toorts; *djoeroe penjoeloeh*, toortsdrager; voorlichter.

soeloek, 1) mystiek gedicht; 2) gezang v. d. *dalang* bij wajangvertooning; of: het gezongene zelf.

soemangga, k. m. *mangga*, 1) k. van *ajo*; 2) als-'t-U-belieft (bij het aanbieden en uitnoodigen); *njoemanggakaké* overlaten aan.

Soematra, Sumatra.

soembar, uitdagen, uitdaging.

soemèh, vriendelijk.

soemelang, beducht, ongerust; *njoemelangi*, zorg baren, ernstig zijn.

soemerep zie *weroeh*.

soemoer, waterput.

soemrepet zie *prepet*.

soendoek zie *saté*.

soengdoel, reiken tot, stooten tegen iets dat boven zit (plafond, luchtruim etc.); — *ngawijat*, lett. aan den hemel stootend; zeer hoog; — *poejoeh*, hoog opgevoerd; hoog i. d. lucht.

soeng, geven; *sinoeng(an)*, krijgen; be-giftigd met.

soengapan, monding; uitwatering.

soengkawa, bedroefd

soengkem, *soemoengkem*, zich voor iem.'s voeten werpen (als huldebe-toon; (a)*njoengkemi*, idem.

soengsang, onderste boven, op zijn kop.

soengsoem, merg; zie *djenang*.

soenoe, glans; *soemoenoe*, glanzes.

soentak, *njoentak*, *noentak*, uitstorten, omkiepen; *noentak*, ook k. van *moetah*, braken.

soentroet, een somber gezicht trekken.

soepados zie *soepaja*.

soepaja, k. *soepados*, opdat.

soépé zie *lali*.

soepena zie *impi*.

soepir, chauffeur.

soeradaoë, (Europ.) soldaat.

soerak, juichen.

Soeralaja, godenverblijf; „hoogere re-gionen”.

soerambi, *sarambi*, *s(e)rambi*, voorzaal, hal.

soeraos zie *soerasa*.

soerasa, k. *soeraos*, inhoud v. geschrift of gesprek.

soerem, verduisterd, verbleekt; *anjoe-*

remaké, verduisteren; doen verblee-ken.

Soerja, de zonnegod.

soerja zie *srengéngé*.

soeroeh, k. *sedah*, sirih(blad).

soeroep, k. *serap*, *serep*, binnengaan; ondergaan (zon); *wantji soeroep (srengéngé)*; k. *wantji serap (soerja)*, bij zonsondergang; *soemoeroep*, k. *soemerep*, weten; *disoeroepi*, men krijgt iets binnen; men (komt of) stelt zich op de hoogte van iets; *kaseroeroepan*, k. *kaserepan*, bezeten; *sesoeroepan*, k. *seserepan*, kennis, we-tenschap.

soeroet, *soeroed*, ebben, eb; ook k. i. van *mati*.

soerti, voorzorg(smaatregelen nemen).

soesah, 1) (als k. wel *sisah*, en als k. i. *sekel*) verdriet, moeite, zorg; *noesah-aké*, verdriet veroorzaken, last be-zorgen; *kasoesahan*, verdriet, droef-heid; zorg; 2) altijd voorafgegaan door *ora*, k. *boten*: het behoeft niet, onnoodig...

soesila, zedig(heid), goed gedrag; *ka-soesilan*, welgemanierdheid.

soesoe, 1) borst (vrouw), k. i. *premba-joen*; *noesoe*, k. *nesep*, zuigen (v. kin-deren en jonge dieren); 2) melk; 3) *kasoesoe*, k. *kasesa*, haastig.

soesoek, 1) wisselgeld, dat teruggegeven wordt; 2) — *konké*, haarspeld.

soesoel, *noesoel*, *njoesoel*, achterna gaan, inhalen, afhalen.

soesoer, k. *panasar*, pruim(tabak).

soesoet, *soesoed*, afgefallen, vermagerd.

soeta, kw., kind, zoon; zie ook: *blaka*.

soetik, geen zin, lust hebben.

soetra, zijde (stof); — *diwangga*, een roode zijden stof.

soewadi, k. *soewados*; *doedoe soewadi-né*, k. *dédé soewadosipoen*, niet ge-woon, verdacht.

soewala, tegenstand bieden .

soewara zie *swara*.

soewarga, *soewargi* zie *swarga*.

soewawa, k. *soewawi*; *njoewawani*, k. *njoewawèni*, toestemmen; inwilligen.

soewawi, alstublieft!; vooruit maar.

soewé, k. *dangoe*, lang (v. tijdsduur); *sasoewéné*, k. *sadangoenipoen*, gedu-rende al den tijd dat, zoolang als;

- soewé-soewé*, k. *dangoe-dangoe*, op den duur, ten slotte.
- soeweng**, k. *sengkang*, oorknop, -krab.
- soewoek**, zwijgen; ophouden (muziek); *di-*, stopgezet worden.
- soewoen** zie *djaloeck*.
- soewoeng**, leeg; onbewoond.
- soewoer**, *misoewoer*, befaamd; beroemd.
- sok**, 1) *ngesok*, storten, uitgieten; *kasok*, uitgegoten worden, zich in een stroom uitstorten, zodoende: uitgeput (raken); overstelpend; 2) (k. *asring*), soms, nog al eens; *sok mengkonoa*, k. *sok makatena*, in dat geval; *adja sok...*, k. *sampoén sok...*, je moet niet..., maak er geen gewoonte van om....
- soklat**, chocolade.
- solah**, beweging; — *barwa*, gedrag, optreden, houding; — *tingkah*, bewegingen, gedragingen.
- somah**, k. *sémah*, 1) echtgenoot; 2) getrouwd zijn; 'n gezin hebben; 3) huisgezin (bij telling).
- songkèl**, breekijzer; *sinongkèl*, opengebroken.
- songsong** zie *pajoeng*.
- sontan-santoen** zie *salin*.
- sop**, Europ. soep.
- sor**, zie *asor*, *isor*.
- sora**, hard.
- sorah**, *sesorah*, *sosorah*, redevoering (houden).
- soré**, k. *sonten*, namiddag, avond; *so-réné*, k. *sontenipoen*, de namiddag, avond daarop.
- soroh**, overgeven, aanbieden; *dipoen sorohaken dateng tjangkemipoen mantri*, hij duwde het den mantri onder den neus.
- sosog**, mandje a. e. bamboestaak.
- sosot**, scheldwoord; *nosotaké*, iem. uitscheiden.
- sofo**, stomp, stoot; *njofo*, stompen (m. d. vuist).
- soetya**, edelsteen; *sosotya*, meerv.
- sowan**, voor een hoog persoon verschijnen, dezen bezoeken, op audiëntie gaan; *disowanaké*, men laat verschijnen voor (hoogere); *oepatjara pasowan*, waardigheidssteekenen, die bij een audiëntie meegaan.
- sowang-sowang(an)**, elk afzonderlijk; a —, idem.
- srabi**, pannekoek.
- srah**, (zich) overgeven; overlaten; *srahan*, het overgelatene, (als aandeel) verstrekte (hier als syn. van *barwon*).
- srambi** zie *soerambi*.
- srana** zie *sarana*.
- srantos** zie *saranta*.
- srawoeng**, *sesrawoengan*; omgang; omgang hebben met; elkaar kennen.
- sregep**, ijver(ig), vlijt(ig).
- srékal**, *njarékal*, verdraaien v. woorden of van de waarheid; *srékalen*, verdraaiing, v. woorden, v. d. waarheid.
- srémpang**, sjerp; bandelier.
- srengen**, boos zijn; *njrengeni*, iem. een standje geven.
- srengéngé**, k. *soerja*, zon.
- srè-sèt** (langgerekt), rrrts, van iets dat uitglijdt.
- Sri**, godin v. d. rijst, met Sedana als patroon v. d. voorspoed.
- srimanganti**, naam v. e. der poorten v. d. kraton.
- sriwing**, *semriwing* 1) ruischend; zacht, welluidend (v. stem); 2) frisch (b.v. v. d. smaak van pepermunt of kruidnagel).
- sroepat-sroepat**, slurpend geluid bij het drinken.
- sroetoe**, sigaar.
- sroewal**, k. i. *lantjangan*, broek.
- swara**, *soewara*, k. *s(oe)wanten*, geluid, stem; *njoewara*, *njwara*, k. *nj(oe)wanten*, geluid geven, spreken.
- swarga**, *soewarga*, k. *s(oe)wargi*, 1) hemel, paradijs; geluk; *soewargané wong toewa koewi ora kaja wong kang isih rinoeboeng ing anak poetoe*, voor een oud mensch is er geen grooter geluk dan omringd te zijn door kinderen en kleinkinderen; 2) wijlen, k. i. van *djenat*.
- ta**, (nadrukwijzer) toch.
- tabag**, *tinabag*, beschoeid.
- tabé**, eig. gezegd ter verontschuldiging, wanneer men iem. lastig valt; *pasang aliman* — (in wajangteksten) zooveel als: ik doe een beroep op Uwe toegeeflijkheid; zie ook: *tabik*.
- tabela**, doodkist.
- taberi**, vlijtig; *kataberèn*, vlijt.

tabet, nagelaten spoor.

tabik(an), begroeten, de hand geven (op zijn Europ.) (zie *salam*).

taboeh, het slaan op muziekinstrumenten; ook: klokslag: *wantji taboeh 8 éndjing*, om 8 uur 's morgens; *panaboeh*, het slaan, bespelen; de bespeler.

tađah, 1) opvangen; ook van slagen: pareeren; *nađahi dađa*, met de borst opvangen, volledig partij geven; *atađah nepsoe* (k. *doeka*), lett. toorn aanvaarden, d.w.z. zich schuldig bekennen, terechtwijzing aanvaarden; 2) portie, hoeveelheid eten of drank die men gebruikt; *pađađahan*, dien- of presenteerblad.

tadjem, rustig en ferm.

tahan, kunnen verdragen, bestand zijn tegen; *nahan*, tegenhouden; in hechtens nemen.

tahoe, e. s. v. stijve pudding (van soja-meel).

tail, gewicht (38,601 gram) van goud, opium enz.

tajoeb(an), dansen met een dansvrouw.

takad, ergens tegen kunnen.

takir, schaalte of bakje van (pisang)-blad.

takon, k. *takèn*, k. i. *dangoe*; *nakoni*, k. *nakèni*, iem. een vraag stellen; *nakokaké*, k. *nakèkakèn*, naar iets vragen; *pitakon*, k. *pitakèn*, vraag; *apitakon*, k. *apitakèn* een vraag stellen.

taksaka, kw. slang.

taksi, taxi.

takwa zie *klambi*.

talam, (Mal.) presenteerblad; — *pađađahan*, dienblad.

talang, goot; *ngisor* —, k. *nganđap* —, onder de dakgoot tusschen de pendapa en het daarachter gelegen huis, d. i. de eereplaats voor aanzienlijke of bejaarde personen.

t(a)latah, gebied, landstreek.

t(a)lèdek, dansvrouw.

talèn zie *tali*.

tali, 1) k. *tangsoel*, touw; *ditalèni*, vastgebonden (worden); *tali gotji*, verbindingstouw waarmee de vlieger a. h. touw vastzit; 2) of *talèn*, kwartje (*setali*).

talikoeng zie *tlikoeng*.

taloe, voorspel van gamelanmuziek bij wajangvertooning.

talontjongan, doordraven.

tama, doordringen; *namakaké (bođing)*, (met een mes) te lijf gaan; *kataman*, getroffen door; *ngoengoen déné ngantos kataman ing tindak kados makaten*, verbaasd dat men hem zulk een bejegening aandeed.

taman, (bloemen)tuin; *patamanan*, lusthof, park.

tamba, k. *djambi*, (genees)middel.

tambal, *nambal*, lappen, herstellen.

tamban, langzaam.

tambang, *praœe tambangan*, k. *baita t.*, veerboot; *panambang*, (gramm. term) achtervoegsel.

tambel, 1) waarmee men zich behelpt; noodhulp; — *boetoeh*, id.; 2) aanvulling; wat moet dienen om een bedrag vol te maken; *nambeli*, aanvullen; „bijspijkeren”.

tambir, een groote *tampah* (wan van gevlochten bamboe).

tamboeh, niet weten; doen alsof men niet weet.

tamoe zie *đajoh*.

tampa, k. *tampi*, ontvangen, krijgen; *nampani*, k. *nampèni*, ontvangen, in ontvangst nemen; overnemen; *nampakaké*, overhandigen.

tampah, wan.

tampakan, kweekbed.

tampang(an), toegeslagen, toegevouwen; in toegevouwen pakken (van inl. tabak, zooals zij op de markt komt).

tampi zie *tampa*.

tampik, *nampik*, versmaden, afwijzen.

tamplèk, (*tampèl*); *namplèk*, af- of wegslaan (met de hand).

tamtœ, stellig, beslist; *namtokaké*, vaststellen; *katamtokaké*, vastgesteld.

tanah, land.

tandja, bewijs, teeken; *nandakaké*, bewijs zijn dat.

tandang, 1) actie, optreden; — *tandoek*, id.; *nandang*, aanpakken (werk); 2) hulp bieden (bij een ongeval).

tandjng, opgewassen (zijn) tegen; zich meten met; weerga.

tandes, tot op den bodem, grondig.

tandja, 1) nuttig doel, bestemming; *toe-*

- mandja*, een bestemming krijgen; goed besteed; *ora* —, zinloos, onsamenvattend (van dronkemanspraak); 2) pootstok; *ditandja*, gepoot worden.
- tandjoeng**, naam v. e. boom, met sterfvormige geurige bloempjes; de jonge bladeren worden als tabak — onder toevoeging van *kemoekoës* (staartpeper) en andere specerijen — gerookt om een zuivere, mooie stem te krijgen.
- tandoek** zie *tandang*.
- tandoer**, k. *tanem*; *nandoer*, k. *nanem*, planten; *nandoeri*, k. *nanemi*, beplanten; *panandoer*, k. *pananem*, het planten; *tandoeran*, k. *taneman*, beplanting, plant; *tataneman*, (coll.) planten.
- tangalah** zie *Allah*.
- tangan**, k. i. *asta*, hand.
- tangga**, buurman, -vrouw; — *teparo*, k. — *tepalih*, naaste bureu; *nangga*, een buurpraatje gaan maken, buurten.
- tanggal**, ter aanduiding van datum, b.v. — *kaping 14*, den 14den; *tanggalan*, halvemaaenvormig.
- tanggap**, 1) ontvangen, gewillig aannemen; *mananggap*, aannemen; 2) laten vertellen, laten optreden; *tanggapan*, betaalde opvoering.
- tanggelan** zie *tanggoeng*.
- tanggoelang**, *nanngoelangi*, bestrijden; bedwingen; iem. verdedigen tegen.
- tanggoeng**, k. *tanggal*; 1) *nanngoeng*, k. *nannggel*, waarborgen, voor iets instaan; *tanggoengan*, k. *tanggelan*, dingen waarvoor men de verantwoording draagt; ambtsplichten; 2) slechts ten halve; middelsoort, middelmatig.
- tanggor**, aanbotsen tegen; *ketanggor*, opgelopen tegen; toevallig treffen; overkomen; ondervinden.
- tangi**, k. i. *woengoe*, opstaan.
- tangis**, gehuil, geweën; *nangis*, k. i. *moewoen*, huilen.
- tangkar**, *tangkar-toemangkar*, z. steeds voortplanten, uitbreiden.
- tangkep**, 1) tegen elkaar sluiten, van voorwerpen die op elkaar passen; *setangkep*, één stel, b.v. van Jav. suiker (die in gesmolten staat in een klapperdop gegoten is en als halve bol wordt verkocht); 2) stukken; van pangs: 2 *sisir*; van kopjes: 1 kop en schotel; 2) optreden, bejegening.
- tangkil**, *nanngkil*, zijn opwachting maken; *panangkilan*, audiëntieplaats (*paséban*).
- tangkis**, *nanngkis*, pareeren, afslaan.
- tangsang** zie *sangsang*.
- tangoel** zie *tali*.
- tani**, *wong* —, k. *tijang* —, landbouwer.
- tanpa**, zonder.
- tansah**, ononderbroken, voortdurend.
- tantang**, *nantang*, uitdagen.
- tanting**, *nanting*, met gestreken arm op of vasthouden; *ketanting*, opgetild, in de hoogte (gehouden); zie *grèg*.
- tantjeb**, *toemantjeb*, ingestoken, ingeplant zijn.
- taoe**, k. *naté*, ooit; wel eens; *doeroeng* —, k. *dèrèng naté*, nog nooit.
- taoen**, jaar; *taoenan*, 1) jaarfeest of verjaardag viereu; 2) jarenlang.
- tapa**, ascese (doen); *wong* —, ascet.
- tapak**, (voet)spoor.
- tapé**, gegiste kleefrijst (*ketan*) of cassave (*kaspé*).
- tapih**, k. i. *njangping*, kain voor vrouwen; *ditapihi*, voorzien v. e. *tapih*, gewikkeld in een *tapih*.
- tapis**, geheel en al; *toempes* —, geheel en al verdelgd.
- tapoek**, *di* —, op den mond geslagen (bestraffing).
- tar**, taart; *koewih* —, taart.
- t(a)radjang**, *n(a)radjang*, zich storten op, krachtig aanvallen.
- t(a)rantjag**, *n(a)rantjag*, vlug op of in iets klimmen.
- t(a)rètès**, *tin(a)rètès*, bezet met (juweelen).
- tarik**, *narik(i)*, trekken; ook: innen (belasting); — *kartjis*, entree heffen (tegen uitreiking van kaartjes); *ditariki kartjis*, men laat een kaartje betalen, men heft entree van; *ketarik*, getrokken; — *saka*, als gevolg van; *penarik*, het trekken; heffen; innen.
- tarik**, *atarik-tarik*, in rijen, achter elkaar.
- t(a)rima**, k. *t(a)rimah*; *n(a)rima*, k. *n(a)rimah*, 1) in dank aanvaarden; verhooren; 2) berusten in, genoegen nemen met; *pan(a)rima*, k. *pan(a)rimah*, dank; *gawé katrimaning awak-moe*, maakt dat men je dankbaar is; strekt je tot verdienste.

tarka, verdenking; *dí* —, verdacht worden.

taroeb, tijdelijk optrekje, voor een feestelijke gelegenheid opgericht

taroeng, k. *tangled*, vechten (v. dieren).

tas, verkorting van *mentas*.

tata, orde(lijk); *nata*, ordenen, regelen; *désa mawa tjara, negara mawa tata*, lett.: op het platteland heerscht de voorvaderlijke zede (de *adat*), in de stad de (bewuste) regeling; beteekenis: ieder gebied heeft zijn eigen gewoonten; 's lands wijs, 's lands eer; *sato bisa tata djalma*, een dier, dat zich als mensch kan gedragen; *tata-tjara*, gewoonten, gebruiken; *tata-tata*, toebereidselen maken; *sataata*, naar den regel, volgens de etiquette; *tatanan*, regeling.

tagag, onverschrokken.

tatakan, bakje, schoteltje (onder een glas).

tatakrama, k. *tatakrami*, (goede) manieren; wellevendheid.

tatanan, zie *tata*.

tatoe, (ge)wond; *ketaton*, verwond.

tawa, 1) k. *tawi*, te koop aanbieden; vragen of men iets hebben wil; *dita-wani*, k. *dipoen-taweni*, een vraag (in bovenbedoelden zin) tot zich gericht krijgen; *tinawanan*, k. *tinawènan*, idem; 2) *banjoe* —, k. *toja* —, zoet water.

tawoer, offer; *dados* —, als offer, zich opofferende.

tebah, uitkloppen, uitslaan.

tebeng, eig. bovenlicht (v. deur of venster); *ana* — *lawang djaba*, boven de buitendeur.

tebih, zie *adok*.

tebir, (Arab. *tabkir*): „Allahoe abkar” (God is groot) zeggen; *tebiran*, reciet van deze formule; zich met dit reciet onledig houden.

teboe, k. *rosan*, suikerriet.

teboes, *neboes*, lossen (pand); *teboesan*, 1) wat dient om in te lossen; 2) wat ingelost moet worden; hier: iets om bedreven euvelheden goed te maken.

tedak, zie *toeroen*.

tèdji, uitheemsch (= groot), van paarden.

téga, over zich kunnen verkrijgen; zoo

hard of wrede kunnen zijn dat men....

tegal(an), k. *tegil(an)*, droge akker.

tegel, kunnen aanzien (iets wreeds); koelbloedigheid.

teges, beteekenis; *tegesé*, k. *tegesipoen*, d.w.z.; *negesi*, beteekenis toekennen, verklaren.

tegesan, — *rokok*, k. — *ses*, sigarettenpeukje.

tèh, thee; *patèhan*, theetentje, plaats waar men thee schenkt (apart optrekje op het erf, bij feestelijkheden); ook: theegerei.

teka, 1) k. *dateng*, k. i. *rawoeh*, komen; *teka-teka*, *bandjoer*..., niet zoodra kom(t) men (je) aan, of...; *nekani*, k. *ndatengi*, k. i. *ngrawoehi*, 1) komen tot of bij, [*katekan*, k. *kepatengan*, bij zich krijgen, tot zich zien komen]; 2) verschaffen (*pendjaloek*); 3) nakomen (*djandji*, belofte); *nekakaké*, k. *ndatengaken*, laten komen.

tekan, *toemeka*, k. m. *doegi*, k. *doemoegi*, (gekomen) tot, aan; *ora tekan*, k. *boten doemoegi*, niet ten einde toe; *nekakaké*, k. *ndoemoegèkaken*, overbrengen.

2) = *kok* 2), een woord dat verwondering uitdrukt; *kados poendi teka adi tjarijos*...?, waarom toch zegt u...?

tékad, vast voornemen; *nékad*, zijn wil doorzetten, alles op alles zetten; *hla*, *wong nékad ané*, wat draaf je door!; *nékad-nékad*, brutaal, driest.

tekak, het dichtknijpen v. d. keel, wurgen; *nekak*, de keel dichtknijpen.

tekem, *satekem*, één handvol; *anekem*, de hand leggen op, b.v. op het gezicht, van pijn, doch ook om iets vast te grijpen: *oegel-oegeli-poen katekem*, hij werd bij de pols gegrepen.

teken, k. i. *rotan*, *lantaran*, wandelstok.

tekloek, (opeens) voorover buigen.

téko (tèh), theepot.

tékroek, sprkt.; *sa*-, een heele boel.

téla, 1) *bataat (ketéla)*; 2) *tetéla*, duidelijk (zijn); *nélakaké*, duidelijk maken; wijzen op.

télad, *nélad*, nadoen, overnemen.

telah, *katelah*, bekend staan als.

t(e)lalé, slurf.

telèk, kippendrek; hier voor: faecaliën.

teleng, diepste punt, middelpunt; — *ing karaton matjan*, centrum v. d. tijger-macht.

teles, nat, vochtig.

teloë, k. *tiga*, drie.

teloek, zich onderwerpen.

télo-télo, het loshangen, bungelen v. h. hoofd van iemand die bezwijmd of ziek is.

temah, er toe komen dat, zoodat, gebeuren dat; *matemah*, id.

temaha, *nemaha*, moedwillig, met opzet iets doen; het erop toelleggen.

tembaga, k. *tembagi*, rood koper(en).

tembako, verkort: *mbako*, k. *sata*, tabak.

tembang, k. *sekar*, zang; zingen; *mbarang* —, als liedjeszanger optreden; *nembang*, (k. *njekar*) een lied zingen; *mbarang nembang*, een liedje ten gehoor brengen; *tembangan*, k. *sekar* —, zang; 'n lied zingen.

tembé, *nembé*, 1) pas, voor 't eerst; 2) pas, zoojuist; *ing tembé*, later, naderhand.

tèmbel, (klanknab. bij het op- of tegen elkaar doen van twee dingen) floep, klats; *ler* —, id.

tèmbèl, *nèmbèl*, dicht plakken, stoppen, lappen; *tèmbèlan*, eig. gelapt; ook van geldstukken die eerst als sieraad zijn gebruikt, en daarna, met sporen van soldeersel er nog aan, weer in omloop zijn gebracht.

temboeng, woord; *temboengé*, zijn woorden; hij zegt; *nemboeng*, vragen om; *panemboeng*, vraag, verzoek.

temboes, doorboord, door en door.

tèmbok, steenen muur.

temen, eerlijk, oprecht; ernstig bedoeld; *temené*, k. *jektosipoen*, in feite, eigenlijk; *satemené*, k. *sajektosipoen*, naar waarheid, eigenlijk; *temenan*, *temenan*, k. *sajektos*, *saèstoe*, heusch, echt; *temen-temen*, ernstig gemeend, oprecht.

temoe, k. *panggih*, ontmoeting; *temoe gelang*, (geen k.) lett. het samenkomen v. d. beide uiteinden v. e. armband; geheel rond; *nemoe*, k. *manggih*, aantreffen, ontmoeten; bevinden; — *bilai*, een ongeluk krijgen; — *lela-kon*, k. *manggih lelampahan*, (slechte)

wederwaardigheden hebben; — *loepoet*, een misslag begaan, ongenoegen wekken; — *slamet*, geluk ondervinden; *nemoni*, k. *manggih*, iets vinden; ontmoeten; ontvangen (gast); *nemokaké*, k. *manggihaken*, met elkaar in contact brengen; vooral gezegd van bruid en bruijom, dus: huwelijk teweegbrengen tusschen (*temoe pangantèn* = (eerste, plechtige) ontmoeting van bruid en bruijom bij het Jav. 'adat-huwelijk); *ktemoe*, k. *kepanggih*, 1) (toevallig) ontmoeten; 2) gevonden worden, uitkomen op (bij berekening); *panemoe*, k. *pamanggih*, bevinding, opvatting; *tetemon*, k. *papanggih*, elkaar ontmoeten.

tempat, (Mal.) plaats; — *tidoer*, slaapplaats; bed, ledikant.

tèmpèl, *toemèmpèl*, ergens aan vastgehecht zijn, zitten tegen; *nèmpèlaké*, vasthechten aan; ophangen tegen; dicht bij iets houden; Mal. *tèmpèl*, plakken; *toekang* —, plakker (wrschl. is bedoeld de man die a.d. ingang v. d. pasar een papiertje plakt op de manden v. d. kooplui, ten bewijze dat zij hun entree betaald hebben); *nèmpèli*, opplakken.

tempil, *nempil*, een kleine hoeveelheid goederen (v.e. groote partij) overnemen.

tempiling, oorveeg.

tèmplèk, *toemèmplèk*, ergens aan bevestigd, aangeplakt zijn; ook fig.: zich gehecht hebben aan.

tempoeh, 1) het samenbotsen; tegen elkaar stormen, stooten; *nempoeh*, zich storten op, aanvallen; 2) k. *tempah*, (schade)vergoeding; *nempoehaké*, k. *nempahaken*, schadeloosstelling eischen.

tempoek, het botsen, samentreffen.

tempoer, *nempoer* (ongekookte) rijst kopen.

tenan, verkorting v. *temenan* zie *temen*.

teng, verkorting v. *dateng*, in k.m.

tenga, *anenga*, omhoog kijken.

tengah, midden; *tengahan*, middelsoort; *setengah*, half...; — *mati*, — oerip, half dood.

tengen, rechts, rechter-; *manengen*,

- naar rechts; *nengenaké*, 1) naar rechts brengen; 2) iets als belangrijk beschouwen, zich veel gelegen laten liggen aan.
- tenger**, merk, teeken; *tinengeran*, v. e. teeken of merk voorzien.
- tengga** zie *toenggoe*.
- tenggak**, hals; *nenggak*, met het hoofd achterover; *ditenggak wani*, brutaalweg (uit de flesch) in de keel gegoten.
- tenggar**, vrij, open (v. terrein).
- tenggok**, keel (buitenkant).
- tengoe**, uiterst klein, rood insect; *dige-goejoe tengoe*, uitgelachen door een *tengoe*, dus door iets dat nog minder te beteekenen heeft dan een jongetje. Vgl. *tengoe ngadoe gadjah*, een *tengoe* laat olifanten vechten, d.w.z. iemand die niets te beteekenen heeft, stookt hooggeplaatsten tegen elkaar op.
- téntoensetèleng**, tentoonstelling; *diténtoensetèlengaké*, tentoongesteld worden
- tentrem**, rustig.
- téorie**, theorie.
- tepa**, besef van wat kan en niet kan, maatgevoel (door meting aan zichzelf); *koerang* —, zonder dat men bedenkt: wat gij niet wilt dat U geschiedt, doe dat ook aan een ander niet; — *selira*, dat besef wel hebben, iets naar eigen reactie beoordeelen; zich in eens anders toestand kunnen verplaatsen.
- tepeng** zie *tepoeng*.
- teparo**, k. *tepalih*; *tangga* —, (naaste) bureu.
- tépi**, rand, kant.
- tèplek**, klets! pats! (klanknabootsend van iets dat plots ergens komt te belanden, of ergens op of aan komt te zitten).
- tepoeng**, k. *tepeng*, iem. kennen; bekend zijn met, kennis maken met.
- terak**, (a)*nerak*, doorbreken; zich niet houden aan, overtreden; *katerak*, overtreden (pass.; verbod).
- t(e)rang**, helder, duidelijk; *menawi sampoen terang dawoeh sampéjan*, wanneer Gij (ter verduidelijking) niets aan Uw woorden hebt toe te voegen; *kat(e)rangan*, opheldering, verklaring; bewijs (gerecht).
- t(e)ratas**, (a)*n(e)ratas*, dwars door.
- terka** zie *tarka*.
- terkadang**, *trekadang*, soms.
- teroes**, doorgaan, recht door; *terocs-teroesan*, steeds maar door.
- tesih** zie *isih*.
- teteg**, vast; onverschrokken, ferm.
- tetéla** zie *téla* 2).
- tetep**, vast, bestendig; *netepi*, vasthouden aan, nakomen (v. afspraak, plicht); *netepaké*, vaststellen; vastzetten; aanstellen.
- tètès**, 1) afdruppelen; 2) — *kados*, precies zooals.
- tejèt**, *tijèt*, *trèttèt*..., klanknab. v. trompetgeschal.
- tetijang** zie *wong*.
- tiba**, k. *dawah*, vallen; *toemiba*, k. *doemawah*, komen te liggen; vervallen tot; *ditibani*, k. *dipoendawahi*, er komt op ... neer; men krijgt op zich; *ketiban*, k. *kedawahan*, toebedeeld krijgen; — *tangan*, slaag krijgen; — *sampoer*, de danssjeep ontvangen, een beurt krijgen om te dansen.
- tiga** zie *teloe*.
- tigas**, glad afgesneden; — *pantjiling* (? gew. *patjing*) zoo gemakkelijk afgesneden als de *patjing* (een plant).
- tijang** zie *wong*.
- Tijong-hwa**, Chineesch.
- tiké**, gekookte en met bijmengselen toe bereide opium.
- tikel**, -voud, maal; — *loro*, tweevoud, -maal; — *tekoek*, viervoud, 4 X.
- til**, slechts; *sidji* —, slechts één.
- tilap**, *ketilapan*, iemand uit het oog verloren hebben, kwijtgeraakt zijn.
- tilar(an)** zie *tinggal*.
- tilas**, spoor; gewezen, voormalig; — *bekel*, ex-bekel.
- tilem**, zie *toeroe*.
- tilik**, k. *toewi*, bezoeken, komen kijken; *niliki*, k. *noewèni*, iem. bezoeken, naar iem. of iets komen kijken.
- tiling**, *nilingaké*, goed luisteren naar, de ooren spitsen.
- tilpoen**, telefoon.
- timbang**, in evenwicht; opwegend tegen; evenredig aan, passend bij; *nimbang*, wegen; overwegen; *timbang* (*timbangané*, *katimbang*)..., (*angoer*)..., opgewogen tegen..., liever..., dus: in ver-

- gelijking met..., liever nog...; *nimbangi*, beantwoorden met (iets gelijkwaardigs), iets gel. ertegenover stellen; *panimbang*, overweging; advies; *timbang*, id.; weegschaal.
- timen**, sprkt. = *temen*, erg.
- timoor** zie *nom*.
- tindak**, 1) k. i. van *lakoe* en van *loenga*; 2) ng. k. gedrag; *toemindak*, aan den gang zijn, geschieden; — *ing padamelan*, wijze waarop het werk tot uitvoering komt; *ditindakaké*, ten uitvoer gelegd worden.
- tindih**, gewicht dat men ergens op legt; geld of belooning v. d. *doekoen*; *nindih*, bovenop liggen, zwaar drukken op.
- ting**, nabootsing v. d. klank v. e. geldstuk, een metalen instrument, b.v. een bel, e.d.
- tingal** zie *deleng*.
- tingarah**, *istingarrah*, om zoo te zeggen, men kan wel zeggen.
- tinggal**, k. *tilar*; *ninggal*, k. *nilar*, achterlaten, verlaten; nalaten (bij den dood); — *donja*, k. *nilar donja*, sterven; *tinggal*, k. *tinilar*, achtergelaten; *tinggalan*, k. *tilaran*, wat men achterlaat; nalatenschap, erfenis; *tiinggalané sing lanang*, alles door haar man nagelaten.
- tingkah**, gedrag, handelwijze.
- tipis**, dun; — *sanget raosipoen tepa-salira*, hun gevoel van mededoogen is weinig ontwikkeld (tegenover: *landep* en *kandel*).
- tirah** zie *toerah*.
- tirakat**, 1) ascese beoefenen, b.v. door vasten; 2) een bedevaart doen, b.v. naar een heilig graf.
- tiroe**, *niroe*, *nirokaké*, nadoen, nabootsen.
- tirta**, kw., water; — *marta*, kw. levenswater, nectar.
- tis-tisan**, overal aanzitten; tersluiks iets trachten te krijgen; coquet (vrouw); hier zinspeling op *oefis-oefisan*, aanhalig, amoureuus.
- titah**, bevel; schepsel; geschapene.
- titi**, *titèn*, nauwkeurig waarnemen(d), nauwgezet; *setiti*, nauwkeurig zijn; *nitèni*, nauwkeurig letten op, nauwkeurig waarnemen; *titipriksa*, nauwk. onderzoek; *nitipriksa*, nauwk. onderzoeken.
- ti-ti**, *wajang* —, Chin. poppenkast (ook v. *potèi* geheeten).
- titihan**, *titijan* zie *toenggang*.
- titik**, bewijs; *nitik*, 1) bewijs zoeken; 2) gezien, afgaande op, op grond van; *katitik*, *ketitik*, herkend worden; in de gaten loopen; — *saka*, te oordeelen naar, afgaande op.
- ti-tik**, k. *kedik*, weinig, een beetje; *safitik*, k. *sakedik*, een weinig, een beetje.
- titip**, 1) in bewaring of commissie geven; *nitipaké*, iets in bewaring of commissie geven; toevertrouwen; 2) voor zich laten meebrengen (kopen).
- titir**, 1) steeds door; 2) alarmsein op de *kentongan* (tong-tong).
- titis**, incarnatie; *nitis*, menselijke gedaante aannemen (god, geest).
- tiwas**, 1) een ongeluk krijgen, in het ongeluk gestort; *nirwas*, een ongeluk herokkenen(d), gevaarlijk; *katiwasan*, verongelukt; 2) het is tevergeefs, voor niets.
- tjadong**, portie, rantsoen.
- tjagak**, huispaal, pijler.
- tjah**, verkorting van *botjah*.
- tjahja**, glans; gelaatskleur; *tjahjané abang dloewang* zie *abang*.
- tjakalélé**, krijgssdans (Ambon).
- tjakar**, klauw, poot; *njakar*, krabben; *tjakar-tjakaran*, elkaar krabben, in de haren vliegen.
- tjakep**, 1) kunnen (om)vatten; 2) kunnen vatten (begrijpen).
- tjakot**, *njakot*, 1) bijten; 2) veel houden van, verslaafd aan (drank, opium e.d.); iets toegedaan zijn.
- tjakra**, radprijl, wapen v. Wisnoe.
- tjakrabawa**, di-, *tjinakrabawa*, men maakt zich een voorstelling van iets; met ontkenning: het gaat iemands verstand te boven.
- tjalana**, *tjelana*, (lange staatsie-)broek, pantalon; — *monjèt*, hansop; — *dawa*, k. — *pandjang*, lange broek (zie *kapok*).
- tj(a)latoe**, *tjelatoe*, k. *witjanten*, k. i. *ngandika*, spreken; *tjalatoené*, k. *witjantenipoen*, zijn zeggen, hij zegt *ditjlatomi*, toegesproken worden; *patjalaton*, k. *pawitjantenan*, gesprek.

tjalon, bestemd voor: aspirant; a.s.

tjamah, veracht, vernederd worden.

tjampoer, (zich) mengen met of in, omgaan met.

tjandak, vervolg; *njandak*, vatten (zoo wel grijpen als begrijpen).

tjandala, driest, brutaal.

tjandéla, raam.

tjandet, *katjandet*, tegengehouden, vastgehouden (om nog te blijven).

tjandoe, opium.

tjandoek lawoeng, het samentreffen van de lansen; *ora taoe*, k. *boten naté* —, nooit de degens gekruist hebben; nooit met elkaar in aanraking zijn gekomen.

tjandra, kw. = *remboelan*.

tjangkem, k. i. *toetoeek*, mond.

tjangking, *njangking*, a. d. hand dragen.

tjangkir, kopje.

tjangklakan, oksel; zie *satroe*.

tjangkriman, raadsel; elkaar raadsels opgeven.

tjanfél, *tjoemanfél*, hangen aan; *katjan félaken*, opgehangen, bevestigd aan.

tjantjang, *njantjang*, vastbinden.

tjantjoet, met opgeschorte kleeren (bij arbeid of gevecht).

tjao, met melasse gezoete, groene drank, waarin diverse toevoegselen als gesnipperde klapper of fijngesneden andere vruchten, b.v. reepjes mangga.

tjaos zie *tjawis*; *wèh*; *toenggoe*.

tjap, stempel; *tjap-tjapan*, gestempeld (niet volledig met de hand gebatikt).

tjap-dji-kja(h), Chin. hazardspel.

tjapé, zeer vermoeid; verlamd (v. schrik).

tjaping, ronde, spits toeloopende bamboe hoed.

tjara, gewoonte; wijze van doen, (op de) wijze, manier van, op zijn ...; — *Banjoemasé*, op zijn B.; *njara*, doen als; op de manier van; *ora tjara*, k. *boten tjara*, niet de gewoonte, niet gebruikelijk.

tjara balèn, gamelan(muziek).

tjarijos zie *tjarita*.

tjarik, schrijver, klerk; *gedong panjarikan*, bureau v. d. schrijvers in den kraton.

tjarita, k. *tjarijos*, 1) verhaal; 2) vertellen; *katjarita*, k. *katjarijos*, verteld

worden; *tjatjeritan*, k. *tjetjarijosan*, wat men alzoo vertelt, verhaal.

tjaroeb, gemengd, vermengd.

tjatjah, aantal.

tjatjah-tjoetjah, onbehoorlijke praat, onbehoorlijk praten.

tjatjak, houten plank waarop de tabak gesneden wordt.

tjatoer, k. *witjanten*, gepraat; praten; *tjetjatoeran*, k. *witjantenan*, aan het praten zijn, praten.

tjaṭok, vangen (met de hand; insect); — *gapé*, notitie nemen van, in gesprek komen met.

tjaṭo-tjaṭo, niet goed kunnen zien; bijziend; kortzichtig.

tjawed, *tjawet*, lendendoek (tusschen de beenen doorgehaald, bij wijze van broek).

tjawé-tjawé, zich met iets bemoeien.

tjawis, k. i. *tjaos*, klaar zetten; *tjoemawis*, k. i. *tjoemaos*, gereed gezet; aanwezig zijn, opgekomen zijn (voor diensten); *katjawisaké*, klaar gezet, opgediend worden.

tjedak, k. *tjelak*, dicht bij; *njedak*, k. *njelak*, dichterbij komen; *satjedaké*, k. *satjelakipoen*, dicht bij, naast.

tjeg, weergave v. e. snelle greep.

tjegah, *njegah*, tegenhouden, bestrijden; *panjegah*, bestrijding.

tjegat, *njegat*, iem. opwachten, tegenhouden.

tjekak, te kort, krap; — *aos*, kortweg, kort en goed; *tjekaké*, om kort te gaan; ook: *tjekakané*.

tjekap zie *tjoekoep*.

tjekat-tjeket, vlot, vlug; actief

tjekèk, precies gelijk.

tjekel, k. *tjepeng*, k. i. *asta*; *njekel*, k. *njepeng*, k. i. *ngasta*, grijpen, pakken; in de hand houden; beheeren; beethouden; zich houden aan; *tjekel-tjekelan tangan*, elkaars hand vasthouden; *panjekel*, k. *panjepeng* k. i. *pangasta*, het vatten; (*lajang*) *tjetjekelan*, k. (*serat*) *tjetjepengan*, schuldbekentenis.

tjeki, spel met Chin. kaarten.

tjelak, 1) zie *tjedak*; 2) oogzwartsel, collyrium; *tjelakan*, met *tjelak* behandeld.

tjelèng, k. *andapan*, wild zwijn; *tjè-*

⁶ *lengan*, (geen k.) spaarpot (spaarvarken); *njèlengi*, sparen.
tjeloeck, roep; *njeloeck*, roepen; *tjeloeck-tjeloeck*, herhaaldelijk roepen; *ketjeloeck*, in den roep staan van, bekend als.
tjem, interjectie (hier bij het oppakken van de kaarten: daar heb ik ze!).
tjemara, soort naaldboom.
tjembèng, *tjingbing*, Chineesche feestdag in de maand April, waarop men de graven schoonmaakt en er offers brengt; de geheele familie trekt naar de begraafplaats en eet daar gezamenlijk.
tjemeng zie *ireng*.
tjemengkling, helder klinkend.
tjemèntèl zie *tjèntèl*.
tjemeti, zweep.
tjempé, lammetje.
tjemploeng, *katiemploeng*, gevallen in (water e.d.); *ditjemploengaké*, in het water gegooid worden.
tjendala zie *tjandala*.
tjenèng, *di-*, men trekt aan (touwtje, neus, oor e.d.).
tjengkal, *njengkal*, uit den toon vallend, storend.
tjengkeh, 1) kruidnagel; 2) klaver (in het kaartspel).
tjéngklak, *njénglak*, springen op paard, fiets etc.).
tjengkolong, *di-*, erin geloopt; te pakken genomen.
tjèntèl = *tjanfèl*; *tjemèntèl*, lett. aangehaakt zijn; goed geplaatst; goed belegd (geld).
tjentoea, ongemanierd, lomp; *njenfoelani*, iem. lomp behandelen.
tjepeng zie *tjekel*.
tjepit, *ke-*, geklemd, gekneld.
tjeplong, *tjoemèplong* (*ing atiné*), opgelucht (tegenover *pepet*).
tjepoeri, erfafsluiting, ringmuur.
tjèrong, vuile veeg, streep; *njénjèrongi*, bekladden.
tjès, *ngetjès*, druppelen.
tjeťa, duidelijk.
tjetil, gierig.
tjetit, klikkend geluid, als v. h. loopen op sandalen, muiltjes e.d.
tjètjèr, uit iets gevallen, uitgestrooid:
DREWES, Woordenlijst bij Javaansch Proza

keljètjèran, uitgestrooid; verloren geraakt.
tjeťot, kneep; *njeťot*, knijpen (vooral i. h. dijbeen).
tjiblon, rhythmisch met de handen op het water slaan, een vooral door vrouwen geliefd spel bij het baden in een rivier.
tjiđoeck, schepper; *di-*, geschept.
tjindra, ontrouw, verraad; verraderlijk, vals; *njindra*, iem. verraderlijk overvallen, belagen.
tjijoet, smal.
tjikalong, zekere vechtkunst.
tjikat, vlug.
tjikbèn = *karebèn*, opdat.
tjilaka, ongeluk(kig); *katjilakan*, 1) ramp; 2) verongelukt.
tjilik, k. *alit*, klein; *wong* —, iem. van lagen stand, de kleine man; *tjiliké...*, *gedéné...*, op z'n minst..., of zelfs wel...; *tjilik-tjilik*, heel klein; *tjilikan atèn*, (klein van hart) laf zijn; vreesachtig.
tjiemandik, zekere vechtkunst.
Tjina, (k. *Tjinten*) China, Chineesch; *patjinan* (k. *patjintenan*), Chin. wijk.
tjina, *tjihna*, teeken; bewijs; *njina*, als bewijs dienen; grond opleveren tot.
tjioe, brandewijn, uit kleefrijst bereid.
tjiipoeh, *ketjiipoehan*, in het nauw gebracht.
tjiprat, spatten; *njiprati*, bespatten.
tjipta, gedachte, denkbeeld; *njipta*, denken, vermoeden.
Tjirebon, Tjerbon, naam v.e. stad en een residentie in W. Java.
tjiri, merk-, lidteeken, lichamenlijk gebrek.
tjis, afk. van *netjis*, Ned. netjes.
tjitjil, *nitjil*, bij kleine beetjes doen, afbetalen.
tjitjir, ontbreken, weg zijn, verloren (ge)gaan.
tjlaťoe zie *tjalaťoe*.
tjlérong, vieze strepen.
tjles, lekker frisch (gevoel hebben); opgelucht.
tjlingoek, *mak* —, plots gaan kijken (uit een raam b.v.).
tjloentang, naam v. e. muziekstuk.
tjlorot, lichtflits; weergave v. e. snelle beweging (fluks).

tjoba, k. *tjobi*, probeeren, beproeven, ook ter verzachting vóór een bevel of voorstel: kom, vooruit, eens, b.v.: *tjoba mrenéa*, kom eens hier!; *njoba*, k. *njobi*, probeeren.

tjoblong, verduisterd; *patjoblong*, duistere periode (bij afwezigheid van zon of maan).

tjoekakakan, schateren.

tjoekoe, k. *tjekap*, voldoende, genoeg; welgesteld; *njoekoe*, k. *njekapi*, voldoende zijn (voor); *katjoekepan*, k. *katjekapan*, bemiddeld, rijk zijn.

tjoekoer, k. i. *paras*, scheren; *tjoekoeran*, geschoren.

tjoemeplong zie *tjeplong*.

tjoempleng, hol; met een gat erin; *omah* —, een huis dat door schotten in vele woningen, elk met aparte deur, verdeeld is (Mal. *roemah pétak*).

tjoendoek, versiering of bloem, die in het haar wordt gestoken; *ditjoendoeki*, in het haar gestoken krijgen.

tjoengkoeb, *tjoengkoep*, grafhuisje.

tjoepoe, klein doosje, potje met deksel (voor reukwerk e.d.); — *manik as-tagina*, juweelen doosje waarin het levenswater (*tirta marta*) wordt bewaard.

tjoetel, afgebroken, afgeloopen; einde (verhaal).

tjoetjoed, *tjoetjoet*, geestig, aardig.

tjoetjoel, uittrekken (v. kleeren); uitgeven (v. geld).

tjoewis, *ngetjoewis*, babbelen, kletsen.

tjoewowo, *di-*, in de wangen geknepen (als aanhaling of bestraffing).

tjog-emol, zoo maar, op den man af beschuldigen.

tjokot, *njokot*, bijten; *tjokotan*, beet, bete.

tjolok, 1) oliepit, toorts; *njoloki*, bijlichten; 2) *ditjolok*, in de oogen gestoken.

tjolong, — *plajoe*, k. — *pladjeng*, wegloopen, het hazenpad kiezen; *njolong*, stelen; *njolong-njolong*, steelsgewijs, heimelijk; *panjolong*, het stelen; *atjolongan*, *tjotjolongan*, *tjetjolongan*, stiekum, heimelijk.

tjolot, (*pentjolot*); *mentjolot*, springen.

tjongdong, instemmen met; *njongdongi*, id.

tjongat-tjongat, ver uitstekend (hier: v. d. voeten, bij het zitten met de beenen over elkaar).

tjongsoen, (oudtijds) spion van een Chin. opiumpachter.

tjonto, voorbeeld, monster.

tjopot, los(geraakt), er af, er uit; ont-lagen.

tjotjog overeenstemmen(d); accoord met, geschikt voor, zich goed leenend tot; *notjogi*, zich met iets accoord verklaren; *notjogaké*, in overeenstemming brengen; vergelijken; *notjog-notjogaké*, id. met meer objecten; *tjotjogan*, vergelijking.

tjotjot, bek, smoel.

tjraèk, *pating* —, door elkaar schreeuwen.

tjrijos zie *kanda*.

tjringih, *pating* —, getand, met scherpe punten.

tjripoe, sandaal; *tjripon*, *tj.* dragend.

tjromplong, *pating* —, vol gaten.

tlaten, k. *tlatos*, ijverig.

tlatjer, *tla(n)djer*, hoofd-, penwortel; fig. uitgangspunt.

tlèdek zie *talèdèk*.

tläser, zich schuivend bewegen; *pating* —, overal heenschieten (van zij-paden).

tlètjèk, *pating* —, overal verspreid (van vuil of vuile sporen).

tlikoeng, *di-*, met gebonden armen, met vastgebonden vleugels.

tlosor, *nlosor*, kruipen (van slangen en planten).

tobat, zich bekeeren; bekeerd, tot inkeer gekomen; als uitroep van verbazing, ook: *tobat-tobil*, *tobat-toblas*, *toblas-toblas*, wel, wel! 't Is toch wat!

tobil zie *tobat*.

toblas zie *tobat*, uitroep van groote verwondering of ontzetting.

todjing, *todjing*, boem! boem! (klank-nab. v. Europ. muziek).

toebroek, *noebroek*, bespringen (prooi), overvallen; *noebroekaké*, aan den eersten den besten uithuwelijken (v. e. meisje dat zwanger geworden is).

toeding, wijzer (klok); *ditoedingi*, met den vinger (dreigend) aangewezen.

toedjoe, doel; (*a*)*noedjoe*, mikken op, doelen op; zoo treffen dat; juist, toe-

- vallig; — *sawidji(ning) dina*; het trot zoo, dat; op zekeren dag; *toedjoené*, k. *toedjoenipoen*, 1) de strekking, bedoeling ervan; 2) een tref dat, gelukkig, toevallig.
- toedoeh**, k. *tedah*, aanwijzing; *noedoehi*, iem. een aanwijzing geven; *noedoehaké*, iets aanwijzen; toonen; iem. aanwijzing doen van; *akoe toedoehma omahé...*, wijs mij het huis van...; *pitoedoch*, k. *pitedah*, aanwijzing.
- toedoeng**, gevlochten breedgerande hoed.
- toek**, 1) wel, bron; 2) verkorting van *untoek*, *éntoek* = *olèh*, ter vorming van substantief-constructie; *mari toek-koe demen gendang-gendangan*, ik had de aardigheid in muziek verloren.
- toekang**, maker, man van..., met nadere aanduiding tot het aangeven v. e. beroep of bezigheid (vgl. *djoeroe*) bv. — *ngoetil*, zakkenroller; — *mbarang tembang*, rondtrekkende liedjeszanger.
- toekel**, streng (garen).
- toekmis**, verkorting v. *bafoek klimis* = glad voorhoofd; dit wordt als een schoonheid beschouwd; (*kena ing wong*) —, gauw verliefd raken, een zwak hebben voor vrouwen.
- toekoe**, k. *toembas*, koopen; *toekon*, k. *toembasan*, gekocht, door koop verkregen; koopsom; *noekokaké*, k. *noembasaken*, koopen voor of met.
- toekoel**, ontkiemen, opkomen (ook fig.); *toekoelan*, kiemplantje.
- toekon** zie *toekoe*.
- toelak**, afweer; *panoelak*, bestrijding; afweer.
- toelar**, *noelar*, besmetten, overgaan op (v ziekte); *toelar-toemoelar*, steeds verder om zich heen grijpen (epidemie), steeds verdere uitbreiding vinden.
- toelèn**, zuiver, echt.
- toelis**, *noelis*, k. *njerat*, schrijven; *toelisan*, k. *seratan*, het geschrevene; schrift, tekst.
- toeloeng**, (*toloeng*) helpen, hulp bieden; *noeloengi*, iem. helpen; *pitoeloeng*, hulp; *mitoeloengi*, helpen.
- toeloep**, *toeloepan*, blaasroer.
- toeloës**, ongestoord; ongestoord voortgaande.
- toema**, k.i. *iik*, luis.
- toeman**, de smaak te pakken hebben; verzet zijn op; *noemani*, maken dat men van iets gaat houden; verslaafd doen raken.
- toembak**, k. *waos*, piek, lans.
- toembal**, bezweringsmiddel.
- toembas** zie *toekoe*.
- toemboe**, mand; — *olèh toetoep*, lett. een mand vindt haar deksel, d.w.z. goed bij elkaar passend.
- toemenggoeng**, ambtstitel v. e. aantal vorstenl. ambtenaren van hoogen rang, b.v. een regent; verkort: *menggoeng*.
- toemoeli**, k. *toemoenten*, vervolgens, kort daarop, dadelijk; *adi* —, direct op iemand volgende jongere broer of zuster.
- toemoenten** zie *toemoeli*.
- toemoet** zie *iloe*.
- toempak(an)** zie *toenggang*.
- toempang**, *toemoempang*, bovenop liggen(d); *ditoempangaké*, gelegd worden op een ander voorwerp; *toempangan*, wat op iets anders gelegd wordt.
- toempeng**, gekookte rijst in kegelvorm.
- toempes**, geheel vernietigd; uitgeroeid; — *kélor*, id.
- toempoek**, opstapelen; *ditoempoek-toempoek*, op elkaar gestapeld worden.
- toemrap** zie *trap*.
- toena**, (k. *toeni*), verlies (lijden); *toena satak, bati sanak*, door zich een klein verlies te getroosten wint men een vriend; ongeveer Ned.: omdat jij het bent (krijg je het wat goedkooper).
- toenangan**, (Mal.) verloofde; verloving.
- toendjang**, zie *salang*; *noendjang*, boten tegen, onderbreken (gesprek), storen; *mlajoe* — *palang*, (in z'n vlucht een dwarshout omver werpen) in paniek wegloopen.
- toendoeng**, *noendoeng*, weggagen, verdrijven.
- toenggal**, k. *toenggil*, van één en dezelfde soort; *noenggal*, k. *noenggil*, één worden; zijn met; tezamen met; 't zelfde doen; *penoenggalan*, k. *pe-*

noenggilan, wat van dezelfde soort is; *sa-é*, k. *sapenoenggilanipoen*, enzoo-voort.

toenggang, k. *toempak*, k.i. *titih*; *noenggang*, k. *noempak*, k.i. *nitih*, rijden in of op; *katoenggangaké*, k. *ka-toempakaken*, gezet in of op (een vervoermiddel); *toenggangen*, k. *toempakan*, k.i. *titihan*, *titijan*, rijtuig, rij-dier.

toenggoe, k. *tengga*, bij iets zitten, be-waken; *noenggoe*, k. *nengga*, id.; *noenggoni*, k. *neengani*, idem (met object); *toenggoe doeloe* (Maleisch), wacht even!

toenggoek (k. *tenggak*), k.i. *tjaos*, wacht houden (overdag), dienst hebben.

toenggoel, uitsteken; *panoenggoel*, het voornaamste, de hoofdpersoon; groot-ste steen in een ring, e.d.

toengka, *ketoengka*, onderbroken wor-den; *kendel djalalan* — ..., met iets ophouden omdat ... plots plaats vindt.

toengkak, hiel.

toengkoe, *anoengkoe*, zich verdiepen in (gebed e.d.).

toengkoel, voorover buigen; *noengkoeli* (eig. zich over iets buigen) met aan-dacht zien naar, ooggetuige zijn van; *toemoengkoel*, buigen.

Toentang, naam v. e. rivier i. d. Res. Semarang.

toentoem, heelen, genezen (intr.); *noen-toemaké*, idem (tr); — *baloeng apisah*, uit elkaar geraakte beenderen bij elkaar brengen, zegswijze voor: (verre) familieleden bij elkaar brengen door een huwelijk.

toentoen, *noentoen*, leiden; *panoentoen*, leider, leiding.

toentoet, bloemknop v. d. pisang.

toer, en bovendien.

toerah, k. *tirah*, overschieten, resteeren.

toerangga, kw. voor *djaran*.

toeréné, k. m. = *djaréné*, je, men zegt dat.

Toerki, Turkije.

toerné, tournee; een (dienst)reis maken.

toeroe, k. *tilem*, k.i. *saré*, slapen; *ditoeroni*, beslapen worden (bed); *noerokaké*, k. *nilemaken*, neerleggen, in liggende houding brengen; *patoeron*, k. *patileman*, k.i. *pasaréan*, bed; het

k.i. woord ook: graf (k.i. van *koe-boeran*); *toeron*, k. *tileman*, k.i. *saréan*, (in) liggen (de houding rusten).

toeroen, 1) *toemoeroen*, k.i. *toemcdak*, afdalen, afstappen; 2) k.i. *tedak*, af-stammeling.

toeroet, langs; *noeroet*, volgen, volgens; *noeroeti*, gevolg geven aan; *pitocroet*, dat wat volgt; gehoorzaam; *sapitoeroeté*, k. — *ipoen*, al wat er verder volgt, enzoo voort; *mitoeroet*, gehoorzaam; volgens; *mitoeroeti*, gehoorzaam zijn aan, gehoor geven aan.

toeron zie *toeroe*.

toes, af-, uitdruipen; *atoes*, zoover droog dat er geen vocht uitdruipt (waschgoed, ampas, e.d.); *datengipoen tamoe sampoen* —, het (druppelsgewijze) komen van de gasten had opgehouden; de gasten waren allen gekomen.

toet, volgen; — *boeri*, k. — *wingking*, achter iem. aan komen, volgen; *ngetoetaké*, id.; *manoet*, 1) volgen, gehoorzamen; 2) volgens; *katoet*, mee-gevoerd.

toetoe, *noetoe*, stampen (v. padi).

toetoeg, 1) k. *doemoegi*, gekomen tot; *ditoetoegaké*, k. *dipoend(oem)ocgèkaken*, voortgezet en afgemaakt worden; *soemangga kadocgèkaken*, ga U verder!; *ketoetoegan*, k. *kedocmoegèn*, in vervulling gaan (wensch); 2) *toetoeg* (geen k.), vervolg.

toetoep, deksel; *noetoep*, bedekken; sluiten; *ditoetoepi*, van een deksel voorzien, dichtgedekt worden.

toetoer, zeggen, vermanen; *ditoetoeri*, de mededeeling ontvangen; toegesproken worden, vermaand worden; *pi-toetoer*, vermaning; *dipitoetoeri*, vermaand worden.

toetoet, 1) volgen, achterhalen; *toetoet-toetoetan*, het trachten te achterhalen; *noetoeti*, iem. achterna loopen; trachten in te halen; *ketoetoetan*, 1) ingehaald; 2) tam, mak; *noetoet*, zich mak betoonen; zich gewonnen geven; zich onderwerpen.

toewa, 1) k. *sepoeh*, oud; *tetoewa*, k. *seseipoeh*, de oudste; *noewani*, k. *njepoehi*, de oudere zijn(de); 2) donker; *abang* —, k. *abrit sepoeh*, donkerrood;

3) vergevorderd, b.v. van zwangerschap (k. i. *bobot sepoeh*); 4) rijp (van gewas).

toewak, palmwijn.

toewan, (mijn)heer; zie ook: *besar*.

toewi zie *tilik*.

toewin, en.

toewoeh, groeien, ontstaan; opkomen (gedachte).

toewoek zie *wareg*.

tog, 1) *ngctogaké*, laten begaan; met rust laten; 2) tot het einde, uiterste (geraakt); *ngetog*, tot het uiterste gaan; — *karosan*, al zijn krachten inspannen; *katog*, tot het einde gebracht; alles op.

toja zie *banjoe*.

toh, 1) inzet; *totohan*, een weddenschap aangaan; 2) Ned. toch, immers.

tok, *tok-tok*, 1) alleen maar; 2) klanknab. v. e. hamerslag.

tolé, verkort: *lé*, jongen(tje) (aanspraak tot en aanduiding van een jongen); zie *bapa*.

tolèh, (*a*)*nolèh*, omkijken; kijken naar.

toloeng zie *toeloeng*.

tombok, toegift; verhooging van prijs of inzet; erbij leggen.

ton, *katon*, k. *katingal*, gezien (worden), zichtbaar (zijn), te zien zijn dat; *panon*, gezicht, oog.

tonton, *tongton*, k. *ningali*, k. i. *mrik-suni*, *mirsani*, (gaan) kijken naar; *mitontonaké*, (geen k. of k.i.) tentoonstellen, toonen.

topèng, masker, maskerspel.

topi, hoed, helm.

toprak, klanknab. v. marcheerenden: stap, stap, stap!

totohan zie *toh*.

totok, volbloed; baar; *Djawa* —, een echte Javaan; *wong alasan* —, een echte wilde.

trabas, *nrabas*, dwars door steken, den kortsten weg nemen.

trah, afstammeling.

traktir, *nraktir*, tracteeren.

trampil, handig, vlug, kwiek.

trang zie *terang*.

trangginaas, vlug, gezwind

tranjam, *n(e)ranjam*, brutaal, onhebbelijk zijn.

trap, *etrap*, wijze, manier; *patrap*, han-

delwijze, manier van doen; *toemrap* (*ing*) ten aanzien van; — *akoe*, wat mij betreft.

tratab, *nratab*, hevig kloppen (hart); *trataban*, hevig kloppend; angstig.

treka = *tarka*, verdenking; *nerka*, verdenken.

trekadang = *terkadang*, soms.

trèm, tram.

trengginas zie *trangginas*.

trengoek, *paling* —, stil bij elkaar zitten(d).

trep, precies (passen).

tresna, liefde, liefhebben; *katresnan*, liefde.

trètès zie *tarètès*.

trima zie *tarima*.

tritis(an), strook buiten het huis onder de dakdrup.

troekbjangamoe kotjok, plat scheldwoord (zooveel als: je geile ouwe moer!).

troempah, sandaal.

troep, troef, (over)troeven.

tromol, (trommel) ijzeren koffer.

trotjoh, 1) lekken (dak); *ketrotjohan*, last hebben van lekkage; 2) vloekerig; graag schelden

wadah, iets waarin men iets anders doet of bewaart, vaatwerk; *diwadahi*, gedaan worden in, geborgen in.

wadana, districtshoofd.

wadang, v. d. vorigen dag (spec. v. rijst; zie *sega*).

wadi, k. *wados*, geheim.

wadjib, (ver)plicht; *amadjibi*, tot plicht hebben; *diwadjibaké*, tot taak gekregen hebben, belast zijn met; *koewadjiban*, *kawadjiban*, plicht, taak.

wadjik, naam v. e. versnapering (kleefrijst met suiker).

wadoeh = *adoeh*, uitroep van pijn en van bewondering.

wadoel, zich beklagen bij; klikken, aanbrengen; *wewadoel ala*, lasterpraat, kwaad gerucht.

wadoeng, bijl; — *pari*, als *wangsalam* = *ani-ani* (rijstmesje).

wadon, *wédok*, k. *èstri*, vrouwelijk; *wong* —, k. *ijang èstri*, een vrouw, „de vrouw” (in de bet. van: mijn vrouw); *sing wadon*, k. *inggang èstri*, de vrouw; zijn vrouw.

wados zie *wadi*.

waé = *baé*, slechts, maar.

waged = *saged*, zie *bisa*.

wah, 1) uitroep: hè!; 2) daarbij, bovendien, vgl. *toer*.

wahana, 1) voertuig; rijdier; 2) verklaring, beteekenis.

wajah, 1) k. *wantji*, tijd(stip); *sawajah-wajah*, k. *sawantji-wantji*, op welk tijdstip ook; *ora wajaan*, op een ongelegen uur. 2) k. i. van *poetoe*, kleinzoon of -dochter. 3) uitroep van ergernis e.d.: Ach wat!

wajang, k. *ringgit*, wajangpop; wajangvertooning; — *wong*, k. *ringgit tijang*, wajangtoneel, door menschen gespeeld.

wajoeh, meer dan één (vrouw) hebben: *di-*, *ka-*, als 2de (vrouw) naast een ander(e) genomen worden; een tweede (vrouw) naast zich krijgen.

wakil, plaatsvervanger, waarnemer; *makili*, vervangen, waarnemen; *warwakil*, vertegenwoordiger.

waktoe, *wektue*, k. *wekdal*, tijdstip.

Walanda, *Welandi*, verkort: *Landa*, k. *Walandi*, *Welandi*, *Landi*, Holland(er), Hollandsch (Europeesch); *kemlandalanda*, zich als een Europeaan aanstellen.

walang, sprinkhaan.

waled, achterstallig; *waledan*, achterstand; tegood (loon).

wales, *males*, terugdoen, vergelden, wreken; *pamales*, vergelding; *wewales*, idem.

wali, 1) heilige, spec. apostel v. d. Islam op Java; 2) manlijke naastbestaande v. d. bruid, die haar bij het huwelijk vertegenwoordigt.

waloeja = *mari*, hersteld; in vroegeren staat teruggebracht.

wana zie *alas*.

wandé, k. van *waroeng* en van *woeroeng*.

wang, *oewang*, 1) verouderde geldswaarde van $8\frac{1}{3}$ cent; 2) kaak.

wangan, bevoelingsleiding, kanaal.

wangèn zie *wangi*.

wangi, geurig, welriekend; *wangèn*, met een geurtje eraan, geurig gemaakt.

wangking, k. i.; *mangking*, in den gordel gestoken bij zich dragen; *wangkingan*, k. i. van *keris*.

wangoen, model; vorm, gedaante; *wangoené*, het ziet er naar uit dat; waarschijnlijk.

wangon zie *aoeb*.

wangsalan, Javaansche stijfiguur, waarbij, om te praeludeeren op de woorden, die men in den (of een) volgende regel zal bezigen, omschrijvingen of wel synoniemen worden genoemd van woorden die door hun klank de gedachte aan de eigenlijk bedoelde woorden moeten oproepen, en dus één of meer lettergrepen daarmee (ongeveer) gemeen moeten hebben. Voorbeelden zie: *baloeng*, *bedil*, *damar*, *djalma*, *gelang goemoek*, *nawala*, *samak*, *wadoeng*, *wreksa*.

wangsit, ingeving; influistering.

wangsoel, 1) k. van *bali*; 2) k. van *balik*, daarentegen; 3) (*a*)*mangsoeli*, antwoorden (doch ook: k. van *mbalèni*, terugkeeren tot).

wani, k. *poeroen* (*wantoen*), durven; ook: zoo maar b.v.: *ditenggak wani*, zoo maar, brutaalweg in de keel gegoten; *wani-wani*, k. *wantoen-wantoen*, brutaal, driest; dikwijls met negatie: *adja wani-wani*, heb niet het hart om...

wanita, kw., vrouw; *para* —, het schoone geslacht.

wanodya = *wanita*.

wanoeh, iem. kennen; *manoehaké*, (zich) aan elkaar voorstellen.

wantah, in z'n eigen, ware gedaante, onvermengd; *toja* —, gewoon water.

wanèn, goed durven, niet gauw bang.

wanter, voortvarend; dapper; *kawanteran*, voortvarendheid; dapperheid.

wantji zie *wajah*.

wantoe, aard; *wantoené*, *wantoening*, daar nu eenmaal, aangezien.

wantoen zie *wani*.

waoe zie *maoe*.

waos zie *toembak* en *watja*.

w(a)radin zie *rata*.

w(a)ragad zie *ragad*.

warah, *diwarahi*, aanwijzing ontvangen; onderricht worden.

waranggana, hemelnimf; hier: danseres.

waras, k. *saras*, k. i. *senggang*, gezond, beter; *bagas* —, heelmaal gezond.

w(a)rata zie *rata*.

wareg, k. *toewoek*, verzadigd.

warga, lid (v. e. vereniging enz.).

waringin, de Indische vijgeboom;

— *koeroeng*, de twee omheinde w.-boomen midden op een aloen-aloen.

waris, nabestaanden.

warna, k. *warni*, voorkomen, kleur, gedaante, vorm; *warna-warna*, k. *warni-warni*, verschillende, allerlei.

waroeng, k. *wandé*, winkeltje, kraampje.

warta, k. (*warti*), *wartos*, bericht, nieuws; *patwarta*, k. (*pawarti*), *patartos*, idem; zie ook: *koelak*.

warti zie *warta*.

wasana, *woesana*, einde, eindelijk, ten slotte.

wasésa, macht, geweld; *masésa*, geweld gebruiken tegen.

wasijat, uiterste wilsbeschikking, nalatenschap; iets dat als nalatenschap v. h. voorgeslacht wordt overgeleverd; *masijati*, nalaten; iem. iets doen beërven.

wasis, kundig, bedreven.

waskita, helder van inzicht; een scherp oog hebben voor.

waspada, k. *waspaos*, goed kunnen zien, helderziend; *maspadakaké*, k. *maspaos-aken*, nauwkeurig bekijken.

wasta zie *aran*.

wastoe, echt; in werkelijkheid; *sawas-toe*, id.

watak, aanleg, neiging tot.

watang, *matang*, met een lans steken; — *toena noembak loepoet*, lett.: noch met de lans noch met de piek raak steken; in het wilde weg (beschuldigen).

watara, *wetara*, k. *watawis*, *wetawis*, schatting; *sa* —, naar schatting, ongeveer; eenige.

waŋaŋŋah, uitroep van verbazing: wel heb ik van mijn leven! sakkerloot!

watawis zie *watara*.

watek, karaktereigenschap; aanleg, neiging tot; *watek kesoeŋen*, vergeetachtigheid.

wates, grens.

watir, k. *watos*, verkort uit: *koewatir*, k. *koewatos*, bang (zijn), beducht (zijn); *moetawatiri*, k. *moetawatosi*, onrustbarend, gevaarlijk.

watja, k. *waos*; *matja*, k. *maos*, lezen;

warawatjan, k. *warwaosan*, lectuur.

watoe, k. *séla*, steen; — *item*, harde zwarte steen.

watoek, hoest(en).

waton, 1) regel, maatstaf; *maton*, volgens vasten regel. 2) = *angger*, indien maar, mits.

wawrat zie *weteng*.

wé, 1) uitroep: hè!; 2) verkorting v. *waé*, *baé*.

wedak, smeersel; blanketsel.

wedal zie *wetoe*.

wédang, heet water; — *tèh*, thee; — *kopi*, koffie (als drank).

wedjar, los(raken); *medjar*, losmaken; openbaren, uitspreken; *medjar sabda*, het woord voeren.

wedi, k. *adjrih*, bang zijn, ontzag hebben; *diwedèni*, *dipoen-adjrihi*, voorwerp van vrees of ontzag zijn.

wedjang, onderricht (in geheime wetenschap).

wedjoeng, k. i. *pasikon*, plat hakmes (met houten scheede), bij bepaalde officieele kleedij voorgeschreven.

wedoes, k. *ménda*, schaar; geit.

wédok zie *wadon*.

wedon zie *memedi*.

wegah, niet willen, geen zin hebben in, tegen iets opzien.

wèh, 1) *awèh*, k. *soeka*, k. i. a) v. hogere aan lagere: *paring*, b) v. lagere aan hogere: *atoer*, *saos*, *tjaos*, geven; *wèwèh*, k. (*nje*)*njoekani*, k. i. a) (*ma*)-*maringi*, (meermalen) geven; *mènèhi*, k. *njoekani*, k. i. a) *maringi*, b) *njaosi*, iem. iets geven; *ng(o)ewèhi*, id. 2) uitroep van verbazing e.d.: hé!

wèjèh, uitroep van ongeduld en ergernis: ach wat!

wèk, **wèk**, **wèk**, nabootsing van getater en gesnater.

wéka, *wewéka*, voorzichtigheid.

wekas, (laatste) opdracht, beschikking; *mekas*, (laatste) opdracht geven; *memekas*, het een en ander opdragen (voor men weggaat of sterft).

wektoe zie *waktoe*.

wekasan, slot; ten slotte.

wekèn, *ka*-, geen raad meer weten.

welah, pagaai; *melahi*, pagaaien, roeien.

wélah! of *wé lah!*, uitroep van ontsteltenis: wel, wel!

Welanda zie *Walanda*.

welas, medelijden (hebben); *memelas*, deerniswekkend.

wéla-wéla, *tjeja* —, heel duidelijk.

weleg, *di-*, volgestopt.

welèh, *melèhaké*, iem. op een leugen betrappen; iets a. h. licht brengen; *welèh-welèhan*, elkaars doopceel lichten.

weling, (laatste) opdracht; *meling*, een boodschap geven; iets bestellen; *welingan*, boodschap; bestelling.

weloet, aal.

(we)wenang, macht, recht; gemachtigd, gerechtigd zijn.

wenèh, andere; *sa-*, sommige(n); andere(n).

wenga = *enga*; *dingaki*, sprkt. voor: *diwengani*, opengedaan worden (voor iem.); *ngakké*, sprkt. voor *mengakaké*, opendoen; *kawengakaké*, opengedaan.

wengi, *bengi*, k. *daloe*, nacht.

wengkoe, rand, hoepel, lijst; *mengkoe*, beheeren, regeeren; verzorgen; *mengkoni*, van een rand, hoepel etc. voorzien; *wewengkon*, (machts)gebied, ressort; *winengkonan*, van een rand voorzien, omlijst met, gevat in.

werni zie *warna*.

weroeh, k. *soemerep* (*w*)*oeninga*, k. i. *priksa*, *pirsa*, 1) leeren kennen; te zien, te hooren, te voelen krijgen, waarnemen; 2) weten, kennen; *meroehi*, k. *njoemerepi*, k. i. *mirsa*, iets waarnemen, weten, zien; *kawroeh*, wetenschap, kunde; *kawroehana*, k. *kawoeningana*, U moet weten.

wesi, k. *tosan*, ijzer(en).

wesijasat, zware straf.

wèski, whisky.

wetah zie *woetoe*.

wetara zie *watara*.

weteng, k. i. *paðaran*, buik, maag; *meteng*, k. *wawrat*, k. i. *mbobot*, zwanger (zijn).

wèthoder, wethouder.

wetja, uitspraak; voorspelling; openhartig, ronduit; *sa-*, openlijk, oprecht.

wetoe, k. *wedal*, k. i. *wijos*, het tevoorschijn komen, uitkomen; *ngetoní*, k. *ngedakí*, uitgaan tot; iem. iets brengen of voorzetten; *ngetokaké*, k. *ngedal-*

aken, k. i. *mijosaké*, naar buiten brengen; tevoorschijn doen treden; uitgeven (geld, boeken); uitkomen met (een kaart); opdienen (v. onthaal); *metoe*, k. *medal*, k. i. *mijos*, 1) naar buiten gaan, uitgaan; 2) langs, over; *kawetoe*, k. *kawedal*, ontsnapt (v. woorden); *weton*, k. *wedalan*, 1) afkomstig uit; „made in”; 2) abituriënt (v. e. school); 3) geboortedag, verjaardag; *pameto*, k. *pamedal*, opbrengst; verdienen.

weton zie *wetoe*.

wewah zie *woerwoeh*.

wèwèh zie *wèh*.

wewéka zie *wéka*.

wibawa, in weelde leven.

widig, een mat van gevlochten klapperbladeren.

widjang, duidelijk (zichtbaar); *widjang-widjangané*, verduidelijking; nadere verklaring.

widji, 1) zaad; 2) oorzaak, aanleiding.

widjik zie *wisoeh*.

widjil kw. = *wetoe*.

wigati, k. *wigatos*, 1) belangrijk, ernstig; *migatèkaké*, k. *migatosaken*, als belangrijk beschouwen, aandacht schenken aan. 2) doel.

wigih, schroom, vrees; *wigih-wigih*, beschroomd, zich geneerend.

wijah, *wijah!*, 1) tut, tut!; kalm wat! 2) zie *sawijah*.

wijar zie *djembar*.

wijat, kw. = *langit*; *ngawijat* = *ingawijat*, in de lucht.

wikan, (k.) kennen, weten; *wikana!*, (lett. moet ik het weten?) ik weet het niet!

wiled, *wilet*, wending (v. betoog); draaien.

winastan zie *aran*.

windoe, cyclus v. 8 jaren; *banjoe* (*sa*)*windoe*, water dat een nacht overgestaan heeft: frisch water; zegswijze: *kaja siniram ing b.s.* = opgelucht, als door overgieting met koud water.

winengkonan zie *wengkoe*.

wingi, gisteren.

winih, zaad; poteling; (*a*)*minihi*, zaad strooien; aanleiding zijn tot, begin maken met.

wirang, schande; *nandang* —, schande ondervinden.

wira-wiri, heen en weer loopen.

wis, *oerwis*, k. *sampo*en, k. m. *em*poen, al, reeds; *sawisé*, k. *sasampo*enpoen, nadat; (*ja*) *wis*, k. (*inggi*) *sampo*en, reeds genoeg; genoeg ervan!; houd er maar over op!; *wis ta*, id.; *ja wis ta*, nu enfin!; *wis ja* (bij afscheid) nu, bonjour!; *wis ora*, wel neen!.

wisa, vergif.

wisésa, machtig

wisik, influisteren (vooral v. e. geheime leer).

Wisnoe, één der voornaamste goden uit de Jav. mythologie, beschermer v. d. wereld.

wisoeda, *wisoedan*, bevordering, promotie.

wisoeh, k. *widjik*, de handen en/of voeten wasschen; *pawidjikan*, waschkom waarin men de vingers wascht; *toja* —, waschwater.

wit, stam (v. e. boom); begin; *kawit*, oorsprong; *sakawit*, v. h. eerste begin af; oorspronkelijk, aanvankelijk; *parwitan*, beginkapitaal; *marwiti*, een beginkapitaal geven.

witikna, *witikené*, spreektaal voor: *witné*, afk. van *awit déné*, want, immers.

witjaksana, met helder doorzicht; ook als titel van vorsten, van G.G., enz.: *Ingang Witjaksana*, Zijne Excellentie.

witjanten zie *tjalafoe*.

witjara, woorden, redeneering; *wasis ing* —, welbespraakt; *mitjara*, id.

wiwaha, groot bruiloftsfeest (vooral dat van Ardjoena en de hemelnimfen na zijn overwinning op Niwatakawatja).

wiwit, begin(nen); te beginnen met; *miwiti*, beginnen (met).

woeda, k. i. *loekar*, naakt zijn.

woedel, navel.

woedjoed, wezen; stof waaruit iets bestaat.

woedoen, k. i. *oentar*, steenpuist.

woekir, kw. berg.

woelang, les, onderricht; *piwoelang*, id.; *moelang*, leeren, onderrichten.

Woelang soenoe, naam v. e. didactisch werk, geschreven door Pakoeboewana IV.

woeled, sterk, taai (v. touw, hout e.d.), ook fig.: traag (in het antwoorden of spreken); vgl. *alot*.

woeloe, haar, veer.

woeloeh, *pring* —, bamboe; — *gading*, gele bamboe.

woengkoek, gebocheld, krom.

woengoe zie *tangi*.

woeninga, *oeninga*, zie *weroeh*.

woeroeng, k. *wandé*, *sandé*, niet plaats vindend; *ora* —, ongetwijfeld, stellig.

woes = *wis*, al, reeds.

woesana zie *wasana*.

woet, uitroep v. schrik, verbazing enz.

woeta zie *pitjak*.

woetoe, k. *wetah*, heel (niet stuk), intact.

woewoeh, k. *wewah*, toenemen; *amoe-woehi*, k. *amewahi*, vermeerderen; *woerwoeh-woerwoeh*, k. *wewah-wewah*, daar komt nog bij, bovendien; *woe-woehan*, k. *wewahan*, toevoeging; extra-.

wog, *kawogan*, belast worden met, de verantwoording krijgen voor.

woh, *oerwoh*, vrucht; *wowohan*, ooft.

wolak-walik, om en om, aan beide kanten; *di* — — *wolak*, steeds omgekeerd worden.

wondéné, (k. *wondènten*) wat betreft.

wong, 1) *oewong*, k. *tijang*, mensch, iemand; *wongé*, k. *tijangipoen*, hij of zij (over wie men spreekt); — *akèh*, k. *tijang kafah*, het publiek; de massa; — *toewa*, k. *tijang sepoeh*, ouders; *wong-wong*, k. *tijang-tijang*, *titijang*, *letijang*, menschen. 2) k. *tijang*, immers; dient om 1) verwondering te motiveeren; 2) verwondering af te wijzen.

wongsal-wangsoel zie *bali*.

wonten zie *ana*.

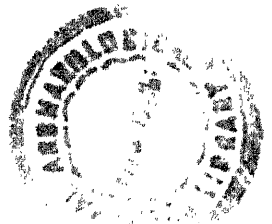
wor, *awor*, *wowor*; *amor*, *emor*, *momor*, zich mengen, vereenigen met; *kaworan*, vermengd (met); *di-emori*, *díwo-wori*, wordt vermengd met, er wordt ... bijgedaan.

wos, 1) = *oewos*, zie *beras*. 2) hoofdzaak; inhoud, kern; *wosé*, de hoofdzaak is; om kort te gaan.

wowor zie *wor*.

wragad zie *ragad*.

wreksa, kw. boom, hout; *wreksa ingkang rinéka pinéka djalma*, lett. hout dat men den vorm van een mensch gegeven heeft = pop = Jav. *golèk*.

"A book that is shut is but a block"

CENTRAL ARCHAEOLOGICAL LIBRARY
GOVT. OF INDIA
Department of Archaeology
NEW DELHI.

Please help us to keep the book
clean and moving.